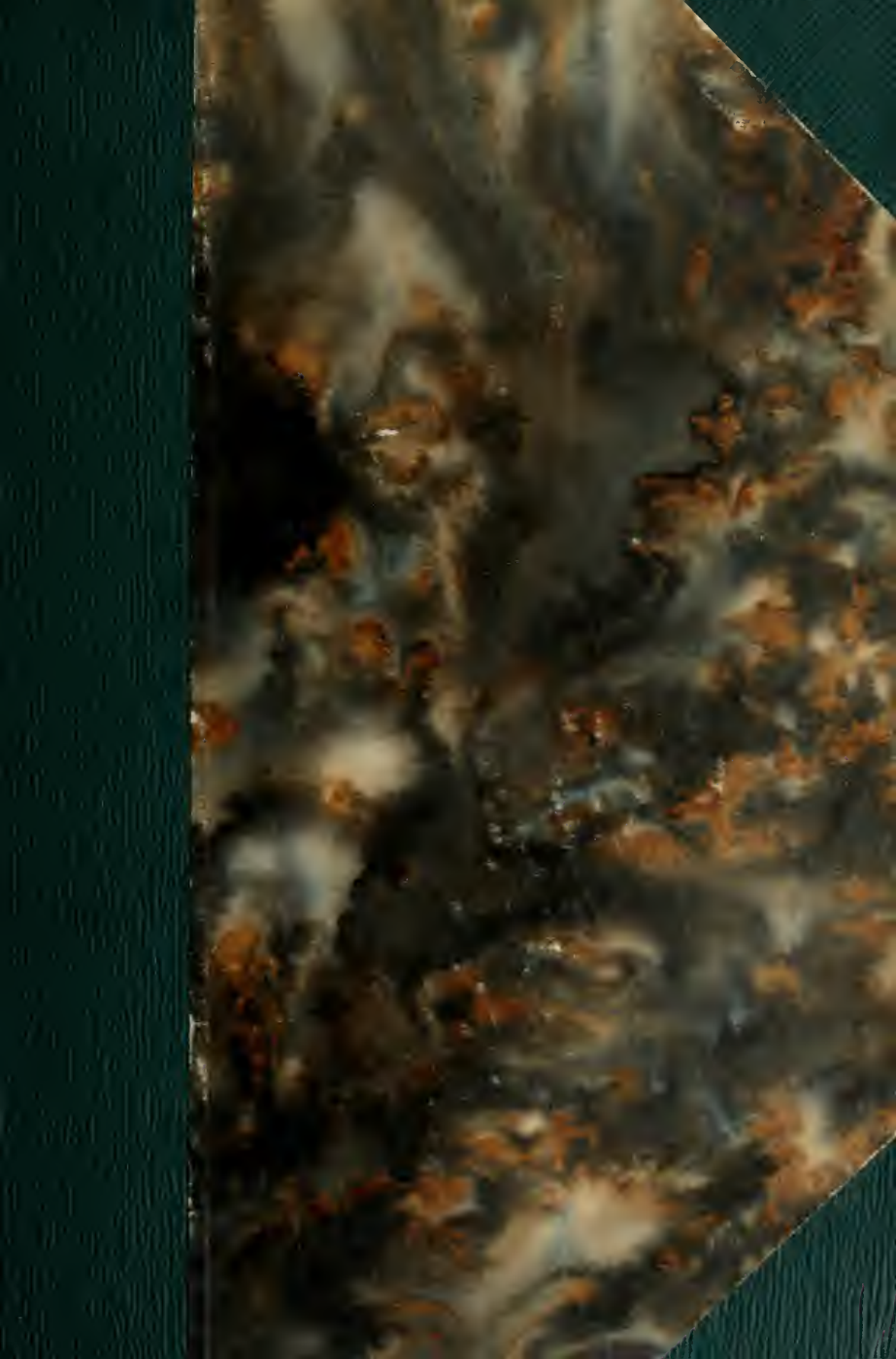

DUKE UNIVERSITY

LIBRARY

The Glenn Negley Collection
of Utopian Literature

E
SITY
RY

LIBRARY

Treasure Room
UTOPIA

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Duke University Libraries

http://www.archive.org/details/markensgrde01hams

MARKENS GRØDE

FØRSTE DEL

14. TUSINDE

KNUT HAMSUN

MARKENS GRØDE

FØRSTE DEL

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
KRISTIANIA OG KØBENHAVN
MDCCCCXVII

Copyright 1917
by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag.

Oversættelsesretten for Rusland forbeholdes.

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

UTOPIA
RBR
H232M
V. 1

I

Den lange, lange Sti over Myrene og ind i Skogene, hvem har trakket op den? Manden, Mennesket, den første som var her. Det var ingen Sti før ham. Siden fulgte et og andet Dyr de svake Spor over Moer og Myrer og gjorde dem tydeligere, og siden igjen begyndte en og anden Lap at snuse Stien op og gaa den naar han skulde fra Fjæld til Fjæld og se til sin Ren. Slik blev Stien til gjennem den store Almenning som ingen eiet, det herreløse Land.

Manden kommer gaaende mot Nord. Han bærer en Sæk, den første Sæk, den indeholder Niste og nogen Redskaper. Manden er stærk og grov, han har rødt Jærnskjæg og smaa Ar i Ansigtet og paa Hænderne — disse Saartomter, har han faat dem i Arbeide eller i Strid? Han er kanske kommet fra Straf og vil skjule sig, han er kanske Filosof og søker Fred, men ialfald saa kommer han der, et Menneske midt i denne uhyre Ensomhet. Han gaar og gaar, det er stilt for Fugler og Dyr omkring ham, stundom taler han et eller andet Ord med sig selv: Aaja Herregud! sier han. Naar han kommer over

Myrene og til venlige Steder med en aapen Slette i Skogen sætter han Sækken ned og begynder at vandre omkring og undersøke Forholdene, efter en Stund kommer han tilbake, tar Sækken paa Ryggen og gaar igjen. Det varer hele Dagen, han ser paa Solen hvad det lider, det blir Nat og han kaster sig paa sin Arm i Lyngen.

Om nogen Timer gaar han igjen, aaja Herregud! gaar igjen ret mot Nord, ser paa Solen hvad det lider, holder Maaltid paa en Leiv Flatbrød og Gjeitost, drikker Vand i en Bæk og fortsætter sin Gang. Ogsaa denne Dag gaar med til hans Vandring, for han maa undersøke saa mange venlige Steder i Skogen. Hvad gaar han efter? Efter Land, efter Jord? Han er kanske en Utvandrer fra Bygderne, han har Øinene med sig og speider, stundom stiger han op paa en Haug og speider. Nu synker Solen igjen.

Han gaar paa Vestsiden af et Dalføre med blandet Skog, her er ogsaa Løvskog og Græsbund, det rækker i Timer, det skumrer, men han hører et lite Sus av en Elv, og dette lille Sus opliver ham som noget levende. Da han kommer op paa Høiden ser han Dalen i Halvmørke nedover og længst ute Himlen mot Sør. Han lægger sig.

Om Morgningen staar han foran et Landskap av Skog og Beitesmark, han stiger ned, her er en grøn Li, han ser et Skimt av Elven langt nede og en Hare som sætter over den i et Sprang. Manden nikker som om det just høver at Elven ikke er bredere

end et Sprang. En rugende Rype slaar pludselig op ved hans Føtter og hvæser vildt imot ham, og Manden nikker igjen at her paa Stedet er Dyr og Fugler, det høver atter! Han vandrer i Blaabærlyng og Tyttebærlyng, i den syvtakkede Skogstjærne og i Smaabregner; naar han stanser hist og her og graver med et Jærn i Jorden finder han her Muldjord og der Myr, gjødslet av flere Tusen Aars Løvfald og rotten Kvist. Manden nikker at her slaar han sig ned, jo det gjør han, slaar sig ned. I to Dager vedblir han at streife om i Omegnen, men vender om Kvældene tilbake til Lien. Han sover om Nætterne paa et Barleie, han er blit saa hjemme her, han har alt et Barleie under en Berghammer.

Det værste hadde været at finde Stedet, dette ingens Sted, men hans; nu blev Dagene optat av Arbeide. Han begyndte straks at løipe Næver i de fjærnere Skoger nu mens Sevjen var i Trærne, han la Næveren i Pres og tørket den, naar han hadde en stor Bør bar han den alle Milene tilbake til Bygden og solgte den til Bygningsbruk. Og hjem til Lien bar han atter nye Sækker av Matvarer og Værktøi, Mel, Flæsk, en Gryte, en Spade, gik Stien frem og tilbake og bar og bar. En født Bærer, en Pram gjennem Skogene, aa det var som han elsket sit Kald at gaa meget og bære meget, som om det ikke at ha en Bør paa Ryggen var en lat Tilværelse og ikke noget for ham.

Han kom en Dag med sin tunge Bør og desuten

leiende to Gjeiter og en Ungbuk i Baand. Han var lykkelig for sine Gjeiter som om de hadde været Kjyr og var god mot dem. Det første fremmede Menneske kom forbi, en vandrende Lap, han saa Gjeiterne og forstod at han var kommet til en Mand som hadde slaat sig ned her, han sa:

Skal du bo her for godt? — Ja, svarte Manden. — Hvad du heter? — Isak. Du vet ikke av en Kvindfolkhjælp til mig? — Nei. Men jeg skal orde det der jeg farer. — Gjør saa! At jeg har Dyr og ingen til at passe dem.

Isak altsaa, ogsaa det vilde Lappen orde, Manden i Marken var ingen Rømling, han opgav sit Navn. Han en Rømling? Saa var han blit funden. Han var bare en ufortrøden Arbeider, han slog Vinterfor til sine Gjeiter, begyndte at rydde Mark, at bryte Aker, at bære Sten bort, mure Gjærder av Sten. Om Høsten fik han en Bolig op, en Gamme av Torv, den var tæt og varm, det knaket ikke i den i Storm, den kunde ikke brænde op. Han kunde gaa ind i dette Hjem og lukke Døren og være der, han kunde staa utenfor paa Dørhellen og eie hele Bygningen hvis nogen kom forbi. Gammen var delt i to, i den ene Ende bodde han selv, i den anden Dyrene, inderst mot Berghammeren hadde han indrettet sit Høihus. Alt var der.

Et Par nye Lapper kommer forbi, Far og Søn, de staar og hviler paa sine lange Staver med begge

Hænder og ser paa Gammen og paa Rydningen og hører Gjeitbjælderne opi Lien.

Ja Goddag, sier de, og at her er kommet gromt Folk i Marken! — Lapperne de slesker altid.

Dokker vet ikke av nogen Kvindfolkhjælp til mig? svarer Isak. For han har bare denne Ting i Hodet. — Kvindfolkhjælp? Nei. Men vi skal orde det. — Dokker maatte ha været saa godagtig! Og at jeg har Hus og Jord og Dyr, men ingen Kvindfolkhjælp, skal dokker si.

Aa han hadde søkt efter denne Kvindfolkhjælp hver Gang han var nede i Bygden med sin Næver, men ingen faat. De hadde set paa ham, en Enke, et Par ældre Piker, og ikke vaaget sig til at love ham Hjælp, hvad det nu kunde komme av, Isak forstod det ikke. Forstod han det ikke? Hvem vilde tjene hos en Mand i vide Marken, Mile til Folk, ja en Dagsreise til næste Menneskebolig! Og Manden selv han var ikke det Spor søt eller nydelig, men tværtimot, og naar han talte da var han jo ingen Tenor med Øinene mot Himlen, men litt dyrisk og grov i Røsten.

Saa var det bare at være alene.

Om Vinteren gjorde han store Trætraug og solgte i Bygden og bar Sækker med Mat og Redskaper hjem igjen i Sneen, det var haarde Dager, han var fæstet til en Bør. Da han hadde Dyr og var alene til at passe dem kunde han ikke forlate dem for

længere Tid isenn, og hvorledes bar han sig da ad? Nød gjør opfindsom, hans Hjærne var stærk og ubrukt, han øvet den op til mere og mere. Det første han gjorde for han gik hjemmefra var at slippe Gjeiterne ut saa de fik bite Mætten sin av Ris i Skogen. Men han visste ogsaa en anden Raad: han hængte op et Hølke, et stort Kjørrel, ved Elven og lot et enkelt Vanddryp fylde det, det tok fjorten Timer at fylde det. Naar Hølket var fuldt til Randen hadde det faat akkurat den rette Vægt og sank ned fra sin Stilling, men idet det sank trak det i en Line som stod i Forbindelse med Høihuset, en Lem aapnedes og tre Gjeitmater faldt ned: Dyrene fik Mat.

Slik bar han sig ad.

Et sindrig Paafund, ja kanske en Indskytelse fra Gud, Manden var selvhjulpen. Det gik godt like til senhøstes, saa kom det Sne, saa kom det Regn, saa kom det Sne igjen, varig Sne, Maskineriet virket galt, Kjørlet fyldtes av Nedbøren og aapnet Lemmen fortidlig. Manden dækket Kjørlet over, saa gik det godt igjen en Tid, men da Vinteren kom frøs Vanddryppet til Is og Maskineriet stanset helt.

Da maatte hans Gjeiter som Manden selv lære at undvære.

Haarde Dager, Manden skulde hat Hjælp, men hadde ingen og blev allikevel ikke raadløs. Han vedblev at arbeide og gjøre Hjemmet istand, han fik Vindu i Gammen, to Glasruter, det blev en mær-

kelig og lys Dag i hans Liv, han behøvet ikke at brænde paa Gruven for at se, han kunde sitte inde og arbeide Trætraug i Dagslys. Det bedredes og dagedes, aaja Herregud! Han læste aldrig i en Bok, men hadde ofte sine Tanker paa Gud, det kunde ikke undgaas, det var Troskyldighet og Bæven. Stjærnehimlen, Suset i Skogen, Ensomheten, den store Sne, Vælden paa Jorden og over Jorden gjorde ham dyp og andægtig mange Ganger i Døgnet, han var syndig og gudfrygtig, om Søndagene vasket han sig til Ære for Helgen, men arbeidet da som ellers.

Vaaren kom, han dyrket sin lille Jord og satte Potet. Det var nu blit en større Buskap, hver Gjeit hadde faat Tvillinger, det var syv Gjeiter med smaat og stort i Marken. Han utvidet Fjøset med Fremtiden for Øie og satte ogsaa et Par Ruter ind hos Dyrene. Det lysnet, det dagedes i alle Maater.

En Dag saa kom Hjælpen. Hun krysset længe frem og tilbake opi i Lien før hun vaaget sig frem, det blev Kvæld før hun kom sig til det, men saa kom hun — en stor, brunøiet Pike, hun var saa frodig og grov, med tunge gode Hænder, med Komager paa Føtterne skjønt hun ikke var Lap og med en Kalveskinds Sæk paa Ryggen. Hun kunde være ute i Aarene, høflig talt op til tredive.

Hvad hadde hun at frygte, men hun hilste og skyndte sig at si: Jeg skulde bare over Fjældene og derfor saa gik jeg denne Veien. — Naa, sa Manden. Han forstod hende bare saavidt, hun talte utydelig

og vendte desuten Ansigtet bort. — Ja, sa hun. Og det er saa meget til lang Vei! — Ja, svarte han. Skal du over Fjældene? — Ja. — Hvad skal du der? — Jeg har Folket mit der. — Naa, har du Folket dit der. Hvad du heter? — Inger. Hvad du heter. — Isak. — Naa, Isak. Er det du som bor her? — Ja her bor jeg og slik som du nu ser det. — Det skulde vel ikke være uvennes! sa hun rosende.

Han var blit en hel Kar til at tænke sig om og nu faldt det ham ind at hun var kommet ens Ærend, ja at hun var gaat hjemmefra som i Forgaars og skulde bare hit. Hun hadde kanske hørt at han manglet Kvindfolkhjælp.

Gaa ind og hvil Føtterne, sa han.

De gik ind i Gammen og aat av hendes Niste og drak av hans Gjeitmælk; saa kokte de Kaffe som hun hadde med i en Blære. De koset sig med Kaffe før de gik tilsengs. Han laa og var graadig efter hende om Natten og fik hende.

Om Morgningen gik hun ikke igjen og hele Dagen gik hun heller ikke igjen, men var til Nytte og mælket Gjeiterne og skuret Kjørler med fin Sand og fik dem rene. Hun gik aldrig mere. Inger hette hun. Isak hette han.

Saa blev det et andet Liv for den ensomme Mand. Det var nu det at hans Kone talte utydelig og idelig vendte sig bort fra Folk for Hareskaarets Skyld i hendes Ansigt, men det var intet at klage over. Uten denne vansirede Mund var hun vel aldrig

kommet til ham, Hareskaaret var hans Held. Og han selv, var han uten Lyte? Isak med Jærnskjægget og den altfor rotvoksede Krop, han var som en gruelig Kværnkall, ja han var som set gjennem en Hvirvel i Ruten. Og hvem andre gik med et slikt Opsyn i Ansigtet! Han syntes hvert Øieblik at kunne slippe et Slags Barrabas løs. Det var meget at ikke Inger rændte sin Vei.

Hun rændte ikke. Naar han var borte og kom hjem igjen var Inger ved Gammen, de to var ett, Gammen og hun.

Det blev et Menneske mere at forsørge for ham, men det lønnet sig, han slap mere bort, han kunde faa røre sig. Der var nu Elven, en hyggelig Elv og foruten det at den var hyggelig av Utseende ogsaa det at den var dyp og strid, det var ingenlunde en ringe Elv og den maatte komme fra et stort Vand opi Fjældet. Han skaffet sig Fiskeredskaper og søkte Vandet op, han kom hjem igjen om Kvælden med en Bør Ørret og Røyr. Inger tok imot ham med Forundring og var overvældet og ikke bedre vant, hun slog Hænderne sammen og sa: Du store Verden for dig! Hun mærket vel at han syntes om hendes Ros og blev stolt over den, hun sa endnu flere gode Ord: at hun hadde aldrig set slikt, at hun forstod ikke hvorledes han hadde baaret sig ad!

Ogsaa paa anden Maate var Inger velsignet. Skjønt hun ikke hadde noget herlig Hode med Forstand i saa hadde hun to Sauer med Lam hos en

eller anden av sit Folk, og dem hentet hun. De var det nødvendigste som kunde hjembringes til Gammen nu, Sauer med Uld og Lam, fire Liv, Buskapen økedes i stor Maalestok og det var et Regnestykke og en Forunderlighet hvorledes den øket. Inger hentet desuten Klær og andre Smaating som hun eiet, et Speil, en Traad med nogen pene Glasperler paa, Karder og Rok. Se, drev hun paa slik blev det snart fra Gulv til Tak og Gammen kunde ikke rumme alt! Isak blev naturlig bevæget ved denne jordiske Middel, men taus som han altid var hadde han ondt for at uttale sig, han rugget ut paa Dørhellen og saa paa Veiret og rugget ind igjen. Javisst hadde han været svært heldig og han kjendte mere og mere Forelskelse i sig, Dragelse, eller hvad det kunde kaldes.

Du skal ikke vør med saa meget! sa han. — Jeg har endda mere et Sted. Og saa har jeg han Sivert Morbror, har du hørt om han? — Nei. — Ja han er en rik Mand. Han er Herredskasserer for Bygden.

Forelskelse gjør den Kloke dum, han vilde vise sig velbehagelig paa sin Maate og gjorde formeget av det: Hvad jeg skulde sagt, sa han; du gjør ikke at hyppe Poteten. Jeg skal hyppe han naar jeg kommer hjem i Kvæld.

Dermed tog han Øksen og gik tilskogs.

Hun hørte ham hugge i Skogen, det var ikke langt borte, hun hørte paa Braket at det var store

Trær han fældte. Da hun hadde hørt paa det en Stund gik hun ut paa Akeren og gav sig til at hyppe Poteten. Forelskelse gjør den Dumme klok.

Han kom hjem om Kvælden og drog en uhyre Tømmerstok i Rep. Aa den aldeles grove og troskyldige Isak, han larmet det han kunde med Stokken og kremtet og hostet for at hun skulde komme ut og bli ikke saa lite slagen over ham.

Jeg mener du er gal! sa hun ogsaa meget rigtig da hun kom. Du er da vel et Menneske! sa hun. — Manden svarte ikke. Faldt ham ikke ind. At være litt mere end et Menneske mot en Tømmerstok var ikke noget at snakke om. — Og hvad du skal ha den Stokken til? spurgte hun. — Nei det vet jeg ikke, svarte han kostbar.

Men nu saa han at hun alt hadde hyppet Poteten og det gjorde hende næsten like saa dygtig som han. Det var ikke efter hans Sind, han løste Repet av Stokken og gik med det. — Gaar du igjen? spurte hun. — Ja, svarte han forarget.

Han kom med en Stok til, blaaste ikke og larmet ikke, men drog den bare som en Okse frem til Gammen og la den ned.

Han drog i Sommerens Løp mange Tømmerstokker til Gammen.

II

En Dag saa la Inger atter Niste i sin Kalveskinds Sæk og sa: Nu gaar jeg over til Folket mit igjen en Snoptur. — Naa, sa Isak. — Ja jeg skulde ha snakket med dem som snarest. —

Isak fulgte ikke ut med hende med det samme, men drygde længe. Da han endelig rugget ut paa Dørhellen og aldeles ikke lot nysgjærrig og fuld av tunge Anelser holdt Inger paa at forsvinde i Skogkanten. — Hm. Kommer du igjen? ropte han og kunde ikke bare sig. — Kommer jeg ikke igjen! svarte hun. Du aper! — Naa. —

Saa var han alene igjen, jaja Herregud! Med sine Arbeidskræfter og sin Arbeidslyst kunde han ikke gaa ut og ind i Gammen og bare være i Veien for sig selv, han begyndte at gjøre noget, ry Tømmer, telgje Stokkene flate paa to Sider. Han drev paa til Kvælden, saa mælket han Gjeiterne og gik tilsengs.

Øde og stille i Gammen, det tidde tungt fra Torvvæggene og fra Jordgulvet, han var dypt og alvorlig alene. Men Rokken og Karderne var paa sin Plass og Perlerne paa sin Traad laa vel forvaret i en Pose under Taket, Inger hadde intet tat med sig.

Men Isak var saa uendelig dum at han blev mørkræd lyse Sommernatten og saa baade det ene og det andre snike sig forbi Ruterne. Da Klokken efter Lyset kunde være omkring to stod han like saa godt op igjen og aat Frokost, et uhyre Grøtfat for hele Dagen, saa han skulde slippe at hæfte bort Tiden med ny Koking. Han brøt Nyland tilkvælds, et Tillæg til Potetakeren.

Han skiftet med at ry Tømmer og bryte Jord i tre Dager — saa vilde vel Inger komme imorgen. Det var ikke formeget om han hadde Fisk til hende naar hun kom, men han vilde ikke ta Benveien og likefrem gaa imot hende op gjennem Fjældet, men gjøre en Omvei til Fiskevandet. Han kom ind i ukjendte Regioner av Fjældet, her var nu graat Berg og brunt Berg og her var Smaasten saa tunge at de kunde være av Bly eller Kobber. Her kunde være meget i disse brune Stenene, kanske baade Guld og Sølv, han forstod sig ikke paa det og det samme kunde det være for ham. Han kom til Vandet, Fisken nappet godt om Natten i det myggfulde Veir, det blev igjen en Bør av Røyr og Ørret og Inger skulde faa se! Da han gik hjem igjen om Morgningen den samme Omvei som han var kommet fandt han paa at ta med sig et Par av de tunge Smaastener fra Fjældet, og de var brune med mørkeblaa Flækker i og saa mægtig tunge.

Inger var ikke kommet og kom ikke. Det var nu

fjerde Dagen. Han mælket Gjeiterne som dengang han var alene med dem og ikke hadde nogen anden til det, saa gik han op i et Stenbrudd og bar frem til Gaardsplassen store Hauger av høvelig Sten til en Mur. Han hadde Alverdens mange Gjøremaal.

Den femte Kvælden gik han tilsengs med en liten Mistanke i Hjærtet, men der var nu forresten Rokken og Karderne og der var Perlerne. Samme Øde i Gammen og ikke en Lyd, det blev lange Timer, og da han endelig hørte som et Slags Tramp utenfor forstod han jo at det bare var noget han syntes. Aaja Herregud! sa han i sin Forlatthet, og slike Ord frembragte ikke Isak uten at han mente dem. Der hørte han nu Trampingen igjen og litt efter saa han noget glide forbi Ruterne, hvad det nu var, noget med Horn, livagtig. Han sprang op, ut paa Dørhellen og saa et Syn. Gud eller Satan! mumlet han, og slikt sa ikke Isak uten at han var nødt til det. Han saa en Ku, Inger og en Ku, de forsvandt i Fjoset.

Hvis han nu ikke stod der og hørte at Inger talte saa smaat med Kua i Fjoset vilde han ikke ha trodd sig selv, men der stod han. I samme Øieblik fik han en ond Anelse: Gud velsigne hende, naturligvis, det var en makeløs og Pokkers Kone, men formeget var formeget. Rokken og Karderne, lat gaa med dem, og Perlerne var mistænkelig fine, men lat gaa med dem ogsaa! Men en Ku, kanske funden paa en

Vei eller i en Bumark, den vilde bli savnet av Eiermanden og opspurt.

Inger traadte ut av Fjøset og sa smaaleende av Stolthet: Jeg kom bare med Kua mi! — Naa, svarte han. — Jeg blev saa længe, for jeg kunde ikke gaa haardere med hende over Fjældet. Hun er med Kalv. — Kom du med en Ku? sa han. — Ja, sa hun og var sprækkefærdig av Rikdom paa denne Jord. Eller tror du jeg staar og aper! sa hun. — Isak frygtet det værste, men aget sig og sa bare: Du maa komme ind og faa dig Mat. —

Saa du Kua? Var hun ikke pen? — Makeløs. Hvor har du faat hende? spurte han saa likegyldig som han kunde. — Hun heter Guldhorn. Hvad skal du med den Muren du har muret her? Du arbeider dig ihjæl, det gjør du. Nei kom og se paa Kua!

De gik og Isak var i Underklærne, men det gjorde ikke noget. De saa Kua over uendelig nøie og paa alle Mærker, paa Hodet, Juret, Krysset, Lænderne; rød og hvit, letforet.

Isak spurte forsigtig: Hvor gammel tror du at hun er? — Tror? sa Inger. Hun er net akkurat ørlite paa fjerde Foret. Jeg har alet hende, og alle saa sa de at det var den snilleste Kalv de har set fra Barnsben. Hvad du mener, faar vi Foder til hende? — Isak begyndte at tro det han gjærne vilde og erklærte: Hvad som angaar Foder da skal det bli Foder nok til hende!

Saa gik de ind og aat og drak og kvældet sig. De

blev liggende og talte om Kua, om Begivenheten: Ja men er det ikke en pen Ku? Nu skal hun ha andre Kalven. Hun heter Guldhorn. Sover du, Isak? — Nei. — Og hvad det angaar saa kjendte hun mig igjen straks og gik med mig som et Lam igaar. Vi laa en Stund paa Fjældet inat. — Naa. — Vi maa tjore hende i hele Sommer, for ellers stryker hun av, for Ku er Ku. — Hvor har hun været før? spurte Isak endelig. — Hos Folket mit, de hadde hende. De vilde ikke miste hende og Børnene de graat da jeg tok hende med.

Var det mulig at Inger kunde lyve saa herlig? Hun talte naturligvis sandt at Kua var hendes. Det blev nu gromt paa Plassen, paa Gaarden, der blev værendes, det var snart sagt ikke den Ting som manglet! Aa den Inger, han elsket hende og hun elsket ham tilbake, de var nøisomme, de levet i Træskeens Tidsalder og hadde det godt. Lat os sove! tænkte de. Og saa sovnet de. Om Morgningen vaknet de til den næste Dag, det var et og andet at bale med da ogsaa, javel, Strid og Glæde som Livet det er.

Der var nu for Eksempel disse Tømmerstokkene, skulde han prøve at lægge dem op? Isak hadde desangaaende hat Øinene med sig naar han var nede i Bygden og hadde utfunderet Byggemaaten, han kunde hugge en Nov. Og var han ikke absolut nødt til at gjøre det? Her var kommet Sau tilgaards, Ku tilgaards, Gjeiterne var blit mange og vilde bli flere,

Buskapen sprængte sin Avdeling av Gammen, han maatte finde en Utvei. Det høvde at gaa i Gang straks mens Poteten blomstret og Slaatten endnu ikke var begyndt, Inger maatte gi ham en og anden Haandsrækning.

Isak vakner om Natten og staar op, Inger sover stenhaardt efter sin Vandring. Han gaar atter til Fjøset. Nu tiltaler han jo ikke Kua saaledes at det gaar over til væmmelig Smiger, men han klapper hende pent og undersøker hende paany paa alle Kanter, om hun ikke skulde ha et Mærke, et Tegn av en fremmed Eiermand. Han finder intet Mærke og gaar lettet bort.

Der ligger Tømmeret. Han begynder at rulle paa det, at løfte det op paa Muren i en Rute, i en stor Rute til Stue og en liten Rute til Kammers. Det var saare trøisomt, det optok ham saa helt at han glemte Tiden. Nu røk det fra Takhullet i Gammen og Inger kom og mældte om Frokosten. Og hvad er det du holder paa med? sa hun. — Er du oppe? svarte Isak.

Se, den Isak, han var saa hemmelighetsfuld, men han likte nok godt at hun spurte og var nysgjærrig og gjorde Væsen av hans Forehavende. Da han hadde faat Mat sat han litt længe i Gammen før han gik ut igjen. Hvad ventet han paa?

Nei jeg som sitter her! sa han og reiste sig. Og som har saa meget at gjøre! sa han. — Bygger du en Bygning? spurte hun. Kan du ikke svare! —

Han svarte av Naade, ja han var saa utmærket stor fordi han bygget og var Mand for det hele, derfor svarte han: Du ser vel at jeg bygger. — Naa. Jaja. — Kan jeg slippe unda det? sa Isak. Her kommer du med en hel Ku tilgaards og hun maa vel ha Fjøs.

Stakkars Inger, hun var ikke saa ugudelig klok som han, som Isak, Skapningens Herre. Og det var før hun lærte ham at kjende, før hun skjønte hans Maate at tale paa. Inger sa: Ja det er da ikke Fjøs du bygger? — Naa, sa han. — Du aper vel? Saa var det meget likere at du bygget Stue. — Mener du det? sa han og saa paa hende med en paatat Mine av Tomhet i Ansigtet, ja som om han blev slaat av hendes Ide. — Ja. Saa fik Dyrene Gammen. — Han tænkte paa det: Jeg tror saa vel at det blir bedst! — Der ser du, sa den seirende Inger, jeg er nu ikke saa av Veien heller! — Nei. Og hvad du mener om et Kammers til Stuen? — Et Kammers? Saa blev det som hos andre. Ja om det kunde times os!

Det timedes dem, Isak han bygget og hugget Nov og la sine Omfar, samtidig muret han Gruve av dertil høvelig Sten, men dette siste Arbeide lykkedes mindst for ham og Isak var til Tider utilfreds med sig selv. Da Slaatten begyndte maatte han stige ned av Bygningen og gaa vide om i Lierne og slaa, han bar Høiet hjem i uhyre Bører. En Regnveirsdag sa Isak at han maatte ned i Bygden.

— Hvad skal du der? — Nei det vet jeg ikke akkurat. —

Han gik og var borte i to Døgn, han kom bærende hjem med en Kokeovn — Prammen kom duvende gjennem Skogen med en Komfyr paa Ryggen. Du er ikke et Menneske mot dig selv! sa Inger. Nu rev Isak ned igjen Gruven som tok sig saa daarlig ut i det nye Huset og stillet Kokeovnen i Stedet. Det er ikke alle som har Kokeovn, sa Inger, og du store Verden for os! sa hun.

Slaatten fortsatte, Isak berget Høi i Masse, for Skoggræs er desværre ikke det samme som Enggræs, men langt ringere. Det var nu bare i Regnveirsdager han kunde bygge paa Stuen, det gik traat, endda i August da alt Høiet var hjemme og i Skjul under Berghammeren var det nye Huset kommet bare halvt op. I September sa Isak at dette gaar ikke, sa han, jeg mener du maa springe ned i Bygden og faa en Mands Hjælp til mig, sa han til Inger. Inger var begyndt at bli litt pusket av sig i det siste og kunde ikke springe mere, men naturligvis gjorde hun sig færdig til at ta avsted.

Men nu hadde Manden betænkt sig, han blev atter hoffærdig og vilde gjøre alt alene. Det er lite at bry Folk for, sa han, jeg klarer det alene! — Du staar ikke ut med det. — Hjælp mig bare op med Stokkene. —

Da Oktober kom erklærte Inger: Jeg vinn ikke mere! Det var nu stor Skade, Takbjælkerne maatte

og skulde op saa han fik tække Huset før Høstvæten begyndte, det var paa høi Tid. Hvad var det med Inger? Hun tok vel ikke paa at sykne? Nu og da ystet hun Gjeitost, men ellers dugde hun mest bare til at flytte Guldhorn i sit Tjor mange Ganger om Dag. — Faa med dig en stor Kurv eller Kasse eller slikt noget næste Gang du er i Bygden! hadde Inger sagt. — Hvad skal du med det? spurte Isak. — Jeg trænger det, svarte hun.

Han drog Takbjælkerne op med Rep og Inger skuvet paa med en Haand, det var som om det hjalp bare at hun var tilstede. Det skred frem litt isenn, det var jo ikke høiere Taket, men Bjælkerne var fantastisk store og stærke til det lille Hus.

Det gode Høstveir holdt sig nogenlunde, Inger tok alene op al Poteten og Isak fik tækket før Nedbøren begyndte for Alvor. Gjeiterne var alt nu flyttet ind i Gammen til Menneskene om Natten, ogsaa det gik, alt gik, Menneskene klynket ikke derover. Isak laget sig atter til at gaa ned i Bygden. — Du maatte ha kunnet faat med dig en stor Kurv eller Kasse til mig! sa Inger igjen som et ydmykt Ønske. — Jeg har bestilt mig nogen Glasvinduer som jeg skal hente, svarte Isak, og jeg har bestilt mig to malte Dører, svarte han og var overlegen. — Naa, jaja saa faar det være med Kurven. — Hvad skal du med den? — Hvad jeg skal med han? Har du ikke Øine i Hodet! —

Isak gik bort i dype Tanker og kom tilbake om

to Døgn med et Vindu og en Dør til Stuen og en Dør til Kammerset, desuten hadde han hængende foran sig paa Brystet den Kassen til Inger og i Kassen var forskjellige Matvarer. Inger sa: Ja dersom at ikke du bærer dig ihjæl en Dag! — Ho, ihjæl? Det var saa uendelig langt ifra at Isak nu var næsten død at han tok op av Lommen en Medicinflaske med Nafta og gav den til Inger med Tilhold om at bruke dygtig av den saa hun kunde komme sig. Og der var nu Vinduerne og de malte Dører som han fremdeles kunde gjøre sig til av, han gav sig straks til at sætte dem ind. Aa de smaa Dører, og brukte var de ogsaa, men malet pene igjen med hvit og rød Maling, de pyntet som Skilderier i Hjemmet.

Nu flyttet de ind i den nye Bygning og Buskapen fordeltes over hele Gammen; det blev en Sau med Lam igjen hos Kua for at hun ikke skulde ha det ensomt.

Folkene i Ødemarken var nu kommet langt, et Under saa langt.

III

Saalænge Marken var tien brøt Isak op Sten og Røtter paa Jordet og jævnet sin Eng til næste Aar, da Marken frøs gik han tilskogs og hugget store Mængder av Favnved. — Hvad skal du med al den Veden? kunde Inger spørre. — Det vet jeg ikke saa noie, svarte Isak, men han visste det nok. Her stod nu gammel og diger Urskog like ind paa Husene og spærret al Utvidelse av Slaatmarken, desuten agtet han at faa Favnveden ført ned i Bygden paa en eller anden Maate i Vinter og sælge den til Folk som ingen Ved hadde. Det var det god Mening i, Isak var sikker, han drev paa at rydde Skog og hugge den op i Favnved. Inger kom ofte og saa til ham under Arbeidet og han lot jo som om det var ham likegyldig og slet ikke var nødvendig av hende, men hun forstod at hun gjorde vel imot ham ved det. Det kunde falde rare Ord imellem dem: Har du ikke andet at gjøre end som at komme hit og fryse dig fordærvet? sa Isak. — Jeg fryser ikkė, svarte Inger, men du sliter Helsen av dig, sa hun. — Nu tar du paa dig Trøien min som ligger der! — Det skulde jeg bra gjøre, for jeg kan

ikke sitte her naar Guldhorn skal kalve. — Naa, skal Guldhorn kalve? — Har du ikke hørt det? Og hvad du mener, skal vi sætte paa Kalven? — Du gjør som du vil for mig, jeg vet ikke. — Ja vi kan da ikke æte op Kalven, vet jeg. For saa har vi ikke mere end som en eneste Ku. — Jeg kan nu aldrig tro at du vil vi skal æte op Kalven, sa Isak.

De ensomme Mennesker, ja saa stygge og altfor frodige, men et Gode for hverandre, for Dyrene og for Jorden!

Saa kalvet Guldhorn. En betydningsfuld Dag i Ødemarken, en Velsignelse og en Lykke saa stor, Guldhorn fik god Meldrikke og Isak sa: Knip ikke paa Melet! skjønt han hadde baaret det hjem paa sin Ryg. Der laa nu en pen Kalv, en Skjønhet av en Kukalv, rødsidet den og, pussig forvildet efter det Mirakel den hadde gjennemgaat. Om et Par Aar vilde den selv være Mor. Den Kalven blir en skamvakker Ku, sa Inger, og jeg skjønner ikke hvad hun skal hete, sa hun. Inger hun var barnagtig og hadde usselt Geni for alting. — Hete? sa Isak, du kan aldrig faa hoveligere Navn til hende end som Sølvhorn!

Den første Sne faldt. Saasnart det blev Føre drog Isak ned i Bygderne og var hemmelighetsfuld som sædvanlig og vilde ikke forklare sit Ærend for Inger. Han kom tilbake som den største Overraskelse — med Hest og Slæde. Nu tror jeg du spøker! sa Inger, og du har nu vel ikke tat Hesten? — Har

jeg tat Hesten! — Fundet han, mener jeg? — Aa om Isak nu hadde kunnet si: min Hest, vor Hest! Men han hadde bare faat Hesten tillaans for en Tid, han skulde kjøre Favnveden sin med den.

Isak kjørte Favnved til Bygden og Mat og Mel og Sild hjem igjen. Og engang saa kom han hjem med en Fors Okse paa Slæden, han hadde faat den saa urimelig billig fordi det alt begyndte at bli Bunød i Bygden. Mager og lodden var den og hadde ikke godt Maal til at bælje, men den var ingen Vanskapning og vilde komme sig med godt Stel. Oksen var tidungr. Inger sa: Du kommer med alt!

Ja Isak kom med alt, han kom med Planker og Sagbord som han hadde byttet sig til for Stokker, han kom med en Slipesten, med Vafeljærn, med Redskaper, det var altsammen for Favnveden. Inger svulmet av Rikdom og sa hver Gang: Kommer du endda med mere? Nu har vi Okse og alt som tænkes kan! — Og en Dag saa svarte Isak: Nei saaforresten saa kommer jeg ikke med mere!

De hadde nok for lang Tid og var velbergede Folk. Hvad skulde Isak nu slaa ind paa til Vaaren? Han hadde trampet efter sit Vedlass de Hundrede Ganger i Vinter og tænkt det ut: han vilde rydde videre bortover Lien og gjøre det snaut, hugge op Favnved, late den torke Sommeren over og kjøre dobbelte Lass paa næste Vinterføre. Det fandtes ikke Feil i dette Regnskap. Isak hadde ogsaa de Hundrede Ganger tænkt paa en anden Ting: paa

Guldhorn, hvor kom hun ifra, hvem eiet hende? Ingen var slik en Kone som Inger, aa en galen Pike og hun vilde alt han vilde med hende og var tilfreds; men en Dag saa kunde nogen komme og ta Guldhorn tilbake og leie hende bort fra Plassen i et Taug. Og meget galt kunde følge derpaa. Du har vel ikke tat Hesten? sa Inger, eller fundet han? sa hun. Det var hendes første Tanke, hun var vel ikke at tro for godt, og hvad skulde han gjøre? Dette hadde han tænkt paa. Hadde han ikke ogsaa faat Okse til Guldhorn, til en kanske stjaalen Ku!

Og nu var det at levere Hesten tilbake. Det var Synd, for Hesten var liten og lubben og var blit Menneskene kjær. — Aaja, men du har alt faat store Ting gjort, sa Inger trøstende. — Det er nu imot Vaaren jeg skulde hat Hesten, svarte Isak, jeg har saa meget Bruk for han!

Om Morgningen saa kjørte han sagtelig hjemmefra med det siste Vedlass og blev borte til den tredie Dagen. Da han kom ruggende hjem igjen tilfots hørte han alt utenfor Stuen en rar Laat, hvad det nu kunde være, han blev staaende litt. Barneskrik — jaja Herregud, det var ingen Raad med det, men det var frygtelig og forunderlig, og Inger hadde intet sagt.

Han steg ind og saa først av alt Kassen, den berømmelige Kasse som han hadde baaret hjem paa sit Bryst, den hang nu i to Taug fra Mønsaasen og var en Vugge og en Huske til Barnet. Inger ruslet

oppe halvklædt, ja hun hadde sandelig ogsaa mælket Ku og Gjeiter.

Da Barnet tidde spurte Isak: Har du alt gjort det? — Ja nu er det gjort. — Naa. — Det kom om Kvælden som du fôr. — Naa. — Jeg skulde bare tøie mig og hænge op Kassen, saa jeg hadde alt tillaget; men det taalte jeg ikke, efterpaa saa fik jeg ondt. — Hvorfor varskudde du mig ikke? — Kunde jeg vite saa akkurat Tiden! Det er en Gut. — Naa, det er en Gut. — Og dersom jeg bare kunde skjønne og utgrunde hvad han skal hete! sa Inger.

Isak fik se det lille røde Ansigt og det var velskapt og ikke haremyndt, og det var tykt med Haar paa Hodet. En pen liten Kar efter sin Stand og Stilling i en Kasse, Isak kjendte sig rar og svak, Kværnkallen stod foran Underet, det var tilblit engang i en hellig Taake, det viste sig i Livet med et lite Ansigt som en Allegori. Dager og Aar skulde gjøre Underet til et Menneske.

Kom og faa dig Mat, sa Inger ....

Isak rydder Skog og hugger Favnved. Han er kommet længer end han var, han har Sag, han sager Veden og Vedladene blir mægtige, han gjør en Gate av dem, en By av dem. Inger er mere bunden til Stuen nu og kan ikke være hos Manden under hans Arbeide, men i Stedet derfor gjør Isak Avstikkere hjem. Snodig med en slik liten Fyr i en Kasse! Det kunde ikke falde Isak ind at bry sig om ham og forresten saa var det bare et Kryp, lat det ligge

der! Men man var da Menneske og kunde ikke høre udeltakende paa Skriket, paa et saa ørlite Skrik.

Nei, tak ikke i ham! sier Inger, for du har vel Kvae paa Hænderne, sier hun. — Har jeg Kvae paa Hænderne? Du er gal! svarer Isak. Jeg har ikke hat Kvae paa Hænderne siden at jeg bygget denne Bygningen. Tak hit Gutten saa skal jeg disse han! — Nei nu tier han snart ....

I Mai kommer et fremmed Kvindfolk over Fjældet til det ensomme Nybygge, hun er av Ingers Slægtninger langt ute og blir vel mottat. Hun sier: Jeg skulde nu bare se hvorledes at ho Guldhorn har det siden hun kom ifra os! — Folk spør ikke meget efter dig som liten er! klynker Inger til Barnet. — Ja han — det ser jeg nu hvorledes at han har det. Det er saa meget til Gut, ser jeg! Og dersom at nogen hadde sagt mig det for et Aar siden at jeg skulde finde dig igjen her, Inger, med Mand og Barn og Hus og Middel! — Mig det skal du ikke vor at nævne. Men der sitter nu han som tok mig slik som at jeg var! — Er dokker vigd? Naa dokker er ikke vigd endda. — Men vi faar nu se naar denne Karn her skal kristnes, sier Inger. Vi skulde ha været vigd, men det har ikke høvet saa. Hvad du mener, Isak? — Jo vigd — det forstaar sig. — Kan ikke du, Oline, komme tilbake imellem Onnerne og være her hos Dyrene mens at vi gjor Turen? spør Inger. — Og jo, det lovet den Fremmede. — Vi skal forskylde dig for det. — Ja det visste hun

nok .... Og nu har dokker begyndt at bygge igjen, ser jeg. Hvad dokker bygger? Har dokker ikke nok? — Inger nytter Høvet og sier: Ja spør han du, jeg faar ikke vite det. — Hvad jeg bygger, svarer Isak, det er ikke at nævne. Et lite Skur om jeg kom til at trænge det. Hvad det var med ho Guldhorn, vilde du se hende? spør han den Fremmede.

De gaar til Fjøset, Ku og Kalv vises frem, Oksen er en Kult, den Fremmede nikker til Dyrene og til selve Fjøset, at det er bedste Sort, og til den store Rensligheten, at den er storveies. Jeg vaager ho Inger i alt hvad som angaar godt og verdslig Stel med Dyrene! sier Kvindfolket.

Isak spør: Naa, saa har ho Guldhorn været hos dig før? — Like fra Kalv! Ja ikke snoft hos mig, men hos Sønnen min; men det blir nu det samme. Vi har endda Mor hendes paa Baasen!

Isak hadde ikke hørt glædeligere Ord paa lang Tid og blev en Bør lettere, Guldhorn var nu Ingers og hans Ku med Rette. Sandt at si saa hadde han halvt om halvt tænkt sig den sørgelige Utvei av sin Uvisshet at slagte Guldhorn til Høsten, røite Haarene av Huden, grave Hornene ned i Marken og saaledes utslette ethvert Spor av Kua Guldhorn i dette Liv. Nu var dette unødig. Han blev saa hoffærdig av Inger og sa: Ja renslig? Hun har ikke Make eller Par! Det var nu bare som det kunde være hos mig like til at jeg fik mig sjøleiendes Kvindfolk. — Kunde det være andet at ventel sa Konen Oline.

Denne Kone fra den andre Siden av Fjældet, et blidt og fintalende Menneske, et forstandig Menneske og hette Oline, hun blev da værendes et Par Dager og hun hadde Kammerset at ligge i. Da hun gik hjem igjen fik hun med sig noget Uld av Ingers Sauer, hun skjulte Knyttet for Isak, hvad hun nu gjorde det for.

Barnet, Isak og Konen — Verden blev igjen den samme, daglig Arbeide, mange smaa og store Glæder, Guldhorn mælket godt, Gjeiterne hadde kidet og mælket godt, Inger ystet alt en Række hvite og røde Oster og lot dem staa til Modning. Det var Planen at faa saa mange Oster at hun kunde kjøpe sig en Vævstol for dem — aa den Inger, hun kunde væve.

Og Isak bygget Skur, ogsaa han hadde vel en Plan. Han slog op det nye Tilbygg til Gammen av dobbelt Bordpanel, gjorde Dør i det og et lite net Vindu paa fire Ruter, saa la han Tak av Bakhun og biet nu med Næveren til Marken tinet saa han kunde faa Torv. Idel Nødvendighet og Nytte, ikke Gulv, ikke høvlede Vægger, men Isak tømret Spiltaug som til en Hest og gjorde en Krybbe.

Det var langt ut i Mai, Solen hadde tinet Bakkerne, Isak tækket sit Skur med Torv og hadde det færdig. Saa en Morgen aat han et Maaltid for et Døgn, tok yderligere Mat med, la Hakke og Spade paa Akslen og gik til Bygden. — Kan du faa med

dig fire Alen Sirts! ropte Inger efter ham. — Hvad skal du med det? svarte Isak.

Det saa ut som han skulde bli borte for altid, Inger saa hver Dag paa Veiret, paa Drotten i Lufften, som om hun ventet en Seiler, gik ut om Natten og lydde, hun tænkte paa at ta Barnet i Armene og drage efter ham. Endelig kom han tilbake med Hest og Kjærre. Ptro! sa Isak høilydt utenfor Døren, og skjønt Hesten var rolig og venn og stod og homret gjenkjendende til Gammen ropte Isak ind i Stuen: Kan du komme og holde Hesten litt?

Inger ut. — Hvad er det? sa hun. Nei du Isak, har du faat laane han igjen! Hvor har du været henne hele Tiden? Det er sjette Dagen. — Hvor skulde jeg være? Jeg maatte gjøre Vei mange Steder for at komme frem med Vognen min. Hold Hesten litt, har jeg sagt! — Vognen din? Ja du har da ikke kjopt Vognen, vet jeg? —

Isak stum, Isak tyk av Stumhet. Han gir sig til at løfte av Kjærren Plogen og Harven som han hadde skaffet sig, Spiker, Matvarer, et Spet, en Kornsæk. — Hvorledesen har Barnet det? spør han.

Barnet har ingen Nød. Har du kjøpt Kjærren? spør jeg. For jeg piner og piner nu til en Vævstol, sa hun rigtig spøkefuldt, saa glad var hun over at han var hjemme igjen.

Isak stum en lang Stund igjen og var optat med sit, han tænkte og saa sig om hvor han skulde gjøre

av alle Varer og Redskaper, det syntes slet ikke at være saa greit at finde Plass til det paa Gaarden. Men da Inger opgav at spørre mere og i Stedet begyndte at prate med Hesten brøt Isak Tausheten: Har du set en Gaard uten Hest og Vogn og Plog og Harv og alt som tilhører? Og siden du vil vite det saa har jeg kjøpt baade Hesten og Kjærren og alt som i den er, svarte han. — Inger kunde bare vagge med Hodet og si: Du store Verden for dig!

Og Isak nu var han ikke liten og forsagt, det var som han hadde betalt som en Herremand for Guldhorn: Værsaagod — i rund Sum en Hest fra min Side! Han var saa spændstig at han tog Plogen engang til og flyttet den og bar den med en Haand bort til Stuevæggen og reiste den op. Han var nok slik en Direktør at! Og bakefter saa tok han Harven, Spetet, en ny Greip som han hadde kjøpt, alle de dyrebare Jorddyrkningsredskaper, Klenodierne paa Nybygget. Storartet, aa fuld Utrustning, nu manglet intet mere.

Hm. Og det faar vel bli en Raad til en Vævstol, sa han, hvissaaskjønt at jeg har Helsen. Der er Sirtsen, de hadde ikke andet end som blaa Sirts.

Han var bundløs og øste ut. Det var som han kom fra Byen.

Inger sier: Det var nu Skrôt at ikke ho Oline fik se alt dette mens hun var her.

Idel Fjas og Forfængelighet fra Kvindens Side, og Manden snøste til hendes Ord. Aa men han

hadde visst intet hat imot at Oline hadde set Herligheten.

Barnet graat.

Gaa ind igjen til Gutten, sa Isak. For nu har Hesten roet sig.

Han spænder ifra og og leier Hesten ind i Stalden — satte Hesten sin paa Stald! Han fodrer og stryker den og er øm til den. Hvad han skyldte for Hest og Kjærre? Alt, hele Summen, en Gjæld saa stor; men den skulde ikke bli ældre end Sommeren over. Han hadde Favnved for den, litt Bygningsnæver fra ifjor og endelig nogen gode Stokker Tømmer. Det stod ikke paa. Siden da Spændingen og Stormotigheten la sig hos ham hadde han mangen bitter Stund av Frygt og Bekymring, nu kom alt an paa Sommeren og Høsten, Aarveien!

Dagene optokes av Jordarbeide og mere Jordarbeide, han rensket nye Smaateiger av Marken for Røtter og Sten, pløiet op, gjødslet, harvet, hakket, smuldret Klumper med Hænderne, med Hælene, var alle Vegne. Jorddyrkeren og gjorde Akrene til Fløilstæpper. Han biet et Par Dager til, det saa ut til Regn og han saadde Kornet.

I flere Hundrede Aar hadde vel hans Forfædre saadd Korn, det var en Handling i Andakt en stille og mild Kvæld uten Vind, helst mot en miskundelig og ørliten Duskregn, helst saa snart som mulig efter Graagaastrækket. Poteten det var en ny Frugt, det var intet mystisk ved den, intet religiøst, Kvind-

folk og Børn kunde være med og faa den sat, disse Jordeplerne som kom fra fremmed Land likesom Kaffen, stor og herlig Mat, men i Slægt med Næpen. Korn det var Brødet, Korn eller ikke Korn det var Liv eller Død. Isak gik barhodet og i Jesu Navn og saadde, han var som en Kubbe med Hænder paa, men indvendig var han som et Barn. Han hadde Omhu for hvert av sine Kast, han var venlig og resigneret. Se, nu spirer nok disse Kornoiene og blir til Aks og mere Korn, og slik er det over hele Jorden naar at Korn saaes. I Jødeland, i Amerika, i Gudbrandsdalen — aa hvor Verden den er vid, og den ørlille Ruten Isak gik og saadde paa den var i Midten av alt. Det straalet Vifter av Korn ut fra hans Haand, Himlen var overskyet og god, det tegnet til en uendelig liten Duskregn.

IV

Mellem Onnerne kom Dag og Tid, men Konen Oline kom ikke.

Isak hadde nu fri paa Jordet, han satte sig istand med to Ljaaer og to River til Slaatten, gjorde en lang Bund til Kjærren saa han kunde kjøre Høi paa den og skaffet sig Meier og Æmnestræ til en Vedslæde til Vinters. Han gjorde mange gode Ting. Og hvad to Hylder paa Væggen i Stuen vedkommer da satte han ogsaa op dem, saa de kunde være at lægge forskjellige Ting paa, baade Almanaken som han endelig hadde kjøpt og Tvarer og Øser som ikke var i Bruk. Inger sa at det var et stort Gode med de to Hylderne!

Inger hun syntes at alle Ting var store Goder. Se nu Guldhorn hun vilde ikke rømme mere, men roet sig med Kalven og Oksen og gik Dagen lang i Skogen. Se nu Gjeiterne de trivedes og drog næsten sine tunge Jur i Marken. Inger sydde et langt Plagg av blaa Sirts og en liten Lue av samme Tøi, det var det peneste man kunde se og det var Daapsdragten. Gutten selv laa nu og da og fulgte Værket med Øinene, det var nok alt saa meget til Gut, og skulde

han endelig hete Eleseus saa vilde Isak heller ikke motsætte sig dette længer. Da Kjolen var færdig hadde den et langt Slæp paa to Alen Sirts og hver Alen kostet sine Penger, men det fik ikke hjælpe, Barnet var nu den Førstefødte. — Skal Perlebaandet dit nogen Gang brukes saa er det vel nu! sa Isak. — Aa Inger hadde alt tænkt paa dem, paa Perlerne, hun var ikke Mor for ingenting, men aldeles dum og stolt. Perlerne rak ikke rundt Halsen paa Gutten, men de vilde være pene foran paa Luen hans, og der satte hun dem.

Men Oline kom ikke.

Hadde det nu ikke været for Dyrene saa kunde alle Mennesker ha forlatt Stedet sammen og kommet tilbake om tre fire Dager med Barnet kristnet. Og hadde det ikke været for den velsignede Vielsen saa kunde Inger ha reist alene. — Dersom at vi ikke kunde utsætte Vielsen saalænge? sa Isak. — Inger svarte: Det vil nu ta baade ti og tolv Aar før han Eleseus kan være igjen hjemme og mælke!

Nei saa maatte Isak bruke Vet. Egentlig var det hele begyndt uten Begyndelse, Vielsen var kanske like saa nødvendig sóm Daapen, hvad visste han. Nu tegnet det til Tørke, til rigtig ond Tørke, kom det ikke Regn snart vilde Avlingen brænde op; men alt stod i Guds Haand. Isak gjorde sig færdig til at rænde ned i Bygden efter et Menneske. Det var atter de mange Mile at rænde.

Al den Trængsel for en Vielse og en Daap! Folk

i Marken har i Sandhet mange smaa og store Sorger!

Saa kom Oline ....

Nu var de gifte og døpt, alt i Orden, de hadde endog iagttat at vies først, saa Barnet kunde bli ægte. Men Tørken vedblev og nu brandt de smaa Kornakrene op, brandt Fløilstæpperne op, og hvorfor det? Alt stod i Guds Haand. Isak slog sine Engstykker og det var ikke stort Græs paa dem endda de var blit gjødslet i Vaar; han slog og slog i Lierne, i fjærne Utmarker, og blev ikke træt av at slaa og tørke og føre Foder hjem, for han hadde alt Hest og stor Buskap. Men midt i Juli maatte han ogsaa slaa Kornet til Grønfoder, det var ikke til andet. Saa nu vilde det bare komme an paa Poteten!

Hvorledes var det med Poteten? Var det bare en Kaffesort fra fremmed Land og kunde undværes? Aa Poteten er en makeløs Frugt, den staar i Tørke, den staar i Væte, men vokser. Den trodser Veiret og taaler meget, faar den litt pen Behandling av Mennesket lønner den femtenfoldig igjen. Se, Poteten har ikke Druens Blod, men den har Kastanjens Kjøt, den kan stekes eller kokes og brukes til alt. En Mand kan være brødløs, har han Potet saa er han ikke matløs. Potet kan ristes i varm Aske og være en Kvældsmat, den kan kokes i Vand og være en Frokost. Hvad kræver den av Suvl? Lite, Poteten er nøisom, en Kum Mælk, en Sild er nok til den. Rikdommen bruker Smør til den, Fat-

tigdommen dypper den i ørlite Salt paa en Skaal, Isak kunde til Søndags faa svælge den ned med en Rømmebunke av Guldhorns Mælk. Den vanagtede og velsignede Potet!

Men nu spøkte det for Poteten og.

Isak saa paa Himlen utallige Ganger om Dagen, Himlen var blaa. Mangen Kvæld tegnet det til en Skur. Isak gik ind og sa: Undres paa om det ikke blir Regn nu allikevel! Et Par Timer efter var alt Haap ute igjen.

Tørken hadde nu varet i syv Uker og Varmen var svær, Poteten stod i hele denne Tid og storblomstret, blomstret unaturlig og vidunderlig. Akrene saa ut i Frastand som Snemarker. Hvor var Enden paa alt dette? Almanaken gav intet Vink, Almanakerne nu for Tiden de var ikke som før, de var til ingenting. Nu saa det ut til Regn igjen og Isak gik ind til Inger og sa: Det maa nu vel med Guds Hjælp bli Regn i Nat! — Ser han slik ut? — Ja. Og Hesten ryster sig i Skoklerne. — Inger glyttet paa Døren og sa: Jo nu skal du se! — Nogen faa Draaper faldt. Timerne gik, Folkene kvældet sig, da Isak gik ut om Natten for at se var Himlen blaa. — Nei Herregud! sa Inger. Jaja men saa blir det tørt det siste Lauvet dit ogsaa da imorgen, sa hun og trøstet bedst hun kunde.

Javel, Isak hadde ogsaa lauvet kraftig og hadde nu en Mængde Lauv av bedste Slag. Det var værdifuldt Foder, han behandlet det som Høi og tækket

det over med Næver i Skogen. Han hadde bare en liten Slump staaende ute nu, derfor svarte han Inger saa dypt fortvilet og likesæl: Jeg tar det ikke ind om det blir tørt heller! — Du aper vel? sa Inger.

Dagen efter tok han det altsaa ikke ind, siden han hadde sagt det, tok ikke ind Lauvet. Det kunde staa der, det blev ikke Regn korsom var, lat bare Lauvet staa der i Guds Navn! Han kunde ta det ind før Jul engang dersom at ikke Solen hadde brændt det rent op til den Tid!

Saa rikt og rundelig krænket følte han sig, det var ikke længer gildt at sitte paa Dørhellen og se nedover Jordet og eie det. Der stod nu Potetakrene i blomstrende Galskap og torket op, saa kunde Lauvet staa der det stod, værsaagod! Aa men Isak — kanske hadde han en liten lur Tanke med det midt i sin tykke Troskyldighet, kanske gjorde han det paa Spekulation og vilde prøve at tirre den blaa Himmel nu ved Maaneskiftet.

Om Kvælden saa det atter ut til Regn. Du skulde ha berget Lauvet dit, sa Inger. — Hvorfor det? spurte Isak og gjorde sig yterst fremmed. — Jaja du aper, men det kunde nu komme Regn. — Du ser da vel at det ikke kommer Regn iaar.

Men om Natten var det nu allikevel som det blev saa mørkt i Glasvinduet, det var ogsaa som om noget drev imot det og gjorde det vaatt, hvad det nu kunde være. Inger vaknet og sa: Der regner det, se paa Ruterne! — Isak snøste bare og svarte:

Regn? Det er ikke Regn. Jeg skjønner ikke hvad du snakker om! — Du skal ikke vør at ape! sa Inger.

Isak apet ja. Og han bare luret sig selv. Visst var det Regn og det en dygtig Skur, men da den hadde vætt godt ut Lauvet til Isak saa sluttet den. Himlen var blaa. Det var jo det jeg sa at det ikke kom Regn, sa Isak stivnakket og ikke saa lite syndig.

For Poteten var denne Skur til ingenting og Dager kom og gik, Himlen var blaa. Saa begyndte Isak at arbeide paa sin Vedslæde og gjorde sig Flid med den og bøiet sit Hjærte og høvlet ydmykt Meier og Skokler, jaja Herregud! Se, Dager kom jo og gik, Barnet vokste, Inger kjærnet og ystet, det stod i Grunden ikke paa, ett Uaar overlevet nok dygtige Mennesker i Marken. Og desuten — da ni Uker var gaat saa kom det rigtig velsignet med Regn, et helt Dogns Regn, derav høljet det ned i seksten Timer, Himlene var aapne. Hadde det nu været som for to Uker siden vilde Isak ha sagt: Det er forsent! Nu sa han til Inger: Du skal se han berger noget av Poteten! — Aaja da, svarte Inger trøstefuldt, han berger alsammen!

Og nu begyndte det at se bedre ut, det regnet Skurer hver Dag, Haaen grønnedes, det var som Trollværk. Poteten blomstret, det gjorde den, ja værre end før, og det vokset ut store Bær i Toppene paa den, og det var paa langt nær rigtig; men ingen visste hvad som var under Røtterne paa den,

Isak hadde ikke vaaget at se efter. Saa kom Inger en Dag og hadde fundet over tyve smaa Poteter under ett Skal. Og de har fem Uker at vokse i endda! sa Inger. — Den Inger, hun skulde idelig trøste og tale godt med sin Haremund. Og elendig Snak var det hun hadde, hun hvæset, det var som naar en Ventil lækker Damp; men hendes Trøst var god at ha i Marken. Og en livslysten Natur det hadde hun. — Dersom at du kunde gjøre en Seng til! sa hun til Isak. — Naa, sa han. — Jaja det haster nu ikke, men.

De begyndte at ta op Poteten og blev færdig med den til Mikaeli, som den gamle Sædvane var. Det blev middels Aar, godt Aar, det viste sig atter at Poteten ikke var saa uendelig nøie paa Veiret, men vokste allikevel og stod ut med meget. Naturligvis blev det ikke rigtig middels Aar og godt Aar naar de regnet nøie, men de kunde ikke regne nøie iaar; en Lap var gaat forbi en Dag og hadde undret sig over al Poteten her paa Nybygget, i Bygderne var det langt værre, sa han.

Saa hadde Isak igjen nogen Uker at bryte Jord i til Tælen kom. Kreaturerne gik nu og beitet paa Jordet og hvorhelst de vilde, det var trivelig for Isak at arbeide sammen med dem og høre paa Bjælderne, det hæftet ham jo ogsaa noget bort, for Oksen var lei til at gjøre Ugagn og stange ind i Lauvstakkerne og Gjeiterne de var høit og lavt og allevegne, endog paa Gammetaket.

Smaa og store Sorger.

En Dag hører Isak et Illskrik, Inger staar paa Dørhellen med Barnet paa Armen og peker nedover til Oksen og den vesle Kua Sølvhorn, de er Kjærester. Isak kaster Hakken og rænder nedover, aa men det var nok forsent, Ulykken var skedd. Ser du Trollet, hun er tidlig ute, bare Aaret, et halvt Aar fortidlig, Trollet, Barnungen! Isak faar hende ind i Gammen, men det er nok forsent. Jaja, sa Inger, det er nu paa en Maate godt, for ellers hadde begge Kjyrene blit høstbær! — Aa Inger, nei hun hadde ikke godt Hode, men hun visste kanske hvad hun gjorde da hun slap Sølvhorn og Oksen ut sammen imorges.

Vinteren kom, Inger kardet og spandt, Isak kjørte Favnved, uhyre Lass med tør Ved paa godt Føre, al Skyld og Gjæld blev strøket, Hest og Kjærre, Plog og Harv var hans. Han kjørte bort med Ingers Gjeitost og fik Tvistgarn, Vævstol, Hespetræ og Rendebom med hjem igjen, han kom atter med Mel og Matvarer, atter med Planker, Bord og Spiker; en Dag kom han med en Lampe. Saasandt som jeg staar her saa spøker du! sa Inger, men hun hadde længe skjønt at Lampen vilde komme. De tændte den om Kvælden og var i Paradis, lille Eleseus han trodde visst det var Solen. Ser du hvor forundret han er! sa Isak. Inger kunde herefter spinde i Lampelys.

Han kom med Lerret til Skjorter og med nye

Komager til Inger. Hun hadde bedt ham om forskjellige Farvevarer til Uldgarn, han kom ogsaa med dem. Men en Dag saa kom han med en Klokke. Med hvad? En Klokke! Da blev Inger himmelfalden og det var ikke Maal i hende en Stund. Isak hængte Klokken paa Væggen med forsigtige Hænder og stillet den efter et Skjøn, han trak Loddene op og hadde den til at slaa. Barnet vendte Øinene efter den dype Klang og saa derefter paa Morn. Ja du kan gjærne undre dig! sa hun og tok Gutten til sig og var selv rort. For av alt godt her i Ensomheten kunde intet maale sig med en Stueklokke som gik hele den mørke Vinter og slog Timerne pent.

Saa var Veden kjørt, Isak begyndte i Skogen igjen og hugget mere Ved, gjorde sine Gater og sin By av Favnved til næste Vinter. Han kom længer og længer bort fra Husene nu, en stor vid Li laa alt aapen for Dyrkning og han agtet ikke at snauhugge Marken mere, men herefter bare fælde de ældste Trær med tør Top.

Naturligvis hadde han ogsaa længe forstaat hvorfor Inger hadde ordet om en Seng til, nu fik han vel skynde sig og ikke utsætte det længer. Han kom hjem fra Skogen en mørk Kvæld og da var det gjort, Familjen var øket, Gut igjen, Inger laa. Den Inger, imorges hadde hun villet ha ham ned i Bygden: Du skulde røre Hesten litt igjen, sa hun, for han staar bare og graver i Spiltauget! — Jeg har ikke Tid til slikt Tøv, sa Isak og gik. Nu skjønte

han at hun bare hadde villet ha ham av Veien, og hvorfor det? Han kunde været god at ha ved Huset. — Hvorledesen har det sig at du aldrig kan varsku? sa han. — Nu maa du gjøre dig en Seng og ligge i Kammerset, svarte hun.

Det var nu forresten ikke gjort bare med en Seng, det skulde ogsaa Sengklær til. De hadde ikke to Skindfelder, det vilde heller ikke bli Raad til en ny Feld før til næste Høst naar de fik nogen Vædrer at slagte, men selv da vilde det ikke bli Feld av et Par Væderskind. Isak slet ondt og frøs noget om Nætterne nu en Tid utover, han prøvet at grave sig ned i Høiet under Berghammeren, han prøvet at lægge sig hos Kjyrene, husvild var han. Det var en Lykke at det alt var Mai, saa vilde Juni komme, Juli ....

Mærkelig saa meget her var bragt istand i Ødemarken nu, Menneskebolig og Buskapshus og ryddede Marker, alt paa tre Aar. Hvad bygget Isak nu? Et nyt Skur, en Skjaa, Tilbygg til Stuen. Det dundret gjennem Huset naar han drev otte Toms Spiker ind og Inger kom nu og da ut og bad for de Smaa. Javel, de Smaa, snak med dem saalænge, syng til dem, lat han Eleseus faa Spandloket at banke med! Det skal ikke vare saa længe med de store Spikerne, det er just her de maa være, i Strækfiskene, i det som skal fæste hele Tilbygget til Huset. Siden blir det bare Bord og to og en halv Toms Spiker, bare Dukkeværk.

Kunde det undgaas at han dunket! Der stod nu baade Sildtønden og Melet og Matvarerne i Stalden for ikke at staa under aapen Himmel, men Flæsket tok Smak av det, en Skjaa var den rene Nødvendighet. Smaagutterne maatte vel ogsaa kunne vænne sig til nogen Hammerslag i Væggen, Eleseus han var likesom blit litt spæd og elendig, men den andre han pattet som en tyk Gudsengel og naar han ikke skrek saa sov han. En makeløs Unge. Isak vilde ikke motsætte sig at han blev hetende Sivert, det var kanske bedst, skjønt han hadde atter tænkt sig Jakob. I somme Tilfælder hadde Inger Ret, Eleseus det var efter hendes Præst og var fint, men Sivert det hette Inger sin Morbror, Herredskassereren, han som var Ungkar og Velfærdsmand uten Arvinger. Hvad bedre kunde da Barnet gjøre end at hete efter ham?

Saa blev det ny Vaaronn igjen og alt i Jorden før Pinse. Dengang Inger hadde bare Eleseus kunde hun umulig avse Tid til at hjælpe Manden, den Førstefødte optok hende saa; nu da hun hadde to Børn rensket hun Jordet og utrettet mangt andet omfremt: var med lange Stunder i Potetsættingen, saadde Gulrot og Næpe. En slik Kone var ikke let at finde. Hadde hun ikke ogsaa Væv oppe? Hun nyttet hvert Øieblik til at løpe ut i Kammerset og væve et Par Spoler og det blev halvuld Vendtøi til Underplagg for Vinteren. Da hun fik farvet sit Garn blev det blaat og rødt Kjoletøi til hende selv

og de Smaa, hun la tilslut flere Farver ind og gjorde Dynetræk til Isak av Væven. Lutter nødvendige og nyttige Ting, og saa solide Ting!

Se, nu var Familjen i Marken kommet godt paa Fote og dersom Aarveien lyktes saa var Nybyggerne likefrem at misunde. Hvad stod tilbake? Høihus naturligvis, en Løe med Træskegulv i Midten, det var et Fremtidens Maal, det vilde naaes som de andre Maal, giv Tid! Nu hadde vesle Sølvhorn kalvet, Gjeiterne kidet og Sauerne lammet, det vrimlet av Smaafæ i Bumarken. Og hvad med Menneskene? Eleseus gik alt paa sine Ben hvor han vilde og lille Sivert var kristnet. Inger? Hun laget sig visst til med Barn igjen, hun var saa frodig. Hvad var endda en Gang et Barn for hende? Ingenting — det vil si store Ting, pent Smaafolk, hun hovmodet sig over Børnene og lot forstaa at det ikke var alle som Gud betrodde slike store og pene Børn. Inger var i fuld Virksomhet med at være ung. Hun hadde et vansiret Ansigt og hadde levet hele Ungdommen opover som et Utskud, Gutterne saa hende ikke skjønt hun baade kunde danse og arbeide, de forsmaadde hendes Sødme, de vendte sig bort — nu var det hendes Tid, hun utfoldet sig, hun stod idelig i Flor og gik med Barn. Isak selv, Husbonden, han var og blev en alvorlig Mand, men han hadde hat god Fremgang og var tilfreds. Hvad han hadde holdt Liv i sig med før Inger kom var meget dun-

kelt, Potet og Gjeitmælk, ja dristige Retter uten Navn; nu hadde han alt som nævnes kunde for en Mand i hans Kaar.

Det blev Tørke igjen, Misvekst igjen. Lappen Os-Anders som kom forbi med sin Hund kunde berette at Folk i Bygderne alt hadde slaat Kornet til Kreaturfoder. — Naa. Saa hadde de ikke noget Haap? spurte Inger. — Nei. Men de har stængt Sild. Han Sivert, Morbror din, faar Landslot. — Han hadde nu ørlite før! Baade i Kjørrel og Gryte! — Net som du, Inger! — Ja Gudsketak, det er ikke at klage. Hvad de sier om mig derhjemme? — Os-Anders vagger paa Hodet og slesker at han har ikke Ord for det. — Dersom at du lyster en Kum Sødmælk saa skal du bare orde det, sier Inger. — Du skal ikke kostværde! Men har du ørlite til Hunden?

Mælken kom, Hundematen kom. Lappen hørte en Musik inde fra Stuen og lydde: Hvad det er? — Det er Stueklokken vores som slaar, sa Inger og var revnefærdig av Storhet.

Lappen vagget igjen paa Hodet og sa: Dokker har Hus og Hest og Middel, kan du nævne mig hvad dokker ikke har! — Nei vi kan ikke Gud fuldtakke. — Ho Oline bad mig om at hilse dig. — Naa. Hvor hun baler? — Taalelig. Hvor Manden din er? — Han er og bryter. — De sier han har ikke kjøpt? henkaster Lappen. — Kjøpt? Hvem

som sier det? — De sier det. — Hvem skulde han kjøpe av? Det er Almenning. — Jaja. — Og nogen Svettdraaper har han lagt ned paa denne Jorden! — De sier det er Staten sin Jord?

Inger forstod ingenting av det og sa: Jaja det maa saa være. Er det ho Oline som har snakket paa det? — Jeg mindes ikke hvem det var, svarte Lappen og kastet sine vikende Øine i alle Retninger.

Inger forundret sig over at han ikke tagg om noget, det gjorde Os-Anders ellers altid, det gjør alle Lapper, de tigger. Os-Anders sitter og karver i sin Kridtpipestubb og tænder. Aa for en Pipe, han røker og drager saa hele hans gamle rynkede Ansigt staar som en Rune. — Ja jeg gjør ikke at spørre om at det er dine Børn, sa han og slesket mere. For de er saa like dig. Net akkurat som da du selv var liten!

Inger som var en Vanskapning og et Utyske — naturligvis var det galt, men hun svulmet allikevel. Selv en Lap kan gjøre et Morhjærte glad. — Dersom at ikke Sækken din var saa fuld saa skulde du faa ørlite i han, sa hun. — Nei du skal ikke kostværde!

Inger gaar ind med Barnet paa Armen og imens er Eleseus tilbake hos Lappen. De kommer godt overens, Gutten faar se noget rart i Lappens Sæk, noget loddent, han faar klappe det. Hunden staar og pister og gjøir. Da Inger kom ut med Nisten gir

hun et lite Støn og sætter sig ned paa Dørhellen: Hvad det er du bærer? spør hun. — Nei det er ikke noget. En Hare. — Jeg saa det. — Han Smaakaren din vilde se han. Det var Hunden som jaget han op idag og dræpte han til mig. — Her er Maten din! sa Inger.

V

Det var en gammel Erfaring at mindst to Uaar fulgte paa hverandre, Isak var blit taalsom og fandt sig i sin Lot. Kornet brandt op og Høiavlingen var maatelig, men Poteten saa atter ut til at greie sig; det var altsaa galt nok, men det var ikke Nød. Isak hadde endda engang Favnved og Tømmerstokker at bringe til Bygden og da det var stængt Sild rundt hele Kysten hadde Folk godt med Penger at kjøpe Ved for. Det saa mest ut som en Styrelse at Kornet slog feil, for hvor skulde han ha træsket dette Korn uten en Løe med Træskegulv? Lat det bare være Styrelse, det skader ikke i Længden.

En anden Sak var det at nye Ting kunde dukke op og uroe ham. Hvad var det nu en viss Lap hadde sagt til Inger i Sommer — at han ikke hadde kjøpt? Skulde han kjøpe, hvorfor det? Marken laa jo her, Skogen stod her, han dyrket op og reiste et Hjem midt i Urnaturen, fodde sin Familje og sine Dyr, skyldte ingen, arbeidet, arbeidet. Han hadde flere Ganger tænkt at tale med Lensmanden naar han var nede i Bygden, men det var blit utsat;

Lensmanden hadde ikke noget godt Ord og Isak var faamælt. Hvad skulde han si naar han kom, hvad skulde han ha til Ærend?

En Dag om Vinteren kom Lensmanden selv kjørende ut til Nybygget, han hadde en Mand med og mange Papirer i en Væske — og der var da selve Lensmand Geissler. Han saa den store aapne Li som var avskoget og laa jævn og pen under Sneen, han trodde vel at hele Vidden var dyrket og sa: Dette er jo et stort Bruk, mener du at faa slikt for ingenting?

Der var det kommet! Isak fik en Rædsel i Livet og svarte ikke.

Du skulde ha kommet til mig og kjøpt Marken, sa Lensmanden. — Ja. —

Lensmanden talte om Skyldsætting, om Skjel, Skat, kongelig Skat, sa han, og da Isak fik litt Forklaring fandt han det mindre og mindre urimelig. Lensmanden ærtet sin Følgesvend og sa: Naa, du Skjønsmand, hvor stor er Indmarken? Men han ventet ikke paa Svar, han bare skrev op Indmarken paa Slump. Han spurte Isak om Høilassene, om Potettønderne. Og hvorledes skulde de bære sig ad med Skjel? De kunde ikke gaa op Skjel i livdyp Sne i Skogen, men om Sommeren var det ikke kommendes hit for Mennesker. Hvad hadde Isak selv tænkt sig til Skog og Bumark? — Det visste ikke Isak, han hadde hittil tænkt sig som sit alt han saa. Lensmanden sa at Staten satte Grænser.

Jo større Vidde du faar des mere koster det, sa han. — Naa. — Ja. Og du faar ikke alt du kan gape over, du faar til dit Behov. — Naa. —

Inger satte Mælk frem og Lensmanden og hans Følgesvend drak. Hun kom med mere Mælk. Lensmanden stræng? Han strøk endog Eleseus over Haaret og sa: Er det Stener han leker med? Faa se de Stenene. Hvad er dette? De er saa tunge, det er visst et eller andet Slags Metal i dem. — Det er nok av slikt opi Fjældet, sa Isak.

Lensmanden vendte tilbake til Forretningen: Det er vel sør- og vestover det er værdifuldest for dig? spurte han Isak. Skal vi si en Fjerding sørover? — En hel Fjerding! utbrøt Følgesvenden. — Du kunde ikke dyrke op to Hundrede Alen, sa Lensmanden kort. — Isak spurte: Hvad koster en Fjerding? — Lensmanden svarte: Det vet jeg ikke, det vet ingen. Men jeg vil foreslaa en ringe Pris, her er Mile ind i Ødemarken og ingen Adkomst.

Ja men en hel Fjerding! sa Følgesvenden igjen.

Lensmanden skrev en Fjerding sørover og spurte: Og opover mot Fjældene? — Der maa jeg ha til Vandet. Der er et stort Vand, svarte Isak.

Lensmanden skrev. — Nu nordover? — Det er ikke saa nøie, svarte Isak. Det er ikke ordentlig Skog paa Myrene.

Lensmanden skrev efter sit eget Hode en halv Fjerding. — Mot Øst? — Det er heller ikke saa nøie. Det er bare Fjældet over til Sverige.

Lensmanden skrev.

Da han hadde skrevet regnet han det hele over paa et Øieblik og sa: Naturligvis blir dette en stor Eiendom og hadde den ligget nede i Bygden kunde ingen ha kjøpt den. Jeg vil foreslaa et Hundrede Dalers Penge for alt. Hvad mener du? spurte han Følgesvenden. — Følgesvenden svarte: Det er jo ingen Pris! — Hundrede Daler! sa Inger. Du skal ikke faa saa stor Vidde, Isak! — Nei, sa Isak. — Følgesvenden grep til: Det er som jeg sier! Hvad skal dokker gjøre med en slik Vidde?

Lensmanden sa: Dyrke den.

Han hadde sittet her og slitt og skrevet, nu og da var det Barneskrik i Stuen, han vilde vel nødig skrive op igjen det hele, han kom ikke hjem før langt paa Nat, nei ikke før imorgen tidlig. Han la Papirerne egenraadig i Væsken. — Gaa ut og spænd for! sa han til Følgesvenden. Han vendte sig til Isak og erklærte: Egentlig burde du hat Stedet for ingenting og Betaling atpaa, slik som du har arbeidet. Og det vil jeg si i mit Forslag. Saa faar vi se hvormeget Staten vil ha for at gi Skjøte.

Isak — Gud vet hvorledes han hadde det. Det var som om han ikke hadde noget imot at det blev sat høi Pris paa hans Sted og paa hans uhyre Arbeide her. Han holdt det vel ikke for umulig at kunne klare et Hundrede Daler i Tidens Løp, derfor sa han ikke mere, han kunde arbeide som før og dyrke op Jorden og gjøre forfalden Skog op i Favn-

ved. Isak var ikke av dem som speidet, han holdt ikke Utkik efter Tilfældigheter, han arbeidet.

Inger takket Lensmanden og bad ham være deres Mand hos Staten.

Ja. Men jeg avgjør jo ingenting, jeg bare skriver min Mening. Hvor gammel er den mindste der? — Skikkelig et halvt Aar. — Gut eller Pike? — Gut.

Lensmanden var ikke stræng, men overfladisk og lite samvittighetsfuld. Sin Skjøns- og Takstmand, Stævnevidnet Brede Olsen overhørte han, den vigtige Handel ordnet han paa Lykke og Fromme, en stor Affære, avgjørende for Isak og hans Kone selv og avgjørende for deres Efterkommere kanske i utallige Slægtled, skriftfæstet han paa Slump, Lensmanden bare skrev. Men han viste Nybyggerne megen Venlighet, han tok op av Lommen en blank Ort og gav lille Sivert i Haanden, saa nikket han og gik ut i Slæden.

Pludselig spurte han: Hvad heter dette Stedet? — Heter? — Hvad Navn har det? Vi maa sætte et Navn.

Det hadde ikke Menneskene tænkt paa, de saa paa hverandre Inger og Isak.

Sellanraa? sa Lensmanden. Han fandt det vel paa, det var kanske ikke noget Navn engang, men han gjentok: Sellanraa! nikket og kjørte.

Alt paa Slump, Grænserne, Prisen, Navnet ....

Nogen Uker senere hørte Isak engang han var nede i Bygden at det var Ugreie med Lensmand

Geissler, det var blit Spurlag efter nogen Penger som han ikke kunde vise Ret for og han var blit mældt til Amtmanden. Saa galt kunde ske, somme Mennesker tumler Livet frem, saa stoter de imot dem som gaar det!

En Dag Isak har været i Bygden med et av sine siste Vedlass og er paa Hjemveien oplever han at faa kjøre Lensmand Geissler paa sin Slæde. Lensmanden traadte bare ut av Skogen med en Haandkuffert og sa: Lat mig faa sitte paa hos dig!

De kjørte en Stund, ingen av dem talte. En enkelt Gang tok Lensmanden op en Flaske og drak av den, han bydde ogsaa Isak som avslog. Jeg er ræd for Maven min paa denne Turen, sa Lensmanden.

Han begyndte at tale om Isaks Gaardhandel: Jeg ekspederte Saken straks og anbefalte den varmt. Sellanraa er et pent Navn. Egentlig saa skulde du hat Stedet for ingenting, men hadde jeg skrevet det saa vilde Staten ha blit ublu og sat sin egen Pris. Jeg skrev femti Daler. — Naa, saa skrev Dokker ikke Hundrede Daler? — Lensmanden rynket Brynene og tænkte sig om: Saavidt jeg mindes skrev jeg femti Daler.

Hvor skal Dokker fare nu? spurte Isak. — Over til Vesterbotten, til min Kones Familje. — Det blir ondt at komme over paa denne Tid av Aaret. — Det gaar vel. Kan ikke du følge mig et Stykke? — Jo. Dokker skal ikke gaa alene. —

De kom til Nybygget og Lensmanden laa Natten over i Kammerset. Om Morgningen tok han sig atter en Sup av Flasken og sa: Jeg ødelægger visst Maven min paa denne Turen! Han var ellers som forrige Gang da han var her, velvillig avgjørende, men vimset og lite optat av sin Skjæbne; kanske var den heller ikke saa sørgelig. Da Isak dristet sig til at si at ikke hele Lien var dyrket, men bare litt, nogen smaa Ruter, gav Lensmanden det forbausende Svar: Det forstod jeg meget godt da jeg sat her og skrev dengang. Men min Kjøregut, Brede, han forstod ingenting, han er en Flab. Departementet har et Slags Tabel. Naar det var saa faa Høilass og saa faa Potettønder paa saa stor Indmark som jeg opgav saa sier Departementets Tabel at det er elendig Jord, billig Jord. Jeg var paa din Side, og jeg skal ta Saligheten min netop paa det Skjælmstykket. Det er to og tredive Tusen slike Karer som du vi skulde ha her i Landet. — Lensmanden nikket og henvendte sig til Inger: Hvor gammel er den mindste? — Han er nu tre Fjerdingaar. — Naa det er Gut? — Ja. —

Men du skal drive paa og faa Gaardhandelen din ordnet saa snart som mulig, sa han til Isak. Det er en anden Mand som nu vil kjøpe omtrent midtveis mellem her og Bygden, men da stiger dette Stedet i Pris. Kjøp nu du først, saa kan det stige siden! Saa har du litt igjen for Slitet dit. Det var du som begyndte i Ødemarken.

Folkene var taknemmelige for hans Raad og spurte om det ikke var ham selv som skulde ordne med Handelen. Han svarte at han hadde gjort det han kunde, det kom nu bare an paa Staten. — Jeg reiser nu til Vesterbotten og kommer ikke igjen, sa han like ut.

Han gav Inger en Ort og det var altfor meget. Husk paa at bringe litt Slagt ned i Bygden til min Familje, sa han, en Kalv eller Sau, hvad dere har. Min Kone betaler. Tak ogsaa med et Par Gjeitoster nu og da, Børnene er glad i dem.

Isak fulgte ham over Fjældet, og paa Høiden var det haard Skare saa det var godt at gaa. Isak fik en hel Daler.

Slik fôr da Lensmand Geissler bort og kom ikke tilbake til Bygden. Det samme kunde det være, syntes Folk, han blev holdt for en upaalitelig Person og en Æventyrer. Ikke for det at han ikke visste nok, han var en vellært Mand og hadde studeret meget, men han slog for stort paa og brukte andres Penger. Det blev oplyst at det var efter en skarp Skrivelse fra Amtmand Pleym at Geissler var rømt, men hans Familje blev det intet gjort ved og den bodde en god Stund efter i Bygden, det var Konen og tre Børn. Forøvrig varte det ikke længe før de manglende Penger blev sendt fra Sverige, Lensmandsfamiljen sat da ingenlunde længer i Pant, men vedblev at bo paa sit Sted fordi det lystet den.

For Isak og Inger hadde samme Geissler ikke været nogen daarlig Kar, tværtimot. Gud vet hvorledes nu den nye Lensmand vilde bli, om kanske hele Handelen med Nybygget skulde gjøres op igjen!

Amtmanden sendte en av sine Skrivere op til Bygden, det var den nye Lensmand. Han var en Mand i firtiaars Alder, Søn av en Foged og hette Heyerdahl; han hadde været for fattig til at bli Student og Embedsmand, men han hadde sittet paa Amtskontoret og skrevet i femten Aar. Da han aldrig hadde faat Raad til at gifte sig var han Ungkar, Amtmand Pleym hadde arvet ham efter sin Formand og git ham den samme usle Løn som før var git; Heyerdahl mottok sin Løn og skrev. Han blev en fortrykt og vissen Mand, men paapasselig og retskaffen, han var ogsaa dygtig til Arbeider som han engang hadde lært og saa langt hans Ævner rak. Nu da han blev Lensmand begyndte han at faa adskillig Selvfølelse.

Isak tok Mot til sig og gik til ham.

Saken Sellanraa — jo her er den, kommet tilbake fra Departementet. De vil ha Forklaring paa mangt og meget, det hele er jo i ett Rot fra denne Geisslers Haand, sa Lensmanden. Det kongelige Departement vil vite om det er store og kanske herlige Multebærmyrer paa Eiendommen. Om det er Tømmerskog. Om det muligens er Ærtser og adskillige Metaller i Bjærgene trindt omkring. Det

er nævnt et stort Fjældvand, er det Fisk i det? Denne Geissler har rigtignok git nogen Oplysninger, men han var jo ikke en Mand at stole paa, jeg maa sitte her og gjennemgaa alle Ting efter ham. Nu skal jeg komme op til dit Sted, til Sellanraa, med det første og undersøke alt og taksere det. Hvormange Mil er det dit? Det kongelige Departement vil ha ordentlig Skjel opgaat, naturligvis maa vi gaa op Skjel. — Det blir ondt at gaa op Skjel før utpaa Sommeren, sier Isak. — Det maa vel late sig gjøre. Vi kan ikke vente til utpaa Sommeren med at gi Departementet Svar. Jeg kommer en av Dagene. Paa samme Turen skal jeg paa Statens Vegne sælge noget Dyrkningsmark til en anden Mand. — Er det han som skal kjøpe midtveis mellem mig og Bygden? — Det vet jeg ikke, jo det er det kanske. En Mand herfra, min Takstmand forresten, mit Stævnevidne. Han har spurt Geissler om at faa kjøpe, men Geissler har avvist ham og svaret at han kunde ikke dyrke to Hundrede Alen engang! Saa skrev Manden til selve Amtskontoret og nu har jeg faat Saken til Uttalelse. Ja den Geissler!

Lensmand Heyerdahl kom til Nybygget og hadde Skjønsmand Brede med, de hadde gaat sig vaate paa Myrene og blev endda vaatere da de skulde gaa op Skjel i braanende Vaarsne opover Fjældet. Lensmanden var ivrig den første Dag, men den næste gik han træt og stod bare igjen langt nede

og ropte og pekte. Det var ikke længer Tale om at skjærpe „Bjærgene trindt omkring", og Multebærmyrene skulde paa det nøieste bli undersøkt paa Hjemveien, sa han.

Departementet hadde fremsat mange Spørsmaal, det hadde vel atter en Tabel. Det eneste som det var Mening i var Spørsmaalet om Skogen. Det var meget rigtig noget Tømmer og det stod indenfor Isaks Fjerding, men der fandtes ikke Trælast til Salg, bare til Husbruk godt og vel. Men selv om her hadde været nok av Tømmer, hvem kunde drive det milevis frem til Folk? Det kunde bare Kværnkallen Isak naar han i Vinterens Løp kjørte nogen Stokker til Bygden og fik Planker og Bord igjen.

Det viste sig at den mærkelige Mand Geissler hadde git en Fremstilling som ikke var til at komme forbi. Der sat nu den nye Lensmand og prøvet at imøtegaa ham og finde en Feil at rette, men opgav det. Han spurte bare oftere end Geissler sin Følgesvend og Skjønsmand til Raads og tok Hensyn til hans Ord, og samme Skjønsmand maatte vel ha omvendt sig og faat et andet Syn siden han selv blev Kjøper i Statens Almenning. — Hvad du mener om Prisen? spurte Lensmanden. — Femti Daler er evig nok for den som kjøpe skal, svarte Skjønsmanden. — Lensmanden formulerte det i pyntelig Sprog. Geissler hadde skrevet: Manden vil fra nu av ogsaa faa aarlig Skat at utrede, han ser

sig ingen Utvei til at betale en høiere Kjøpesum end femti Daler fordelt paa ti Aar. Staten kan motta hans Tilbud eller frata ham hans Mark og hans Arbeide. — Heyerdahl skrev: Manden ansøker ærbødigst det høie Departement om at faa beholde den Mark som ikke er hans, men som han har nedlagt et betydelig Arbeide paa, for 50 — femti — Speciedaler, at betale i Terminer efter Departementets velvillige Skjøn.

Jeg tror det skal lykkes mig at sikre dig Eiendommen, sa Lensmand Heyerdahl til Isak.

VI

Idag skal Storoksen avgaarde. Den er blit et uhyre Dyr og for kostbar at holde her paa Nybygget, Isak skal ned i Bygden med den, avhænde den og faa en høvelig Fors Okse med tilbake.

Det er Inger som har sat dette igjennem og Inger visste vel hvad hun gjorde da hun fik Isak avsted netop idag.

Skal du gaa saa maa det være idag, sa hun. Oksen er fremfødd, det er god Pris paa fremfødd Slagt om Vaaren, han kan sendes til Byen, der er det saa storveies hvad de betaler. — Jaja, sa Isak. — Det værste er om at Oksen skulde bli farlig for dig paa Veien. — Det svarte ikke Isak paa. — Men nu har han jo smaat været ute en Ukes Tid og set sig om og blit vant. — Isak tidde. Men han hængte en stor Kniv i Slir paa sig og tok Oksen ut.

Aa for en Rugg, blank og frygtelig, Lænderne gynget paa den naar den gik. Den var noksaa lavbenet; naar den løp brøt den Ungskog ned med Brystet, den var som et Lokomotiv. Dens Hals var vældig indtil Vanskapthet, i denne Hals bodde en Elefants Styrke.

Dersom at han nu bare ikke slaar sig gal for dig, sa Inger. — Isak svarte om en Stund: Jaja, saa faar jeg slagte han paa Veien og bære Kjøtet.

Inger satte sig ned paa Dørhellen. Hun hadde ondt og var flammet i Ansigtet, hun hadde holdt sig opret til Isak gik, nu blev han borte med Oksen i Skogen og Inger kunde ynke sig uten Fare. Lille Eleseus taler alt og han spør: Mama ondt? — Ja ondt. — Han hærmer efter Morn, tar sig til Ryggen og ynker sig. Lille Sivert sover.

Inger faar Eleseus med sig ind, gir ham Saker og Ting at leke med paa Gulvet og gaar selv tilsengs. Stunden var kommet. Hun er hele Tiden ved fuld Samling, hun holder Øie med Eleseus, hun kaster Blikket bort paa Væggen og ser hvad Klokken er. Hun skriker ikke, rører sig knapt; en Kamp foregaar i hendes Indvolde, en Byrde glider pludselig ifra hende. Næsten i samme Øieblik hører hun et fremmed Skrik i sin Seng, en liten velsignet Røst stakkar, og nu har hun ingen Ro, men løfter sig op og ser nedover sig. Hvad ser hun? Hendes Ansigt blir i samme Nu graat og uten Uttryk, uten Forstand, et Støn høres, det er saa unaturlig, saa umulig, det er som et skjevt Hyl ifra hende.

Hun synker tilbake i Sengen. Det gaar et Minut, hun har ingen Ro, det lille Skrik i Sengen blir stærkere, hun løfter sig atter op og ser — aa Gud, det værste av alt, ingen Naade, Barnet var atpaa Kjøpet Pike. —

Isak var kanske ikke kommet en halv Mil bort, det var en knap Time siden han gik ut av Gaarden. I Løpet av ti Minutter var Barnet født og dræpt ..

Isak kom hjem igjen den tredje Dag, han leiet i Baand en sultefodret Fors Okse som næppe kunde røre sig, derfor var Veien blit saa lang.

Hvorledes gik det? spurte Inger, og endda var hun selv saa nedfor og syk.

Det hadde gaat taalelig. Jaja Storoksen hadde jo været gal den siste Halvmil og Isak hadde maattet binde den og hente Hjælp fra Bygden. Da han saa kom tilbake hadde Oksen slitt sig og ikke været at finde paa en Stund. Naa, det gik jo altsammen, Handelsmanden som kjøpte op Slagt til Byen hadde betalt godt. — Og her er nu den nye Oksen, sa Isak, lat Børnene komme og se han!

Den samme Interesse for hvert nyt Dyr, Inger saa paa Oksen og kjendte paa den, spurte om Prisen; lille Sivert fik sitte paa Ryggen av den. — Jeg savner saa Storoksen, sa Inger, han var saa blank og snil. Bare de nu slagter han pent!

Dagene blev optat med Onnearbeide, Kreaturerne var utslupne, i det tomme Fjøs stod Potet i Kasser og Binger for at gro. Isak saadde endda mere Korn iaar og brukte sin yterste Flid med at faa det pent i Jorden, han gjorde Senger til Gulrot og Næpe og Inger saadde Frø. Alt gik som før.

Inger gik en Tid med en Høipose over Maven for at være tyk, hun minket litt paa Høiet efterhvert

og kastet tilslut Posen. Isak blev endelig en Dag opmærksom og spurte forundret: Hvorledes var det, blev det ikke til noget dennegang? — Nei, sa hun, ikke dennegang. — Naa. Hvorfor det? — Det hadde sig vel saa. Hvad du tror, Isak, før du faar brutt op alt dette som vi ser! — Gik det galt med dig? spurte han. — Ja. — Naa. Fôr du ikke selv ilde? — Nei. Jeg har saa ofte tænkt paa om at vi ikke kunde faa os Gris. — Isak, sen i Vendingen, svarte om en Stund: Ja Gris — jeg har tænkt paa han hver Vaar. Men saalænge det ikke blir mere Potet og mere Smaapotet og ørlite Korn saa har vi ikke noget at gi han. Vi faar nu se iaar. — Det kunde ha været saa godt at ha Gris. — Ja. —

Dagene gaar, det kommer Regn og Aker og Eng staar pent, det blir nok til noget iaar! Smaa og store Oplevelser følger, det er Mat, Søvn og Arbeide, det er Søndager med Ansigtsvask og kjæmmet Haar, Isak sitter i ny rød Skjorte som Inger har vævet og sydd. Saa hænder det at det jævne Liv uroes av en større Tildragelse: En Sau med Lam har gaat sig fast i en Bergklype, de andre Sauer kommer hjem om Kvælden, Inger savner øieblikkelig de to Liv som er borte, Isak ut at lete. Og Isaks første Tanke er at naar galt skulde være er det et Held at det er Søndag saa han ikke hæfter sig bort fra Arbeidet. Han leter i Timer, det er en endeløs Bumark, han gaar og gaar; hjemme er hele Huset i Spænding, Morn tysser paa sine Børn

med de korte Ord at to Sauer er borte, ti stille! Alle er med i Omsorgen, hele det lille Samfund, selv Kjyrene skjønner at noget usædvanlig er paafærde og rauter, for Inger er ute iblandt og lokker med høi Røst imot Skogen skjønt det snart er Nat. Det er en Ødemarkens Begivenhet, en komunal Ulykke. Da Inger faar Børnene lagt gaar hun ogsaa selv ut og leter. Iblandt saa soer hun, men faar intet Svar, Isak er vel saa langt borte.

Hvor i Alverden er Sauene, hvad har hændt dem? Er Bjørnen ute? Er Vargen kommet over Fjældet fra Sverige og Finland? Ingen av Delene, da Isak finder Sauen staar den fast i en Bergklype med et brukket Ben og oprevet Jur. Den maa være holdt længe i Klypen, skjønt den er alvorlig saaret har den gnaget Græsset ned til den bare Muld omkring sig. Isak løfter Sauen op og frelser den, det første den gjør er at søke Beite. Lammet patter straks, det er den rene Lægedom for det stakkars saare Jur at bli tømt.

Nu finder Isak Sten og fylder den farlige Bergklypen, den lumske Bergklypen, den skal aldrig mere bryte et Saulaar! Isak bruker Buksesæler av Læder, han tar dem av og spænder dem om Sauen og holder det oprevne Jur paa Plass. Saa løfter han Sauen paa Akslen og gaar hjem med den. Lammet følger.

Siden? Spjelker og Tjærekluter. Om nogen Dager begynder Sauen at sprætte med den syke Fot fordi

Saaret klor og gror. Jo altsammen retter sig igjen — til næste Gang noget hænder.

Daglig Liv, Tildragelser som fylder Nybyggerne helt. Aa det er ingenlunde Smaatterier, det er Skjæbne, det gjælder Lykke, Nydelse og Velfærd.

Isak nytter Tiden mellem Onnerne til at telgje paa nogen nye Tømmerstokker han har liggende, han har vel en Tanke med det. Han bryter desuten mangen nyttig Sten og faar den frem tilgaards; naar han har faat nok Sten lægger han den op til Mur. Hadde det nu været som for et Aar siden eller saa vilde Inger ha været nysgjærrig og undret sig over hvad Mandens Tanke var, men nu syslet hun helst med sit eget og gjorde ingen Spørsmaal. Inger er flittig som før og steller Hus og Børn og Dyr, men hun har begyndt at synge, det gjorde hun ikke før, hun lærer Eleseus Kvældsbøn, det gjorde hun ikke før. Isak savner hendes Spørsmaal, det var hendes Nysgjærrighet og hendes Ros over det han fik istand som gjorde ham til en tilfreds Mand og en makeløs Mand, nu gaar hun forbi og sier i Hoiden at han sliter sig ihjæl. Hun maa allikevel ha faret ilde den siste Gangen! tænker han.

Oline kommer paa nyt Besøk. Hadde det nu været som ifjor vilde hun ha været velkommen, nu er det anderledes. Inger møter hende fra første Øieblik med Uvilje, hvad nu Grunden kunde være, men Inger er blit fiendsk.

Jeg trodde saa halvt at jeg kom i retten Tid igjen, sa Oline fintalende. — Hvorledes? — Ja at den Tredje skulde kristnes. Hvorledes er det? — Nei, sa Inger, for den Saks Skyld skulde du ikke ha umaket dig. — Naa. —

Oline gaar over til at skryte av Smaagutterne som er blit saa store og pene, av Isak som dyrker Jord og nu ser ut til at ville bygge igjen — storveies, ikke Maken noget Sted! Og kan du fortælle mig hvad han skal bygge? — Nei det kan jeg ikke, det maa du spørre han selv om. — Nei, sa Oline, det er ikke noget som skjeller mig. Jeg skulde nu bare se hvorledes at dokker hadde det, for det er en stor Glæde og Trøisomhet for mig. Guldhorn vil jeg ikke spørre om eller ta paa Tungen mere, hun har nu faat det som hun skulde ha det!

Det gaar en Stund med godt Prat og Inger er ikke længer saa uvenlig. Da Klokken borte paa Væggen slaar sine herlige Slag faar Oline Taarer i Øinene og har aldrig i sit fattige Liv hørt et slikt Kirkeorgel, Inger blir rik og generøs igjen til sin ringe Slægtning og sier: Du skal komme ut i Kammerset og se paa Væven min!

Oline blir Dagen ut. Hun taler med Isak og lovorder alle hans Gjærninger. — Jeg hører du har kjøpt en Mil paa hver Kant, kunde du ikke hat det for ingenting? Hvem misundte dig?

Isak faar nu den Ros han har savnet og blir mere til Kar: Det er nu Regjeringen jeg kjøper av, svarer

han. — Jaja, men hun skulde vel ikke være noget Rovdyr imot dig, Regjeringen. Hvad du bygger? — Det vet jeg ikke. Det blir ikke noget videre. — Du baler og du bygger! Du har malte Dører og Slagklokke paa Væggen, saa er det vel Storstue du bygger? — Du skal ikke ape! svarer Isak. Men han liker sig godt og sier til Inger: Kan du ikke koke ørpitterlite Rømmegrøt til den som Fremmed er? — Nei, svarer Inger, for jeg har nys kjærnet. — Jeg aper ikke, jeg er bare et enfoldig Kvindfolk som spør sig for, skynder Oline sig at svare. Jaja naar at det ikke er Storstue saa er det vel et overhændig Hus til al Loen din. Du har Akrer og Enger, det staar og vokser net som i Bibelen med Mælk og Honning.

Isak spør: Hvorledes tegner Aarveien paa dokkers Kanter? — Jaja det staar nu der. Dersom at bare ikke Vorherre sætter Ild paa det iaar ogsaa og brænder det op, forlate min Synd! Alt staar i hans Haand og Almagt. Men saa storveies som her hos dokker er det ingen Steder hos os, det være evig langt fra!

Inger spør efter andre av Folket sit, især efter Sivert Morbror, Herredskassereren, han er Familjens store Mand og har Notbruk og Naust, han vet snart sagt ikke hvor han skal gjøre av al sin Middel. Under denne Tale blir jo Isak mere og mere borte og hans nye Byggeforetakende glemt. Han sier da tilslut: Nei efterdi du endelig vil vite det,

Oline, saa er det akkurat en liten Løe med Træskegulv jeg prøver at faa mig op.

Skjønte det! svarer Oline. Folk som er Folk bruker at tænke fremover og bakover og ha alting i Hodet. Her er ikke at nævne Krus eller Kjørrel som ikke du har utgrundet. Var det Træskegulv du sa?

Isak er et stort Barn, han taaler ikke Olines Smiger og gjør sig litt til Nar: Hvad den nye Husbygning anbetræffer saa skal det være Træskegulv i han, det er min Agt og Mening, sier han. — Træskegulv! sier Oline beundrende og vagger med Hodet. — For hvad skal vi med Korn paa Akeren naar at vi ikke kan træske det? — Det er som jeg sier: du grunder ut alt i Hodet. — Inger er atter blit umild, Pratet mellem de to har vel ophidset hende, hun sier pludselig: Rømmegrøt — hvor vil du jeg skal ta Rømmen ifra? Er det Rømme i Elven?

Oline møter Faren: Inger, kjære velsigne dig, har du ikke Bønhørelse? Du skal ikke orde om Rømmegrøt eller nævne han! Et Menneske som jeg som bare ræker i Gaardene!

Isak sitter litt til, saa sier han: Nei her sitter jeg som skal bryte mere Sten til Muren min! — Ja det gaar Sten til en slik Mur som din! — Sten? svarer Isak. Ja det er net akkurat som det aldrig skulde bli nok. —

Da Isak er gaat blir de to Kvindfolk mere sams igjen, de har saa meget at tale om fra Bygden, Ti-

merne gaar. Om Kvælden faar Oline se hvor Buskapen har vokset, tre Kjyr med Oksen, to Kalver, et Mylder av Gjeit og Sau. Hvor skal det ende! spør Oline og ser til Himmels.

Hun blir Natten over.

Men Dagen efter gaar hun. Hun har atter faat med sig noget i et Knytte og da Isak er i Stenbruddet gjør hun en liten Omvei for at undgaa ham.

To Timer efter kommer Oline tilbake til Nybygget, træder ind og sier: Hvor er han Isak?

Inger staar og vasker op. Hun skjønner at Oline maa ha passeret Isak og Børnene som er i Bruddet, hun aner straks Uraad: Han Isak? Hvad du vil han Isak? — Nei hvad jeg vil han! Men jeg fik ikke bydd han Farvel. — Taushet. Oline siger uten videre ned paa en Bænk som om Benene ikke vilde bære hende mere. Hun indvarsler med Vilje noget usædvanlig, netop ved sin Daanefærdighet.

Inger styrer sig ikke længer, hendes Ansigt er fuldt av Raseri og Rædsel, hun sier: Jeg fik en Helsing fra dig med han Os-Anders. Det var en pen Helsing! — Hvorledes? — Det var en Hare. — Hvad du sier? spør Oline forunderlig mildt. — Du skal ikke vør at nægte det! roper Inger vild i Øinene. Jeg skal drive denne Træosen midt i Kjæften paa dig! Se der!

Slog hun? Javisst. Og da ikke Oline tumler for det første Slag, men tværtimot mukker og roper: Du skal vare dig! Jeg vet hvad jeg vet om dig! saa

bruker Inger Træøsen videre og faar Oline ned paa Gulvet, faar hende under sig, knægaar hende.

Vil du bent tyne mig? spør Oline. Hun hadde denne frygtelige Haremund over sig, et stort stærkt Kvindfolk med et Banketræ av en Slev i Haanden. Oline var alt bulnet av Slag, hun blødde, men hun mukket mere og gav sig ikke: Naa, du vil tyne mig o g! — Ja — dræpe dig, svarer Inger og slaar. Der har du! Jeg skal slaa dig ihjæl! — Hun hadde nu Visshet, Oline kjendte hendes Hemmelighet og hun brydde sig om ingenting mere. — Der har du i Trynet dit! — Trynet mit? Det er du som har Tryne! stønner Oline. Vorherre har skaaret et Kors i Ansigtet dit!

Da Oline er saa seig at faa Bugt med, saa forbandet seig, maa Inger holde inde med sine Slag, de er til intet, de maser hende selv ut. Men hun truer — aa hun truer med Træøsen under Olines Øine, at hun skal faa mere, hun skal faa evig nok! Jeg har en Bordjunge, du skal faa se han!

Hun reiser sig op som for at lete efter Kniven, efter Bordjungen, men nu er hendes værste Ophidselse over og hun bare bruker Mund. Oline kommer sig op paa Bænken igjen gul og blaa i Ansigtet, bulnet og blodig, hun stryker Haaret bort, retter paa sit Hodeplagg, spytter; hendes Mund er opsvulmet. Dit Kreatur! sier hun.

Du har været i Skogen og snuset, roper Inger, det er det du har brukt Timerne til, du har fundet den

ørlille Graven. Men du skulde ha gravet et Hul til dig selv med det samme. — Nu skal du faa se! svarer Oline og hun lyser av Hævngjærrighet. Jeg sier ikke mere men det blir ikke længer Stue med Kammers og Orgelværk i Klokken. — Det raar ikke du for! — Det skal ho Oline og jeg raade for!

De to Kvindfolk kjækler herom. Oline er ikke saa grov og høirøstet, nei hun er likefrem fredelig i sin grumme Ondskap; men hun er indætt og farlig: Jeg ser efter Knyttet mit, jeg angrer paa at jeg la det igjen i Skogen. Du skal faa Ulden igjen, jeg vil ikke eie den! — Naa, saa tror du jeg har stjaalet den? — Selv vet du hvad du har!

Det kjækler de atter om. Inger tilbyr at peke paa dem av sine Sauer som hun har klippet Ulden av, Oline spør fredelig og melet: Jaja, men hvem vet hvor du fik den første Sauen? Inger nævner Navn og Sted hvor hendes første Sauer var i Foder med sine Lam. Og du skal bare klinke klare vare dig for Munden din! truer hun. — Haha! ler Oline saa smaat. Hun har altid hver Gang et Svar og gir sig ikke: Munden min? End din egen Mund! Hun peker paa Ingers Vanskapthet og kalder hende en Skabelon for Gud og Mennesker. Inger svarer fræsende, og fordi Oline er fet kalder hun hende et Ister — et slikt Hundeister som du er! Og du skal faa Tak for Haren som du sendte mig! — Haren? Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd som for den Haren! Hvorledes saa han ut? — Hvorledes ser

en Hare ut? — Som du. Net akkurat som du. Og du skulde ikke ha fornøden at se paa Harer. — Du skal ha dig ut! skriker Inger. Det var du som lot han Os-Anders komme med Haren. Jeg skal faa dig paa Straf. — Straf? Var det Straf du nævnte? — Du misunder mig alt jeg har og du stekes op av Misundelse til mig, vedblir Inger. Du har snartsagt ikke faat Søvn paa Øinene siden at jeg blev gift og fik han Isak og alt det som her er. Du store Gud og Fader, hvad du vil mig? Er det min Skyld at Børnene dine ikke kom sig nogen Steder hen og blev til noget? Du taaler ikke at se at Børnene mine er velskapte og har grommere Navne end som dine, og kan jeg hjælpe for at de er penere av Kjøt og Blod end som dine var!

Skulde noget gjøre Oline rasende saa var det dette. Hun hadde været saa mange Ganger Mor og hadde intet andet end Børnene slike som de nu engang var, hun gjorde dem gode og skrytte av dem, løi paa dem Fortjenester de ikke hadde og skjulte deres Brøst. — Hvad du sier? svarte hun Inger. At du ikke søkker i Jorden av Skam! Børnene mine, de som var Himlens lyse Engleskarer imot dine! Er det Børnene mine som du vaager at ta paa Tungen? De var allesammen syv Guds Skapninger da de var smaa og nu er de voksne og store alleihop. Du skal ikke vør! — End ho Lise, kom ikke hun paa Straf, hvorledes var det? spør Inger. — Hun hadde ikke gjort noget, hun var uskyldig som en Blom-

ster, svarer Oline. Og hun er da gift i Bergen og gaar med Hat, men hvad gjor du! — Og hvorledes var det med han Nils? — Jeg estimerer ikke at svare dig. Men du har nu et av dine liggende borti Skogen, hvad har du gjort med det? Du har dræpt det! — Hut og tiks og snask ut med dig! skriker Inger igjen og gaar Oline paa Livet.

Men Oline viker ikke, hun ikke engang reiser sig. Denne Uforfærdethet som likner Forhærdelse lammer Inger igjen og hun sier bare: Nei jeg skal benest lete op Bordjungen! — Det skal du ikke vør, raader Oline til, jeg skal nok gaa av mig selv. Men hvad det angaar at du huter ut dit eget Folk saa er du et Kreatur! — Ja du skal bare gaa!

Men Oline gaar ikke. De to Kvindfolk kjækler endnu en god Stund og hver Gang Stueklokken slaar halvt eller helt Slag saa haanler Oline og gjør Inger rasende. Tilslut kommer de begge i mere Ro og Oline gjør sig færdig til at gaa. Jeg har lang Vei og Natten imot mig, sier hun. Og det var Skrôt, jeg kunde jo ha tat med mig ørlite Mat hjemmefra, sier hun.

Hertil svarer ikke Inger noget, hun har faat sin Forstand tilbake og slaar Vand i et Fat til Oline: Der — dersom at du vil tørke dig over! sier hun. Oline indser at hun bør fli sig før hun gaar, men da hun ikke vet hvor hun er blodig vasker hun feil. Inger staar og ser paa dette en Stund, saa peker hun: Der — far over Tindingen ogsaa! Nei den

andre Tindingen jeg staar jo og peker! — Kunde jeg vite hvad for en Tinding du peker paa! svarer Oline. — Det er mere paa Munden din ogsaa. Er du snoft ræd Vand? spør Inger.

Det ender med at Inger maa vaske den Saarede og slænge et Haandklæde til hende.

Hvad det var jeg skulde sagt, sier Oline mens hun tørker sig, og hun er saa fuldkommen fredelig igjen, hvorledes skal han Isak og Børnene staa det over? — Vet han det? spør Inger. — Vet han det ikke! Han kom og fik se det. — Hvad han sa? — Hvad kunde han si! Han blev maalløs likesom jeg.

Taushet.

Det er du som er Skyld i altsammen! klager Inger og brister i Graat. — Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd! — Jeg skal spørre han Os-Anders, det kan du være viss paa. — Gjør saa!

De taler det over i Ro og Oline synes at bli mindre hævngjærrig. Hun er Politiker av høi Rang og er vant til at finde Utveier, nu ytrer hun endog et Slags Medfølelse: at naar det nu kommer op saa blir det stor Synd i han Isak og Børnene. — Ja, sier Inger og graater mere. Jeg har grubliseret og grubliseret paa det Nat og Dag. — Oline tænker sig som en Frelse at hun kunde være til nogen Hjælp. Hun kunde kanske komme og være her paa Nybygget naar Inger blev sat fast.

Inger graater ikke mere, hun likesom med ett lytter og overveier: Nei, du ser ikke efter Børnene.

— Ser jeg ikke efter Børnene? Du aper. — Naa. — Er det nogen Ting jeg har Hjærte for saa er det Børn. — Ja dine egne, sier Inger, men hvorledes vilde du bli imot mine? Og naar jeg tænker paa at du skikket mig Haren bare snoft for at ødelægge mig saa er du ikke andet end fuld av Synd. — Jeg? spør Oline. Er det mig du mener? — Ja det er dig jeg mener, svarer Inger og graater. Du har været det værste Utskud imot mig og jeg har ingen god Tro om dig. Og desforuten saa vilde du bare stjæle al Ulden ifra os dersom at du kom hit. Og den ene Gjeitosten efter den andre vilde gaa til dit Folk og ikke til mit. — Du er et Kreatur! sa Oline.

Inger graater og tørker Øinene og taler iblandt. Oline vil saavisst ikke trænge sig paa, for hun kan være hos han Nils, sin Søn, som hun hele Tiden har været. Men naar at nu Inger skal paa Straf saa blir han Isak og de uskyldige Smaa opraadde og Oline kunde gaa her og ha et Øie med dem. Hun fremstiller det tillokkende, det skulde slet ikke gaa saa ilde. Du kan nu tænke paa det, sier hun.

Inger er slagen. Hun graater og ryster paa Hodet og ser ned. Hun gaar sovngjængeragtig ut i Skjaaen og steller istand Niste til Gjesten. — Nei du skal ikke kostværde! sier Oline. — Du skal nu ikke gaa matløs over Fjældet, sier Inger.

Da Oline er gaat sniker Inger sig ut, ser sig om, lytter. Nei ingen Lyd fra Stenbruddet. Hun gaar nærmere og hører Børnene, de leker med Smaa-

stener. Isak har sat sig, han holder Spetet mellem Knærne og støtter sig paa det som en Stav. Der sitter han.

Inger sniker sig op i Skogkanten. Hun hadde sat et lite Kors i Jorden et Sted, Korset ligger nede, men der det har staat er Torven lettet op og Jorden omrotet. Hun sætter sig og soper Jorden sammen igjen med Hænderne. Og der sitter hun.

Hun kom av Nysgjærrighet for at se hvormeget Oline har rotet i den lille Grav, hun blir sittende fordi Kreaturerne endnu ikke er hjemkommet tilkvælds. Hun graater og ryster paa Hodet og ser ned.

VII

Dagene de gaar.

Det er et velsignet Veir for Jorden, med Solskin og Regnskurer, og Avlingen blir derefter. Nybyggerne har nu gjort næsten al Slaatten og faar en Mængde Høi, det kniper haardt med Husrum for altsammen, de stapper ind under Berghamrene, ind i Stalden, stapper under Stuebygningen, rømmer Skjaaen for alt som i er og stapper ogsaa den fuld til Taket. Inger arbeider med som en umistelig Hjælp og Støtte sent og tidlig, Isak nytter hver Regnøkt til at faa den nye Loen under Tak og ialfald Sørvæggen i fuld Stand, saa kan Alverdens Høi stappes dit. Det gaar dygtig fremover, det skal nok gaa!

Den store Sorg og Tildragelse — javel, den var tilstede, Gjærningen var gjort og Følgerne maatte komme. Det gode gaar oftest en sporløs Vei, det onde drager altid Følger efter sig. Isak tok Saken forstandig fra Begyndelsen, han sa saa meget til sin Kone at hvorledes har du faret ad! sa han. — Hertil svarte ikke Inger noget. — Og om en Stund

talte Isak igjen: Er det saa at du har strupt det? — Ja, sa Inger. — Du skulde ikke ha gjort det. — Nei, svarte hun. — Og ikke forstaar jeg hvorledes du kunde gjøre det. — Hun var net akkurat som jeg, svarte Inger. — Hvorledes? — I Munden. — Isak tænkte længe paa det: Jaja, sa han.

Saa blev det ikke til mere da med det samme, og eftersom Dagene gik nøiagtig like saa rolig som før og det desuten var saa meget Høi at berge og slik usædvanlig stor Avling saa traadte Ugjærningen litt efter litt tilbake i deres Tanker. Men den hang over Menneskene og Stedet hele Tiden. De kunde ikke haape paa Taushet av Oline, det var for utrygt. Og selv om Oline tidde vilde andre tale, de stumme Vidner vilde faa Mæle, Væggene i Stuen, Træerne omkring den lille Grav i Skogen; han Os-Anders vilde gjøre Hentydninger, Inger selv vilde røbe sig vaken eller sovende. De var forberedt paa det værste.

Hvad andet kunde Isak gjøre end ta Saken med Forstand? Han skjønte nu hvorfor Inger hver Gang hadde villet være alene med Fødslen, alene utstaa den store Angst for Fostrets Velskapthet, alene møte Faren. Tre Ganger hadde hun gjentat det. Isak rystet paa Hodet og syntes Synd i hende for hendes Vanskjæbne, stakkars Inger. Han hørte om Lappens Sendelse med Haren og han frikjendte hende. Det førte til stor Kjærlighet mellem dem, en gal Kjærlighet, de koset sig til hverandre i Faren, hun var

fuld av raa Sødme til ham og han blev gal og umaatelig efter hende, Kværnkallen, Kubben. Av Skotøi saa brukte hun Komager, men det var intet av Lap ved hende, hun var ikke liten og vissen men tværtimot makeløs og stor. Nu om Sommeren gik hun barbenet og hadde nakne Lægger høit opover, og disse nakne Lægger kunde han ikke faa sine Øine ifra.

Hun vedblev at synge Salmestubber hele Sommeren og at lære Eleseus Bønner, men hun kom til at hate ukristelig alle Lapper og gav ren Besked til dem som drog forbi: De kunde være sendt av nogen igjen, de hadde gjærne en Hare i Skindsækken igjen, de skulde bare gaa! — En Hare? Hvad for en Hare? — Naa, har du ikke hørt hvad han Os-Anders gjorde? — Nei. — Jeg er like sæl om jeg sier det: han kom hit med en Hare da jeg gik med Barn. — Skulde du ha hort saa galt! Tok du Skade? — Det skjeller dig ikke, du skal bare gaa! Her har du ørlite at stikke i Munden og saa skal du gaa! — Du skulde ikke ha en Læderbot til Komagen min? — Nei. Men jeg skal gi dig av en Staur dersom at du ikke nu gaar!

Men en Lap han tigger ydmykt, men faar han Nei saa blir han hævngjærrig og truer. Et Lappepar med to Børn kom forbi Nybygget, Børnene blev sendt ind i Stuen for at tigge, de kom tilbake og mældte at det var ingen i Stuen. Familjen stod en Stund og talte det over paa Lappisk, saa gik Manden ind for at se. Han blev borte. Konen gik efter, derpaa Bør-

nene, de blev alle staaende i Stuen og smaapratet Lappisk. Manden stikker Hodet ind i Kammerset, det var heller ingen der. Stueklokken slaar, Familjen lytter forundret og blir staaende.

Inger maa ha anet Fremmedfolk ved Gaarden, hun kom fort gaaende nedover Lien, da hun ser det er Lapper, og Lapper som hun ikke engang kjender, saa sier hun bent ut: Hvad dokker vil her? Saa dokker ikke at her var frit for Folk? — Mja, sier Manden. — Inger vedblir: Dokker skal gaa ut igjen herfra.

Familjen rykker seigt og motvillig ut. Vi blev staaende og høre paa Stueklokken din, sier Manden, hun slog saa navnkundig pent. — Du skulde ikke ha en Brødleiv til os? sier Konen. — Hvor er dokker ifra? spør Inger. — Ifra Vatnan paa andre Siden. Vi har gaat i hele Nat. — Hvor dokker skal hen? — Over Fjældet. —

Inger gaar og steller istand Nisten, da hun kommer ut igjen tigger Konen om et Luetøi, om en Dott Uld, om en Gjeitostbete, alt har hun Bruk for. Inger har ikke Tid, Isak og Børnene er paa Slaatmarken. Dokker skal bare gaa, sier hun.

Konen slesker: Vi saa Buskapen din opi Marken, det var Dyr net akkurat som álle Stjærner paa Himlen. — Navnkundig! sa Manden ogsaa. Du skulde ikke ha et Par gamle Komager?

Inger lukker Døren til Huset og gaar tilbake til sit Arbeide i Lien. Da ropte Manden noget som hun

lot som hun ikke hørte og bare gik videre, men hun hørte det godt: Er det saa at du kjøper Harer?

Det var ikke til at misforstaa. Lappen spurte kanske i god Tro, nogen hadde indbildt ham det, han spurte kanske i ond; men Inger hadde ialfald faat et Bud. Skjæbnen varslet ....

Dagene gik. Nybyggerne var sunde Mennesker, det som komme skulde fik komme, de gjorde sit Arbeide og ventet. De levet tæt hos hverandre som Dyr i Skogen, de sov og spiste, det lidde saa langt at de alt hadde prøvet den nye Poteten og den var stor og melrik. Støtet — hvorfor kom ikke Støtet? Nu var det sist i August, snart kom September, skulde de spares Vinteren over? De levet stadig paa Vakt, hver Kvæld krop de sammen i Hiet lykkelige over at Dagen var gaat uten at noget hadde hændt. Slik gik Tiden til Oktober da Lensmanden kom med en Mand og en Væske. Loven skred indad Døren.

Efterforskningen tok sin Tid, Inger blev forhørt i Enrum, hun nægtet intet, Graven i Skogen blev aapnet og tømt, Liket blev sendt til Undersøkelse. Og det lille Lik, det var pyntet i Eleseus sin Daapskjole og hade Luen med Perlerne paa.

Isak blev likesom igjen vakt til Mæle: Jaja nu er det saa galt for os som det kan bli, sa han. Jeg sier endda mit samme at du skulde ikke ha gjort det. — Nei, svarte Inger. — Hvorledes bar du dig ad? — Inger svarte ikke. — Og at du bent kunde faa det over dit Sind! — Hun var likeens skapt som jeg.

Saa snudde jeg hende rundt paa Ansigtet. — Isak rystet paa Hodet. — Og saa blev hun død, fortsatte Inger og begyndte at storgraate. — Isak tidde en Stund: Jaja nu er det forsent at graate, sa han. — Hun hadde brunt Haar i Nakken, hulket Inger.

Dermed endte det igjen.

Og atter gik Dagene. Inger blev ikke sat fast, Øvrigheten brukte Mildhet mot hende, Lensmand Heyerdahl spurte hende ut som han vilde ha spurt et andet Menneske ut og sa bare: Det er sørgelig at slikt skal hænde! Da Inger spurte hvem som hadde mældt hende svarte Lensmanden at det var ingen, det var mange, han hadde faat Nys om Saken fra forskjellige Kanter. Hadde hun ikke selv delvis røbet sig til nogen Lapper? — Inger: Jo hun hadde fortalt nogen Lapper om han Os-Anders som kom til hende med en Hare midt paa Sommeren og gjorde Barnet under hendes Hjærte haremyndt. Og hadde ikke Oline sendt Haren? — Det visste ikke Lensmanden. Men korsom var saa vilde han ikke engang føre ind i sin Protokol slik Uvidenhet og Overtro. — Mor mi hun fik se en Hare da hun gik med mig, sa Inger.....

Løen var færdig, det blev et rummelig Hus med Høistaal paa begge Sider og Træskegulv i Midten. Skjaaen og de andre midlertidige Steder blev nu rommet og Høiet bragt ind i Løen, Kornet blev skaaret, tørket paa Staur og indkjørt, Inger tok Gulrot og Næpe op. Alt var i Hus. Nu kunde alt ha

været saa godt, det var Velstand paa Nybygget, Isak brøt atter Nyland til Tælen kom og gjorde Kornakeren stor, og det var Jordbryter han var; men i November sa Inger: Nu kunde hun ha været Halvaaret og ha kjendt os alle! — Det er ingen Raad med det nu, sa Isak.

Om Vinteren træsket Isak Kornet paa det nye Løegulv og Inger var med lange Stunder og brukte Tusten saa godt som han, mens Børnene lekte opi Høistaalene. Det blev stort og lubbent Korn. Ut paa Nyaaret blev det fint Slædeføre og Isak begyndte at kjøre Favnveden til Bygden, han hadde faste Kjøpere nu og fik sin sommertørkede Ved godt betalt. En Dag saa blev han enig med Inger om at ta den staute Oksekalven som var unda Guldhorn og kjøre den ned til Madam Geissler tillikemed en Gjeitost. Madamen blev henrykt og spurte bare hvad det kostet. — Ingenting, svarte Isak, Lensmanden har betalt det før. — Gud velsigne ham, har han det! sa Madam Geissler og blev rørt. Hun sendte med til Eleseus og Sivert baade Billedbøker og Kaker og Leker. Da Isak kom hjem og Inger saa Sakerne vendte hun sig bort og graat. — Hvad det er? spurte Isak. — Inger svarte: Det er ikke noget. Retnu saa hadde hun været aarsgammel og kunde ha skjønt alt dette! — Jaja, men du vet jo hvorledes at hun var, sa Isak for at trøste hende. Og desforuten saa kan det hænde at det ikke gaar saa galt. Jeg har

faat spurt op hvor han Geissler holder til. — Inger lyttet: Ja kan han hjælpe os? — Det vet jeg ikke. —

Saa kjørte Isak Kornet til Kværnen og fik det malet og kom hjem igjen med Mel. Saa begyndte han i Skogen igjen og hugget næste Aars Favnved. Hans Liv gik fra ett Arbeide til et andet efter Aarstiderne, fra Jorden til Skogen og fra Skogen til Jorden igjen. Isak hadde nu arbeidet i seks Aar paa Nybygget og Inger i fem, alt kunde ha været godt hvis det hadde varet. Det varte ikke. Inger hun slog Væven og røktet sine Dyr, hun sang ogsaa flittig Salmer, men Herregud for Sang, hun var en Klokke uten Kolv.

Saasnart det blev fremkommelig i Marken blev hun hentet ned i Bygden til Forhør. Isak maatte være igjen hjemme. Mens han gik her alene foresatte han sig at gjøre Turen over til Sverige og opsøke Geissler, den snille Lensmand vilde kanske endda engang vise sin Venlighet mot Folkene paa Sellanraa. Men da Inger kom tilbake hadde hun alt spurt sig for og faat litt Rede paa Dommen: egentlig var det Livsstraf, Paragraf 1, men. Se, hun hadde reist sig her midt i Rettens Helligdom og bare tilstaat; de to Bygdens Vidner hadde set medlidende paa hende og Sorenskriveren hadde spurt hende pent ut; men hun blev allikevel den underlegne blandt Lovens lyse Hoder. De høie Herrer Jurister er saa flinke, de kan Paragrafer, de har lært dem utenad og husker dem, saa lyse Hoder er de. Og de

er heller ikke uten privat Forstand, ikke engang uten Hjærte. Inger kunde ikke klage paa Retten: hun nævnte ikke Haren, men da hun under Taarer bekjendte at hun ikke hadde villet sit vanskapte Barn saa ondt som at late det leve, saa nikket Sorenskriveren sagte og alvorlig. Men, sa han, du er jo selv haremyndt og har faat det bra i Livet? — Ja Gudskelov! svarte Inger bare. Og hun fik intet sagt om sin Barndoms og Ungdoms dulgte Lidelser.

Men Sorenskriveren maatte vel allikevel ha skjønt et og andet, han var selv med Klumpfot og hadde aldrig kunnet danse. Dommen — nei det vet jeg ikke, sa han. Egentlig er det Livsstraf, men. Og jeg vet ikke om vi faar det ned i Graderne, anden Grad eller tredje Grad, 15 til 12 Aar, 12 til 9 Aar. Det sitter nogen Mænd og humaniserer Straffeloven, de blir ikke færdige. Men vi faar haape det bedste, sa han.

Inger kom tilbake i sløv Ro, det hadde været unodvendig at arrestere hende. Et Par Maaneder gik, saa en Kvæld Isak kom hjem fra Fiskevandet hadde Lensmanden og hans nye Stævnevidne været paa Sellanraa. Inger var snil og glad til Isak og skrytte av ham skjønt han ikke hadde faat stort Fisk.

Hvad det var jeg skulde sagt, har her været Fremmede? spurte han. — Fremmede? Hvad du spør for? — Jeg ser nye Fotefar her utenfor. De har gaat i Stovler. — Her har ikke været andre Frem-

mede end som Lensmanden og en til. — Naa. Hvad de vilde? — Det skjønner du vel. — Kom de efter dig? — Nei kom de efter mig! Det var bare Dommen. Og det skal jeg si dig, Isak, Vorherre han var naadig, det blev ikke det som jeg frygtet for. — Naa, sa Isak spændt, saa blev det kanske ikke saa lang Tid? — Nei bare nogen Aar. — Hvormange Aar? — Jaja du vil nok synes det er mange Aar, men jeg takker Gud for Livet!

Inger nævnte ikke Tallet. Senere paa Kvælden spurte Isak hvad Tid de kom efter hende, men det visste hun ikke eller vilde hun ikke opgi. Hun var nu atter tankefuld av sig og talte om at hun forstod ikke hvorledes alt skulde gaa, men de fik vel faa Oline hit, og Isak visste heller ingen anden Raad. Hvor blev forresten Oline av? Hun kom ikke iaar som hun pleiet. Var det hendes Mening at bli borte for godt efter at hun hadde stelt alt avlage for dem? De gjorde Onnen, men Oline kom ikke. Skulde hun kanske hentes! Hun kom nok rækende, Istret, Udyret.

Endelig en Dag saa kom hun. Maken til Menneske, det var som om intet var foregaat mellem hende og Ægteparret, hun bandt endog paa et Par randede Hoser til Eleseus, sa hun. — Jeg skulde nu se hvorledes at dokker hadde det paa denne Siden av Fjældet, sa hun. — Det viste sig at hun hadde sine Klær og Ting liggende igjen i en Sæk i Skogen og var forberedt paa at være.

Om Kvælden tok Inger sin Mand avsides og sa: Var det saa at du vilde prøve at finde han Geissler? Nu er det mellem Onnerne. — Ja, svarte Isak, efterdi at Oline er her saa gaar jeg imorgen tidlig. — Inger var taknemmelig herfor. Og du skal ta med dig alle Skillingerne som at du eier og har, sa hun. — Naa, kan ikke du gjemme dem? — Nei.

Inger gjorde stor Niste istand straks og Isak vaknet alt om Natten og stelte sig færdig. Inger fulgte ham ut paa Dørhellen og graat ikke og klaget ikke, men hun sa: Det er nu saa at de kan komme efter mig hvad Dag somhelst. — Vet du noget? — Nei vet jeg noget! Og det blir nu vel ikke for som først, men. Dersom at du nu bare fandt han Geissler og fik en og anden god Raad!

Hvad skulde Geissler kunne gjøre nu? Intet. Men Isak gik.

Men jo, Inger hadde vel visst noget, hun hadde kanske ogsaa sørget for at faa Bud paa Oline. Da Isak kom hjem fra Sverige var Inger blit hentet. Oline var igjen hos de to Børn.

Det var et tungt Budskap for Isak at bli møtt med og han spurte med hoi Røst: Er hun reist? — Ja, svarte Oline. — Hvad Dag var det? — Dagen efter at du fôr. — Isak skjønte nu at Inger atter hadde villet ha ham bort og være alene med Avgjørelsen, derfor hadde hun ogsaa bedt ham om at ta med alle Pengene. Aa, Inger selv kunde gjærne ha hat nogen smaa Skillinger til den store Reise!

Men nu var det saa at Smaagutterne de blev straks optat av den lille gule Grisungen som Isak hadde med hjem. Det var nu forresten ogsaa det eneste han hadde med sig: hans Adresse paa Geissler var blit forældet, Geissler var ikke længer i Sverige, men var vendt tilbake til Norge, han var i Trondhjem. Men Grisungen hadde Isak baaret paa Armen fra Sverige og git den Mælk av en Flaske og sovet med den paa Brystet paa Fjældet; han hadde villet glæde Inger med den, nu lekte Eleseus og Sivert med den og hadde stor Spas. Dette adspredte Isak litt. Dertil kom at Oline kunde hilse fra Lensmanden at nu hadde Staten endelig indgaat paa Salget av Sellanraa, og Isak skulde bare komme ned paa Lensmandens Kontor og betale. Dette var en god Tidende og rykket Isak bort fra hans værste Nedtrykthet. Skjønt han alt var træt og utgaat tog han ny Niste i Sækken og gav sig avgaarde til Bygden straks. Han hadde vel et lite Haap om at række Inger endda.

Det glapp, Inger var reist paa 8 Aar. Isak blev tom og mørk og hørte bare et og andet Ord av det Lensmanden sa: At det var bedrøvelig at slikt skulde ske. Han haapet at det blev Inger en Lærepenge, saa hun omvendte sig og blev et bedre Menneske og ikke dræpte sine Børn!

Lensmand Heyerdahl var blit gift ifjor. Hans Kone vilde ikke være Mor og skulde ingen Børn ha, Tak. Hun hadde heller ingen.

Endelig kan jeg avslutte Saken Sellanraa, sa Lensmanden. Det kongelige Departement har gaat ind paa Salget nogenlunde efter mit Forslag. — Naa, sa Isak. — Det har tat Tid, men jeg har den Tilfredsstillelse at mit Arbeide ikke har været forgjæves. Det som jeg skrev er gaat igjennem næsten til Punkt og Prikke. — Til Punkt og Prikke, sa Isak og nikket. — Her er Skjøtet. Du kan faa det tinglæst paa første Ting. — Ja, nikket Isak. Hvad har jeg at betale? — Ti Daler aarlig. Ja her har Departementet gjort en liten Forandring: ti istedetfor fem Daler Aaret. Jeg vet ikke hvorledes du tar det? — Dersom at jeg bare klarer det, sa Isak. — Og i ti Aar. — Isak saa forskræmt op. — Ja Departementet vil ikke paa anden Maate, sa Lensmanden. Og det er heller ingen Betaling for saa stor Eiendom, dyrket og opbygget som den nu staar der.

Isak hadde de ti Daler for iaar, han hadde faat dem for Favnved og for Gjeitosten som Inger hadde sparet ihop. Han betalte. Saa hadde han litt til Rest.

Det er virkelig et Held for dig at ikke Departementet har faat Nys om din Kones Adfærd, sa Lensmanden. Ellers vilde det kanske ha faat en anden Kjøper. — Naa, sa Isak og spurte: Og saa er hun nu reist for godt paa 8 Aar? — Ja det kan ikke omgjøres, Retfærdigheten maatte ha sin Gang. Hendes Dom er forresten mildere end mild. Nu er det ett

for dig at gjøre: du maa hugge op klart Skjel mellem dig og Staten. Hug Rub og Stub, i ret Linje efter de Mærker jeg har utpekt og ført ind i min Protokol. Veden blir din. Jeg skal komme og se paa det senere.

Isak vandret hjem.

VIII

Aarene gaar fort? Ja for den som ældet er.

Isak hadde ikke Alderen og Avkræftelsen, for ham blev Aarene lange. Han arbeidet paa sin Gaard og lot sit Jærnskjæg vokse som det vilde.

Nu og da avbrøtes Ensformigheten i Ødemarken ved en Lap som gik forbi eller en Hændelse med et eller andet Dyr i Buskapen, saa blev alt som før igjen. Engang saa kom mange Karer gaaende, de hvilte paa Sellanraa og spiste og fik Mælk, de spurte Isak og Oline ut om Stien over Fjældet, de skulde gaa op Telegraflinje, sa de. En anden Gang saa kom Geissler — ingen mindre end Geissler. Han kom sandelig fri og frels spaserende op fra Bygden og hadde med sig to Mand med Mineredskaper og Hakke og Spade.

Den Geissler! Han var den samme som før, uforandret, han hilste Goddag, talte med Børnene, gik ind i Stuen og kom ut igjen, saa Jordet over, aapnet Dører til Fjøs og Høihus og kikket ind. Utmærket! sa han. Isak, har du de Smaastenene endda? — Smaastenene? spurte Isak. — De smaa tunge Ste-

nene som Gutten din lekte med da jeg var her engang?

Stenene de var kommet ut i Skjaaen og laa som Vægt paa hver sin Musefælde og nu blev de hentet frem. Lensmanden og de to Mænd undersøkte dem og talte om dem, slog litt paa dem, veiet dem i Haanden. Blaakobber! sa de. — Kan du være med opi Fjældet og vise os hvor du har fundet dem? sa Lensmanden.

Det bar tilfjælds med allesammen og det var ikke langt til Findestedet, men de vandret allikevel i Fjældet et Par Dager og søkte efter Metalaarer og skøt Skud. De kom ned til Gaarden med to Poser tunge av Smaasten.

Isak hadde nu faat talt med Geissler om hele sin Stilling, om Gaardkjøpet som var blit paa et Hundrede Daler i Stedet for femti. — Ja det spiller ingen Rolle, sa Geissler letvindt. Du har kanske Værdier for Tusener her opi Fjældet dit. — Naa, sa Isak. — Men du skal faa tinglæst Skjøtet saa fort som Raad er. — Ja. — Saa ikke Staten begynder at krangle med dig, forstaar du. — Isak forstod. Men det værste er med ho Inger, sa han. — Ja, sa Geissler og grundet usædvanlig længe for ham at være. Saken kunde kanske optakes igjen. Naar alt kom for en Dag vilde hun vel faa litt Nedsættelse i Straffen. Men vi kunde kanske søke om Benaadning og opnaa omtrent det samme med det. — Naa, mener Dokker det. — Men Benaadning kan vi ikke søke

om endda. Det maa gaa nogen Tid. Hvad jeg skulde sagt: Du har været hos min Familje baade med Slagt og Gjeitost, hvad skylder jeg? — Nei Lensmanden har betalt saa meget før. — Jeg? — Og været os saa meget til Hjælp. — Nei, sa Geissler kort og la op nogen Dalersedler. Tak det der! sa han.

Det var Mand som ikke vilde ha noget gratis, og Penger lot det til at ligge nok av igjen i Lommeboken, saa tyk var den. Gud vet om det virkelig var saa rikt med ham.

Men hun skriver at hun har det bra, sa Isak som bare tænkte paa sit. — Naa, din Kone? — Ja. Og siden at hun fik den lille Piken — hun har faat en stor og velskapt Pike. — Det er utmærket! — Ja og siden saa hjælper de hende allesammen og er snille, sier hun.

Geissler sa: Nu sender jeg disse Smaastenene til nogen Bergkyndige og faar vite hvad som bor i dem. Er det ordentlig med Kobber saa faar du mange Penger. — Naa, sa Isak. Og hvad Tid tror Dokker at vi kan søke om Benaadning? — Om nogen Tid. Jeg skal skrive for dig. Jeg kommer igjen senere. Hvad var det du sa, har din Kone alt faat et Barn siden hun reiste? — Ja. — Saa har de transporteret hende frugtsommelig herfra. Det hadde de ikke Lov til. — Naa. — Det er en Grund mere til at slippe hende ut om en Tid. — Det maatte ha været saa vel! sa Isak taknemmelig.

Isak kjendte ikke til at Myndigheterne alt hadde maattet forfatte mange og lange Skrivelser frem og tilbake om den frugtsommelige Kone. De hadde i sin Tid undlatt at arrestere hende paa Hjemstedet av to Grunde: de manglet Arresthus til hende i Bygden og de vilde være milde. Følgen blev uberegnelig. Senere da Inger skulde hentes hadde ingen spurt om hendes Tilstand og hun selv hadde intet sagt. Kanske hadde hun ogsaa tiet med Vilje for at ha et Barn i sin Nærhet i de onde Aar: naar hun opførte sig godt vilde hun vel faa se det nu og da. Kanske hadde hun bare været sløv og gaat likegyldig med paa at bli leidd hjemmefra trods sin Tilstand ....

Isak arbeidet og strævet, han grøftet og brøt paa sin Indmark, han hugget Skjel mellem sig og Staten, Veden blev atter et Aars Favnved. Men da han ikke længer hadde Inger at gjøre sig grom for saa slet han mere av Vane end av Velbehag. Der hadde han nu ogsaa ved to Ting forsømt at faa Skjøtet tinglæst fordi det ikke laa ham paa Hjærte, endelig nu i Høst hadde han hat Tiltak til at faa det gjort. Det var ikke som det skulde være med ham. Taalsom og sindig — javisst var han det, men han var taalsom og sindig fordi han hadde faat Helde paa. Han fandt frem Skind fordi det skulde gjøres, Gjeitskind, Kalvskind, han la dem i Elven og røitte dem, la dem i Bark, gjorde dem færdige til Fottøi. Han tok av om Vinteren, allerede ved første Træsking

tok han av, sit Saakorn for næste Vaar for at ha det gjort, det var bedst at ha det gjort, han var Ordensmand. Men det var blit graat og ensomt for ham, aaja Herregud, ugift Mand igjen og alt ihop.

Hvad Glæde var det for ham nu at sitte om Søndagen i sin Stue, vasket og i pen rød Skjorte, naar han ikke hadde nogen at være pen for mere! Søndagene var de længste av alle Dager, de fordømte ham til Lediggang og traurige Tanker, han maatte bare drive om paa Jordet og se paa alt som skulde været gjort. Hver Gang hadde han Smaagutterne med, altid en av dem paa Armen. Det var trøisomt at høre paa deres Prat og svare paa deres Spørsmaal.

Gamle Oline hadde han fordi han ikke hadde nogen anden. Oline var i Grunden slet ikke saa gal at ha, hun kardet og spandt og bandt Hoser og Votter og ystet Gjeitost hun ogsaa; men hun hadde ingen lykkelig Haand og hun arbeidet uten Kjærlighet, intet av det hun tok sine Hænder i tilhørte hende. Der hadde nu Isak engang i Ingers Tid kjøpt en saare pen Daase hos Handelsmanden, den hadde Plass paa Hylden, var av Krus og hadde et Hundehode paa Loket, egentlig var det vel et Slags Røktobaksdaase, Oline tok Loket av og slap det i Gulvet. Inger hadde efterlatt sig nogen Avlæggere av Fuchsia i en Kasse, de stod under Glas, Oline tok Glassene av og trykket dem haardt og ondt paa igjen — Dagen efter var alle Avlæggerne døde. Det

har vel ikke været saa let for Isak at se paa dette, han satte kanske op en Mine, og da det ikke var noget bløtt eller svaneagtig ved ham saa var det kanske en farlig Mine. Oline var seig og melet, hun mukket: Kunde jeg for det! — Ja, sa Isak, det vet jeg ikke, men du kunde ha latt det være. — Jeg skal ikke røre Blomsterne hendes mere, sa Oline da. Men nu var de døde.

Og hvad kom Lapperne saa ofte indom Sellanraa for nu mere end før? Os-Anders, hvad Ærend hadde han her, kunde han ikke bare gaa forbi? Han kom to Ganger over Fjældet paa en Sommer og Os-Anders hadde jo ingen Ren at se til, men levet av at tigge og være hos andre Lapper. Naar han kom til Nybygget slap Oline alt sit Arbeide og begyndte at sladre med ham om Folk fra Bygden, naar han gik igjen hadde han Sækken tung av mangt og meget. Isak tidde sindig i to Aar.

Saa skulde Oline ha nye Sko igjen og da tidde han ikke længer. Det var om Høsten og Oline slet Sko hver Dag i Stedet for at gaa i Komager eller Trætøfler. Isak sa: Det er fint Veir om Dagen. Hm! — Slik begyndte han. — Ja, sa Oline. — Var det ikke saa, Eleseus, at du fik det til ti Gjeitoster paa Hylden imorges? spurte Isak. — Jo, svarte Eleseus. — Nu er det ikke mere end som ni. —

Eleseus talte over igjen og husket sig om i sit lille Hode og sa: Ja og saa den som at han Os-Anders fik. Saa blir det ti.

Taushet rundt i Stuen. Lille Sivert skulde jo ogsaa tælle og gjentok Brorns Ord: Saa blir det ti.

Taushet rundt igjen. Da maatte Oline endelig forklare sig: Ja han fik en ørliten Ost, jeg trodde ikke det skulde gjøre noget. Men Børnene er ikke store før at de viser hvad som bor i dem. Og at jeg kan skjønne eller utregne hvem det er de slægter paa! For det er nu ikke paa dig, Isak, det vet jeg.

En Hentydning som Isak maatte avvise: Børnene er bra nok. Men kan du si mig hvad det er for Velgjærninger han Os-Anders har gjort mig og mine? — Velgjærninger? sier Oline. — Ja? — Han Os-Anders? sier hun. — Ja? Siden at jeg skylder ham Gjeitoster? — Oline har faat Tid paa sig og gir følgende Svar: Nei Gud bevare mig for dig, Isak! Er det jeg som har begyndt med han Os-Anders? Dersom at jeg saa meget som tok han paa Tungen saa lat mig aldrig komme levende av Flækken!

Brillant. Isak maa gi sig som saa mangen Gang før.

Oline gav sig ikke: Og er det saa at jeg skal gaa snoft barfotet her imot Vinteren og ikke eie det Gud har skapt til Sko paa Føtterne saa skal du late mig vite det. Jeg ordet om Sko for baade tre og fire Uker siden, men jeg ser ikke Tegn til dem, og her gaar jeg som jeg gik. — Isak spurte: Hvad det er som mankerer Trætøflerne dine siden du ikke bruker dem? — Hvad som mankerer dem? spør Oline overrumplet. — Ja det maa jeg spørre om? — Træ-

tøflerne? — Ja? — Du nævner ikke at jeg karder og spinder og steller Dyrene og holder Børnene flidd, det nævner du ikke. Og korsom er saa gik vel heller ikke Konen din som er paa Straf — hun gik vel heller ikke barfotet i Sneen. — Nei hun gik i Trætøfler, sa Isak. Og naar at hun skulde til Kirke eller til ordentlig Folk saa gik hun i Komager, sa han. — Jaja, svarte Inger, hun var nu saa meget grommere! — Ja det var hun. Og naar at hun gik i Komagerne om Sommeren saa hadde hun bare klinke klare Senegræs i dem. Men du — du bruker Hoser i Skoene hele Aaret rundt.

Oline sa: Hvad som det angaar saa faar jeg vel Trætøflerne utslitt. Jeg trodde ikke det hastet med at slite ut ens Ærend saa gode Trætøfler. — Hun talte sagte og melet, men hun halvlukket Øinene og var god og snedig: Ho Inger, sa hun, Byttingen som vi kaldte hende, hun gik nu blandt mine Børn og lærte baade det ene og det andre i alle de Aar. Nu har vi Takken. Naar Datter min i Bergen gaar med Hat saa er det kanske det ho Inger gjør sørover ogsaa, at hun er reist til Trondhjem for at kjøpe sig en Hat, hehe.

Isak steg op og vilde gaa ut. Men nu hadde Oline aapnet for sit Hjærte, for sin Skat av Sorthet, ja hun utstraalet Mørke og tilstod at ingen av hendes Døtre var oprevet i Ansigtet som et ildsprutende Rovdyr, kan jeg gjærne si, men derfor fik de nu være bra nok. Det var ikke alle som kunde ha

Haandlag til at dræpe Børn. — Nu varer du dig! ropte Isak, og for at gjøre sig soleklart forstaat la han til: Dit Fans Kvindfolk!

Men Oline varet sig ikke, nei hehe! sa Oline og saa til Himmels og antydet at det i Grunden var et Misbruk av Haremyndthet at gaa med det slik som visse Folk. Det kunde nu være Maate paa!

Isak var vel glad til at han endelig slap ut av Huset. Og hvad andet hadde han at gjøre end at skaffe Oline Sko? En Jordbryter i Skogen, han var ikke engang litt Gudernes Like og kunde lægge Armene over Kors og si til sit Tyende: Gaa! En Husholderske saa uundværlig, hun var i Sikkerhet hvad hun saa sa og gjorde.

Nætterne er kjølige og med Fuldmaane, Myrene stivner til saa de til Nød bærer en Mand, om Dagen tiner Solen dem op igjen og gjør dem ufremkommelige. Isak gaar til Bygden en kjølig Nat forat bestille Sko til Oline. Han har med sig to Gjeitoster til Madam Geissler.

Midtveis til Bygden har nu den næste Nybygger nedsat sig. Han var vel en Mand med Middel siden han hadde hat Bygningsfolk fra Bygden til at tømre Hus for sig og dertil Leiehjælp til at ploie op en Lapp Sandmyr til Potet; han gjorde lite eller intet selv. Manden var Brede Olsen, Lensmandskar og Stævnevidne, en Mand at ta til naar Doktoren skulde hentes eller naar Præstefruen skulde ha slagtet sin Gris. Han var endnu ikke tredive Aar, men hadde

fire Børn at forsørge, omfremt Konen som ogsaa var Barn godt nok. Aa Bredes Middel var vel ikke saa stor, det kastet ikke ordenlig av sig at være Pot og Pande og fare omkring paa Panting; nu vilde han prøve Jordbruk. Han hadde laant i Banken til sit Hus i Marken. Hans Sted hette Breidablik, det var Lensmand Heyerdahls Frue som hadde git ham dette herlige Navn til Stedet.

Isak haster forbi Nybygget og gir sig ikke Tid til at gaa indom, men det er alt fuldt av Børn i Glasvinduet saa tidlig paa Morgningen det er. Isak skynder sig fordi han agter at komme tilbake saa langt som hit paa næste Natføre. Det er meget en Mand i Ødemarken skal tænke ut og faa til at høve paa bedste Maate. Han har det ikke netop saa overhændig travlt med Arbeide just nu, men han har Hugsott for Smaagutterne som er igjen hjemme hos Oline.

Mens han nu gaar mindes han sin første Vandring her. Tiden er lakket, de to siste Aarene har været lange; meget har været godt paa Sellanraa og noget har været ondt, aaja Herregud! Nu var det altsaa blit en ny Rydning i Marken, Isak kjendte sig godt igjen her, det var et av de venlige Steder som han selv hadde undersøkt paa sin Vandring, men derpaa gaat forbi. Her var nærmere Bygden, javel, men Skogen var ikke saa god; her var Flate, men Myr; Jorden var let at bryte, men vanskelig at grøfte. Den gode Brede hadde nok ikke Aker om

han snudde Myr! Og hvad var Meningen, vilde ikke Brede sætte op et Skur i Enden av Høihuset til Redskaper og Kjøredoninger? Isak la Mærke til at en Kjærre stod midt ute paa Gaarden, under aapen Himmel.

Han utretter sit Ærend hos Skomakeren, og Madam Geissler hun er nu reist herfra, saa han sælger sine Gjeitoster til Handelsmanden. Saa gaar han hjemover om Kvælden. Det fryser mere og mere paa saa det er let at gaa, men Isaks Gang er tung. Gud vet hvad Tid Geissler nu kom igjen siden Konen var reist, kanske kom han aldrig igjen. Inger var borte, Tiden gik.

Han gaar ikke indom Bredes nu paa Tilbakeveien heller, nei han gjør en Bue utenom Breidablik og kommer sig forbi. Han vil ikke tale med Folk, han vil bare gaa. Endda staar Kjærren til Brede der, skal tro om den blir staaende? tænker han. Naa, enhver har sit! Nu har jo han selv — Isak selv — baade Kjærre og Skur til den, men han er ikke derfor bedre faren: hans Hjem er bare halvt, det var engang helt, nu er det halvt.

Da han høit paa Dag er kommet saa langt frem at han ser sit Hjem borti Lien lysner hans Sind skjønt han er træt og utgaat efter et Par Døgns Vandring: Husene staar, Røk stiger op fra Takpipen, begge Smaagutterne er ute, saasnart de ser ham kommer de imot ham. Han gaar ind, i Stuen sitter to Lapper, Oline reiser sig overrasket op fra Krakken

og sier: Hvad — er du alt der! Hun koker Kaffe paa Komfyren. Kaffe? Kaffe!

Isak har nok mærket det før: naar Os-Anders eller andre Lapper har været her saa koker Oline Kaffe i Ingers lille Kjel i lang Tid bakefter. Hun gjør det naar Isak er i Skogen eller paa Marken, og naar han kommer uforvarende paa hende og ser det saa tier han. Men han vet at han er blit en Gjeitost eller en Dott Uld fattigere for hver Gang. Derfor er det bra gjort av Isak at han ikke tar Oline mellem Fingrene og klemmer hende istykker for hendes Nederdrægtighet. I det hele tat prøver sandelig Isak at bli et bedre og bedre Menneske, hvad han nu mener med det, enten han gjør det for Husfredens Skyld eller han haaper at Gud snarere vil gi ham Inger igjen derved. Han har Hang til Grublisering og Overtro, selv den Bondefulhet han har er troskyldig. Her først paa Høsten viste det sig at Torvtaket paa hans Stald begyndte at sige ned paa Hesten, da tygget Isak et Par Ganger i sit Jærnskjæg, men derpaa smilte han som en Mand som forstod en Spøk og stivet Taket op igjen med Spærrer. Ikke et ondt Ord undslap ham. Et andet Træk: Skjaaen som han hadde alt sit Matforraad i var reist paa bare høie Stenføtter paa Noverne. Nu kom det Smaafugl ind i Skjaaen gjennem de store Gap i Muren og flakset rundt derinde og fandt ikke ut igjen. Oline klaget over at Titingen hakket i Matvarerne og labbet paa Spekekjøtet og gjorde det som værre var paa det. Isak

sa: Det er nu galt at Smaafuglene skal komme ind og ikke finde Veien ut igjen! Og midt i en travl Tid brøt han Sten og la Gapene i Muren igjen.

Gud vet hvad han mente med det, om han haapet at faa Inger igjen med det første naar han opførte sig saa godt.

IX

Aarene gaar.

Det kom atter en Ingeniør med Formand og to Arbeidskarer til Sellanraa og de skulde atter gaa op Telegraflinje over Fjældet. Som de nu skred frem vilde Linjen bli liggende litt ovenfor Husene, en ben Vei vilde bli hugget i Skogen, det skadet ikke, det gjorde Stedet mindre øde, Verden slap ind og lyste.

Ingeniøren sa: Dette Stedet blir nu Midtpunktet mellem to Dalfører, du vil kanske bli tilbydd Opsynet med Linjen til begge Kanter. — Naa, sa Isak. — Du vil faa en fem og tyve Daler om Aaret. — Naa, sa Isak, men hvad har jeg at gjøre for det? — Holde Ledningen istand, reparere Traaden naar den slites av, rydde bort Busker som vokser op i Linjen. Du faar en liten pen Maskine paa Væggen som viser dig naar du skal ut. Og da maa du kaste alt du har i Hænderne og gaa.

Isak tænkte paa det: Jeg kunde paata mig Arbeidet om Vinteren, sa han. — Hele Aaret, sa Ingeniøren, hele Aaret naturligvis, Sommer som Vinter. — Isak erklærte: Vaar og Sommer og Høst har jeg Jordarbeide og faar ikke Tid til andet.

Da maatte Ingenioren se paa ham en god Stund før han gjorde følgende forbausede Spørsmaal: Kan du tjene mere med det? — Tjene? sa Isak. — Om du tjener mere paa Jordarbeide de Dagene du kunde være paa Linjeopsyn? — Ja det vet jeg ikke, svarte Isak. Det er nu saa at det er Jorden jeg er her for. Jeg har mange Mennesker og endda flere Dyr at holde Liv i. Vi lever av Jorden. — Jaja, jeg kan by Posten til en anden, sa Ingenioren.

Denne Trusel syntes sandelig bare at lette Isak og han vilde vel nødig gjøre den høie Herre imot, han forklarte sig: Det er nu saa at jeg har Hest og fem Kjyr omfremt Oksen. Saa har jeg tyve Sauer og seksten Gjeiter. Dyrene de gir os Mat og Uld og Skind, de maa ha Foder. — Ja det er klart, sa Ingenioren kort. — Jaja. Og nu sier jeg ikke mere end at hvorledes skulde jeg skaffe Foder til dem naar at jeg maatte bort i Onnetider og gaa efter Telegrafen? — Ingenioren sa: Vi taler slet ikke mere om det. Manden her nedenfor skal faa Opsynet, Brede Olsen, han tar det nok gjærne. — Ingenioren vendte sig til sine Folk med et Par Ord: Lat os komme videre, Gutter!

Nu skjønte vel Oline paa Tonen at Isak hadde været stiv og urimelig, det maatte kunne komme hende tilgode: Hvad det var du sa, Isak: seksten Gjeiter? Det er nu ikke mere end som femten, sa hun. — Isak saa paa hende. Og Oline saa paa ham igjen, midt i Ansigtet. — Er det ikke seksten Gjei-

ter? spurte han. — Nei, sa hun og saa hjælpeløst paa de Fremmede over hans Urimelighet. — Naa, sa Isak sagte. Han fik fat i noget av sit Skjæg med Tænderne og begyndte at bite i det.

Ingeniøren og hans Folk gik.

Hvis det nu hadde været Isak om at gjøre at vise sig misfornøiet til Oline og kanske lemlæste hende saa hadde han godt Høve, aa et himmelsk Høve, de var igjen alene i Stuen, Smaagutterne var fulgt efter de Fremmede og var blit borte. Isak stod der midt paa Gulvet og Oline sat ved Kokeovnen. Isak kremtet et Par Ganger for at late forstaa at han ikke var langt fra at tale. Han tidde. Det var hans Sjælsstyrke. Hadde han ikke Rede paa sine egne Gjeiter som paa sine ti Fingrer, var Konen gal! Skulde nogen bli borte av Dyrene i Fjøset som han omgikkes personlig og snakket daglig med, Gjeiterne som var seksten i Tal! Saa hadde vel Oline borttusket den ene Gjeiten igaar da Konen paa Breidablik var her og saa sig om. Hm! sa Isak og var paa yterste Nippet til at si mere. Hvad hadde Oline gjort? Det var kanske ikke likefrem Mord, men det var ikke langt unda. Han kunde tale i dødelig Alvor om den sekstende Gjeiten.

I al Evighet kunde ikke Isak staa der paa Gulvet og tie. Han sa: Hm. Naa, det er ikke mere end som femten Gjeiter nu? — Nei, svarte Oline mildt. Ja du kan nu selv tælle dem, jeg faar det ikke til mere end som femten.

Nu, i dette Øieblik kunde han gjøre det: strække ut Hænderne og forandre Oline betydelig av Figur bare med et godt Grep. Det kunde han. Han gjorde det ikke, men han uttalte kjækt idet han gik til Døren: Jeg sier ikke mere just nu! Dermed gik han ut som om det næste Gang ikke skulde mangle paa ordentlige Ord fra hans Side.

Eleseus! ropte han.

Hvor var Eleseus, hvor var begge Børnene blit av? Farn hadde et Spørsmaal til dem, de var store Gutter nu, de hadde Øinene med sig. Han fandt dem under Løegulvet, de var krøpet inderst ind og var usynlige, de forraadte sig ved en ængstelig Hvisken. Saa kom de frem som to Syndere.

Saken var at Eleseus hadde fundet en Stub Farveblyant efter Ingeniøren og da han vilde løpe efter med den var de skrævende voksne Karer alt et godt Stykke oppe i Skogen, Eleseus stanset. Den Tanke opstod i ham at han kanske kunde beholde Blyanten — tænk, om han kunde det! Han fik med sig lille. Sivert saa han ikke skulde være rent alene Mand om det og de krøp begge to ind under Løegulvet med Byttet. Aa den Blyantstubben — en Mærkelighet i deres Liv, et Under! De fandt Spaaner og skrev dem ut med Tegn, og Blyanten viste rødt med den ene Enden og blaat med den andre; Gutterne skiftet til at bruke den. Da Farn kaldte saa nødvendig og høit hvisket Eleseus: De Fremmede er vel kommet tilbake efter Blyanten! Glæ-

den var borte med ett, blev sopt ut av deres Sind, og deres smaa Hjærter begyndte at slaa og regjere haardt. Brødrene krøp frem; Eleseus holdt Blyanten frem i Armlængde ut imot Farn at her var den og de hadde ikke gjort den istykker, men gid de aldrig hadde set den for sine Øine. —

De saa ingen Ingeniør. Deres Hjærter stilnet igjen, de følte en Guds Lykke i sig efter Spændingen.

Det var en Kone her igaar. sa Farn. — Ja? — Konen her nedenfor. Saa dokker da hun gik igjen? — Ja? — Hadde hun en Gjeit med sig? — Nei, sa Smaagutterne. En Gjeit? — Hadde hun ikke en Gjeit med sig da hun gik hjem igjen? — Nei. Hvad for en Gjeit?

Isak grundet og grundet. Om Kvælden da Buskapen kom hjem fra Marken talte han Gjeiterne først en Gang: det var seksten. Han talte dem engang til, talte dem fem Ganger — det var seksten Gjeiter. Ingen var borte.

Isak pustet lettet. Hvorledes var dette at forstaa? Oline, Kreaturet, hadde vel ikke kunnet tælle til seksten. Han sa til hende i en ærgerlig Tone: Hvad du farer og vaaser med, det er jo seksten Gjeiter? — Er det seksten Gjeiter? spurte hun uskyldig. — Ja. — Naa. Jaja. — Jo du er saa meget til Regnemester at. — Oline svarte hertil stille og forurettet: Naar at alle Gjeiterne er her saa har Gudskelov ikke ho Oline ætt op nogen av dem. Det er jeg glad for paa hendes Vegne!

Hun forvildet ham med dette Puss og fik ham til at slaa sig til Ro. Han talte ikke Buskapen mere, det faldt ham saaledes ikke ind at tælle Sauerne. Naturligvis var ikke Oline saa værst, hun holdt et Slags Hus for ham og stelte hans Dyr, hun var bare saa dum at hun skadet sig selv og ikke ham. Lat hende gaa der og leve, hun var ikke mere værdt. Men det var graat og glædesløst at være Isak i et slikt Liv.

Aarene var gaat. Nu var det grodd Græs paa Stuetaket, ja endog Loetaket som var flere Aar yngre stod grønt. Skogens Indfødte Markmusen var for længe siden kommet i Skjaaen. Det svirret av Meiser og anden Smaafugl paa Nybygget, her var Orre opi Lien, ja her var kommet Skjur og Kraake. Men det forunderligste skete siste Sommer at det kom Maase op fra Kysten, kom mange Mil op fra Kysten og satte sig paa dette Jorde i Ødemarken. Saa kjendt var Nybygget blit blandt al Skapningen! Og hvad tror vi at Eleseus og lille Sivert fik for Tanker da de saa Maaserne? Aa det var fremmede Fugler yterst langt ifra, det var ikke mange av dem, men det var seks Stykker, hvite, akkurat ens, de gik tilfots paa Marken fra og til, stundom bet de i Græsset. — Far, hvad er de kommet hit for? spurte Smaagutterne. — Fordi de venter Uveir i Havet, svarte Farn. — Aa det var dunkelt og rart med de Maaserne!

Og megen anden nyttig og god Lærdom gav Isak

sine Børn. De var saa gamle nu at de skulde ha været paa Skole, men Skolen laa mange Mil ned i Bygden og var ikke at naa. Isak hadde selv lært Gutterne Abc om Søndagene, men for nogen Slags høiere Undervisning laa heller ikke han, laa heller ikke denne fødte Jordbryter nei; Katekisme og Bibelhistorie hvilte derfor rolig paa Hylden hos Gjeitosten. Isak maatte mene at boklig Uvidenhet var til en viss Grad Mennesket en Kraft, slik lot han Børnene vokse op. De var begge to hans Glæde og Velsignelse, Isak maatte ofte mindes da de var smaa og deres Mor hadde nægtet ham at løfte dem fordi han hadde Kvae paa Hænderne. Ho, Kvae, det reneste i Livet! Tjære og Gjeitmælk og for Eksempel Marv — sundt og fortræffelig det ogsaa; men Kvae, Furukvae — ti stille!

Ja der gik da Børnene i et Paradis av Skitt og Vankundighet; men de var pene Børn naar de en sjælden Gang fik vasket sig, og lille Sivert han var likefrem en Kjærnekar, men Eleseus han var finere og dypere. — Ja men hvorledes kan Maaserne vite at det blir Uveir? spurte han. — De er veirsyke, sa Farn. Men desforuten saa er det ingen mere veirsyk end Fluen, sa han, hvorledes det nu kan ha sig med hende, om at hun faar Gigt eller blir svimmel eller ikke. Men slaa aldrig efter Fluen, for saa blir hun bare værre, sa han. Husk paa det, Gutter! Klæggen han er av et andet Slag, han dør selv. Bedst som det er saa kommer Klæggen en Dag om Sommeren

og bedst som det er saa er han like saa snoft borte igjen. — Hvor blir han av? spurte Eleseus. — Hvor han blir av? Fettet størkner i han saa han blir liggende!

Hver Dag fremover mere Lærdom: Naar de hoppet ned fra høie Stener skulde de holde Tungen godt ind i Munden og ikke faa den mellem Tænderne. Naar de blev større og skulde ha god Lugt paa sig til Kirke skulde de gnide sig med litt Reinfant som vokste opi Lien. Farn var fuld av Visdom. Han lærte Børnene om Stener og om Flint, at den hvite Stenen var haardere end som den graa; men da han fandt Flint maatte han ogsaa finde en Kote som han kokte i Lut og gjorde Knusk av. Saa slog han Ild til dem. Han lærte dem om Maanen at naar de kunde gripe ind i den med venstre Haand saa var den voksende, og naar de kunde gripe ind i den med høire Haand saa var den fældende — husk paa det, Gutter! En sjælden Gang drev Isak det for vidt og blev sælsom: engang kom han med en Uttalelse som gik ut paa at det var vanskeligere for en Kamel at komme i Himlen end for et Menneske at træ i et Naaløie. En anden Gang da han underviste om Englenes Glans sa han at de hadde spikret Stjærner under Skohælene i Stedet for Hæljærn. God og trohjærtig Lære som høvde til Nybygget, Skolelæreren nede i Bygden vilde smile av den, Isaks Børn næret passe stærkt sit Drømmeliv med den. De blev oplært og tildannet for deres egen snævre

Verden, hvad kunde være bedre? Om Høsten i Slagtingen var Gutterne meget nysgjærrige og meget rædde og tunge av Sind for Dyrene som skulde dø. Der maatte nu Isak holde med en Haand og stikke med den andre, og Oline hun rørte i Blodet. Gammelbukken blev leidd frem, vis og skjægget, Smaagutterne stod paa Hjørnet og kikket. — Det er en svinagtig kold Vind iaar, sa Eleseus og snudde sig bort og tørket Øinene. Lille Sivert han graat mere ugenert og kunde ikke bare sig, men ropte: Nei stakkars Gammelbukken! Da Bukken var stukket kom Isak frem til sine Smaa og gav dem følgende Lære: Dokker skal aldrig staa og si stakkars og ynke et Slagtoffer. For saa blir det bare seiglivet. Husk paa det!

Slik var Aarene gaat, og nu begyndte det at bli Vaar engang til.

Inger hadde skrevet igjen at hun hadde det bra og lærte meget i Anstalten. Hendes lille Pike var stor og hette Leopoldine efter den Dag hun var født, den 15de November. Hun kunde alle Ting og hadde Geni for Hækling og Søm, ja det var utmærket pent, det være sig paa Tøi eller Stramei.

Det mærkelige ved dette siste Brev var at Inger selv hadde bokstaveret og skrevet det. Isak var ikke likere Kar, han maatte faa Brevet læst hos Handelsmanden nede i Bygden; men da han hadde faat det ind i sit Hode sat det ogsaa der, han kom hjem og kunde det utenad.

Nu satte han sig med stor Høitidelighet ved Bordenden, bredte Brevet ut og læste det for Smaagutterne. Oline kunde ogsaa gjærne se at han læste flytende Skrift, men ellers henvendte han ikke et Ord til hende. Da han var færdig sa han: Der kan dokker høre, Eleseus og Sivert, det er Mor dokkers som selv har skrevet dette Brev og har lært saa meget av alt Slag. Og den ørpitterlille Søster dokkers hun kan mere end som vi allesammen. Husk paa det! — Børnene sat og undret sig stille. — Ja det er gromt! sa Oline.

Hvad mente hun? Drog hun Ingers Sandfærdighet i Tvil? Eller hadde hun Mistanke til Isaks Læsning? Det var ikke godt at utgrunde Olines sande Mening naar hun sat med sit sagtmodige Ansigt og sa Tvetydigheter. Isak besluttet ikke at ænse hende.

Og naar at nu Mor dokkers kommer hjem saa skal dokker ogsaa lære at skrive, sa han til Smaagutterne.

Oline flyttet paa nogen Klær som hang til Tørk ved Ovnen, flyttet paa en Gryte, flyttet paa Klærne igjen og gav sig i det hele tat noget at gjøre. Hun tænkte hele Tiden. — Naar at det blir saa gromt her i Skogen saa kunde du ha kjøpt med dig en Mark Kaffe til Huset, sa hun til Isak. — K a f f e? sa Isak. Det undslap ham. — Oline svarte rolig tilbake: Til denne Tid har jeg kjøpt ørlite av min egen Middel, men.

Kaffe som var en Drøm og et Æventyr for Isak,

en Regnbue! Oline apet naturligvis, han blev ikke sindt paa hende; men endelig kom den sentænkte Mand til at huske paa Olines Tuskhandel med Lapperne og han sa arg: Ja jeg skal kjøpe Kaffe til dig! Var det en Mark du nævnte? Du skulde ha nævnt et Pund. Det skal saavisst ikke mankere! — Du gjør ikke at ape, Isak. Han Nils Bror min har Kaffe, her nede hos han Brede paa Breidablik har de Kaffe. — Ja for de har ikke Mælk, eier ikke Mælk. — Hvad det nu kan være med det. Men du som vet saa meget og kan læse Skrift net akkurat som en Simle hun rænder — du vet vel at Kaffe det er det i Hvermands Hus. — Kreatur! sa Isak.

Da satte Oline sig ned paa Krakken og vilde ingenlunde tie: Og hvad som angaar ho Inger, sa hun — dersom at jeg tør nævne saa stort et Ord. — Du kan si just det du vil. Jeg estimerer dig ikke. — Hun kommer hjem og har lært alt. Saa har hun vel Perler og Fjær paa Hatten? — Ja det har hun vel. — Jaja, sa Oline, hun kan nu takke mig ørlite for al den Storheten hun er kommen til. — D i g? spurte Isak. Det undslap ham. — Oline svarte ydmyg: Eftersom at jeg var et ringe Redskap til at faa hende bort.

Det kunde ikke Isak si noget til, alle hans Ord stoppet op, han sat og stirret. Hørte han ret? Oline saa ut som om hun ikke hadde sagt nogen Ting. Nei i en Ordstrid blev Isak borte.

Han drev ut og var mørk i Hu. Oline, dette Dyr

som næret sig av Ondskap og blev fet — aa det var vel galt av ham at han ikke hadde slaat hende ihjæl alt det første Aaret! tænkte han og brisket sig for sig selv. Det skulde han ha været Kar for, tænkte han videre. Kar — han? Ingen kunde være frygteligere.

Og nu følger et løierlig Optrin: han gaar i Fjøset og tæller Gjeiterne. De staar der med sine Kid og er fuldtallige. Han tæller Kjyrene, Grisen, fjorten Høner, to Kalver. Der har jeg nær glemt Sauerne! sier han høit til sig selv, han tæller Sauerne og han later som om han er spændt paa om de er der alle. Isak vet meget godt at en Sau er borte, han har visst det længe, hvorfor da spille fremmed for det? Saken er: Oline hadde jo i sin Tid forvildet ham og løiet ifra sig en Gjeit skjønt alle Gjeiterne var tilstede, han hadde tat svært paa Vei dengang, men hadde ikke hat noget igjen for det. Han hadde aldrig noget igjen for at kjækle med Oline. Da han skulde slagte i Høst blev han straks var at en Lamsau manglet, men han hadde ikke Mands Mot og Hjærte til at fordre Regnskap for den med det samme. Han fik det heller ikke senere.

Men idag er han morsk, er Isak morsk, Oline har gjort ham gal. Han tæller Sauerne op igjen, sætter Pekefingeren paa hver Sau og tæller høit — Oline kan gjærne høre det hvis hun staar utenfor. Og han sier med høi Røst mange usle Ting om Oline: at hun bruker en fuldstændig ny Maate at fodre Sau

paa saaledes at en blir snoft borte, en Lamsau; hun er en yderliggaaende Tyvemær, forstod hun det! Aa Oline kunde gjærne staa utenfor og faa sig en ordentlig Rædsel i Livet!

Han skræver ut fra Fjøset, gaar i Stalden og tæller Hesten, derfra agter han sig ind — agter han sig ind i sit Hus og uttale sig. Han gaar saa fort at Buserullen staar som en ophidset Buserul ut fra hans Ryg. Men Oline hun har kanske mærket et og andet fra Glasvinduet, hun kommer sagte og sikker ut paa Dørhellen, hun har Kjørler i Hænderne og skal i Fjøset.

Hvor har du gjort av Lamsauen med de flate Ørene? spør han. — Lamsauen? spør hun. — Og hadde hun været her saa hadde hun hat to Lam nu, hvor har du gjort av dem? Hun hadde altid to Lam. Paa den Maaten har du hat bort fra mig tre Sauliv, forstaar du det!

Oline er aldeles overvældet, aldeles tilintetgjort av Beskyldningen, hun vagger med Hodet og Benene synes at smelte under hende, saa hun kanske er nødt til at falde og slaa sig. Hendes Hode politiserer hele Tiden, hendes Snarraadighet har altid gagnet hende, altid bragt hende Bytte, den maatte ikke svigte hende nu heller.

Jeg stjæler Gjeit og jeg stjæler Sau, sier hun stille. Jeg undres paa hvad jeg gjør med dem? Jeg æter dem op. — Ja sjøl vet du hvad du gjør. — Naa. Saa skulde jeg ikke ha evig nok Mat og Suvel her i dit

Brød, Isak, jeg skulde være nødt til at stjæle ataat? Men det skal jeg si paa din Bak at det har jeg ikke hat fornøden i alle disse Aar. — Ja hvor har du da gjort av Sauen? Har han Os-Anders faat hende? — Han Os-Anders! Oline maa bent sætte ned Kjørlerne og lægge Hænderne sammen: Dersom at jeg var saa fri for Synd! Hvad det er for en Sau med Lam du snakker om? Er det den ene Gjeiten som har flate Ører? — Kreatur! sier Isak og vil gaa. — Er du ikke et Mirakels, Isak! Her har du fuldt op av alt Slag og en Himlens Stjærnehær av Dyr i Fjøset, men du har ikke nok! Kan jeg vite hvad for en Sau og hvad for to Lam du kræver mig for? Du skulde takke Gud for hans Miskundhet i Tusen Ledd. Nu er det bare denne Sommeren og et Stykke ut paa Vinteren saa lammer Sauerne igjen og du faar tre Ganger saa mange som du nu har!

Aa den Oline!

Isak gik bort murrende som en Bjørn. For en Tosk jeg var som ikke tynte hende den første Dag! tænkte han og injurierte kraftig sig selv; for en Idiot, for en Hestskit jeg var! Men det er ikke forsent endda, bare vent, lat hende gaa i Fjøset! Det er ikke raadelig at gjøre noget med hende i Kvæld, men imorgen saa er det raadelig. Tre Sauliv borte! Kaffe! sa hun.

X

Dagen efter skulde bringe en meget stor Oplevelse: det kom Fremmede til Nybygget, Geissler kom. Det var ikke Sommer paa Myrene endda, men Geissler saa ikke paa Føret, han kom tilfots, i rike Skaftstøvler med bred lakeret Krave; gule Hansker hadde han paa og var fin; en Mand fra Bygden bar hans Tøi.

Han kom nu egentlig for at kjøpe en Fjældstrækning av Isak, en Kobbermine, og hvad Pris skulde de sætte den i? Men forresten saa kunde han hilse fra Inger — flink Kone, avholdt; han kom fra Trondhjem og hadde talt med hende. Isak, du har arbeidet meget her! — Aaja. Saa Dokker har talt med ho Inger? — Hvad er det derborte? Du har sat op Kværn, du maler dit eget Mel? Utmærket. Og du har brutt meget Jord siden jeg var her. — Og det stod saa bra til? — Ja det staar godt til. Naa med din Kone? Jo nu skal du høre! Lat os gaa ind i Kammerset. — Nei — der er ikke saa flidd! sier Oline av flere Grunde avværgende.

De gik ind i Kammerset og lukket Døren, Oline stod igjen i Stuen og fik intet høre.

Lensmand Geissler satte sig, klasket sig en kraftig Gang paa Knærne og sat inde med Isaks Skjæbne. Du har vel ikke solgt det Kobberfjældet dit? spurte han. — Nei. — Godt. Jeg kjøper det. Jo jeg har talt med Inger og flere end hende. Hun blir visst fri med det første, det er hos Kongen nu. — Hos Kongen! — Hos Kongen. Jeg gik til din Kone, ingen Vanskelighet for mig at slippe ind naturligvis, vi talte sammen en lang Stund: Naa, Inger, det gaar jo godt, rigtig godt? — Ja det er ikke at klage. — Længes du hjem? — Ja jeg kan ikke si andet. — Du skal snart komme hjem, sa jeg. Og det kan jeg fortælle dig, Isak, hun er en flink Kone, ingen Taarer, tværtimot, hun baade smilte og lo — Munden hendes er forresten opereret og gjensydd. Adjø, sa jeg til hende, du skal ikke bli længe her nu, du har mit Ord!

Jeg gik til Direktøren, det skulde jo bare mangle at han ikke vilde ha tat imot mig. De har en Kone her som bør ut og hjem igjen, sa jeg, Inger Sellanraa. — Inger? sa han, ja hun er et bra Menneske, jeg var tilfreds vi kunde ha hende i tyve Aar til, sa han. — Det blir det ikke noget av med, sa jeg, hun har været her forlænge alt. — Forlænge? sa han, kjender De Saken? — Jeg kjender Saken tilbunds, jeg var hendes Lensmand. — Værsaagod sit! sa han da — det skulde ogsaa mangle! — Jo vi steller saa godt vi kan med Inger, sa Direktøren, og med hendes lille Pike, sa han. Saa, Konen er fra Deres Kan-

ter? Vi har hjulpet hende til at faa sin egen Symaskine, hun er blit Mestersvend paa Værkstedet og vi har lært hende op i adskillig, hun har lært ordentlig Væving, ordentlig Husflid, Farving, Tilskjæring. Har hun været forlænge her, sier De? — Jeg visste nok hvad jeg skulde svare, men jeg vilde vente med det, jeg sa bare: Ja hendes Sak er ilde behandlet, den maa takes op igjen; nu efter Revisionen av Straffeloven vilde hun kanske ha blit helt frikjendt. Hun fik en Hare sendt da hun gik med Barnet. — En Hare? spurte Direktøren. — En Hare, sa jeg. Og Barnet blev haremyndt. — Direktøren smilte og sa: Naa saaledes. Det er altsaa efter Deres Mening ikke tat nok Hensyn til dette Moment? — Nei, sa jeg, dette Moment er slet ikke nævnt. — Naa det er vel heller ikke saa farlig? — Det blev farlig nok for hende. — Tror De at en Hare kan gjøre Undergjærninger? spurte han. — Jeg svarte: Hvorvidt en Hare kan gjøre Undergjærninger eller ikke vil jeg ikke underholde mig med Hr. Direktøren om. Spørsmaalet er hvad Synet av Haren under de Omstændigheter kan ha hat for Virkning paa en haremyndt Kone, paa Ofret. — Det tænkte han en Stund paa: Jaja, sa han, men her paa Anstalten har vi jo bare med at motta de Domfældte, vi reviderer ikke Dommen. Efter Dommen har ikke Inger været her forlænge.

Nu begyndte jeg paa det som skulde sies: Det er begaat Feil ved Indlæggelsen av Inger Sellanraa.

— Feil? — For det første skulde hun ikke ha været transporteret i den Tilstand hun var i. — Direktøren saa visst paa mig: Nei det er saa, sa han. Imidlertid er ikke det vor Sak her ved Fængslet. — For det andet, sa jeg, skulde hun ikke ha gaat her i to Maaneder paa fuld Straf før hendes Tilstand var blit aapenbar for Myndigheterne her ved Fængslet. — Det traf godt, Direktøren tidde længe: Har De Fuldmagt til at handle paa Konens Vegne? spurte han. — Ja, sa jeg. — Som sagt, vi er tilfreds med Inger her og behandler hende derefter, pratet Direktøren, og han regnet atter op alt de hadde lært hende, ja de hadde lært hende at skrive ogsaa, sa han. Og den lille Datteren hadde de sat pent bort til nogen, og saa videre. — Jeg forklarte hvad for Omstændigheter det var i Ingers Hjem: to Smaa der og, leiet Hjælp til at fli og stelle dem, og saa videre. Jeg har en Fremstilling fra Manden hendes, sa jeg, den kan vedlægges enten Saken blir gjenoptat eller Konen skal søkes benaadet. — Lat mig faa den Fremstillingen, sa Direktøren. — Jeg skal bringe den imorgen i Besøktiden, svarte jeg.

Isak sat og hørte paa, det var gripende, et Æventyr fra fremmed Land. Han fulgte Geisslers Mund med Slaveøine.

Geissler fortalte videre: Jeg gik hjem i Hotellet og skrev en Fremstilling, jeg gjorde Saken til min og undertegnet Isak Sellanraa. Men du skal bare ikke tro at jeg skrev et Ord om at de hadde gjort

noget galt ved Fængslet. Nævnte det ikke. Dagen efter bragte jeg Dokumentet. — Værsaagod sit! sa Direktøren straks. Han læste min Fremstilling og nikket nu og da, tilslut sa han: Utmærket. Det egner sig ikke til at gjenopta Saken paa, men. — Jo ved en Tillægsfremstilling som jeg ogsaa har, sa jeg og det traf igjen rigtig godt. Direktøren skyndte sig at si: Jeg har overveiet Saken siden igaar og finder god Grund til at indgi Ansøkning for Inger. — Som i Tilfælde Hr. Direktøren vil støtte? spurte jeg. — Jeg vil anbefale den, anbefale den varmt. — Da bukket jeg og sa: Saa er Benaadningen sikker. Jeg takker paa et ulykkelig Menneskes og et forlatt Hjems Vegne. — Jeg tror ikke vi bryr os om at indhente flere Erklæringer fra hendes Hjembygd, sa Direktøren, De kjender hende jo? — Jeg skjønte nok hvorfor det saa at si skulde gaa i Stilhet og jeg svarte: Erklæringer hjemmefra vilde bare sinke Saken.

Der har du hele Historien, Isak. — Geissler saa paa sit Ur: Og nu til selve Saken! Kan du følge mig op til Kobberfjældet igjen?

Isak var en Sten og en Kubbe, han kunde ikke saa øieblikkelig skifte Æmne, han var nedsænket i Tanker og Undren og begyndte at gjøre Spørsmaal. Han fik høre at Ansøkningen var gaat til Kongen og kunde være avgjort i et av de første Statsraad. Mirakels! sa han.

De gik tilfjælds, Geissler, hans Følgesvend og

Isak og blev borte i nogen Timer; paa denne korte Tid gik Geissler op Kobberaarens Gang bortover et langt Fjæld og stak op Grænserne for den Vidde han vilde kjøpe. Han var en Vims. Men dum var ikke Manden, hans rappe Omdømme var mærkelig sikkert.

Da han kom tilbake til Gaarden — atter med en Pose nye Stenprøver — fandt han frem Skrivesaker og satte sig til at skrive. Men han drev ikke bare paa med at skrive og skrive, han pratet iblandt: Ja, Isak, saa store Penger blir det ikke for Fjældet dit dennegang, men et Par Hundrede Daler kan du faa! Saa skrev han igjen. Husk at minde mig paa at jeg vil bort og se paa Kværnen din før jeg gaar, sa han. Han blev opmærksom paa nogen blaa og røde Streker paa Vævstolen og spurte: Hvem har tegnet det? — Se, det var nu Eleseus som hadde tegnet en Hest og en Buk, han brukte sin Farveblyant paa Vævstolen og andet Træværk fordi han ikke hadde Papir. Geissler sa: Det er ingenlunde daarlig gjort! og Eleseus fik en Ort.

Saa skrev Geissler en Stund igjen og sa: Her maa nu vel snart komme nogen flere Nybyggere op gjennem Marken? — Følgesvenden ytret hertil: De er alt begyndt at komme. — Hvem? — Der er nu for det første Breidablik som de kalder, han Brede paa Breidablik. — Nei han! snøste Geissler foragtelig. — Jaja, og saa er det et Par andre som har kjøpt. — Bare de duger til noget! sa Geissler. Og da han

med det samme opdaget at det var to Smaagutter i Stuen drog han lille Sivert til sig og gav ogsaa ham en Ort. En forunderlig Kar den Geissler! Nu var forresten hans Øine likesom begyndt at bli saare, det var som rødt Rim i Kanterne om dem. Det kunde være av Nattevaking; stundom kommer slikt av stærke Drikke. Men han gjorde ikke Indtryk av at være nedfor; naar han pratet om løst og fast sat han visst hele Tiden og tænkte paa Dokumentet foran sig, for pludselig grep han Pennen og skrev et Stykke igjen.

Nu syntes han at være færdig.

Han henvendte sig til Isak: Ja som sagt nogen rik Mand blir du ikke paa denne Handelen. Men det kan bli mere siden. Vi skal skrive det slik at du faar mere siden. Men to Hundrede kan du faa nu.

Isak skjønte ikke stort av det hele, men to Hundrede Daler var ialfald atter et Mirakels og en grov Betaling. Han vilde ikke faa det uten paa Papiret, vilde ikke faa det kontant naturligvis, men det fik saa være, Isak hadde andet i Hodet, han spurgte: Og Dokker har den Troen at hun blir benaadet? — Din Kone? Hvis her hadde været Telegraf i Bygden, svarte Geissler, saa skulde jeg ha spurt i Trondhjem om hun ikke alt er løslatt. — Isak hadde hørt Telegraf omtale, det var noget forunderlig, en Streng paa høie Stolper, noget overjor-

disk, — nu var det ikke frit for at han fik Mistillit til Geisslers store Ord og han indvendte: Men end om Kongen nægter? — Da svarte Geissler: I det Tilfælde sender jeg min Tillægsfremstilling som kommer til at indeholde alt. Og da s k a l din Kone være fri. Du gjør ikke at tvile paa det.

Saa læste han op det han hadde skrevet, Kjøpekontrakt paa Fjældet, to Hundrede Daler paa Haanden og senere en pen høi Procent ved Drift eller mulig Avhændelse av Kobberfundet. Skriv under her! sa Geissler.

Isak vilde ha skrevet under øieblikkelig, men han var ingen Skribent, han hadde bare i hele sit Liv skaaret Bokstaver i Træ. Aa men der stod den motbydelige Oline og saa paa, han grep Pennen, dette Spektakel av en let Ting, snudde den rette Enden ned og s k r e v — skrev sit Navn. Efterpaa satte Geissler til noget, formodentlig en Forklaring, og Følgesvenden undertegnet som Vidne.

Færdig.

Men endda stod Oline urørlig, ja det var egentlig først nu hun blev stiv. Hvad vilde ske?

Sæt Maten frem, Oline! sa Isak og var kanske litt høi siden han hadde skrevet paa Papir. Slik Mat som vi nu kan by Fremmedfolk, sa han til Geissler.

Her lugter godt Kjøt og Saadd, sa Geissler. Se nu her, Isak, her er Pengene! — Geissler tok til Lommeboken og den var diger og tyk, tok to Seddelpak-

ker ut av den, talte over og la dem frem: Tæl over selv!

Taushet. Stilhet.

Isak! kaldte Geissler.

Ja. Naa jaja, svarte Isak og mumlet overvældet: Det er nu ikke min Paastand — efter alt det som Dokker har gjort. — Dér skal være ti Tiere og dér tyve Femmere, sa Geissler kort. Jeg haaper det skal bli meget mere engang til dig.

Saa kom Oline tilbake til sig selv. Underet var skedd. Hun satte Maten frem.

Morgningen efter var Geissler borte ved Elven og saa paa Kværnen. Alt var smaat og saa grovt gjort, ja det var som en Kværn for Underjordiske, men stærk og nyttig til Menneskers Bruk. Isak førte sin Gjæst litt høiere op efter Elven og fremviste et andet Fald som han alt hadde arbeidet noget paa, det skulde være til en liten Sag — hvis Gud gav Helsen. Men nu er det bare at her er saa langt fra Skolen, sa han, jeg maa lægge Smaagutterne ind nede i Bygden. — Den lettænkte Geissler saa ikke heri nogen større Ulempe: Retnu kommer her flere og flere Nybyggere i Marken og saa blir her Skolekreds. — Det blir nu vel ikke før mine Smaa er store. — Og end om du lægger dem ind paa en Gaard i Bygden? Du kjører ned med Gutter og Mat og henter dem hjem igjen om tre Uker, seks Uker, er det nogen Sak for dig! — Nei, sa Isak. —

Neida, ingenting var i Grunden nogen Sak nu hvis Inger kom hjem. Hus og Jord og Mat og Herlighet hadde han, store Penger hadde han altsaa ogsaa og en Helse av Jærn. Aa for en Helse, amper og uvisnet paa alle Maater, en Mandfolkhelse.

Da Geissler var reist begyndte Isak at spekulere paa mange hoffærdige Ting. Ja for den velsignede Geissler hadde sagt disse opmuntrende Ord tilslut at han vilde skikke Isak en Besked med det første — naar han kom til Telegrafen. Du kan høre ned paa Posthuset om en fjorten Dages Tid, sa han. Det var store Ting bare det, og Isak gik i Gang med at gjøre et Sæte til Kjærren. Sandelig, et Sæte til at løfte av under Gjødselkjøringen, men til at sætte paa igjen til Skyss. Og da han hadde faat Sætet færdig var det saa hvitt og nyt at det burde males mørkere. Men forresten — hvad burde ikke være gjort! Hele Gaarden burde males. Hadde han ikke ogsaa i aarvis grublet paa en stor Laave med Laavebro til at kjøre ind Høiet paa? Og hadde han ikke tænkt paa at faa Sagen færdig snart, at gjærde ind hele sin Indmark, at bygge en Baat opi Fjældvandet? Mange Ting hadde han tænkt paa. Men det hjalp ikke hvormange Tusen Kræfter han sat inde med, T i d e n blev for knap for ham. Det var Søndag før han visste av det, og om litt var det Søndag igjen.

Men male vilde han ialfald, det vilde han uttrykkelig, Husene stod jo nu saa graa og nakne, stod

som Hus i Skjorteærmer. Han hadde Tid før Onnen, det var endda ikke videre Vaar, Smaafæet var sluppet, men det var Tæle i Jorden overalt.

Han tar med sig nogen Snes Æg at sælge, gaar til Bygden og kommer hjem igjen med Maling. Det blev til ett Hus, til Løen, den blev rød. Han henter ny Maling, gul Okker til Stuebygningen. — Ja det er som jeg sier, her blir nu gromt! mumler Oline daglig. Aa Oline hun skjønte vel at hendes Tid snart var ute paa Sellanraa, hun var seig og stærk nok til at taale det, men ikke uten Bitterhet. Isak paa sin Side holdt nu intet Opgjør med hende mere skjønt hun underslog og stjal godt i det siste, Isak g a v hende en Fors Væder, for hun hadde jo i Grunden været længe hos ham for liten Lon. Oline hadde forresten heller ikke været daarlig mot Børnene, hun var ikke stræng og retskaffen og slikt, men hun hadde Lag med Børn, hørte paa det de sa og tillot dem næsten alt. Kom de tilstede naar hun ystet gav hun dem at smake, tagg de en Søndag om at faa slippe Ansigtsvasken saa slap de.

Da Husene var grundet gik Isak til Bygden efter al den Maling han kunde bære, og det var ikke lite. Han gav Husene tre Strøk og gjorde Vinduer og Nover hvite. Naar han nu kom hjem fra Bygden og saa sit Hjem i Lien saa han Soria Moria Slot. Ødemarken var blit ukjendelig og beboet, en Velsignelse hadde lagt sig over den, Liv var opstaat av en lang Drøm, Mennesker levet her, Børn

færdedes omkring Husene. Helt op til de blaa Fjæld stod Skogen stor og venlig.

Men den siste Gang Isak kom efter Maling gav Handelsmanden ham et blaat Brev med et Vaaben paa, det kostet 5 Skilling. Brevet var et Telegram som var sendt videre med Posten, det var fra Lensmand Geissler. Velsignet være den Geissler og et forunderlig Menneske var han! Han telegraferte de faa Ord at Inger fri, kommer snarest. Geissler. — Og nu danset Kramboden litt rundt for Isak, og Disken og Menneskene kom saa langt bort. Han kjendte mere end han hørte sig selv si: Herregud og Tak og Pris! — Du kan ha hende her om saa er imorgen, sa Handelsmanden, hvis at hun er reist fra Trondhjem tidsnok. — Naa, sa Isak. —

Han ventet til Dagen efter. Baatskyssen som førte Posten fra Dampskibsanløpsstedet kom rigtig nok, men Inger fulgte ikke med. — Saa kommer hun ikke før i næste Uke, sa Handelsmanden.

Det var næsten godt at Isak fik saa lang Tid paa sig, han har saa meget at gjøre. Skulde han glemme alt og forsømme sin Jord? Han gaar hjem og begynder at drive Gjødselen ut. Det er snart gjort. Han staurer med Spet i Akrene og følger Tælens Bortgang fra Dag til Dag. Solen er stærk og stor, Sneen borte, det grønnes overalt, ogsaa Storfæet er sluppet. En Dag saa pløier Isak, nogen Dager efter saar han Korn og sætter han Potet. Ho, Smaagut-

terne sætter Potet som Engler, de har smaa velsignede Hænder og vinder paa Farn saa komplet.

Saa vasker Isak Kjærren ved Elven og sætter Sætet paa. Han snakker med Smaagutterne om en Tur han skal gjøre ned til Bygden. — Ja men skal du ikke gaa? spør de. — Nei. Jeg har faat den Tanken at fare med Hest og Kjærre idag. — Kan ikke vi faa være med? — Dokker skal være snille Smaagutter og bli hjemme denne Gangen. Retnu kommer Mor dokkers, saa skal hun lære dokker mange Ting. — Eleseus vil gjærne lære og spør: Da du skrev paa Papir, hvorledes kjendes det? — Det kjendes næsten ikke, svarer Farn, Haanden er akkurat som hun er tomreipet. — Vil han ikke rænde av, likesom paa Isen? — Hvem? — Pennen som du skriver med? — Aajo. Jaja du maa nu lære at styre han.

Men lille Sivert han var av et andet Slag og nævnte ikke Pennen, han vilde sitte paa, vilde bare sitte opi Sætet og smatte til en uforspændt Kjærre og kjøre uhyre fort. Det skyldtes ham at begge Smaagutterne fik sitte paa med Farn et langt Stykke nedover Veien.

XI

Isak kjører til han kommer til et Myrhul, der stanser han. Et Myrhul, Bunden er sort, den lille Vandflate urorlig, Isak visste hvad det var godt til, han hadde vel knapt brukt andet Speil i sit Liv end et slikt Myrhul. Se, han er nydelig pent klædt idag i rød Skjorte, nu tar han op en Saks og klipper sit Skjæg. Den forfængelige Kværnkall, vilde han bent frem gjøre sig pragtfuld og skille sig av med fem Aars Jærnskjæg? Han klipper og klipper og speiler sig. Naturligvis kunde han ha gjort dette Arbeide hjemme idag, men han undsaa sig for Oline, det var allerede meget at han midt for Næsen paa hende tok rød Skjorte paa. Han klipper og klipper, det falder adskillig Skjæg ned paa Speilet. Da Hesten ikke vil staa stille længer avbryter han og kalder sig færdig. Og javel, han kjender sig mest som yngre — Pokker forstod det, men mest som slankere. Saa kjører han til Bygden.

Dagen efter kommer Postbaaten. Isak møter op paa en Berghammer ved Handelsmandens Brygge og speider, men Inger synes ikke nu heller. Herregud, det var flere Passagerer med, baade Voksne

og Børn, men Inger ikke. Han hadde holdt sig tilbake og sat sig paa denne Berghammer, nu var det ingen Grund for ham til at sitte her længer, han gik bort til Baaten. Det vedblev at komme Kasser, Tønder, Folk og Post iland fra Ottringen, men Isak saa ikke sine Folk. Derimot saa han et Kvindemenneske med en liten Pike som alt stod oppe ved Naustdøren, men Kvindemennesket var penere end Inger, skjønt Inger ikke var styg. Hvad — men det v a r jo Inger. Hm! sa Isak og rugget opover. De hilste paa hverandre, hun sa Goddag og rakte Haanden frem, litt forkjølet, blek efter Sjøsyken og Reisen, Isak han stod bare der, tilslut sa han: Jaja han vart nu fint Veir! — Jeg saa dig godt derborte, men jeg vilde ikke otre mig frem, sa Inger. Er du nede i Bygden idag? spurte hun. — Ja. Hm. — Det staar saa vel til med dokker alle ihop? — Ja du skal ha Tak som spør. — Dette er ho Leopoldine, hun har været meget likere end jeg paa Reisen. Dette er Papa din, nu maa du hilse paa Papa din, Leopoldine. — Hm! sa Isak alt i ett, han var saa rar, aa han var en Fremmed iblandt dem. — Inger sa: Dersom du ser en Symaskine nede ved Baaten saa er det min. Og saa har jeg en Kiste. — Isak avsted, mere end villig avsted, han fik Kisten utpekt av Baatfolkene, men Symaskinen maatte Inger selv ned og finde. Det var en fin Kasse av ukjendt Form, med rundt Tak over sig og en Hank til at bære efter — en Symaskine i denne Lands-

del! Isak læsset Kiste og Symaskine paa sig og saa paa sin Familje: Jeg skal rænde op som snopast med dette her og komme igjen efter hende, sa han. — Hvem efter? spurte Inger smilende. Tror du ikke store Piken kan gaa?

De vandret opover til Hesten og Kjærren. Har du faat dig ny Hest? sa Inger, og har du faat dig Kjærre med Sæte? — Ja det forstaar sig. Hvad det var jeg skulde sagt: Lyster du ikke ørlite at spise? Jeg har Mat med. — Lat det være til vi kommer ind i Marken, svarte hun. Hvad du mener, Leopoldine, kan du sitte paa alene? — Farn vil ikke tillate det: Nei hun kan falde ned paa Hjulene. Sæt dig op med hende og kjør selv.

Saa kjørte de og Isak gik bakefter.

Han gik og saa paa de to i Kjærren. Der var Inger kommet, fremmed i Klær og Utseende, fin, uten Hareskaar, bare med en rød Stripe paa Overmunden. Hun hvislet ikke mere, det var det mærkelige, hun talte rent. Et graat og rødt Uldtørklæde med Frynser var pragtfuldt paa hendes mørke Haar. Hun vendte sig om paa Kjærren og sa: Det vilde ha været bra om du hadde hat med dig en Fæld, det kan bli koldt utover Kvælden for Barnet. — Hun skal faa Trøien min, sa Isak, og naar at vi kommer borti Skogen saa har jeg lagt igjen en Fæld der. — Naa, har du en Fæld i Skogen? — Ja. Jeg vilde ikke kjøre han med mig helt frem, paa Vonen om at dokker ikke kom idag. — Naa. Hvad det var du

svarte mig: staar det saa vel til med Smaagutterne ogsaa? — Ja du skal ha Tak som spør. — De er store nu, kan jeg skjønne? — Ja det mankerer ikke. De har nu net sat Poteten. — Aa, sa Morn smilende og vagget paa Hodet, kan de alt sætte Potet! — Han Eleseus han rækker mig hit og han Sivert hit, sa Isak og maalte paa sig.

Lille Leopoldine begyndte at be om Mat. Aa denne pene lille Skapning, en Marihøne paa en Kjærre! Hun talte med Sang, med et utrolig Sprog fra Trondhjem, Farn maatte iblandt faa det oversat. Hun hadde Smaagutternes Træk, de brune Øine og ovale Kinder som alle tre hadde efter Morn; Børnene var Morns Børn og godt var det! Isak var litt undselig for sin lille Pike, undselig for hendes smaa Sko og lange tynde Uldlægger og korte Kjole; da hun hilste paa den fremmede Papa hadde hun neiet og git ham en ørliten Haand.

De kom ind i Skogen og rastet, alle spiste, Hesten fik Foder, Leopoldine sprang omkring i Lyngen med Mat i Haanden. — Du har ikke forandret dig stort, sa Inger og saa paa sin Mand. — Isak saa til Siden og svarte: Naa, synes du det. Men du er blit saa storveies! — Haha, nei jeg er nu gammel, sa hun rigtig spokende. — Det kunde ikke skjules, Isak fik ikke nogen Sikkerhet op, men vedblev at være tilbakeholdende, han var som skamfuld. Hvor gammel var hans Kone? Hun kunde ikke være mindre end som tredive Aar — det vil si hun kunde ikke

være mere, umulig. Og skjønt Isak sat og spiste Mat rykket han op en Lyngkvist og begyndte at tygge paa den ogsaa. Hvad — æter du Lyng! ropte Inger leende. Isak kastet Lyngkvisten, stak Mat i Munden og gik bort og løftet Forparten av Hesten op fra Jorden. Inger fulgte dette Optrin med Forbauselse og saa at Hesten stod paa To. Hvad du gjør det for? spurte hun. — Han er saa venn, sa han om Hesten og slap den ned igjen. Nei hvad han hadde gjort det for? Han fik vel en mægtig Lyst til det. Kanske vilde han skjule sin Forlegenhet med det.

Saa kjørte de igjen og alle tre gik tilfots et Stykke. De kom til et Nybygg. Hvad er det? spurte Inger. — Det er han Brede sit Sted som han har kjøpt. — Han Brede? — Og det heter Breidablik. Her er vide Myrer, men ringe med Skog. — De talte mere om det da de var kommet forbi Breidablik. Isak la Mærke til at Bredes Kjærre stod ute under aapen Himmel.

Men nu blev Barnet søvnig og Farn tok hende varlig paa Armen og bar hende. De gik og gik, Leopoldine var snart sovnet og Inger sa: Nei nu lægger vi hende i Fælden paa Kjærren, saa kan hun sove slikt hun vil. — Hun blir saa skumpet, sier Farn og vil bære hende. De kommer over Myrene og ind i Skog igjen og Ptro! sier Inger. Hun stanser Hesten, tar Barnet fra Isak og ber ham flytte Kisten og Symaskinen, saa kan Leopoldine ligge i Bunden av Kjærren: Hun blir ikke det Slag skumpet, hvad er

det for Tøv! Isak ordner med alt og lægger Fælden om sin lille Datter og Trøien sin under Hodet paa hende. Saa kjører de igjen.

Mand og Kone gaar og prater om forskjellig. Det er Sol til langt paa Kvæld og varmt i Veiret. Oline — hvor hun bruker at ligge? spør Inger. — I Kammerset. — Naa. Og end Smaagutterne? — Ja de ligger i sin egen Seng i Stuen. Der er to Senger i Stuen net som da du fôr. — Jeg gaar og ser paa dig at du er akkurat som før, sier Inger. Og nogen Bører har de Akslerne dine baaret her op gjennem Marken, men de er ikke blit svakere for det. — Aanei. Hvad det var jeg skulde sagt: Har du hat det saa taalelig i alle disse Aarene? — Aa Isak blev saa rørt, han gjorde dette Spørsmaal og vævet. Inger svarte at Ja, hun kunde ikke klage.

Det blev til følsom Samtale mellem dem og Isak spurte om hun ikke var træt av at gaa og heller vilde kjøre. — Nei, du skal ha Tak, sa hun. Men jeg forstaar ikke hvorledes det har sig med mig: siden jeg blev av med Sjøsyken saa er jeg saa sulten hele Tiden. — Er du svang for Mat? — Ja. Dersom jeg ikke hæfter os formeget bort. — Aa den Inger, hun var vel ikke selv sulten, men hun undte Isak Mat igjen, han hadde jo forstyrret sit siste Maaltid med den Lyngkvisten.

Og da Kvælden var varm og lys og de endda hadde en lang Mil at kjøre begyndte de at spise igjen.

Inger tok en Pakke ut av sin Kiste og sa: Jeg har nu et og andet med til Smaakarerne. Lat os gaa borti Buskerne, der er Sol! — De gik bortunder Buskerne og hun viste Saker frem, pene Buksesæler med Spænder til Smaagutterne, Skrivebøker med Forskrift i, en Blyant til hver, en Foldekniv til hver. Til sig selv hadde hun med en utmærket Bok — vil du bare se, her staar Navnet mit i den, en Andaktsbok. Hun hadde faat den av Direktøren til Amindelse. Isak beundret hver Ting med sagte Ord. Hun viste frem endel smaa Kraver som var Leopoldines og hun gav Isak et sort Halstørklæde blankt som Silke. — Skal jeg ha det? spurte han. — Ja det skal du. — Isak tok det varlig i Hænderne og strøk det. — Er det pent, synes du? — Aa pent! Det kunde jeg reise Verden rundt med! — Men Fingrene hans var saa fliset, de hang fast i denne aparte Silke.

Nu hadde ikke Inger mere at vise frem, men da hun pakket sammen sat hun slik at hun viste sine Lægger frem, sine rødrandede Strømper frem. — Hm. Det er vel Byhoser? spurte han. — Ja det er Bygarn, men jeg har selv bundet dem — strikket dem, som vi sa. Det er saa høie Strømper, til over Knæet, se her .... Litt efter hørte hun sig selv hviske: Du — du er den samme — som du var!

En Stund efter saa kjører de igjen og Inger sitter paa og holder Tømmerne. Jeg har nu med et Papir med Kaffe ogsaa, sier hun, men du kan ikke faa

smake den i Kvæld, for den er ikke brændt. — Du skal heller ikke vør! svarer han.

Efter en Time er Solen nede og det blir kjølig, Inger vil stige av og gaa. De pakker begge Fælden tættere om Leopoldine og smiler over at hun kan sove saa længe. Saa samtaler Mand og Kone igjen paa sin Vandring. Det er trøisomt at høre Inger tale, ingen taler renere end hun nu.

Har vi ikke fire Kjyr? spør hun. — Aanei vi har nu flere, svarer han og er stolt, vi har nu otte. — O t t e Kjyr! — Jaja det er nu med Oksen. — Har dokker solgt Smør? — Aaja. Og Æg. — Har vi Høns ogsaa? — Ja det forstaar sig. Og Gris. — Inger blir nu og da saa forundret at hun sanser sig ikke, men stopper et Øieblik: Ptro! Og Isak er stolt og vil drive paa at overvælde hende: Han Geissler, sier han, du vet han Geissler? Han var her for en Tid siden. — Ja? — Han kjøpte et Kobberfjæld av mig. — Naa. Hvad det er, et Kobberfjæld? — Av Kobber. Det ligger opi Fjældet, paa hele Nordsiden av Vandet. — Naa. Ja det var ikke noget som du fik Betaling for? — Jo Kors. Han var ikke den Mand som ikke betalte. — Hvad du fik? — Hm. Du vil ikke tro det, men to Hundrede Daler. — Som du fik? roper Inger og stopper et Øieblik igjen: Ptro! — Som jeg fik. Og Gaarden har jeg betalt for længe siden, sa Isak. — Nei du er makeløs! —

Det var i Sandhet trøisomt at gjøre Inger forundret og gjøre hende til en rik Kone, derfor la

Isak til at han heller ingen Skyld og Gjæld hadde til Handelsmanden eller til nogen anden. Og han hadde ikke bare Geisslers to Hundrede liggende, men mere end som det, et Hundrede og seksti Daler mere. Saa de kunde ikke Gud fuldtakke.

De talte mere om Geissler, Inger kunde gi Oplysning om Geisslers Arbeide for hendes Løslatelse. Det hadde nok ikke gaat saa glat for ham, han hadde hængt i længe og været hos Direktøren mange Ganger. Geissler hadde ogsaa skrevet til selve Statsraaderne eller nogen andre Øverster, men dette gjorde han bak Direktørens Ryg, og da Direktøren fik vite det saa blev han sindt og forarget som vente kunde være. Men Geissler han blev ikke ræd for det og saa forlangte han nyt Forhør og ny Ret og altsammen. Men da maatte Kongen skrive under.

Den forhenværende Lensmand Geissler hadde altid været disse to Mennesker en god Mand og de hadde ofte tænkt paa Grunden hertil, han hadde gjort altsammen for snaue Takken, det var ikke til at forstaa. Inger hadde talt med ham i Trondhjem og ikke blit klokere paa ham. Han bryr sig ikke om nogen anden i Bygden end som os, forklarte hun. — Sa han det? — Ja. Han er rasendes paa Bygden her. Han skulde vise Bygden! sa han. — Naa. — Og at de skulde faa angre paa at de hadde mistet ham, sa han.

De kom ut i Skogbrynet og saa frem til deres Hjem. Det var flere Huser end før, Husene var pent

malet, Inger kjendte sig ikke igjen og stoppet bent op: Du sier nu ikke at det er der — at det er hos os! utbrød hun.

Lille Leopoldine vaknet endelig og reiste sig overende, aldeles uthvilet, hun blev løftet ned og fik gaa. Er det dit vi skal? spurte hun. — Ja. Er det ikke pent?

Det rørte sig smaa Skikkelser borte ved Husene, det var Eleseus og Sivert som passet paa; nu kom de springende. Inger blev saa forkjølet, saa fuld av Hoste og Snue, aa det sprængte endog ut i Øinene, sprængte ut med Vand. Man blir saa forkjølet ombord, har du set paa Maken hvor vaat og forkjølet man blir i Øinene!

Men da Smaagutterne kom nærmere stanset de pludselig i sit Sprang og bare stirret. Sin Mors Utseende hadde de glemt og den lille Søster hadde de aldrig set. Men Papa — ham kjendte de ikke igjen før han kom helt nær. Han hadde klippet av sig sit store Skjæg.

XII

Nu er alting godt.

Isak saar sin Havre, harver den ned og ruller. Lille Leopoldine kommer og vil sitte paa. Nei sitte paa en Rul — hun er saa liten og saa ukjendt med det, hendes Brødre vet bedre, det er jo ikke Sæte paa Papa sin Rul.

Men Papa synes det er trøisomt med lille Leopoldine at hun kommer og er saa tillitsfuld alt, han taler med hende og ber hende om at traa pent i Akeren saa hun ikke skal faa Skoene fulde av Jord. Og jammen mener jeg ikke du har en blaa Kjole paa idag? Faa se, jovist er den blaa. Og Belte paa den og altsammen. Husker du det store Skibet du kom paa? Saa du Maskinerne? Ja nu faar du gaa hjem til Smaagutterne, saa finder dere paa noget. —

Siden Oline reiste har Inger traadt ind i sit gamle Arbeide i Hus og Fjøs. Hun overdriver kanske litt sin Renslighet og Orden for at vise at hun agtet at faa et andet Stel paa Tingene, og ja det var mærkelig at se den store Forandring, endog Glasruterne i Fjøsgammen blev nu vasket og Baasene sopt.

Men dette var bare i de første Dagene, den første

Uken, siden tok hun paa at slappes. I Grunden var det nu ikke nødvendig med al den Stas i Fjøset, Tiden kunde nyttes bedre, Inger hadde lært saa meget i Byen og den Lærdom burde komme hende tilgode. Hun tok atter Rok og Vævstol i Bruk, og det var sandt, hun var blit endda mere nethændt og snar, litt for snar, hui, især naar Isak saa paa; han forstod ikke at noget Menneske kunde lære at bruke Fingrene slik, de lange, pene Fingrer paa den store Haand. Men bedst som det var forlot Inger det ene Arbeide og gik over til et andet. Javel, hun hadde flere Ting at styre med nu end før og mere Omløp, kanske var hun heller ikke fuldt saa taalmodig av Sind, litt Uro hadde set sit Snit til at trænge ind i hende.

Der var nu straks Blomsterne som hun hadde bragt med hjem, det var Knolder og Avlæggere, smaa Liv som maatte tænkes paa de ogsaa. Glasvinduet blev forlite, Posten for smal til at sætte Blomsterpotter i, hun hadde heller ingen Potte og Isak maate gjøre ørsmaa Kasser til Begonia, Fuchsia og Rose. Og desuten var ikke et Vindu nok; hvad var ett Vindu til en hel Stue!

Men forresten, sa Inger, saa har jeg ikke et Pressejærn heller. Jeg kunde bruke et Strykejærn til at presse med naar jeg syr Kjoler og Plagg, men ingen kan sy utlært Som uten noget Slags Jærn.

Isak lovet at faa Smeden nede i Bygden til at smie et utmærket godt Pressejærn. Aa Isak vilde

gjøre alt, vilde hele Veien gjøre det Inger forlangte, for saa meget skjønte han at hun hadde lært meget og var blit makeløs. Ogsaa hendes Tale var blit anderledes, litt bedre, utsøkt. Aldrig saa ropte hun paa ham mere med de gamle Ord: Kom ind og faa dig Mat! nu sa hun: Værsaagod, kom og spis! Det hele var blit anderledes. Han hadde i gamle Dager svaret i det høieste et Ja! og arbeidet videre en god Stund før han gik ind, nu svarte han: Tak! og gik straks. Forelskelse gjør den Kloke dum, stundom svarte Isak: Tak, Tak! Men javisst var alt blit anderledes, og begyndte det ikke at bli litt for fint? Naar Isak sa Møkr og talte i Jordbrukets Morsmaal sa Inger Gjødsel, „for Børnene sin Skyld".

Hun var omhyggelig med Børnene og lærte dem op i alt, bragte dem fremover, bittelille Leopoldine hun tiltok da ogsaa raskt i Hækling og Gutterne i Skrivning og Skolekundskap, de vilde saaledes ikke komme uforberedte til Skolen nede i Bygden. Især var nu Eleseus blit meget kyndig, men lille Sivert han var rent ut sagt ikke noget videre, bare en Skøier, en Galning, han dristet sig endog til at skrue litt paa Mama sin Symaskine og hadde alt spikket Fliser baade av Stoler og Bord med Foldekniven som han fik. Han stod nu under Trusel om at bli fratat Foldekniven.

Forresten hadde Børnene alle Gaardens Dyr, og Eleseus han hadde Farveblyanten desforuten. Han brukte den noksaa forsigtig og laante den nødig ut

til Brorn, men i det lange Løp kom det jo til at staa Tegninger paa alle Vægger allikevel og Blyanten minket farlig. Tilsist saa Eleseus sig sandelig nødt til at sætte Sivert paa Ration og laane ham Farveblyanten til en Tegning hver Søndag. Dette var nu ikke efter Siverts eget Ønske, men Eleseus var ikke en Mand at forhandle med. Det var ikke netop det at Eleseus var stærkere, men han hadde længere Armer og kunde veive bedre ut under Uenigheter.

Men den Sivert! Nu og da fandt han et Rypereir i Skogen, engang talte han om et Musbol og gjorde sig interessant, en anden Gang om en menneskestor Ørret i Elven; men det var det klare Paafund av ham, han var ikke fri for at gjøre sort til hvitt, Sivert, men var ellers en bra Kar. Da Katta fik Smaa var det han som bragte hende Mælken, da hun fræste for stærkt til Eleseus, og Sivert blev ikke træt av at staa og se ned i denne urolige Kasse, dette Hjem som aulet av Labber.

Og end Hønerne da som han daglig observerte, Hanen med sin Hingstebringe og sin Pragt, Hønerne som gik der og smaasnakket og plukket Sand eller pludselig skrek uhyre beskadiget efter Værpingen.

Der var nu Storvæderen. Lille Sivert var blit meget belæst i Sammenligning med før, men han kunde ikke si om Væderen at Gud, for en romersk Næse han har! Det kunde han ikke si. Men Sivert kunde det som bedre var: han kjendte Væderen fra Lam

og skjønte den og var ett med den, en Slægtning, Medskapning. Engang hadde et mystisk Urindtryk flakket gjennem hans Sanser, det var en Stund han aldrig glemte: Væderen gik og aat paa Marken, pludselig slog den Hodet op og tygget ikke mere, stod bare og saa. Sivert saa uvilkaarlig i samme Retning — nei, intet mærkelig. Men da kjendte Sivert selv noget mærkelig indvendig: Det er mest som han staar og ser i Edens Have! tænkte han.

Der var Kjyrene som Børnene hadde et Par hver av, store, seilende Dyr saa godmodige og venne at de naarsomhelst kunde indhentes og klappes av de smaa Menneskebørn. Der var Grisen, hvit og pertentlig med sin Person naar den fik godt Stel, lyttende til alle Lyde, en Komiker saa matgal, kitlen og skvætten som en Pike. Og der var Bukken — det var altid en Gammelbuk paa Sellanraa, naar den ene lot Livet tok en anden Plassen. Men noget saa bukkeagtig i Ansigtet som en Buk! Akkurat nu om Dagen hadde han mange Gjeiter at passe paa, men iblandt blev han lei og kjei av hele sit Selskap og la sig ned, grundende og langskjægget, en Fader Abraham. Nei bedst som det var knælet han op igjen og lakket efter Gjeiterne. Han efterlot sig en Vaag av ram Lugt i sin Vei.

Det daglige Liv paa Gaarden gaar sin Gang. Naar en sjælden Vandrer som skal over Fjældet kommer forbi og spør: Og Dokker baler bare bra? da svarer Isak og svarer Inger: Ja du skal ha Tak som spør!

Isak arbeider og arbeider, han raadfører sig med Almanaken til al sin Gjærning, passer paa Maaneskiftene, retter sig efter Veirvarslene, arbeider. Han har faat istand saapas til Vei nedover Marken at han kan komme til Bygden med Hest og Kjærre, men oftest bærer han heller Bører selv og da bærer han Gjeitost eller Skind og Bark og Næver og Smør og Æg, altsammen Varer som han sælger og faar andre Varer i Stedet for. Nei han kjører ikke ofte om Sommeren blandt andet fordi Veien fra Breidablik og nedover er saa ustelt. Han har bedt Brede Olsen om at hjælpe til med Veien han ogsaa, og Brede har lovet det, men aldrig holdt Ord. Saa vil ikke Isak tigge om det mere. Saa bærer han heller Bører paa sin Ryg. Og Inger hun sier da: Jeg forstaar ikke hvorledesen du er, du staar ut med alt! Ja han stod ut med alt. Han hadde nogen Støvler saa æventyrlig tykke og tunge, saa beslaat med Jærn under Saalerne, endog Stropperne hadde han sat paa med Klinknagler — allerede det at en Enkeltmand kunde gaa i slike Støvler var mærkelig.

Paa en av sine Turer til Bygden støter han paa flere Arbeidslag paa Myrene, de murer Stenkar og sætter Telegrafstolper op. Det er tildels Folk fra Bygden, Brede Olsen er ogsaa med skjønt han har nedsat sig her i Marken og skulde drive Jordbruk. At han har Tid! tænker vel Isak.

Opsynsmanden spør Isak om han vil sælge Telegrafstolper. Nei. Ikke naar han faar god Betaling?

Nei. Aa Isak var blit litegran rappere, han kunde bedre si ifra. Om han nu solgte Stolper saa fik han bare litt mere Penger, nogen flere Daler, men han hadde ingen Skog, hvad var Fordelen ved det? Selve Ingeniøren kommer til og gjentar Begjæringen, men Isak avslaar. — Vi har Stolper nok, sier Ingeniøren, men det vilde være letvindtere at ta dem i din Skog og spare den lange Transport. — Jeg har forlite Stok og Tømmer selv, sier Isak, jeg skulde faa mig op en liten Sag og sage noget, jeg har ikke Laave, jeg har ikke Huser.

Nu blander Brede Olsen sig i det og sier: Var du som jeg saa solgte du Stolperne, Isak. — Isak den meget langmodige blev sandelig litt stærk i Øinene til Brede og svarte: Ja det tror jeg nok. — Jaja? spurte Brede. — Men jeg er ikke som du, sa Isak.

Nogen av Arbeiderne kniste litt over dette Svar.

Javel, Isak hadde en særlig Grund til at vise sin Nabo litt tilbake, han hadde just nu idag set tre Sauer i Breidabliks Mark og den ene kjendte Isak igjen, den med de flate Ører som Oline hadde tusket bort. Lat han Brede ha Sauen, tænkte han da han gik sin Vei, lat han Brede og Konen hans bli rik paa Sau!

Og Sagen hadde han ogsaa i Tanker til enhver Tid, det var rigtig nok, ja han hadde alt paa siste Vinterfore kjørt hjem selve det store Cirkelblad og det nodvendige Beslag som Handelsmanden hadde skaffet ham fra Trondhjem. Nu laa disse Maskin-

deler i hans Skjaa, overtrukket med Linolje for ikke at ruste. Nogen av Stokkene til Spærreværket hadde han ogsaa kjørt frem, han kunde begynde at reise Huset naarsomhelst, men han utsatte det. Han forstod det ikke, var han begyndt at slites, at ta av? Det vilde intet Under være for andre, men ham selv var det dypt utrolig. Var han blit svimmel? Han hadde ikke kviet sig for et Arbeide før, men han maatte være blit litt anderledes siden han bygget Kværnhuset over en like saa stor Foss. Han kunde faa Hjælp fra Bygden, men han vilde prøve det igjen alene, gaa i Gang en av Dagene, Inger fik gi ham en Haandsrækning.

Han ordet det til Inger: Hm. Nei dersom at du hadde faat Tid og Stunder en Dag til at gi mig en Haand paa den Sagen! — Inger tænkte paa det: Ja dersom at det høver saa for mig. Naa, saa skal du bygge Sag? — Det er min Agt og Mening ja. Jeg har nu grundet hende ut i Hodet. — Er hun værre end som Kværnhuset? — Meget værre, ti Ganger værre, skrytte han. Kjære velsigne dig, her skal altsammen høve til den mindste ørpitterlille Strek, og Cirkelbladet det skal gaa i Midten. — Dersom at du bare klarer det! sa Inger i sin Tankeløshet. — Isak tok sig nær av disse Ord og svarte: Det faar nu staa sin Prøve. — Kan du ikke faa nogen kyndig Mand til at hjælpe dig? spurte hun. — Nei. — Jaja saa klarer du det ikke, sa hun og fremturet.

Isak loftet sagte sin Haand op til Haaret, det var

som en Bjørn løftet Labben. — Det var nu just det jeg var rædd for: at jeg ikke skulde klare det, sa han, derfor saa vilde jeg faa en Haand hos dig som forstaar det, sa han. — Javisst, der traf jo Bjørnen, men det blev ikke til nogen Seir, Inger kastet med Nakken og slog sig vrang og nægtet at være med paa Sagen. — Naa, sa Isak. — Ja skal jeg kanske staa vaat i Elven og bli helseløs? Og hvem vil du ha til at sy paa Maskinen og passe Dyrene og gaa i Husholdningen og alt ihop? — Neinei, sa Isak.

Aa men det var jo bare de fire Hjørnestolper og de to Midtstolper paa begge Langvægger han vilde hat Hjælp til, ikke mere! Var Inger inderst inde blit saa konstig under sit lange Byliv?

Saken var at Inger hadde forandret sig meget og tænkte ikke længer saa stadig paa deres fælles Bedste som paa sig selv. Hun hadde tat Karder og Rok og Vævstol i Bruk, men hun veivet langt heller paa Symaskine, og da Smeden hadde smidd et Pressejærn til hende var hun fuldt rustet til at optræde faglært i Søm. Det var hendes Profession. Til at begynde med sydde hun et Par Kjoler til lille Leopoldine, Isak syntes de var pene og roste dem kanske litt for meget, Inger antydet at det var ingenting imot det hun kunde. — Men de er for korte, sa Isak. — Vi brukte dem saaledesen i Byen, svarte Inger, saa det forstaar ikke du dig paa. — Isak hadde altsaa gaat for vidt og stillet derfor i Utsigt et Tøi av noget Slag til hende selv, til Inger selv. — Et Kaape-

tøi? spurte Inger. — Ja eller hvad du vil. — Inger samtykket i at faa et Kaapetøi og beskrev hvorledes det skulde være.

Men da hun hadde sydd Kaapen maatte hun ha nogen at vise den frem til og hun fulgte derfor med Smaagutterne ned i Bygden da de skulde lægges ind paa Skolen. Og denne Reise blev ikke gjort helt i Faanytte, den satte Spor.

Først saa kom de forbi Breidablik, og Konen paa Breidablik og hendes Børn kom ut og saa paa de Reisende. Der sat Inger og begge Smaagutterne og kjørte som Herrefolk, og Smaagutterne de skulde likefrem paa Skole og Inger hun sat i Kaape. Det gik en Orm gjennem Konen paa Breidablik ved dette Syn, Kaapen kunde hun undvære, hun var Gudskelov ikke naragtig; men hun hadde selv Børn, store Piken Barbro, Helge, den næstældste, og Kathrine, alle skolepligtige. Naturligvis hadde de to ældste alt været paa Skole nede i Bygden, men da Familjen flyttet op i Myrene, op til dette avsides Breidablik, maatte Børnene bli Hedninger igjen.

Har du Mat med til Gutterne dine? spurte Konen. — Ja Mat? Ser du ikke denne Kisten? Det er Reisekisten min som jeg hadde med hjem, den er fuld av Mat. — Hvad du har med? — Hvad jeg har med? Jeg har Flæsk og Kjøt til Kokemat og Smør og Brød og Ost til Tørmat. — Ja det er storveies med dokker opi Marken! sa Konen, og hendes stakkars blekkindede Børn hørte baade med Øine og Ører

om al den gode Mat. Hvor du skal faa Hus for dem? spurte hun. — Hos Smeden. — Naa, sa Konen. Ja mine skal nu ogsaa paa Skolen igjen, de skal bo hos Lensmanden. — Naa, sa Inger. — Ja eller hos Doktoren eller Præsten. Det er nu saa at han Brede han er saa kjendt med alle de Store. — Da rettet Inger paa Kaapen og fik nogen sorte Silkefrynser fordelagtig frem. — Hvor har du faat Kaapen? spør Konen, har du hat hende med dig? — Jeg har sydd hende selv. — Ja det er som jeg sier, dokker er sprængt av Middel og Magt opi Marken!

Da Inger kjørte videre kjendte hun sig hofmodig og glad, og da hun kom frem til Bygden viste hun sig kanske litt for stor paa det, ialfald tok Lensmand Heyerdahls Frue Forargelse av at hun fremstod i Kaape: Konen paa Sellanraa glemte hvem hun var, glemte hvor hun kom fra efter seks Aars Fravær! Aa men Inger fik ialfald vist frem sin Kaape, og hverken Handelsmandens Kone eller Smedens Kone eller Skolelærerens Kone hadde noget imot en slik Kaape til sig selv, men de vilde se Tiden an.

Det gik ikke saa lang Tid før Inger begyndte at faa Sokning. Nogen Koner kom fra andre Siden av Fjældet av Nysgjærrighet, Oline hadde vel mot sin Vilje kommet til at nævne hende til en og anden, de som kom bragte da med sig meget Nyt fra Ingers Hjembygd, til Gjengjæld blev de trakteret og fik se paa Symaskinen. Unge Piker kom to og to op fra

Sjøsiden, fra Bygden, og raadførte sig med Inger: det var Høsten, de hadde sparet sammen til et nyt Plagg og nu var det at Inger kunde si dem Moten ute i Verden og nu og da klippe Tøiet. Inger levet op ved disse Besøk, blomstret, hun var snil og hjælpsom og dertil dygtig i sit Fag saa hun kunde klippe utenad; iblandt sydde hun ogsaa lange Sømmer paa Maskinen for ingenting og gav de unge Piker Tøiet tilbake med de himmelsk spøkefulde Ord: Saa, nu kan du sy i Knapperne selv!

Senere paa Høsten fik Inger Bud om at komme ned til Bygden og sy for de Store. Det kunde hun ikke, hun hadde Folk og Dyr og hjemlige Gjøremaal, og hun hadde ikke Tjenestepike. Hvad hadde hun ikke? Tjenestepike!

Hun sa til Isak: Dersom at jeg hadde nogen Hjælp saa kunde jeg sy mere stadig. — Det forstod ikke Isak: Hjælp? — Ja Hjælp i Huset, en Tjenestepike. — Da gik det vel rundt for Isak, for han lo litt i Jærnskjægget og tok det for Spas: Ja vi skulde hat Tjenestepike! sa han. — Det har alle Husmødre i Byen, sa Inger. — Naa, sa Isak.

Se, han var kanske ikke videre blid eller glad, ikke oplagt nei, for nu var han begyndt at reise Sagbruket og det hadde ikke gaat fort, han kunde ikke holde Stolpen med en Haand, styre Vatret med den andre og samtidig fæste Skraabandene. Men nu siden Smaagutterne kom hjem fra Skolen igjen gik det bedre, de velsignede Gutterne var til stor Nytte,

især var Sivert en mærkelig dygtig Fyr til at slaa i Spiker, men Eleseus var bedst til at lodde med Snor. Efter en Ukes Tid hadde Isak og Gutterne virkelig faat reist Stolperne og fæstet dem forsvarlig med Skraaband digre som Bjælker. Et stort Arbeide var gjort.

Det gik — altsammen gik. Men Isak begyndte at være træt om Kvældene, hvad det nu kom av. Det var ikke bare at bygge Sag og dermed Punktum, alt andet skulde ogsaa gjøres. Hoiet var i Hus, men Kornet stod og matet sig, nu skulde det snart skjæres og staures, Poteten skulde ogsaa snart op. Men Isak hadde utmærket Hjælp i Smaagutterne. Han takket dem ikke, det hørte sig ikke til blandt Folk som han og hans, men han var uhyre tilfreds med dem. En sjælden Gang satte de sig et Øieblik midt i Økten og talte sammen, Farn kunde da næsten for Alvor raadføre sig med Gutterne sine om hvad de skulde ta fat paa først og hvad sist. Dette var Smaagutternes stolte Stunder og de lærte at tænke sig vel om før de talte for ikke at faa Uret. — Det var nu galt skulde vi ikke faa Sagen under Tak til Høstvæten kommer, sa Farn.

Bare Inger hadde været som i gamle Dager! Men Inger var vel desværre ikke saa stærkhelset længer som før, som vente kunde være efter den lange Indespærring. At hendes Sind hadde skiftet var en Sak for sig, aa hun var blit saa lite omtænksom, likesom mere grund, letsindig. Hun sa om Barnet

hun dræpte: Jeg var et godt Kreatur, vi kunde ha faat hende sydd i Munden, saa hadde jeg ikke hat fornøden at strøipe hende! — Og aldrig saa gik hun til en liten Grav borti Skogen hvor hun engang hadde klappet Jorden til med Hænderne og sat et Kors.

Men Inger var intet Umenneske, hun vedblev at ha stor Omhu for sine andre Børn, skiftet paa dem, sydde til dem, kunde sitte oppe utover Natten for at stoppe et Plagg til dem. Det var hendes Drøm at de skulde bli til meget.

Saa kom Kornet paa Staur, saa blev Poteten tat op. Saa kom Vinteren. Neivel, saa kom ikke Sagen under Tak i Høst, men det fik ikke hjælpe, det galdt ikke Livet. Til Sommeren kom Tid og Raad.

XIII

Og om Vinteren var det da det sædvanlige Arbeide med Vedkjøring og Istandsætting av Værktøi og Kjøredoninger, og Inger stelte Huset og sydde. Smaagutterne var atter nede i Bygden paa lang Skole. De hadde alt i flere Vintrer hat et Par Ski tilsammen, det klarte de sig godt med saalænge de var hjemme: saa stod den ene og biet mens den andre rændte sit Rænd, eller den ene stod bakpaa hos den andre. Aa det klarte de sig godt med, de visste ikke om det som gildere var, de var uskyldige. Men nede i Bygden var Forholdene større, Skolen vrimlet av Ski, det viste sig at endog Børnene paa Breidablik hadde hver sit Par. Det blev til det at Isak maatte faa gjort et nyt Par Ski til Eleseus, saa beholdt Sivert det gamle Par alene.

Isak gjorde mere, han fik Smaagutterne opklædt og gav dem uforgjængelige Støvler. Men da det var gjort gik Isak til Handelsmanden og bestilte en Ring. — En Ring? spurte Handelsmanden. — En Fingerring. Jeg er blit saa hoffærdig at jeg vil gi Konen min en Fingerring. — Skal det være en Sølvring eller en Guldring eller bare en Messingring

som har hængt i Guldrøken? — Det skal være en Sølvring. — Handelsmanden tænkte længe paa det: Naar du skulde fare med det, Isak, og dersom at du vil forære Konen din en Ring som hun kan være bekjendt med — saa lat det være en Guldring. — Hvad! sa Isak høit. Men han hadde visst inderst inde selv tænkt paa en Guldring.

De talte det over paa alle Leier og blev enige om et Slags Maal paa Ringen, Isak grundet svært og rystet paa Hodet og syntes det var et stivt Stykke, men Handelsmanden vilde ikke skrive efter noget andet end en Guldring. Da Isak gik hjemover var han i Grunden glad over sin Beslutning, men samtidig forfærdedes han over de Utgifter som Forelskelse kunde føre til.

Det var en jævn Snevinter og da det ut paa Nyaaret blev godt Føre begyndte Folk fra Bygden at kjøre Telegrafstolper opover Myrene og læsse dem av med visse Mellemrum. De kjørte med mange Hester og kom forbi Breidablik, kom forbi Sellanraa Gaard — saa møtte andre Hester med Stolper fra hin Siden av Fjældet, og hele Linjen var komplet.

Slik gik Livet Dag for Dag, uten store Hændelser. Hvad skulde hænde? Om Vaaren begyndte Arbeidet med at sætte Telegrafstolperne op, Brede Olsen var atter med skjønt han skulde ha Vaaronn at gjøre paa sin Gaard. At han har Tid! tænkte vel Isak igjen.

Isak selv hadde knapt Stunder til at spise og sove, det var bare saavidt han fik Onnen gjort i ret Tid, hans Jorde var nu blit noksaa stort.

Men saa, mellem Onnerne, fik han Sagen under Tak og kunde begynde at sætte ind Maskineriet. Se, det var intet Vidunder av fint Træværk han hadde frembragt, men det var jotunstærkt og stod der og gjorde Nytte, Sagen gik, Sagen skar; Isak hadde brukt Øinene naar han var paa Sagen nede i Bygden og tat godt efter. Det var et hjærtelig lite Sagbruk han hadde opført, men han var tilfreds med det, han hugget ind Aarstal over Døren og satte sit Bumærke.

Og i Sommer hændte nu allikevel noget mere end almindelig paa Sellanraa.

Telegrafarbeiderne var nu kommet saa hoit op i Marken at de forreste Lag stak frem til Gaarden en Kvæld og bad om Hus. De fik ligge i Løen. Efterhvert som Dagene gik kom de andre Lag efter, de fik alle Tak over Hodet paa Sellanraa, Arbeidet skred forbi Gaarden, men Folkene vedblev at komme tilbake til Løen og ligge. En Lørdags Kvæld kom Ingeniøren og skulde utrede Lønning.

Da Eleseus saa Ingeniøren fik han Hjærteklap og snikte sig paa Dør for ikke at bli spurt om Farveblyanten. Aa for en ond Stund, og ikke kom Sivert ut saa han kunde faa litt Støtte! Eleseus glidde som en blek Aand forbi Husnoverne, han fik endelig fat i Morn og budsendte Sivert. Det var ikke anden Raad.

Sivert tok Saken mindre tungt, han hadde heller ikke den store Skyld at bære paa. Brødrene satte sig godt avsides og Eleseus sa: Dersom at du vilde ta det paa dig! — Jeg? sa Sivert. — For du er saa meget mindre, han vilde ikke gjøre dig noget. — Sivert tænkte paa det og saa at Brorn var i Nød, det smigret ham ogsaa at Eleseus trængte til ham. — Jeg kunde kanske gi dig en Haands Hjælp, sa han voksent. — Du maatte ha villet! utbrøt Eleseus og gav simpelthen sin Bror den Stubb som var igjen av Farveblyanten. Du skal ha han til eiendes! sa han.

De skulde gaa ind igjen i Fællesskap, men Eleseus hadde noget at gjøre ved Sagen, sa han, eller rettere at si ved Kværnen, sa han, noget han skulde se efter, det vilde ta Tid, han blev næppe færdig paa en god Stund. Sivert gik ind alene.

Der sat Ingeniøren og lønnet med Sedler og Sølvpenger, og da han hadde lønnet ifra sig fik han Mælk at drikke av Mugge og Glas hos Inger og han var taknemmelig derfor. Saa talte han med lille Leopoldine og da han saa Tegningerne paa Vægstokkene spurte han straks hvem som var Mester for dem, er det du? spurte han Sivert. Ingeniøren skulde vel gjøre sig litt til av Taknemmelighet for Gjæstfriheten, han glædet Morn ved at rose Tegningerne, Inger paa sin Side gav god Forklaring: Gutterne hendes hadde været to om Tegningerne, begge Brødrene. De hadde ikke hat Papir før

hun kom hjem og ordnet med det, saa hadde de krotet ut Væggene. Men hun hadde ikke Hjærte til at vaske det av. — Lat det staa, sa Ingenioren. Papir? sa han og la en Mængde store Ark op: Der, tegn væk til jeg kommer igjen næste Gang! Hvorledes er det med Blyanter? — Sivert fremtraadte simpelthen med Blyantstubben og viste at den var liten. Han fik en ny, en uopskaaren Farveblyant: Tegn væk! Men gjor heller Hesten rød og Bukken blaa. Ikke sandt, du har ikke set blaa Hester?

Saa reiste Ingeniøren.

Samme Kvæld kom en Mand op fra Bygden med en Skræppe, han leverte ut nogen Flasker til Arbeiderne og gik igjen. Men efter at han var gaat blev det ikke længer saa stille paa Sellanraa, Trækspillet tonet, det blev talt høit og sunget og saa smaat danset paa Tunet. En av Arbeiderne vilde ha Inger med til en Sving, og Inger — hvem forstod sig paa hende, hun lo en liten Latter og danset sandelig med nogen Ganger rundt. Da det var gjort vilde flere ha hende med og hun kom til at danse noksaa meget.

Hvem forstod sig paa Inger! Hun danset kanske nu sin første salige Dans i Livet, hun var efterstræbt, hidsig forfulgt av tredive Mand, hun var alene, den eneste at vælge imellem, ingen stak hende ut. Og hvor de brotstærke Telegrafkarer løftet hende! Hvorfor ikke danse? Eleseus og Sivert sov alt som Stokker i Kammerset midt i Sjauen paa Gaar-

den og lille Leopoldine hun var oppe og stod og saa forundret paa Morns Spring.

Isak hadde under dette været ute paa Jordet hele Tiden efter Kvældsmaten og da han kom hjem for at lægge sig blev han bydd av en Flaske og drak ogsaa litt. Han satte sig og saa paa Dansen med Leopoldine paa Fanget. Der faar du svinget dig! sa han godslig til Inger, der faar du sandelig Føtter! sa han.

Men om en Stund sluttet Musikanten sit Spil og Dansen var forbi. Arbeiderne gjorde sig nu rede til at drage ned i Bygden for Resten av Natten og for hele Morgendagen og ikke komme igjen før Mandag Morgen. Snart laa Sellanraa igjen stille, et Par ældre Mænd blev tilbake og gik til Ro i Løen.

Isak saa sig om efter Inger til at gaa ind og lægge Leopoldine, men da han ikke saa hende bar han selv Barnet ind og la det. Han gik ogsaa selv tilsengs.

Ut paa Natten vaknet han og Inger var ikke inde. Er hun i Fjøset? tænkte han og stod op og gik i Fjøset. Inger? spurte han. Intet Svar, Kjyrene snudde Hoderne og saa paa ham, alt var Ro. Av gammel Vane talte han Buskapen, talte han Smaafæet, den ene Lamsauen var saa lei til at ligge ute — nu var den ute igjen. Inger? spurte han. Intet Svar nu heller. Hun er nu vel aldrig blit med helt ned i Bygden? tænkte han.

Sommernatten var lys og lun, Isak sat en Stund

paa Dørhellen, saa reiste han sig og gav sig ind i Skogen for at lete efter Lamsauen. Han fandt Inger. Inger her? Inger og en til. De sat i Lyngen, hun lot hans Skyggelue danse paa sin Pekefinger, de talte sammen, hun var vel efterstræbt igjen.

Isak rugget sagtelig bortover til dem, Inger vendte sig og saa ham, hun blev som en Klut, seg fremover med Brystet, slap Luen, blev til ingenting. — Hm. Vet du at Lamsauen er borte igjen? sa Isak. Men det vet nok ikke du! sa han.

Den unge Telegrafarbeider samlet Luen sin op og begyndte at gaa sidelængs bort: Jeg faar vel gi mig efter de andre, sa han, ja Godnat, sa han og gik. Ingen svarte.

Naa, du sitter her! sa Isak. Skal du sitte her?

Han begyndte at gaa hjemover. Inger kom sig paa Knærne, kom sig paa Føtterne og gik efter, saaledes gik de, Manden først, Konen bakefter, Tandem. De kom hjem.

Inger hadde vel faat Tid paa sig, aa hun reddet sig: Det var netop Lamsauen som jeg skulde gaa og lete efter, sa hun, jeg saa at hun var borte. Saa kom den Karn, han hjalp mig at lete. Vi hadde næsten ikke sittet nogen Stund da du kom. Hvor skal du hen nu?

Jeg? Jeg faar vel se efter Dyret.

Nei nu skal du lægge dig. Og dersom at nogen skal lete mere saa skal jeg gjøre det. Du skal bare

lægge dig, du kan trænge det. Men forresten saa kan Sauen ligge ute, det har hun gjort før.

Ja og bli opætt av Rovdyr! sa Isak og gik.

Nei du skal ikke vør! ropte hun og indhentet ham. Du trænger at hvile. Jeg skal gaa.

Isak lot sig overtale. Og han vilde heller ikke høre paa at Inger skulde lete mere efter Sauen. De gik ind begge.

Inger saa med en Gang efter Børnene, var i Kammerset og saa til Gutterne, optraadte som om hun hadde været ute i det lovligste Ærend, ja det var ikke frit for at hun gjorde sig litt velbehagelig til Isak, som om hun ventet en Kjærlighet værre end nogensinde i Kvæld — for nu hadde han jo faat fuld Forklaring. Men Tak, Isak var ikke saa let i Vendingen, han hadde helst set at hun hadde været forunderlig sørgmodig og ikke hadde visst av sig selv for Anger. Det hadde han helst set. Hvad forslog det lille hun sank sammen i Skogen, det stakkars lille hun blev ilde ved da han kom paa hende — hvad forslog det naar det gik saa fort over!

Han var ingenlunde blid Dagen efter heller som var en Søndag, men vandret ute og saa paa Sagen og saa paa Kværnen og saa over Jordet i Selskap med Børnene eller alene. Da Inger engang prøvet at slutte sig til gik Isak sin Vei: Jeg skal opover Elven og se paa noget, sa han. Et eller andet naget

ham vel, men han bar det i Stilhet og tordnet ikke. Aa Isak var noget stort, for Eksempel Israel, forjættet og snytt, men noksaa troende.

Om Mandagen var Stemningen alt lettere og eftersom Dagene gik begyndte Indtrykket fra den forargerlige Lørdags Nat at utviskes. Tiden gjør saa meget istand igjen, med Spyt og Rusk, Søvn og Mat grør den alle Saar. Isak var ikke værst faren, han hadde ikke engang Visshet om at han var forurettet, han hadde desuten meget andet at tænke paa, retnu skulde Slaatten begynde. Og til syvende og sist var Telegrafen snart færdig nu, saa vilde det vel bli Fred igjen paa Gaarden. En bred og lys Kongsvei gik igjennem Lovskogen, det stod Stolper med Streng paa helt op tilfjælds.

Ved næste Lørdagslønning, som var den siste, laget Isak det saa at han var hjemmefra, han vilde det selv. Han gik ned i Bygden med Ost og Smør og kom hjem igjen Nat til Mandag. Arbeiderne hadde da allesammen forlatt Løen, næsten allesammen, siste Mand vagget ut av Gaarden med Sæk paa Ryggen, næsten siste Mand. At det endda ikke var helt trygt skjønte Isak paa en Bomme som stod igjen i Løen; hvor Eiermanden var visste han ikke, vilde han ikke vite, men en Skyggelue laa ovenpaa Bommen som et forargerlig Bevis igjen.

Isak slængte Bommen ut paa Tunet og slængte Luen efter ut paa Tunet og lukket Løen. Saa gik han ind i Stalden og kikket ut gjennem Ruten. Lat

Bommen staa der, tænker han vel, og lat Luen ligge der, det er det samme hvem som eier den, han er en Skitt og jeg vører ham ikke, tænker han vel. Men naar han nu kommer efter Bommen saa skal jo Isak gaa ut og ta ham litt i Armen og gjøre den blaa. Og hvad en Veivising ut fra Tunet angaar saa skal han faa den ogsaa!

Dermed forlot Isak Ruten i Stalden og gik ind i Fjøset og kikket derfra og hadde ingen Ro. Bommen var surret med Snore, Stakkaren hadde ikke engang Laas for den og Snøret var løsnet — hadde Isak tat for haardhændt i Bommen? Hvorledes det nu kom, men han var ikke længer sikker paa om han hadde handlet ret. Han hadde netop nu paa Turen ned i Bygden set sin nye Harv, en Nybrotharv som han hadde bestilt, aa en makeløs Maskine, et Helgenbillede, ja og den var det som nu var kommet. Saa var det om det fulgte Velsignelse med den. Den høiere Magt som ledet Menneskenes Skridt stod kanske nu og saa paa ham om han fortjente Velsignelse eller ikke, Isak var altid optat av de høiere Magter, ja han hadde set Gud med sine egne Øine en Høstnat i Skogen, han var nærmest mærkelig at se.

Isak gik ut paa Tunet og stod over Bommen. Endda betænkte han sig, ja han skubbet Hatten paasnei og klødde sig i Hodet og kom til at se forsoren og flot ut, kom til at se ut som en Spanier. Men saa maa han vel ha tænkt som saa: Nei her

staar jeg og er langtfra noget prægtig Menneske og ypperlig Menneske, jeg er en Hund! Saa surret han Snoret fast om Bommen, tok op Luen og bar altsammen ind i Løen igjen. Der var det gjort.

Da han gik ut av Løen og nedover til Kværnen, bort fra Tunet, bort fra alt, stod ikke Inger i Stuevinduet. Neivel, lat hende staa hvor hun vil, forresten laa hun vel i Sengen, hvor ellers skulde hun være? Men i gamle Dager. i de første uskyldige Aar her paa Nyrydningen, da hadde ikke Inger Ro, men var oppe og biet paa ham naar han var ventendes hjem fra Bygden. Det var blit anderledes nu, anderledes med alt. Som da han gav hende Ringen — kunde noget ha været mere mislykket? Isak hadde været overdaadig beskeden og saa langtfra kaldt den en Guldring: Det er ikke noget videre, men du kan nu sætte han paa Fingeren og prøve han! — Er det Guld? spurte hun. — Ja, men han er ikke stor, sa han. — Jo! var det Meningen at hun skulde svare nu, men hun svarte: Neinei, saa stor netop, men. — Du kan nu ha han som et andet Græsstraa, sa han tilslut motløs.

Men Inger var jo taknemmelig for Ringen og hadde den paa høire Haand og glimret med den naar hun sydde; nu og da fik Pikerne fra Bygden prøve den og sitte med den en Stund paa Fingeren naar de var hos hende i Raadslagning. Forstod da ikke Isak at hun var uhyre stolt av Ringen! ....

Men det var ødslig at sitte her i Kværnen og høre paa Fossen den lange Nat, Isak hadde intet galt gjort og trængte ikke at skjule sig. Saa gik han ut av Kværnen, opover Jordet, hjem, ind i Stuen —

Og nu blev Isak flat, sandelig, glad og flat. Brede Olsen sat der, Naboen, ingen anden, han sat og fik Kaffe. Jo Inger var oppe, de to sat der bare og pratet og drak Kaffe. Der er han Isak! sa Inger i en hyggelig Tone og reiste sig og skjænket i en Kop til ham ogsaa. Godkvæld! sa Brede og var like saa hyggelig.

Isak mærket godt at Brede hadde været med og turet Avskedslag med Telegrafarbeiderne, han var noksaa forvaket, men det gjorde ikke noget, han var leende og venlig. Naturligvis brautet han litt: I Grunden hadde han ikke hat Tid til dette Telegrafarbeidet, han hadde Gaarden; men han hadde ikke kunnet si Nei, Ingeniøren hadde været saa efter ham. Og saa hadde det jo ogsaa ført til at Brede maatte overta Inspektørstillingen over Linjen. Det var ikke for Betalingens Skyld, Brede kunde tjene mange Ganger mere nede i Bygden, men han hadde ikke villet være tvær. Saa hadde han faat en liten blank Maskine paa Væggen, det var noksaa trøisomt, næsten en Telegraf.

Isak kunde med sin bedste Vilje ikke bære Nag til denne Smaaskryter og Lathans, dertil blev han formeget lettet ved at finde sin Nabo her i Kvæld istedet for en Fremmed. Isak hadde Bondens Like-

vægt, hans faa Folelser, hans Stabilitet, Træghet, han jattet med Brede og nikket til hans Overfladiskhet. Har du ikke en Kop Kaffe til aat han Brede? spurte han Inger. Og Inger skjænkte.

Inger fortalte forresten om Ingeniøren, det var en makeløst saa snil Mand, han hadde set paa Smaagutterne sine Tegninger og Skrift og nu vilde han ta Eleseus til sig, sa han. — Ta han til sig? spurte Isak. — Ta han til Byen. Han vilde ha han til at skrive for sig, ha han til Kontorist paa Kontoret, saa meget syntes han om Tegningerne og Skriften hans. — Naa, sa Isak. — Ja hvad du mener? Han vilde konfirmere han og. Jeg syntes det var store Ting. — Det syntes jeg og! sa Brede. Og saa meget kjender jeg Ingeniøren at naar den Mand sier en slik Ting saa mener han det. — Vi har ikke nogen Eleseus at undvære her paa Rydningen, sa Isak.

Det blev litt stille og kjedelig efter disse Ord. Naturligvis var ikke Isak en Mand at tale med. — Naar nu Gutten selv vil frem! sa Inger tilslut, og naar han har Geni for at bli Folk! sa hun. — Stille igjen. Men nu sa Brede leende: Ingeniøren maatte saavisst ha villet ta til sig en av mine! Jeg har nok av dem. Men den ældste er ho Barbro og hun er Pike. — Jaja ho Barbro er vel bra nok, mente Inger for at være høflig. — Ja det mankerer ikke, sa Brede ogsaa, ho Barbro er dygtig og for sig, hun skal nu til Lensmanden og være. — Skal hun til

Lensmanden? — Mener du ikke jeg maatte love det! Lensmandsfruen var saa efter mig om det. —

Det lidde nu langt paa Morgningen og Brede laget sig til at gaa. — Jeg har en Bomme og en Lue igjen i Løen dokkers, sa han. Hvis at ikke Karerne har tat med sig altsammen, sa han og spøkte.

XIV

Og Tiden gik.

Jo naturligvis kom Eleseus til Byen, Inger satte det igjennem. Han var der først et Aars Tid, saa blev han konfirmeret, siden sat han fast paa Ingeniørens Kontor og blev dygtigere og dygtigere til at skrive. Aa, det var nogen Brever han sendte hjem, stundom med sort og rødt Blæk, rene Skilderier. Og det var et Sprog i dem, en Tale! Nu og da bad han om Penger, bad om Støtte, han maatte ha til Lommeur og Kjæde saa han ikke forsov sig om Morgningen og kom forsent paa Kontoret; han maatte ha til Pipe og Tobak som andre unge Byens Kontorister; til noget han kaldte Lommepenger; til noget han kaldte Aftenskole, hvor han lærte Tegning og Gymnastik og andre nødvendige Fag i hans Stand og Stilling. Eleseus var alt i alt ingen billig Mand at ha i Post i Byen.

Lommepenger, spurte Isak, er det Penger at ha i Lommen? — Det maa vel saa være, mente Inger, det er vel for ikke at være snoft fri. Og det er nu heller ikke saa meget, en Daler nu og da. — Akkurat, en Daler nu og en Daler da, svarte Isak arg.

Men han var arg fordi han savnet Eleseus og vilde ha ham hjemme. Men det blir mange Dalere, sa han. Jeg staar ikke ut med det, du skal skrive at han faar ikke mere. — Naa, jaja, sa Inger fornærmet. — Han Sivert, hvad faar han til Lommepenger? spurte Isak. — Inger svarte: Du har ikke været i en By og skjønner det ikke, han Sivert trænger ikke Lommepenger. Men saa forresten saa blir det ikke Synd i han Sivert naar han Morbror Sivert dør. — Det vet du ikke. — Jo det vet jeg. —

Og det var paa en Maate rigtig, Morbror Sivert hadde utlatt sig med at lille Sivert skulde arve ham. Morbror Sivert hadde hørt sig forarget paa Eleseus sin Gromhet og Storhet i Byen og han hadde nikket og bitt Munden sammen at en Søstersøn som hette efter ham — efter Morbror Sivert — skulde ingenlunde forsmægte! Men hvad eiet egentlig Morbror Sivert? Eiet han ved Siden av sin vanbrukte Gaard og sit Naust ogsaa den store Slump med Penger og Middel som man almindelig mente? Ingen visste det. Og dertil kom at Morbror Sivert var en egensindig Person, han forlangte at lille Sivert skulde komme og være hos ham. Det var Morbror Sivert en Honnørsak: han vilde ta til sig lille Sivert som Ingeniøren hadde tat til sig Eleseus. Men hvorledes kunde lille Sivert komme hjemmefra? Det var ikke mulig. Han var Farns eneste Hjælp. Desuten hadde ikke Gutten selv nogen større Lyst til at være hos Morbrorn, hos den berømte Her-

redskasserer, han hadde prøvet det engang, men var vendt hjem igjen. Han blev konfirmeret, skjøt iveiret og vokste, fik fine Dun nedover Kinderne og svære Hænder med Træller i. Han arbeidet som en Kar.

Isak kunde vel aldrig ha faat op den nye Laaven uten Siverts Hjælp, men nu stod den der, med Kjørebro og Luftglugger og alt, stor som selve Prestegaardslaaven. Naturligvis var den bare et Bindingsværkshus med Bordklædning, men ekstra solid bygget med Jærnhaker i Noverne og klædt med Toms Bord, skaaret paa eget Sagbruk. Ja og her hadde lille Sivert drevet ind mere end en Spiker og løftet paa de tunge Stokker i Spærreværket saa han mest segnet. Sivert trivedes sammen med Farn og arbeidet trutt ved hans Side, han var av Farns To. Og endda var han ikke blit finere og mere utskjæmt end at han gik op i Lien og gnidde sig med litt Reinfant naar han skulde ha god Lugt paa sig til Kirke. Da begyndte sandelig lille Leopoldine at faa større Fornødenheter, som vente kunde være siden hun var Pike og eneste Datter. Nu i Sommer hadde hun ikke kunnet spise Kvældsgrøten uten med Sirup paa, nei hun vann ikke paa den. Og hun var heller ikke til noget videre i Arbeide.

Inger hadde ikke opgit Tanken om en Tjenestepike, hver Vaar hadde hun ordet om det og hver Gang var Isak umedgjørlig. Hvor meget mere kun-

de hun ikke ha klippet Tøi og sydd og vævet fin Væv og broderet Tøfler hvis hun hadde hat nok av Tid! Og Isak var i Grunden ikke saa umedgjørlig længer som før, men han murret endda. Ho, første Gang hadde han talt en bra lang Remse, ikke av Ret og Rimelighet, heller ikke av Hovmod, men desværre av Svakhet, av Raseri. Men nu var det som han gav litt efter og skammet sig.

Skal jeg ha Hjælp i mit Hus saa er det nu, sa Inger. For siden saa blir Leopoldine større og kan gjøre et og andet. — Hjælp? spurte Isak, hvad skal du ha Hjælp til? — Hvad jeg skal ha Hjælp til? Har du ikke selv Hjælp? End han Sivert? —

Hvad skulde Isak svare til slik Uforstand? Saa svarte han: Jaja naar at du faar Taus saa vil vel dokker to pløie og slaa og høste Gaarden. Saa kan han Sivert og jeg fare vores Vei.

Hvorledes det nu kan være med det, svarte Inger, men nu kunde jeg faa ho Barbro til Taus, hun har skrevet hjem om det. — Hvad for en Barbro? spurte Isak, ho Barbro hans Brede? — Ja. Hun er i Bergen. — Jeg vil ikke se den Barbro hans Brede her, sa han. Hvem anden du nu faar, la han til.

Han avviste altsaa ikke enhver anden.

Se, Barbro paa Breidablik hadde ikke Isaks Tillit, hun var ustadig og overfladisk som Farn — kanske ogsaa som Morn —, var flygtig og uten Utholdenhet. Hun var ikke blit længe hos Lensmandens, bare et Aar, da hun var blit konfirmeret

kom hun til Handelsmandens og var ogsaa der et Aar. Her blev hun vakt og religiøs og da det kom Frelsesarmé til Bygden gik hun ind i den og fik Rødt paa Ærmet og Gitar i Hænderne. I denne Mundering reiste hun til Bergen med Handelsmandens Jagt, det var ifjor. Nu hadde hun netop sendt sit Fotografi hjem til Breidablik, Isak hadde set det: en fremmed Damepike med opkrollet Haar og lang Urkjæde nedover Brystet. Forældrene var stolte av lille Barbro og viste Billedet frem til hvem som kom forbi Breidablik, det var storveies som hun hadde folket sig og blit til noget, og hun hadde ikke Rødt paa Ærmet og Gitar i Hænderne mere.

Jeg tok det med og viste det til Lensmandsfruen, hun kjendte hende ikke igjen, sa Brede. — Skal hun være i Bergen? spurte Isak mistænksom. — Hun blir i Bergen saalænge hun kan tygge Brød, svarte Brede. Dersom at hun ikke heller reiser til Kristiania, sa han. Hvad skal hun herhjemme? Hun har nu faat sig en ny Post og er Husholderske for to fine Kontorister, Ungkarer. Og det er svært til Løn hun har. — Hvormeget? spurte Isak. — Det sier hun ikke bent ut i Brevet. Men at det er noget forskrækkelig imot her i Bygden det forstaar jeg paa at hun faar Julegave og forskjellige Gaver uten at det blir trukket ifra. — Naa, sa Isak. — Ja du har ikke Bruk for hende til Taus? spurte Brede. — Jeg? spurte Isak. Det undslap ham. — Nei, hehe, jeg spurte nu bare saaledes, ho Barbro

skal være der hun er. Hvad det var jeg skulde sagt: du saa ikke noget galt med Telegrafen ovenfor? — Med Telegrafen? Nei. — Aanei det er ikke meget Feil at se paa Telegrafen siden at jeg overtok han. Og saa har jeg jo min egen Maskine paa Væggen til at varsku mig dersom at noget gaar sund. Jeg faar vel opover Linjen en Dag og se hende over. Jeg har saa altfor meget at gjøre og bestyre, det er ikke for een Mand. Men saa længe som jeg er Inspektør og har dette offentlige Hværv saa maa jeg skjøtte det saa længe som det nu varer. — Isak spurte: Ja du tænker ikke at si det ifra dig? — Det vet jeg ikke, svarte Brede, jeg er ikke bestemt med mig selv. De er efter mig at jeg skal flytte ned i Bygden igjen. — Hvem er efter dig? spurte Isak. — Alle ihop. Lensmanden han vil ha mig til Stævnevidne igjen og Doktoren han savner mig i Skyss og Præstefruen hun har mere end en Gang villet ha mig til en Haands Hjælp hvis at ikke Veien var saa lang. Hvorledes var det, Isak, fik du saa store Penger som de sa for Fjældet dit? — Ja det er ingen Løgn, svarte Isak. — Men hvad skulde han Geissler med det? Det ligger der. Det er noget forunderlig. Og nu er det gaat Aar efter Aar. — Isak hadde ofte grundet paa denne Gaate selv, han hadde talt med Lensmanden om den, hadde spurt efter Geisslers Adresse for at skrive til ham. Visst var hele Saken forunderlig. — Jeg vet ingenting, sa Isak.

Brede skjulte ikke at han hadde Interesse for denne Handel med Fjæld: De sier det er flere Fjæld end som dit opi Almenningen, sa han, det kan være store Ting i dem, vi gaar bare her som umælende Dyr og ser det ikke. Jeg har nu bestemt mig til at komme opover en Dag og undersøke det. — Naa saa forstaar du dig paa Fjæld og Stensorter? spurte Isak. — Ja jeg er ikke fri og jeg har nu smaat spurt andre. Og korsom er saa maa jeg noget finde paa, jeg kan ikke leve her av Gaarden med alle mine. Det er Tusen umulig. Det var en anden Forskjel paa dig som fik al Skogen og al den gode Marken. Her er ikke andet end som Myr. — Myr er god Jord, sa Isak kort. Jeg har selv Myr. — Det er saa umulig at faa hende tør, svarte Brede.....

Men det var ikke umulig at faa Myren tør. Efterhvert som Isak kom nedover Veien idag støtte han paa nye Rydninger, to av dem laa nedenfor, imot Bygden, men en var høit oppe, mellem Breidablik og Sellanraa — aa det begyndte at bli arbeidet i Marken nu, i Isaks første Tid laa den øde. Og disse tre Nybyggere var utenbygds fra, det syntes at være Folk med Forstand, det første de foretok sig var ikke at laane Penger og bygge Stue, de kom et Aar og grøftet og reiste igjen, akkurat som om de var døde. Det var den rette Maaten: grøfte, pløie, saa. Aksel Strøm var nu Isaks nærmeste Nabo, en dygtig Mand, Ungkar, Helgelænding av Fødsel, han hadde laant Isaks Nybrotharv til at smuldre sin

Myr med og først det andet Aar hadde han faat op Høihus og Gamme for sig og et Par Dyr. Hans Sted hette Maaneland fordi Maanen skinnet saa pent paa det. Han hadde ikke sjøleiendes Kvindfolk og hadde ondt for at faa Sommerhjælp til sit avsides Sted, men hans Fremgangsmaate var saa storartet den rette. Eller skulde han som Brede først ha bygget Stue og saa kommet med Familje og mange Smaa i Marken uten at ha Jord eller Dyr at leve av? Hvad visste Brede Olsen om at tappe Myr og bryte Nyland!

Han visste om at fante Tiden bort med Driveri, Brede Olsen. Fôr han ikke forbi Sellanraa en Dag og skulde tilfjælds ens Ærend og lete efter dyre Metaller! Om Kvælden kom han tilbake og hadde ikke fundet noget bestemt, sa han, bare nogen Tegn, sa han og nikket. Han skulde gjøre Turen op igjen snart, han vilde ogsaa undersøke Fjældene over imot Sverige.

Og rigtig nok, Brede kom igjen. Han hadde vel faat Smak for det, han skyldte paa Telegrafen at han maatte fare Linjen over. Imens stelte Konen og Børnene med Jorden hjemme eller lot alt ligge. Isak blev lei og kjei av hans Besøk og gik ut av Stuen naar han kom, saa pratet Inger og Brede hjærtelig sammen. Hvad de kunde ha at prate om? Brede var ofte nede i Bygden og visste altid Nyt om de Store der, Inger paa sin Side hadde sin navnkundige Reise til Trondhjem og sit Ophold der at

fortælle om. Hun var blit saa pratende de Aar hun var borte, hun holdt Passiar med hvemsomhelst. Nei hun var ikke den samme troskyldige og rette Inger imot før.

Det vedblev at komme Koner og Piker til Sellanraa for at faa et Plagg klippet eller en lang Maskinsøm sydd i en Snarvending, og Inger underholdt dem godt. Oline kom ogsaa igjen, hun kunde vel ikke bare sig, men kom baade Vaar og Høst, melet, smørblid og falsk. — Jeg skulde nu se hvorledes at dokker baler, sa hun hver Gang. Og jeg længes saa efter Smaagutterne, sa hun, jeg fik saa stor Godhet for dem, Gudsengler som de var. Jaja de er jo store Karer nu, men det er saa underlig med det, jeg glemmer ikke da de var smaa og jeg hadde dem i min Varetægt. Og dokker bygger og bygger og gjør det til en By! Skal dokker ha Klokke til at ringe med paa det nye Laavetaket nett som paa Prestegaarden?

Engang da Oline kom fulgte en anden Kone med hende, og de to Koner og Inger hadde nu en god Dag sammen. Jo flere Inger hadde sittende omkring sig des bedre klippet og sydde hun og gjorde sig til og svinget med Saksen eller Pressejærnet. Det mindte hende om Tiden paa Anstalten hvor de var saa mange. Inger la ikke Skjul paa hvor hun hadde sin Kunst og Viden fra, det var fra Trondhjem. Det var som hun ikke hadde været paa Straf paa almindelig Maate, men i Lære, Skræd-

derlære, Vævskole, Farverlære, Skrivelære, alt saa hadde hun fra Trondhjem. Hun omtalte Anstalten med Hjemmefølelse, der var saa mange Folk, der var Øverster og Opsyn og Vogtere, da hun kom hjem var det blit øde, det hadde faldt hende noksaa haardt at trække sig helt tilbake fra Selskapslivet som hun var blit vant til. Hun gik endda og lot som forkjølet fordi hun var uvant med at være ute i raa Luft, ja Aar efter at hun kom hjem hadde hun ikke Helse til at være ute i Veir og Vind. Det var Utearbeidet hun egentlig skulde hat en Taus til. — Ja du store Alverden, sa Oline, skulde ikke du ha Taus som har Raad og som har din Lærdom og har dit store Hus!

Det var noksaa behagelig at bli forstaat og Inger motsa hende ikke. Hun sydde saa det duret og glimret med Ringen paa sin Haand.

Nu ser du, sa Oline til den andre Konen, er det ikke sandt som jeg sa at ho Inger har faat Guldring? — Vil dokker se han? spurte Inger og tog den av. Oline grep den, hun syntes ikke at være helt tryg, hun undersøkte Ringen som en Ape undersøker en Nøtt, saa paa Stemplet: Ja det er som jeg sier at ho Inger og al hendes Rikdom og al hendes Middel! — Den andre Konen tok Ringen med Ærefrygt og smilte ydmygt. — Du kan faa sitte med han en Stund, sa Inger, sæt han bare paa, han gaar ikke sund!

Og Inger var snil og godhjærtet. Hun fortalte om

Domkirken i Trondhjem og begyndte: Dokker har vel ikke set Domkirken i Trondhjem? Nei dokker har ikke været der! Det var som hendes egen Domkirke, hun forsvarte den, skrytte av den, opgav Hoide og Vidde, et Æventyr. Syv Prester stod samtidig og præket i den og kunde endda ikke høre hverandre. Saa har dokker vel heller ikke set Sankt Olafs Brønd? Han ligger midt i Domkirken, paa den ene Siden, og den Bronden han er bottnløs. Naar at vi gik dit saa hadde vi med os en Smaasten hver og slap han nedi, men han tok aldrig Bottn. — Han tok aldrig Bottn! hvisket Konerne og vagget paa Hodet. — Men desforuten saa er det Tusen andre Ting i Domkirken, utbrøt Inger henrevet, der er nu Solvskrinet. Det er Sankt Olaf den Helliges Skrin som at han hadde. Men Marmorkirken, som var en liten Kirke av bare eneste Marmor, den tok Danskerne ifra os under Ufreden....

Konerne skulde gaa. Oline fik Inger avsides, fik hende med sig ind i Skjaaen hvor hun visste at alle Ostene laa, og lukket Doren. — Hvad vil du mig? spurte Inger. — Oline hvisket: Han Os-Anders tør ikke komme hit mere. Jeg har sagt det til han. — Naa, sa Inger. — Jeg har sagt at han kan bare vaage, efter det han gjorde mot dig! — Jaja, sa Inger. Men han har været her flere Ganger siden, og saa forresten saa kan han gjærne komme, jeg er ikke rædd han! — Nei, sa Oline, men jeg vet hvad jeg vet, og dersom at du vil saa skal jeg

mælde han. — Naa, sa Inger. Nei det skal du ikke vør!

Men det var hende ikke imot at Oline stod paa hendes Side, det kostet en liten Gjeitost, men Oline takket storartet for den: Det er som jeg sier og altid har sagt: ho Inger er ikke meget vankelmodig naar at hun gir, da bruker hun begge Hænder! Nei du er ikke rædd han Os-Anders, men jeg har nu forbydd han at komme for dine Øine. Det var det mindste jeg kunde tjene dig i. — Da sa Inger: Hvad kan det gjøre om han kommer? Han kan ikke skade mig mere. — Oline reiste Ører: Naa, har du lært et Raad for det? — Jeg faar ikke Barn mere, sa Inger.

Saa var de jo paa like Fot og hadde like gode Trumfer: Oline stod jo og visste at Lappen Os-Anders døde i Forgaars.....

Hvorfor skulde ikke Inger faa flere Børn? Hun var ikke Uvenner med sin Mand, de var ikke Hund og Kat, saa langtfra. De hadde hver sine Egenheter, men de kivedes sjælden og aldrig videre langvarig, efterpaa var alt godt igjen. Mangen Gang kunde ogsaa Inger pludselig bli som i gamle Dager og gjøre store Arbeider i Fjøset eller paa Jordet, det var som hun gik i sig selv og fik friske Tilbakefald. Isak saa da med taknemmelige Øine paa sin Kone, og hadde han været av dem som straks uttalte sig vilde han ha sagt som saa: Hvad? Hm. Aper du? eller noget andet anerkjendende. Men han tidde

forlænge og kom forsent med sin Ros. Saa var det vel ingen Hygge ved det for Inger og hun brydde sig ikke om at være dygtig til Stadighet.

Hun kunde ha været over femti Aar og faat Børn, men som hun stod og gik var hun kanske ikke engang firti. Alt hadde hun lært paa Anstalten — hadde hun ogsaa lært nogen Kunster med sig selv? Hun kom saa opstuderet og velundervist hjem fra Omgangen med de andre Mordersker, hun hadde kanske ogsaa hørt et og andet av Herrerne, av Vagten, Lægerne. Hun fortalte Isak engang hvad en ung Medicinmand hadde sagt om hele hendes Udaad: Hvorfor skulde det være Straf for at dræpe Børn, ja endog sunde Børn, endog velskapte Børn? De var ikke andet end som Kjøtklumper. — Isak spurte: Var han da et Udyr? — Han! ropte Inger og fortalte hvor snil han hadde været mot hende, mot Inger selv, at det netop var han som hadde faat en anden Doktor til at operere hendes Mund og gjøre hende til et Menneske. Nu hadde hun bare et Ar.

Nu hadde hun bare et Ar ja og var en rigtig pen Kone, høi og uten Fett, mørk, haarrik, om Sommeren for det meste barfotet og høit opskjørtet, med meget frimodige Lægger. Isak saa dem, hvem saa dem ikke!

De kivedes ikke nei, Isak hadde ikke Gaver dertil og Konen var blit saa meget raskere tilsvars. Et

godt og grundig Kiv tok Tid for denne Kubbe, denne Kværnkall, han gik rundt og rundt i hendes Ord og fik ikke stort sagt, forresten hadde han ogsaa Hjærte for hende, en kraftig Kjærlighet. Det var heller ikke saa ofte han trængte at svare for sig, Inger angrep ham ikke, han var en utmærket Mand paa mange Vis og hun lot ham være. Hvad hadde hun at klage over? Sandelig, Isak var ikke at foragte, hun kunde ha faat den som værre var. Slitt? Javisst hadde han vist Tegn til Træthet, men ikke saa det gjorde noget. Han var saa at si fuld av gammel Sundhet og Ubrukthet likesom hun, og i Eftersommerens Samliv skjøttet han sin Part av Ømheten mindst like saa varmt som hun.

Men nogen større Pragt og Skjønhet var det ikke over ham? Nei. Og heri var hun ham overlegen. Inger kom vel ogsaa iblandt til at tænke paa at hun hadde set det som grommere var, Mænd med fine Klær og Spaserstok, Herrer med Lommetørklæde og stivet Krave, aa de Byherrer! Hun behandlet derfor Isak bare som den han var, saa at si bare efter hans Fortjeneste, ikke mere: han var en Nyrydningsmand i Skogen; hadde hendes Mund været rigtig hele Tiden vilde hun aldrig ha tat ham, det visste hun nu. Nei saa kunde hun ha tat en anden. Det Hjem hun hadde faat, hele den øde Tilværelse Isak hadde beredt hende, var i Grunden noksaa maatelig, hun kunde ialfald ha været gift

nede i sin Hjembygd og hat Selskap og Omgang og ikke blit en Hulder i Marken. Her høvde hun ikke mere, hun hadde faat et andet Syn.

Var det ikke mærkelig saa Synet kunde skifte! Inger orket ikke længer at glæde sig over en rigtig fin Kalv eller at slaa Hænderne sammen av Forundring naar Isak kom hjem med en stor Bør Fisk fra Fjældvandet, nei hun hadde været seks Aar i større Forhold. Ja det var ogsaa litt i senn blit forbi med de Dager da hun var snil og himmelsk til ham naar hun varskudde til Maaltiderne: Skal du ikke ind og faa dig Mat? sa hun nu. Var det en Maate! I Førstningen forundret han sig litt over denne Forandring, over en saa forbandet tvær og uværsaagod Maate, han svarte: Jeg visste ikke om Maten var færdig. — Men da hun paastod at saapas maatte han vel vite paa Solen sluttet han med at indvende noget og skifte Ord om Saken.

Aa men en Gang hadde han godt Tak paa hende og brukte det: det var da hun vilde stjæle Penger fra ham. Ikke fordi han var saa grisk efter Penger, men fordi de saa absolut var hans. Ho, det kunde ha blit til stor Ruin og Lemlæstelse for hende. Og endda var ikke Inger her aldeles forvorpen og gudsforgaaen, det var jo Eleseus som skulde ha Pengene, den velsignede Eleseus i Byen som bad om sin Daler igjen. Skulde han gaa blandt alle fine Folk og være snoft fri? Hadde hun ikke et Morshjærte? Saa var det at hun begjærte Pengene av

Farn og da det ikke hjalp selv langet ut efter dem. Hvorledes det nu hadde sig, om Isak mistænkte hende, eller om det var tilfældig — den fule Strek blev ialfald straks opdaget og i samme Øieblik kjendte Inger et Grep om hver av sine Armer og kjendte at hun først blev løftet op fra Gulvet og derpaa stuvet ned paa Gulvet igjen. Det var noget overordentlig, et Slags Skred. Isaks Hænder var ikke slitte og trætte nu. Inger satte i et Støn, hendes Hode sank ned, hun skalv og rakte Daleren tilbake.

Heller ikke nu uttalte Isak sig videre, skjønt Inger ikke la ham Hindringer iveien for at komme tilorde, han nærmest pustet ut det han vilde si: Hut og tikse, du er ikke havendes i Hus længer!

Han var ukjendelig. Aa det var vel lange Tiders Ærgrelse han gav Luft.

Det blev en sørgelig Dag og en lang Nat og en Dag igjen. Isak gik bort og laa ute endda han hadde Tørhøi som skulde ind; Sivert var med Farn. Inger hadde lille Leopoldine og Dyrene hos sig, men hun kjendte sig alene, graat for det meste hele Tiden og rystet paa Hodet over sig selv: saa stor Sindsbevægelse hadde hun hat bare en Gang før; nu kom hun til at huske denne ene Gang, det var da hun laa og strøipte et ørlite Barn.

Hvor Isak og Sønnen var? De hadde ikke været ledige, de hadde derimot stjaalet et Døgn eller vel saa det fra Høionnen og bygget en Baat opi Fjæld-

vandet. Aa en plump og rigtig upyntet Farkost, men tæt og stærk som alt de gjorde, og nu hadde de Baat og kunde fiske med Garn.

De kom hjem igjen og Høiet laa like tørt. De hadde gjort Himlen det Puss at lite paa den, og de hadde tjent paa det, de kom ut av det med Vinding. Da pekte Sivert og sa: Ho Mor har høiet! — Farn saa nedover Marken og sa: Naa. — Isak hadde jo straks set at en hel Del av Høiet var borte, nu var vel Inger hjemme til Non. Det var særdeles godt gjort av hende at berge Høiet endda han hadde hutet og tikset hende igaar. Og det var tungt, stort Høi, hun hadde arbeidet haardt og endda hat alle Kjyrene og Gjeiterne at mælke. — Gaa ind og faa dig Mat! sa han til Sivert. — End du? — Nei. —

Da Sivert hadde været inde en liten Stund kom Inger ut og stod ydmyg paa Dørhellen og sa: Kan du ikke gjøre saa vel imot dig selv at du gaar ind og faar dig Mat du ogsaa? — Det murret Isak til og sa Hm! til. Men Ingers Ydmyghet var en saa sjælden Oplevelse i senere Tid at Isak begyndte at rugges i sit Stivsind. — Dersom at du vilde tinde ind et Par Tinder i Riven min saa skulde jeg rake mere, sa hun. Hun henvendte sig til Manden paa Gaarden, Overhodet for alt, med en Begjæring, og hun var taknemmelig da han ikke gav hende et haanlig Avslag: Du har raket og kjørt nok, sa han. — Nei det er ikke nok. — Jeg har ikke Tid til at tinde Riven din nu, du ser han kommer med Regn!

Dermed gik Isak til Arbeide.

Han vilde vel spare hende; det Par Minutter til at tinde Riven vilde ha blit mere end ti Ganger opveiet ved at Inger blev med paa Marken. Nu kom desuten Inger efter med Riven som den var og begyndte at høie saa det forslog; Sivert kom med Hest og Høivogn, og alle brøt paa og Svetten drev og Høiet kom i Hus. Det var et Kup. Og Isak faldt igjen i Tanker paa den høiere Magt som ledet alle vore Skridt, like fra at stjæle en Daler til at berge en Mængde Tørhøi. Der laa nu desuten Baaten, efter en halv Levealders Grubling over Tingen laa nu en Baat i Fjældvandet. Aaja Herregud! sa Isak.

XV

Det blev i det hele tat en mærkelig Kvæld, et Vendepunkt, Inger som i lang Tid hadde løpet ved Siden av Sporet var ved et enkelt Løft op fra Gulvet kommet paa Plass igjen. Ingen av dem talte om Hændelsen, Isak var senere blit skamfuld over sig selv for denne Daler som ikke var nogen stor Penge og som han allikevel hadde maattet ut med fordi han undte Eleseus den. Og ydermere: Var ikke Daleren like saa meget Ingers som hans? Det kom en Tid da det blev Isak som var den ydmyge.

Det kom mange Slags Tider, Inger hadde vel altsaa igjen skiftet Syn, hun ændret sig atter, forsaget efterhvert sine Finheter og blev alvorlig og inderlig Kone paa et Nybrot engang til. At en Mands Næver kunde utrette saa store Ting! Men slik skulde det være, det dreiet sig her om et stærkt og dygtig Kvindfolk som et langt Ophold i kunstig Luft hadde forkvaklet, — hun stanget imot en Mand som stod altfor fast paa sine Føtter. Han hadde ikke et Øieblik forlatt sin naturlige Plass paa Jorden, sin Tomt. Han kunde ikke flyttes.

Det kom mange Slags Tider, næste Aar kom Tørken igjen og den tynte sagtelig Grøden og tæret paa Menneskenes Mot. Kornet stod og sviddes, Poteten — den forunderlige Potet — sviddes ikke, men blomstret, blomstret. Engene de begyndte at bli graa, men Poteten blomstret. En høiere Magt styret alle Ting, men Engene begyndte at bli graa.

Saa kom Geissler en Dag, den forrige Lensmand Geissler, endelig kom han igjen. Det var rigtig rart at han ikke var død, men dukket op igjen. Hvad kom han for?

Geissler hadde nok ikke store Ting og Fjældhandel og Dokumenter at fare frem med denne Gang, men var tværtimot noksaa ringe klædt og var graanet i Haar og Skjæg og rødrandet om Øinene. Han hadde ingen til at bære for sig mere, han hadde en Lomme med Papirer og ikke engang en Væske.

Goddag, sa Geissler.

Goddag, svarte Isak og svarte Inger. Er slikt Fremmedfolk ute og gaar!

Geissler nikket.

Og Tak for sist i Trondhjem! sa Inger særskilt.

Og til dette nikket ogsaa Isak og sa: Ja Tak for sist fra os begge!

Men Geissler hadde den Vane at han ikke blev bare Hjærte og Sentimentalitet, han sa: Jo jeg skal en Tur over Fjældet til Sverige.

Skjønt Gaardens Folk var nedtrykte over Tørken

blev de oplivet ved Geisslers Besok, de trakterte ham rikt, det var en stor Trøisomhet at motta ham hjærtelig, han hadde gjort dem saa meget godt.

Geissler selv var ikke nedtrykt, han begyndte straks at uttale sig, at se utover Jordet og nikke, han var fremdeles rak i Ryggen og saa ut som han hadde flere Hundrede Daler paa sig. Og det fulgte et Veir og en Oplivelse med ham, ikke saa at han sjauet høit, men han hadde en livlig Tale.

Et herlig Sted dette Sellanraa! sa han. Og nu lakker de alt flere og flere opover Marken efter dig, Isak, jeg talte nu fem Rydninger. Er det flere?

Syv i det hele, de to er ikke synlige fra Veien.

Syv Gaarder, lat os si femti Mennesker. Her blir tilslut en tætbygd Grænd. Har dere ikke allerede Skolekreds og Skolestue?

Jo.

Det hører jeg. Skolestue paa Brede sin Plass, fordi den ligger mere midt i. Tænk, Brede som er blit Rydningsmand! sa han og jeipet. Jeg har hort om dig, Isak, du er Basen. Det glæder mig. Du har faat Sagbruk ogsaa?

Slikt det nu er. Men jeg er godt berget med det. Og jeg har ogsaa skaaret en og anden Stok for dem nedenfor mig.

Slik skal det være!

Det skal bli rart at høre hvad nu Dokker synes, dersom at Lensmanden vil komme bort og se paa Sagen.

Geissler nikket som om han var Fagmand at det skulde han gjøre, se paa Sagen, se nøie paa alle Ting. Han spurte: du hadde to Gutter, hvor er den andre? I Byen? Paa et Kontor? Hm! sa Geissler. Men han der ser ut som en Kult, hvad var det du hette?

Sivert.

Og den andre? —

Eleseus.

Paa et saant Ingeniørkontor? Hvad lærer han der? Det blir bare svæltihjæl. Han kunde ha kommet til mig, sa Geissler.

Ja, sa Isak bare og vilde være høflig. Han syntes Synd i ham. Aa den gode Geissler saa ikke ut til at kunne holde fremmed Hjælp nu, han hadde det kanske stridt nok alene, se der var jo Trøien hans likefrem frynset ved Haandleddene.

Kanske Dokker vil ha tørre Hoser? spurte Inger og kom med et nyt Par av sine egne, og de var fra hendes fineste Dager og var randede og tynde.

Nei Tak, sa Geissler kort skjønt han visst var dyvaat. — Han kunde meget heller ha kommet til mig, sa han om Eleseus, jeg har stærkt Bruk for ham, sa han og tok op av Lommen en liten Tobaksdaase av Sølv og lekte med den. Det var kanske det eneste Pragtstykke han hadde tilbake fra fordum.

Men han hadde ikke Ro paa sig længe ad Gangen til noget, han stak Sølvdaasen tilbake i Lommen

og begyndte paa noget andet: Men — er Engen g r a a dernede? Jeg trodde det var Skyggen. Hvorfor staar Jordet og brænder op? Kom med mig, Sivert!

Han var oppe fra Bordet og Trakteringen med en Gang, han vendte sig i Døren og takket Inger for Maten og forsvandt. Sivert fulgte.

De gik bortover til Elven, Geissler speidet gløggt hele Tiden. Her! sa han og stanset. Og nu la han ut: Det gaar ikke an at Jordet ligger og svides av for dere som har en Alverdens Elv at ta Vand av! Engen skal være grøn til imorgen!

Den forbausede Sivert sa Ja.

Du graver en passe Veit paaskraa herfra, Jorden er jævn, ved Indtaket bruker vi en Rænde. Dere som har Sag har vel nogen lange Bord? Godt! Gaa efter Hakke og Spade og begynd her, jeg skal komme tilbake og stake ordentlig op Linjen.

Saa løp han til Husene igjen og det svuppet i hans Støvler, saa vaat var han. Han satte Isak i Arbeide med Rænderne, med mange Rænder, de skulde lægges hist og her hvor Marken ikke maatte rotes op med en Veit. Isak prøvet at indvende at Vandet kanske ikke vilde naa frem, det var for lang Vei, den tørre Jord vilde drikke det før det kom til de svidde Steder. Geissler forklarte at det vilde ta litt Tid, Jorden vilde drikke en Stund, men litt efterhvert vilde Væten gaa videre — Aker og Eng skal være grøn til imorgen ved disse Tider! — Naa,

sa Isak og begyndte at spikre Rænder av alle Kræfter.

Geissler tilbake til Sivert: Det er godt, sa han, driv paa slik, det var det jeg forstod at du var en Kult! Linjen skal gaa efter disse Stakerne. Træffer du stor Sten eller Berg saa vik tilside, men i samme Plan. Forstaar du: i samme Høide.

Tilbake til Isak igjen: Du har faat færdig en, vi trænger kanske seks, driv paa, Isak, det skal være grønt til imorgen, Avlingen din er berget! — Geissler satte sig paa Bakken, slog begge Hænder i Knæerne og var henrykt, pratet, tænkte i Lyn: Har du Bek, har du Drev? Det er storartet, alt har du. For i Begyndelsen vil jo Rænderne lække, siden trutner de og blir tætte som Flasker. Du har baade Drev og Bek siden du bygget Baat, sier du, hvor er den Baaten? Opi Fjældvandet? Jeg skal se paa den ogsaa!

Aa Geissler lovet saa meget. Han var en flygtig Herre og var blit endda mere vimset end før, han maatte arbeide med hver Ting i Rider. Men da gik det med Storm. Han var ikke uten Overlegenhet. Naturligvis hadde han Hang til Overdrivelse, Aker og Eng kunde umulig bli grøn til Dagen efter, men Geissler var en rap Knækt til at se og beslutte, det kom virkelig til at skyldes denne besynderlige Mand at Avlingen blev berget paa Sellanraa.

Hvormange Rænder har du nu? Det er forlite. Jo flere Trærænder du har des glattere løper Vandet.

Om du spikrer ti eller tolv ti Alens Rænder saa staar du dig paa det. Har du nogen tolv Alens Bord, sier du? Bruk dem, det betaler sig til Høsten!

Dermed saa hadde ikke Geissler Ro mere, men reiste sig fra Bakken og løp atter bort til Sivert: Storartet, Sivertmand, nu gaar det godt, din Far spikrer og dikter Rænder, vi faar flere end jeg gjorde mig Von om. Gaa nu over og hent Rænder, vi skal begynde!

Hele Eftermiddagen var ett Jag, det var det vildeste Arbeide Sivert hadde været med paa, et aldeles fremmed Tempo for ham, de undte sig knapt Tid til at være inde til Non. Men nu randt Vandet! Hist og her maatte de veite dypere, her og der maatte en Rænde sænkes eller hæves, men Vandet randt. Til langt paa Kvæld gik de tre Mænd og forbedret og pusset paa sit Arbeide og var alvorlig optat, men da Væten begyndte at sige utover de mest uttørkede Steder paa Jordet flakket en Glæde gjennem Folkene paa Gaarden. — Jeg glemte Lommeuret mit, hvad er Klokken? sa Geissler. Grønt til imorgen ved disse Tider! sa han.

Endda om Natten stod Sivert op og saa til Vandledningen. Han traf sin Far som var ute i samme Ærend. Aa Gud, det var en Spænding og en Oplevelse i Marken!

Men Dagen efter laa Geissler længe i Sengen og var slap, Riden var gaat av ham. Han orket ikke at se paa Baaten i Fjældvandet og det var vel bare for

Skams Skyld han var borte og saa paa Sagen. Ikke engang for Vandledningen hadde han den samme varme Interesse; da han saa at hverken Aker eller Eng var blit grøn om Natten tapte han Motet, han tænkte ikke paa at Vandet randt og randt og spredte sig videre og videre nedover Jordet. Han holdt sig nogenlunde oppe ved at si: Det kan gjærne være at det ikke blir før imorgen at du ser Mon paa det. Men tap ikke Motet!

Ut paa Dagen kom Brede Olsen slængende, han hadde Stenprøver som han vilde vise Geissler: Det er noget rent forunderlig, efter mit Skjøn! sa Brede. — Geissler vilde ikke se hans Stener: Er det slik du driver Jordbruk i Marken at du rænder omkring efter Rikdommer? spurte han haanlig. — Brede brydde sig vel ikke længer om at motta Tilrettevisninger av sin forhenværende Lensmand, han gav ham ordentlig tilbake, begyndte at dutte ham og sa: Jeg estimerer dig ikke! — Du farer jo bare med Lapperi den Dag idag, sa Geissler. — Nei end du! svarte Brede, hvad andet har du faret med hele Veien! Du har jo et Fjæld heroppe som ikke er til nogen Verdens Ting, det bare ligger der. Hehe, ja du er rette Karn! — Gaa din Vei! sa Geissler. — Og Brede stanset heller ikke længe, men la sin lille Sæk paa Akslen og gik uten Farvel tilbake til sin Rede.

Geissler satte sig til at blade i nogen Papirer og tænke grundig over dem. Det var som han hadde

faat Blod paa Tand og vilde se hvorledes det hadde sig med Kobberfjældet, med Kontrakten, Analysen: det var jo næsten ren Kobber, Blaakobber, han burde gjøre noget og ikke atter falde sammen.

Det jeg egentlig er kommet for er at ordne med det hele, sa han til Isak. Jeg spekulerer paa meget snart at gaa i Gang med mange Folk og stor Drift i Fjældet, hvad mener du om det?

Isak syntes atter Synd i ham og motsa ham ikke.

Det er ikke likegyldig for dig. Det kan jo ikke undgaas at her blir mange Folk og uhyre med Sjau og Skyting, jeg vet ikke hvorledes du kommer til at like det. Paa den anden Side vil det bli Liv og Rørelse i Distriktet og du vil faa letvindt Avsætning paa din Budraat. Du kan forlange det du vil for den.

Ja, sa Isak.

For ikke at tale om at du faar en høi Procent av det som vindes ut av Fjældet. Det blir mange Penger, Isak.

Isak svarte: Jeg har alt faat formeget hos Dokker ....

Morgningen efter forlot Geissler Gaarden og ruslet i ostlig Retning, over mot Sverige. Han sa kort Nei Tak til Isak som vilde følge ham paa Vei. Det var næsten ondt at se ham fare saa fattig og ensom bort, Inger hadde git ham en makeløs Niste og blandt andet stekt Vafler til ham, men det var langtfra godt nok; han skulde ogsaa hat Fløte i et

Spand og en hel Mængde Æg, men det nægtet han at bære. Saa Inger var noksaa skuffet over ham.

Geissler hadde visst ondt for at forlate Sellanraa uten at betale som han pleiet, han lot da som han hadde betalt, som om han virkelig hadde lagt op en større Seddel, og sa til lille Leopoldine: Og nu skal du faa noget atpaa, kom her! Dermed saa gav han hende Tobaksdaasen, Sølvdaasen. — Du kan vaske den og ha Naaler i den, sa han. Forresten passer den ikke godt, hadde jeg bare naadd hjem saa skulde du faat noget andet, jeg har jo adskillig ....

Men Vandledningen laa tilbake efter Geisslers Besøk, laa og virket Nat og Dag, Uke efter Uke, gjorde Markerne grønne, fik Poteten til at blomstre av, fik Kornet til at skyte.

Nybyggerne nedenfor kom efterhvert opover og saa paa Underet, Aksel Strøm kom, Naboen paa Maaneland, han som var ugift og ikke hadde sjøleiendes Kvindfolk, men endda stelte for sig selv, han kom ogsaa. Han var lys tilsinds idag og fortalte at han hadde faat Løfte om en Pike til Sommerhjælp, saa var den Pinen slukket! Han nævnte ikke Pikens Navn og Isak spurte ikke om det, men det var Barbro hans Brede han hadde faat Løfte paa, det skulde bare koste et Telegram til Bergen. Naa, Aksel la jo ut Pengene til dette Telegram skjønt han visst var en svært paaholdende Mand og likefrem litt gjærrig.

Det var Vandværket som hadde lokket Aksel op-

over idag, han saa paa det fra Ende til anden og var stærkt interesseret. Han hadde ikke den store Elv paa sin Eiendom, men han hadde en Bæk, heller ikke hadde han Bord til Rænder, men han vilde veite hele Lopet paa Jorden, det lot sig nok gjøre. Endda saa det ikke værst ut paa hans sidlændte Jorde, men skulde Tørken vare maatte han begynde at vande han ogsaa. — Da han hadde set det han vilde sa han Farvel. Han blev bedt om at gaa ind, men han hadde ikke Tid, han vilde begynde at veite i denne Kvæld. Saa gik han.

Det var noget andet end Brede.

Aa nu hadde Brede faat det at løpe nedover Myrene med at det var blit Vandledning og Underværk paa Sellanraa! Det er nu ikke bra at være for flink med Jorden, hadde han sagt, han Isak han har nu grøftet saa længe at han maa begynde at vande!

Isak var taalsom, men han ønsket ofte at han kunde bli kvit denne Mand, denne Pratmaker omkring Sellanraa. Brede skyldte paa Telegrafen at saa længe han var en offentlig Bestillingsmand maatte han holde Linjen i Orden. Men Telegrafen hadde jo alt flere Ganger maattet irettesætte ham for hans Forsømmelser og hadde atter tilbydd Isak Posten. Nei det var ikke Telegrafen Brede var optat av, det var Metallerne i Fjældet, det var blit til Syke hos ham, til fiks Ide.

Det hændte nu noksaa ofte at han kom indom

Sellanraa og mente at ha fundet Skatten, han nikket og sa: Jeg sier ikke mere, men at jeg har fundet noget aparte det nægter jeg ikke! Han kastet Tid og Kræfter bort til ingen Nytte. Naar han saa kom træt hjem til sin Stue drev han en liten Sæk med Stenprøver i Gulvet og blaaste og pustet efter sit Dagsværk og mente at ingen slet haardere for Føden. Han avlet litt Potet paa sur Myr og slog de Græsdotterne som vokste av sig selv omkring Stuen hans, det var Jordbruket. Han var kommet paa feil Hylde, det maatte gaa galt. Nu var allerede hans Torvtak fillet og Trappen til Kjøkkenet forfalden av Dryp; en liten Slipesten laa paa Jorden, Kjærren stod evig under aapen Himmel.

Brede hadde det forsaavidt godt som at slike Smaating aldeles ikke græmmet ham. Naar Børnene rullet Slipestenen for Lek var Farn godslig og snil og hjalp dem stundom at rulle. En let og lat Natur uten Alvor, men ogsaa uten Tungsind, svak i Karakteren, litt uansvarlig, men han gjorde Utvei til Mat slik som den nu var, han levet med sine fra Dag til Dag, de levet allesammen. Men naturligvis kunde ikke Handelsmanden i al Evighet holde Liv i Brede og hans Familje, han hadde sagt det ofte, nu hadde han sagt det strængelig. Brede indsaa det selv og lovet at nu skulde han ha en Raad med det: han vilde sælge sit Sted og kanske tjene rigtig godt paa det og betale Handelsmanden!

Aa selv om han tapte paa det saa vilde Brede

sælge, hvad skulde han med Jord! Han længtet ned til Bygden igjen, til Letsindet og Sladderen og Kramboden — dit længtet han istedet for at slaa sig til Ro her og arbeide og glemme den store Verden. Kunde han glemme Juletræfesterne eller Syttende Mai eller Basarerne i Komunelokalet! Han elsket at tale med nogen, at frege Nyt, men hvem skulde han tale med her paa Myrene? Inger paa Sellanraa hadde en Stund vist litt Anlæg, nu var hun blit saa anderledes, saa faaordet igjen. Og forresten saa hadde hun været paa Straf og han var en offentlig Mand, det høvde sig ikke.

Nei han hadde sat sig selv tilside da han forlot Bygden. Nu saa han med Skinsyke at Lensmanden hadde faat andet Stævnevidne og Doktoren anden Skyss; han hadde løpet bort fra Menneskene som trængte ham, nu da han ikke længer var for Haanden hjalp man sig uten ham. Men slikt Stævnevidne og slik Skyss! Egentlig saa burde han — Brede — hentes tilbake til Bygden med Hest!

Men der var nu Barbro, og hvorfor han hadde interesseret sig for at faa hende til Sellanraa? Jo det var efter Overveielse med sin Kone. Hvis alt gik rigtig til vilde det ha været Fremtid for Piken, kanske litt Fremtid for hele Familjen Brede. Dette at styre Hus for to Kontorister i Bergen var bra nok, men Gud vet hvad hun fik for det i Længden; Barbro var jo pen og rikelig for sig, hun hadde kanske

bedre Tak her hjemme til at komme frem. Det var to Gutter paa Sellanraa.

Men da Brede skjønte at denne Plan vilde strande tænkte han ut en anden. Aa i Grunden var det ikke noget at staa efter at komme i Familje med Inger, med en straffet Person, det var andre Gutter end Sellanraagutterne, der var nu Aksel Strøm. Han hadde Gaard og Gamme, det var en Mand som spinket og sparet og smaat isenn samlet sig Dyr og anden Middel, men ingen Kone og ingen Kvindfolkhjælp hadde. Det vil jeg si dig at faar du ho Barbro saa har du al den Hjælp du trænger! sa Brede til Aksel. Og her ser du Fotografiet hendes! sa han.

Et Par Uker gik, saa kom Barbro, ja Aksel var nu et Stykke ute i Slaatten og maatte slaa om Natten og høie om Dagen og var alene med alt, men saa kom Barbro! Det var en ren Gave. Det viste sig ogsaa at Barbro kunde arbeide, hun vasket Kjørler og Klær og kokte Mat, hun mælket Dyrene og var paa Rakemarken, ja hun var med og bar ind Høiet, det mankerte ikke; Aksel bestemte sig til at gi hende god Løn og endda staa sig paa det.

Hun var ikke bare et Fotografi av en fin Dame her. Barbro var rak og tynd, hun talte litt hæst, viste Modenhet og Erfaring i mangt og meget og var ingen Konfirmant. Han forstod ikke hvorfor hun var smal og medtat i Ansigtet: Jeg skulde

kjende dig av Anseelse, sa han, men du ligner dig ikke paa Fotografiet. — Det er efter Reisen, svarte hun, ja og saa efter hele Byluften. — Det varte heller ikke længe saa blev hun rund og pen igjen og Barbro sa: Du kan tro at en saan Reise og en saan Byluft tar svært paa! Hun hentydet ogsaa til Fristelserne i Bergen — der fik man passe sig! Men som de sat og snakket bad hun ham om at abonnere paa et Blad, et Bergensblad, saa hun kunde se Nyt fra Verden. Hun var blit vant til Læsning og Teater og Musik, her var saa øde.

Da Aksel Strøm hadde været saa heldig med sin Sommerhjælp saa abonnerte han paa Bladet og bar ogsaa over med at Familjen Brede kom noksaa ofte til hans Nybygg og spiste og drak. Han vilde paaskjønne sin Tjenestetaus. Intet kunde være hyggeligere end Søndagskvældene naar Barbro slog Gitarens Strænge og sang litt til med sin hæse Røst, det var saa han rørtes av det, av de fremmede, pene Viser og av at virkelig nogen sat og sang paa hans Nybygg.

I Sommerens Løp lærte han jo ogsaa at kjende hende fra andre Sider, men han var i det store og hele tilfreds. Hun var ikke uten Luner, og hun kunde være hastig tilsvars, litt for straks paa det. Den Lørdagskvæld Aksel nødvendig maatte ned til Kramboden i Bygden skulde ikke Barbro ha forlatt Dyrene og Gammen og gaat bort fra det hele hun ogsaa. Det kom av en liten Strid. Og hvor gik

hun hen? Bare til sit Hjem, til Breidablik, men allikevel. Da Aksel kom hjem til Gammen om Natten var Barbro borte, han saa til Dyrene, fandt sig Mat og la sig. Ut paa Morgensiden kom Barbro. — Jeg vilde bare kjende hvorledes det var at være i Hus med Trægulv igjen, sa hun noksaa spydig. — Hertil kunde ikke Aksel svare noget videre, for han hadde bare Gamme med Jordgulv endda, men han svarte saapas at han var ikke snoft fri for Tømmer, det blev vel Stue med Trægulv engang! — Da var det som hun angret sig, værre var ikke Barbro, og endda det var Søndag gik hun bent paa Skogen efter ny Ener til Jordgulvet og pyntet det.

Men naar hun var saa ypperlig og hjærtensgod saa maatte jo Aksel op med det pene Hodetørklædet som han hadde kjøpt til hende igaar Aftes, han hadde ellers tænkt at gjemme det og opnaa noget ordentlig av hende for det. Se, nu syntes hun om det og hun prøvet det straks, ja hun spurte ham om det ikke klædte hende. Og jo det gjorde det, og hun kunde gjærne sætte Skindvæsken hans paa Hodet saa klædte den hende! Da lo hun og vilde være rigtig søt tilbake og sa: Jeg vil langt heller gaa med dette Tørklædet til Kirke og til Alters end med Hat. I Bergen gik vi jo med Hat allesammen, ja undtaken almindelige Tjenestepiker som kom fra Landet.

Bare Venskap igjen.

Og da Aksel kom frem med Bladet som han

hadde faat med fra Posthuset satte Barbro sig til at læse om Nyt fra Verden, om et Indbrudd hos en Guldsmed i Strandgaten, om et Taterslagsmaal, om et Barnelik som var fundet drivende ind fra Stadthavet. Det var indsydd i en gammel Skjorte som var klippet tværs av ved Ærmerne. Hvem kan nu ha kastet det Barnet ut? sa Barbro. Hun læste ogsaa av gammel Vane Torvpriserne.

Sommeren gik.

XVI

Store Forandringer paa Sellanraa.

Ja intet var til at kjende igjen fra den første Tid, her var nu alskens Huser og Sag og Kværn, og Marken øde var blit et Menneskeland. Og mere forestod. Men Inger var kanske mest mærkelig, saa omvendt og dygtig igjen.

Krisen ifjor hadde vel ikke paa en Gang kunnet faa Bugt med hendes Letsind, i Begyndelsen kjendte hun Tilbakefald, hun grep sig i at ville tale om Anstalten og Trondhjems Domkirke. Aa smaa og uskyldige Ting, og Ringen tok hun av Haanden og sine frimodig høie Skjørt gjorde hun sidere. Hun var blit eftertænksom, det blev stillere paa Gaarden, Besøkene avtok, de fremmede Piker og Koner fra Bygden kom sjældnere fordi hun ikke indlot sig med dem. Ingen kan leve i dype Marken og drive paa at flokse. Glæde er ikke Moro.

I Marken har hver Aarstid sine Undere, men altid og uforanderlig den tunge, umaatelige Lyd fra Himmel og Jord, Omringelsen til alle Kanter, Skogmørket, Trærnes Venlighet. Alt er tungt og bløtt, ingen Tanke er umulig der. Nord for Sellanraa laa et bitte

lite Tjern, en Pyt, bare stor som et Akvarium. Der svømmet nogen ørsmaa Fiskebørn som aldrig blev større, de levet og døde der og var ikke til noget, Herregud, ikke til det mindste. En Kvæld stod Inger der og lydde efter Kubjælderne, da hørte hun intet andet, for alt var dødt, men hun hørte en Sang fra Akvariet. Den var saa liten og næsten ikke til, men borte. Det var disse smaa Fiskene sin Sang.

De var heldige med det paa Sellanraa at hver Høst og Vaar saa de Graagaasen seile i Flaate over Vildmarken og de hørte hendes Snak opi Luften, det var som en Tale i Vildelse. Og det var som Verden stod stille det Øieblik til Toget var forsvundet. Kjendte ikke Menneskene en Svakhet glide gjennem sig nu? De begyndte sit Arbeide igjen, men de tok efter Aanden først, noget hadde talt til dem hinsides fra.

Store Undere omgav dem til enhver Tid, om Vinteren Stjærnerne, om Vinteren ogsaa ofte Nordlyset, et Firmament av Vinger, en Ildløs hos Gud. Nu og da, ikke ofte, ikke almindelig, men nu og da hørte de Tordenen. Det var især om Høsten, det var mørkt og hoitidelig for Mennesker og Dyr, Buskapen som gik paa Hjemmebeite stimlet gjærne sammen og blev staaende. Hvad lutet den for? Ventet den Enden? Og hvad ventet Menneskene i Marken naar de stod i Tordenen og lutet med Hodet?

Vaaren — jovel, dens Hastighet og Galskap og Henrykkelse; men Høsten! Den stemte til Mørk-

rædhet og Kvældsbøn, man blev synsk og hørte Varsler. Menneskene kunde gaa ut en Dag om Høsten og lete efter noget, Mændene kunde lete efter et Æmnestræ og Kvinderne efter Dyrene som nu løp sanseløse efter Sop, — de kom hjem igjen med mange Hemmeligheter i Sindet. Traadde de uforvarende paa en Maur og klinte dens Bakpart fast til Stien saa Overkroppen ikke kunde komme sig løs mere? Kom de for nær et Rypereir og fik en flaksende og hvæsende Mor imot sig? Og ikke engang de store Kusoppene er intetsigende, Mennesket blir ikke tom og hvit i Øinene av at se paa dem. En Kusop blomstrer ikke og flytter sig ikke, men det er noget væltende ved den og den er et Monstrum, den ligner en Lunge som staar og lever naken, uten et Legeme.

Inger blev tilslut noksaa nedbrutt, Marken trykket hende, hun blev religiøs. Kunde hun undgaa det? Ingen i Marken kan undgaa det, her er ikke bare jordisk Stræv og Verdslighet, her er Fromhet og Dødsfrygt og rik Overtro. Inger mente vel at ha en Grund mere end andre til at vente Himlens Refselse, den vilde vel ikke utebli, hun visste jo at Gud gik om Kvældene og saa over al sin Ødemark og hadde fabelagtige Øine, han vilde nok finde hende. Det var ikke saa svært meget i hendes daglige Liv som hun kunde rette paa, jo hun kunde gjemme Guldringen dypt paa Kistebunden og hun kunde skrive til Eleseus at han skulde omvende sig

han og; men saa forresten var det ikke andet tilbake end at gjøre vel Arbeide selv og ikke spare sig. Endda ett kunde hun gjøre: klæde sig i ydmyge Plagg og bare knytte et lite blaat Silkebaand om Halsen for at markere Søndagen. Denne uægte og unødvendige Armod var Uttryk for et Slags Filosofi, for Selvfornedrelse, Stoicisme. Det blaa Silkebaand var brukt, var sprættet av en Lue som lille Leopoldine var vokset ifra, det var falmet hist og her og rent ut sagt litt tilsølet, — nu brukte Inger det til en ydmyg Stas i Helgen. Javel, hun overdrev og efterlignet Usseldommen i Hytterne, hun gjorde sig falsk fattig, — vilde hendes Fortjeneste ha været større hvis hun hadde været nødt til en saa ringe Stas? Lat hende i Fred, hun har Ret til Fred!

Hun overdrev storartet og gjorde mere end hun skulde. Det var to Karfolk paa Gaarden, men Inger passet paa naar de var borte og saget Ved, hvad skulde nu denne Pinsel og Tugtelse være god for! Hun var saa ubetydelig et Menneske, saa ringe, hendes Ævner saa almindelige, hendes Død eller Liv skulde ikke mærkes i Landet, bare her i Marken. Her var hun næsten stor, hun var ialfald den største, og hun syntes vel hun var værd al den Optugtelse hun kostet paa sig selv. — Hendes Mand sa: Han Sivert og jeg har snakket om det, vi vil ikke vite av at du sager Veden vores og sliter dig ut. — Jeg gjør det for min Samvittighets Skyld, svarte hun.

Samvittighet? Det gjorde atter Isak eftertænksom, han var en Mand ut i Aarene, sen i Omløpet, men vægtig naar han endelig kom sigende. Samvittighet maatte være adskillig kraftig siden den snoft vendte ned op igjen paa Inger. Og hvorledes det nu var, men Ingers Omvendelse virket ogsaa paa ham, hun smittet sin Mand, han blev fortænkt og tam. Det var en Vinter saa tungsom og uovervindelig, han søkte Ensomhet, søkte Skjul. For at spare sin egen Skog hadde han nu kjøpt nogen Tylvter med gode Stokker i Statens Skog imot Sverige, — han vilde ingen Hjælp ha til at fælde dette Tømmer, han vilde være alene, Sivert blev sat til at opholde sig hjemme og hindre Morn fra at forslite sig.

I de korte Vinterdager gik da Isak til Skogen i Mørke og hjem igjen i Mørke, det var ikke altid Maane og Stjærner, stundom var hans egne Spor fra om Morgningen gjenføket av Sne og han hadde ondt for at finde frem. En Kvæld saa hændte det ham noget.

Han hadde tilbakelagt det meste av Veien, i det gode Maaneskin saa han Sellanraa borti Lien, der laa det pent og ryddet, men lite og mest som underjordisk at se til fordi det var saa dypt nedsneet. Nu fik han Tømmer igjen, og det skulde vel bli en Forundring paa Inger og Børnene naar de fik høre hvad han skulde bruke det til, hvad for en overjordisk Bygning han tænkte paa. Han satte sig i

Sneen og vilde hvile litt for ikke at komme utaset hjem.

Det er stille omkring ham, og Gud velsigne denne Stilhet og Tankefuldhet, den er bare av det gode! Nu er jo Isak en Rydningsmand og han ser der borte paa Jordet hvor han skal rydde videre, han løfter i Tanken store Stener bort, han har et avgjort Kald for Grøfter. Dèr, vet han nu, ligger en rigtig sid Myrteig paa hans Jorde, den er fuld av Malm, en metallisk Hinde pleier at staa over hver Pyt her, nu vil han grofte den ut. Han deler med Øiet Marken op i Ruter og han har Planer med disse Ruter og Spekulationer med dem, han vil gjøre dem saa grønne og frugtbare. Aa en dyrket Mark var et stort Gode, den virket paa ham som Orden og Ret og dertil som Nytelse ....

Han reiste sig og fandt sig ikke rigtig igjen. Hm? Hvad var sket? Intet, han hadde sittet litt. Nu staar noget foran ham, et Væsen, Aand, graa Silke — nei det var intet. Han blev rar tilmote, steg et kort, usikkert Skridt frem og gik like imot et Blik, et stort Blik, to Øine. Samtidig begyndte Aspene i Nærheten at suse. Nu vet enhver at Asp kan ha en ubehagelig og hundsk Maate at staa og suse paa, ialfald hadde Isak aldrig hørt værre Svineri til Sus end nu og han kjendte en Frysning ile gjennem sig. Han tok ogsaa frem for sig med Haanden og det var kanske den hjælpeloseste Bevægelse den Haand nogensinde hadde gjort.

Men hvad var nu dette foran ham, og hadde det Faks eller ikke? Isak hadde jo alle Dager kunnet gjøre Ed paa at det fandtes en høiere Magt, og engang hadde han set den, men dette han nu saa lignet ikke Gud. Om det kunde være den Helligaand som saa slik ut? Men hvad stod han isaafald her for, paa slette Marken to Øine, et Blik, og ikke mere? Var det for at ta ham, for at hente hans Sjæl, saa fik det saa være, engang vilde jo det allikevel ske, saa blev han salig og kom i Himlen.

Isak var spændt paa hvad som vilde ske, hans Frysninger vedblev, det stod jo Kulde ut fra Skikkelsen, Frost, det maatte være Djævelen. Her kom Isak saa at si mere ind paa kjendt Grund, det var ikke umulig at det var Djævelen; men hvad vilde han her? Hvad hadde han netop grepet Isak i? At sitte og dyrke Jord i Tankerne og det kunde umulig ha forarget ham. Nogen anden Synd visste ikke Isak at ha begaat, han var bare paa Hjemveien fra Tømmerskogen, en Arbeidsmand baade træt og sulten, han skulde til Sellanraa, alt var godt ment —

Saa tok han et Skridt frem igjen, men det var ikke noget langt Skridt og han tok det desuten ogsaa tilbake med det samme. Da ikke Synet vilde gi paa sig rynket sandelig Isak Brynene, som om han begyndte at fatte Mistanke til det. Var det Djævelen saa fik det være Djævelen, men han hadde ikke den høieste Magt, Luther hadde saaledes nær dræpt ham engang og det var flere som hadde manet ham bort

med Korstegnet og Jesu Navn. Ikke saa at Isak utfordret Faren og satte sig ned og lo av den, men han opgav ialfald at dø og bli salig som han først hadde hat til Hensigt, og nu tok han t o Skridt imot Synet, korset sig og skrek: I Jesu Navn!

Hm? Da han hørte sit eget Skrik var det som han med en Gang fandt sig selv igjen og saa Sellanraa borti Lien. Aspene suste ikke mere. De to Øinene var borte fra Luften.

Han gjorde ikke Veien lang hjemover og utfordret ikke Faren. Men da han stod paa sin egen Dørhelle kremtet han kraftig og frelst, og han gik fuldkommen ophøiet ind i Stuen, som en Mand, ja som en Verdensmand.

Inger studset, hun spurte hvorfor han var saa likblek.

Da nægtet han ikke at han hadde møtt Djævelen.

Hvor? spurte hun.

Dèr borte. Midt imot os.

Inger viste ingen Misundelse. Ja hun roste ham ikke netop for det, men det var intet i hendes Mine som lignet et ondt Ord eller et Støvlespark. Se, Inger var tværtimot i de seneste Dager blit litt lysere tilsinds og mere venlig, hvad det monne komme av; nu spurte hun bare:

Var det Djævelen selv?

Isak nikket at saavidt han kunde se var det ham selv.

Hvorledes blev du av med han?

Jeg gik paa han i Jesu Navn, svarte Isak.

Inger vagget overvældet med Hodet og det tok en Tid før hun fik sat Maten frem. — Ialfald saa skal det ikke ske mere at du gaar mo alene i Skogen! sa hun.

Hun hadde Omsorg for ham, det gjorde ham godt. Han lot som han var like dristig og at alt Følge i Skogen var ham likegyldig, men det lot han bare saa for ikke at skræmme Inger mere end nødvendig med sin uhyggelige Oplevelse. Han var jo selve Manden og Overhodet, alles Værn.

Inger gjennemskuet ham ogsaa og sa: Jaja, du vil ikke gjøre mig rædd, men du skal ta han Sivert med dig. — Isak snøste bare. — Du kan bli syk og ussel i Skogen, og jeg tror ikke du har været rigtig frisk i det senere. — Isak snøste igjen. Syk? Slitt og træt, javel; men syk? Inger maatte ikke gjøre ham latterlig, han var og blev frisk, han spiste, sov og arbeidet, det hvilte jo likefrem Uhelbredelighet over hans frygtelige Sundhet. Han fældte engang et Træ over sig og brak Øret, det ærgret ham ikke videre, han løftet Øret op igjen og holdt det paa Plass med Luen Nat og Dag, slik grodde det. For indre Utilpashet tok han ind Treak i kokende Mælk og kom i Svette, Lakrits altsaa, som han kjøpte hos Handelsmanden, det prøvede Middel, selve de Gamles Teriak. Hugget han sig i Haanden lot han sit Vand paa Saaret og saltet det og saa det gro paa faa Dager. Doktor var aldrig hentet til Sellanraa.

Nei Isak var ikke syk. En Oplevelse med Djævelen kunde den sundeste komme ut for. Isak kjendte heller intet Mén av det farlige Æventyr, tværtimot saa var det som han styrkedes av det. Efterhvert som Vinteren lidde og det ikke længer var saa evig langt til Vaaren begyndte Manden og Overhodet næsten at føle sig som et Slags Helt: Jeg forstaar disse Ting, vi skal bare følge mig, til Nød kan jeg endog mane!

I det hele tat var det jo nu længere og lysere Dager, Paasken var forbi, Tømmeret var hjemkjørt, alt skinnet, Menneskene aandet ut efter en overstaat Vinter.

Inger var atter den første til at rette sig iveiret, hun hadde nu længe været i godt Humør. Hvad det kom sig av? Ho, det hadde sin gode Grund: hun var blit tyk igjen, skulde ha Barn igjen. Det jævnet sig altsammen i hendes Liv, intet klikket. Men det var jo det største Miskund efter alt hun hadde forbrutt, Heldet fulgte hende, Heldet forfulgte hende! Isak blev sandelig opmærksom en Dag og maatte spørre hende: Jeg mener det blir til noget igjen, hvorledes kan det være? — Ja Gudskelov, det blir visst til noget! svarte hun. — De var begge like forbauset. Naturligvis var ikke Inger forgammel, Isak syntes ikke hun var forgammel til nogetsomhelst, men allikevel, Barn igjen, jaja. Lille Leopoldine hun var jo flere Ganger om Aaret paa Skole paa Breidablik,

saa hadde de ingen Smaa hjemme, og Leopoldine var nu desuten stor.

Nogen Dager gik, saa kastet Isak resolut bort en Lørdags Kvæld til Mandag Morgen paa en Tur ned i Bygden. Han vilde ikke fortælle sit Ærend da han gik, men han kom tilbake med Taus. Hun hette Jensine. — Du aper vel? spurte Inger, jeg trænger hende ikke. — Isak svarte at det var nu hun trængte hende.

Og ialfald var nu dette et saa pent og godhjærtet Paahit av ham at Inger blev undselig og rørt, den nye Piken var Datter av Smeden, hun skulde for som først være Sommeren over, siden fik de se.

Og ydermere, sa Isak, saa har jeg sendt et Telegram efter han Eleseus.

Det gav et Ryk gjennem hende, gjennem Morn. Telegram? Vilde Isak snoft gjøre det av med hende med sin Godhjærtethet! Se, det var jo blit hendes store Sorg at Eleseusmand var i Byen, i den ryggesløse By, hun hadde skrevet til ham om Gud og desuten ogsaa forklaret at Farn begyndte at slites og Gaarden blev alt større og større, lille Sivert vann ikke over alt og han skulde forresten arve Morbror Sivert engang — alt dette hadde hun skrevet og en Gang for alle sendt Reisepenger. Men Eleseus han var blit Bymand og længtet ikke tilbake til Bondelivet, han svarte at hvad omentrent skulde han gjøre hjemme? Skulde han arbeide paa Gaarden

og kaste bort al sin Lærdom og Kundskap igjen? Fakta sandt saa har jeg ingen Lyst hertil, skrev han. Og kan du atter sende mig noget Tøi til Underklær saa slipper jeg at sætte mig i Gjæld herfor, skrev han. — Og jada, Morn sendte Tøi, sendte mærkelig ofte Tøi til Underklær; men da hun blev vakt og religios faldt Skjællene fra hendes Øine og hun skjønte at Eleseus avhændet Tøiet og brukte Pengene til andet.

Det samme skjønte Farn. Han ordet det aldrig, han visste jo at Eleseus var Morns Øiesten og at hun graat for ham og rystet paa Hodet; men den ene Væven med toskaft Vend forsvandt efter den andre og han forstod jo at intet Menneske i Verden kunde slite saa meget Underklær. Alt vel overtænkt maatte altsaa Isak være Mand og Overhode igjen og gripe ind. Det kostet jo uforholdsmæssig at faa Handelsmanden til at telegrafere, men dels vilde et Telegram virke overordentlig paa Sønnen, dels var jo dette for Isak selv noget mere end almindelig at komme hjem og fortælle Inger. Da han skred hjemover bar han endda Tjenestepikens Kiste paa Ryggen, men han var like saa stolt og hemmelighetsfuld som da han gik hjem med Guldringen ....

En herlig Tid utover, Inger visste ikke alt det gode og nyttige hun vilde gjøre og hun kunde si til sin Mand som i gamle Dager: Du staar ut med alt! En anden Gang: Du sliter dig ut! En anden Gang: Nei nu maa du komme ind og faa dig Mat, jeg har

stekt Vafler til dig! For at gjøre ham en Glæde spurte hun: Jeg har Mot at vite hvad du har utgrundet dette Tømmeret til og hvad du har tænkt at bygge? — Nei det vet jeg ikke rigtig, svarte han og gjorde sig kostbar.

Det var blit saa aldeles som i gamle Dager. Og efter at Barnet var født og det var en liten Pike, en stor Pike, pen og velskapt — efter dette maatte Isak ha været en Sten og en Hund hvis han ikke hadde takket Gud. Men hvad han vilde bygge? Det vilde bli noget for Oline at rænde med igjen: en Tilbygning til Stuen, en Stue til. Se, de blev retnu saa mange paa Sellanraa, de hadde faat Taus, de ventet Eleseus hjem og en liten flunkende ny Pike var kommet, — den gamle Stuen skulde nu gaa over til at være et Kammers, mere kunde den ikke bli.

Og naturligvis maatte han fortælle Inger det en Dag, hun var jo saa nysgjærrig paa at faa vite det, og skjønt Inger kanske alt kjendte Hemmeligheten fra Sivert — de to tisket saa ofte sammen — saa blev hun godt forundret og lot Armene falde og sa: Du aper vel ikke? — Smækfuld av indvendig Gildhet svarte han: Du kommer med saa mange nye Børn tilgaards at hvorledes skal jeg prekevere dem!

Mandfolkene de var nu hver Dag og brøt Sten til den nye Stuemuren. De utgjorde hverandre omtrent ved dette Arbeide, den ene ung og fast i sin runde Krop, rap til at se sit Snit, til at finde den drivelige Sten, den anden aldrende og seig, med lange Armer

og en uhyre Vægt paa Spetet. Naar de hadde utført et større Karstykke pustet de gjærne paa og pratet en loierlig og forbeholden Prat sammen:

Han Brede vil sælge, sa Farn. — Ja, sa Sønnen. — Skal tro hvad han sætter paa? — Det var nu det. — Ja du har ikke hørt noget? — Nei. Jeg har hørt to Hundrede. — Farn tænkte en Stund og sa: Hvad du mener, blir dette her en Syllsten? — Det kommer sig an paa om vi faar av han denne Skalken, svarte Sivert og stod øieblikkelig op, han leverte Farn Sæthammeren at holde og brukte selv Slæggen. Han blev rød og varm, han reiste sig i hele sin Høide og lot Slæggen falde, reiste sig igjen og lot den falde, tyve ens Slag, tyve Uveir. Han sparte ikke Værktoiet og ikke sig selv, det var grovt Arbeide han gjorde, Skjorten krøp op av Buksen og gjorde ham bar over Maven, han lettet sig hver Gang paa Tæerne for at gi Slæggen endda større Sving. Tyve Slag.

Lat os nu se! ropte Farn. — Sønnen stanset og spurte: Har han faat nogen Skræld? — De la sig begge ned og undersøkte Stenen, undersøkte Galningen, Bæstet, nei, den hadde ikke faat Skræld. — Jeg har Mot at prøve han med bare Slæggen, sa Farn og reiste sig. Endda grovere Arbeide, ene og alene Magten, Slæggen blev varm, Staalet stuvedes, Pennen blev sløv. Hun gaar av Skaftet, sa han om Slæggen og holdt inde. Jeg vinn heller ikke mere, sa han. Aa det mente han ikke at han ikke vann mere!

Denne Far, denne Pram, uanselig, fuld av Taalsomhet og Godhet, han undte Sønnen at slaa de siste Slag og kløve Stenen. — Der laa den nu i to Deler. Ja du har et lite Snit med det, sa Farn. Hm. Breidablik kunde nok bli til noget. — Jeg skulde ikke mene andet, sa Sønnen. — Naar at Myren blev grøftet og snudd. — Stuen maatte flies. — Ja det forstaar sig, Stuen maatte flies, aa det vilde bli meget Arbeide der, men. Hvorledes var det, hørte du om Mor di vilde til Kirken til Helgen? — Ja hun snakket paa det. — Naa. Nei nu skal vi ha Øinene med os alle Steder og finde en fin Dørhelle til den nye Stuen. Du har ikke set nogen? — Nei, sa Sivert.

Saa arbeidet de igjen.

Et Par Dager efter mente de begge at ha nok Sten til Muren. Det var en Fredags Kvæld, de satte sig og pustet paa og pratet litt igjen.

Hm. Nei hvad du mener, sa Farn, skulde vi tænke ørlite paa Breidablik? — Hvorledes? spurte Sønnen, hvad skal vi med det? — Nei det vet jeg ikke. Der er nu Skolehus og det ligger midt paa Strækningen. — Ja end saa? spurte Sønnen. — Jeg vet ikke nogen Ting at gjøre med det, for det er ikke det Slag at ha. — Har du tænkt paa det? spurte Sønnen. — Farn svarte: Nei. Minders han Eleseus vilde ha det at arbeide paa. — Han Eleseus? — Nei jeg vet ikke. — Lang Overveielse paa begge Sider. Farn begyndte at samle Værktøi sammen og læsse det

paa sig for at gaa hjem. — Minders saa, sa Sivert endelig. Du kan jo orde det til han. — Farn avsluttet og sa: Nei nu har vi ikke fundet en pen Dørhelle til Nystuen idag heller. —

Om Morgningen var det Lørdag og da maatte de være ute i Otten for at række frem over Fjældet med Barnet. Jensine, Tausen, skulde være med, saa hadde de den ene Gudmor, de andre Fadderne maatte opdrives paa andre Siden av Fjældet, blandt Ingers Folk.

Inger var saa pen, hun hadde sydd sig en særdeles klædelig Sirskjole og var med Hvitt om Halsen og Hvitt om Haandlinningerne. Barnet var hvitt hele Veien, med et gjennemtrukket nyt blaat Silkebaand nederst, men saa var det jo ogsaa et aparte Barn, hun smilte og pratet alt og laa og lydde naar Klokken i Stuen slog. Farn hadde git hende Navn. Det tilkom ham, han agtet at gripe ind — lat os bare følge mig! Han hadde vaklet mellem Navnene Jacobine og Rebekka som altsammen var noget i Retning av Isak, og tilslut gik han til Inger og sa frygtsomt: Hm. Hvad du mener om Rebekka? — Jo, svarte Inger. — Da Isak hørte det blev han svært til Kar og sa brysk: Skal hun hete noget saa skal hun hete Rebekka. Det vil jeg være Mand for!

Og naturligvis vilde han være med til Kirken, for at bære og for Ordens Skyld. Det skulde ikke mankere at Rebekka hadde godt Følge! Han studset Skjægget og byttet paa sig rød Skjorte som i yngre

Aar; det var i den værste Varmen, men han hadde en pen og ny Vinterdragt og den klædte han sig i. Men forresten var ikke Isak den Mand at han vilde ha Flothet og Elegance til Pligt, han tok saaledes nogen saga-agtige Støvler paa til Vandringen.

Sivert og Leopoldine var igjen hjemme hos Dyrene.

Saa rodde de i Baat over Fjældvandet, og det var en stor Lette imot før da de maatte vandre rundt det. Men midt paa Vandet da Inger skulde gi den Lille Bryst da saa Isak noget glimte i en Hyssing om hendes Hals — hvad det nu kunde være. I Kirken la han Mærke til at hun hadde Guldringen paa Haanden. Aa den Inger, hun hadde ikke kunnet bare sig!

XVII

Eleseus kom hjem.

Han hadde nu været borte i flere Aar og var blit høiere end Farn, med lange hvite Hænder og litt mørkt Skjæg paa Overmunden. Han skapte sig ikke til, men syntes at lægge vinn paa en naturlig og godslig Optræden; Morn var forundret og glad. Han fik Kammerset at være i sammen med Sivert, Brødrene kom godt overens og gjorde hverandre mange Smaapuss som de gottet sig over. Men naturligvis maatte Eleseus være med paa Tømringen av Stuen og da blev han træt og elendig, uvant som han var med Kropsarbeide. Rent galt blev det da Sivert maatte gaa ut av Arbeidet og overlate det bare til de andre to — ja saa blev Farn likefrem vanhjulpen.

Og hvor gik Sivert hen? Kom ikke Oline over Fjældet en Dag med Bud fra Sivert Morbror at nu laa han for Døden! Maatte saa ikke Lille-Sivert gaa? Det var en Tilstand, aldrig kunde det ha høvd daarligere end nu at forlange Sivert utleveret, men det var ingen Raad med det.

Oline sa: Jeg hadde ikke Tid til at gaa med Bud,

slettes ikke, men jeg har nu fattet Godhet for alle Børnene her og for han Lille-Sivert, og saa vilde jeg hjælpe han til at faa sin Arv. — Var Sivert Morbror meget syk? — Kjære velsigne dokker, han falder av for hver Dag! — Laa han tilsengs? — Tilsengs? Dokker skulde ikke ape med Døden for Guds Domstol! Han Sivert hopper og springer ikke mere i denne Verden.

Av dette Svar maatte de jo utlede at Sivert Morbror var langt kommet, og Inger drev paa at Lille-Sivert skulde avsted straks.

Men Sivert Morbror, den Knækt, den Skøier, laa aldeles ikke for Døden, han laa ikke engang stadig tilsengs. Da Lille-Sivert kom fandt han for sig en uhyre Uorden og Elendighet paa den lille Gaard, og det var ikke engang gjort ordentlig Vaaronn, nei ikke engang al Vintergjødslen var utkjørt; men nogen Død syntes ikke at forestaa saa øieblikkelig. Sivert Morbror var nu en gammel Mand, over sytti Aar, han var faldt av og gik og drog sig halvklædt omkring i Stuen og laa ofte i Sengen, han maatte ha Hjælp til forskjellig, saasom til at bøte Sildnoten som hang i Naustet og fôr ilde; aa men han var ikke mere paa det Yterste end at han spiste sur Fisk og røkte Snadde.

Da Sivert hadde været en halv Time og set hvorledes det hele hang sammen vilde han hjem igjen. — Hjem? sa den Gamle. — Vi bygger Stue og han Far er vanhjælpen. — Naa, sa den Gamle, er ikke

han Eleseus hjemme? — Jo men han er saa uvant. — Hvorfor kom du da? — Sivert forklarte hvad for et Bud Oline var kommet med. — For Døden? spurte den Gamle, trodde hun jeg laa for Døden? Det var Fan! — Hahaha, sa Sivert. — Den Gamle saa forarget paa ham og sa: Du flirer til en døende Mand og du heter efter mig! — Sivert var for ung til at hænge med Hodet, han hadde aldrig brydd sig om Morbrorn og nu vilde han hjem igjen.

Naa, saa trodde du ogsaa at jeg laa for Døden og saa kom du rændende, sa den Gamle. — Ho Oline sa det, svarte Sivert. — Efter en Stunds Taushet gjorde Morbrorn et Tilbud: Vil du bote Noten min i Naustet saa skal du faa se noget hos mig. — Naa, sa Sivert, hvad er det? — Nei det raker dig ikke, svarte den Gamle tvært og la sig tilsengs igjen.

Forhandlingerne vilde nok ta Tid og Sivert sat og vridde sig. Han gik ut og saa sig om, alt var uflidd og vanskjottet, det var uoverkommelig at begynde Arbeide her. Da han kom ind igjen var Morbrorn oppe og sat ved Ovnen.

Ser du dette? sa han og viste til et Eketræs Skrin som stod paa Gulvet mellem hans Ben. Det var Pengeskrinet. Egentlig var det et av de almindelige Flaskefôr med mange Rum som Øvrigheten og andre Storfolk førte med sig paa Reiser i gamle Dager; nu var det ingen Flasker i det mere, den gamle Herredskasserer hadde Regnskaper og Penger i det nu. Aa dette Flaskefôr, Sagnet gik at det gjemte Alver-

dens Rikdom, Folk i Bygden pleiet at si: Hadde jeg bare Pengene som har ligget i Skrinet hans Sivert!

Sivert Morbror tok op et Papir av Skrinet og sa høitidelig: Du kan vel læse Skrift? Læs dette Dokumentet! — Lille-Sivert var ingenlunde overlegen i Skrift, det var han ikke, men han læste at han var indsat til Arving av alle Morbrorns Efterlatenskaper. — Og nu kan du gjøre net som du vil! sa den Gamle og la Papiret tilbake i Skrinet.

Sivert kjendte sig ikke større rørt, i Grunden fortalte ikke Dokumentet mere end hvad han visste før, han hadde jo alt fra pure Barnet ikke hørt andet end at han skulde arve Morbrorn engang. En anden Sak var det om han fik se Kostbarheter i Skrinet. — Det er nok meget rart i det Skrinet, sa han. — Mere end som du tror! svarte den Gamle kort.

Han var saa skuffet og forarget over sin Søstersøn at han laaste Skrinet av og gik tilsengs igjen. Her laa han og sendte ut forskjellige Meddelelser: Bygden har hat mig til sin Fuldmægtig og Overherre for sine Penger og Midler i tredive Aar, jeg har ikke fornøden at tigge nogen om en Haands Hjælp. Hvem visste ho Oline det ifra at jeg laa for Døden? Kan jeg ikke sende tre Mand i Skyss efter Doktoren hvis jeg vil! Dokker skal ikke ape med mig. Og du, Sivert, kan ikke bie til at jeg har utaandet? Jeg vil bare fortælle dig at nu har du læst Dokumentet og det ligger i Pengeskrinet mit, jeg sier ikke mere.

Men gaar du ifra mig saa skal du bære frem det Budet til han Eleseus at han kommer hit. Han heter ikke efter mig og har ikke mit jordiske Navn — lat saa bare han komme!

Tiltrods for den truende Tone i disse Ord overveiet Sivert dem og sa: Jeg skal bære frem Budet til han Eleseus!

Oline var fremdeles paa Sellanraa da Sivert kom tilbake. Hun hadde faat Tid til at gjøre en Sving ned gjennem Marken, saa langt ned som til Aksel Strøm og Barbro paa deres Nybygg, saa kom hun igjen derfra og var fuld av Sladder og Hemmeligheter: Ho Barbro lægger paa sig, sa hun hviskende, det skulde nu vel aldrig bety noget? Ikke mine Ord igjen! Naa, du kommer igjen, Sivert? Saa er det vel ikke mere at spørre om, Morbror din er hensoven? Jaja han var nu en gammel Mand og en Olding paa Gravens Bred. Hvad — naa, han er ikke død? Store Ting at takke Gud for! Fôr jeg med Tøv, sier du? Dersom at jeg hadde været saa fri for Synd! Ja kunde jeg vite at Morbror din at han laa og loi for Gud? Han falder av, det var mine Ord, og dem skal jeg engang bekræfte for Tronen. Hvad du sier, Sivert? Ja, men laa ikke Morbror din selv paa Sengen og røkte og knæpte begge Hænderne ihop over Brystet og sa at nu laa han bare og strævet?

Det var umulig at strides med Oline, hun overmandet sin Motstander med Snak og la ham øde. Da hun hørte at Sivert Morbror forlangte Eleseus

til sig grep hun ogsaa denne Omstændighet og brukte den til sin Fordel: Der kan dokker høre om jeg fôr med Tøv! Han Gammel-Sivert paakalder sin Slægt og smægter efter sit Kjøt og Blod, han er sist paa! Du maa ikke nægte han det, Eleseus, du skal fare med en Gang og finde Morbror din ilive! Jeg skal ogsaa over Fjældet, vi blir i Lag.

Oline forlot jo ikke Sellanraa før hun hadde faat Inger avsides og hvisket mere om Barbro: Ikke mine Ord igjen, men hun hadde Tegnene! Og nu er det vel Meningen at hun skal bli Kone paa Nybygget. Somme Folk er stort ænmet om de er smaa som Sand ved Havsens Bred til at begynde med. Hvem kunde nu ha trodd det om ho Barbro! Han Aksel monne være en drivendes Kar, og slike store Gods og Gaarder som her i Marken det har jo ikke vi paa vores Side av Fjældet, det vet du ogsaa, Inger, som er fra vores Bygd og er barnefødt der. Ho Barbro hadde nogen Mark Uld i en Kiste, det var bare Vinteruld, jeg var ingen begjærendes og ikke bydde hun mig nogen, mellem os var Goddag og Farvel, endda jeg kjendte hende fra Barnsben hele Tiden da jeg var her paa Sellanraa og du, Inger, var borte paa Læren —

Nu graater ho lille Rebekka, sa Inger og avbrot Oline og rakte hende en Næve Uld.

Stor Takketale fra Oline: Ja var det ikke som hun just hadde sagt til Barbro at Inger og hendes Make til at gi! Hun gav saa hun blev numen og finger-

saar, men aldrig saa knydde hun. Gaa ind til den lille Engelen, og aldrig saa fandtes det et Barn saa likt sin Mor som lille Rebekka. Kunde Inger huske hvad hun engang hadde sagt: at hun ikke fik flere? Nu saa hun! Nei man skulde høre paa de Gamle som selv har hat Børn, for Guds Veie de er uransakelige, sa Oline.

Saa labbet hun efter Eleseus op gjennem Skogen, sammensunken av Ælde, melet og graa og nyfiken, uforgjængelig. Til Gammel-Sivert vilde hun nu gaa og si at det var hun — Oline — som hadde faat Eleseus i Vei.

Men Eleseus han hadde ikke latt sig nøde, det var ingen Vanskelighet at overtale ham. Se, han var i Grunden vokset sig bedre end han tegnet til, Eleseus, han var en skikkelig Gut paa sin Maate, godslig og snil fra Fødselen, bare uten større Legemskræfter. Det at han nødig vilde hjem denne Tur fra Byen var ikke uten Grund, han visste jo godt at Morn hadde været paa Straf for Mord, i Byen hørte han intet derom, i Marken husket vel alle det. Hadde han ikke nu i flere Aar været sammen med Kamerater, som hadde lært ham mere Nærtakenhet og Finfølelse end han før hadde? Var ikke Gaffel like saa nødvendig som Kniv? Hadde han ikke al sin Dag skrevet Kroner og Øre, men her i Marken bruktes endda den gamle Dalermynt? Jo han vandret meget gjærne over Fjældet til et andet Bygdelag, hjemme paa Gaarden maatte han jo hvert Øieblik

holde sin Overlegenhet i Age. Han gjorde sig Flid for at læmpe sig efter de andre, og det lyktes, men han maatte være paa Vakt. Som da han kom hjem til Sellanraa for et Par Uker siden: han hadde jo tat med sig sin lysegraa Vaarfrak skjønt det var midt paa Sommeren, da han hængte den op paa en Spiker i Stuen kunde han godt ha vendt ut til Verden Sølvskiltet med hans Bokstaver paa, men han gjorde det ikke. Likedan med Stokken, Spaserstokken. Den var rigtignok bare et Paraplyskaft som han hadde avrigget og plukket Staaltraadene ut av, men her hadde han ikke brukt den som i Byen og svinget den, langtfra, bare baaret den i Skjul langs Laaret.

Nei det var intet at undres paa at Eleseus gik over Fjældet. Han dugde ikke til Tømring, han dugde til at skrive Bokstaver, det kunde ikke alle og enhver, men i hele Hjemmet var det ingen som paaskjønnet denne fine Lærdom og Kunst undtaken kanske Morn. Han gik glad opover Skogen foran Oline, han vilde bie paa hende høiere oppe, han løp som en Kalv, han hastet. Eleseus hadde paa en Maate stjaalet sig fra Gaarden, han var ræd for at bli set, ja for han hadde jo berget med sig baade Vaarfrakken og Spaserstokken til Turen. Paa den andre Siden av Fjældet maatte han ha Haab om at faa se Folk og selv bli set, kanske endog komme til Kirken. Saa slet han gladelig med en overflødig Vaarfrak i Solsteken.

Og han efterlot intet Savn paa Bygningen, tvært-

imot, saa fik Farn Sivert igjen, og Sivert var jo til mangedobbelt Nytte og holdt ut fra Morgen til Kvæld. Det tok dem ikke lang Tid at lafte Stuen op, det var en Tilbygning, tre Vægger; de slap at ry Tømmeret, de skar det paa Sagen; av Hunen hadde de saa med en Gang Taktro. En vakker Dag saa de sandelig Stuen færdig for sine Øine, tækket, gulvlagt og Vinduerne indsat. Saa vann de ikke mere mellem Onnerne, de fik bordklæde og male senere.

Nu kom Geissler med stort Følge over Fjældet fra Sverige. Og Følget var tilhest, ridende paa blanke Hester og gule Sadler, det var vel rike Reisende, de var saa tykke og tunge, Hestene bugnet under dem; blandt disse store Herrer kom da Geissler gaaende tilfots. Det var ialt fire Herrer og Geissler, dertil var det to Oppassere som leidde hver sin Pakhest.

Rytterne steg av paa Tunet og Geissler sa: Der har vi Isak, det er selve Markgreven. Goddag, Isak! Der ser du, nu kommer jeg igjen, som jeg sa.

Geissler var den samme. Skjønt han kom tilfots lot han ikke til at føle sig ringere end de andre, ja hans slitte Frak hang sid og ensom nedover hans slunkne Bak, men han var overlegen og hovmodig i Ansigtet. Han sa: Det er Meningen at disse Herrerne og jeg skal litt op i Fjældet, de er saa fete, de skal bli av med litt Spæk.

Herrerne var forresten snille og godmodige, de smilte til Geisslers Ord og bad Isak undskylde at de kom som en Krig indover hans Gaard. De hadde

Niste med, saa de skulde ikke æte ham ut av Huset, men de vilde være taknemmelige for Tak over Hodet i Nat. Kanske de fik være i den nye Bygningen?

Da de hadde hvilet en Stund og Geissler hadde været inde hos Inger og Børnene gik alle de Fremmede op gjennem Skogen og blev borte tilkvælds. Nu og da utover Eftermiddagen hadde Folkene paa Gaarden hørt nogen ukjendt høie Skudd opi Fjældet, og Følget kom ned med nye Stenprøver i Poser. Blaakobber, sa de og nikket til Stenene. De førte en lærd og lang Samtale og saa paa et Kart som de saa løselig hadde tegnet, det var en Bergkyndig iblandt dem og en Ingeniør iblandt dem, en kaldtes Landshøvding, en Brukspatron; Luftbane, sa de, Taugbane, sa de. Geissler kastet ind et Ord nu og da og det syntes hver Gang at retlede Herrerne, det blev lagt adskillig Mærke til hans Ord. — Hvem er Eier paa Sørsiden av Vandet? spurte Landshøvdingen Isak. — Staten, svarte Geissler rapt. Han var vaken og gløgg, han holdt i Haanden det Dokument som Isak engang hadde underskrevet med sit Bumærke. — Jeg har jo sagt at det er Staten, spør du endda om det! sa han. Vil du kontrollere mig saa værsaagod!

Senere paa Kvælden tok Geissler Isak med sig i Enrum og sa: Skal vi sælge Kobberfjældet? — Isak svarte: Ja det er nu saa at Lensmanden har kjøpt Fjældet engang og betalt mig. — Rigtig, saa Geiss-

ler, jeg kjøpte Fjældet. Men nu er det ogsaa saa at du skal ha Procenter av Salg eller av Drift, vil du avhænde disse Procenter? — Det forstod ikke Isak og Geissler maatte forklare det: Isak kunde ikke drive Mine, han var Jordbruker, han ryddet Land; Geissler kunde heller ikke drive Mine. Penger, Kapital? Ho, saa meget han vilde! Men han hadde ikke Tid, han stod i meget, var idelig paa Reiser, maatte skjotte sine Eiendomme sørpaa og nordpaa. Nu vilde Geissler sælge til disse svenske Herrer, de var hans Kones Familje allesammen og rike Folk, Fagfolk, de kunde drive Fjældet. Forstod Isak det nu? — Jeg vil som Dokker vil! erklærte Isak.

Mærkelig — denne store Tillit gjorde vel den luvslitte Geissler godt: Ja det vet jeg nu ikke om du staar dig paa, sa han og overveiet. Pludselig blev han sikker og fortsatte: Men gir du mig frie Hænder saa skal jeg ialfald handle bedre for dig end du selv kunde ha gjort. — Isak begyndte: Hm. Dokker har fra forste Stund været en god Mand for os alle her .... Geissler rynket Panden og avbrøt ham: Ja det er godt!

Om Morgningen satte Herrerne sig til at skrive. Det var alvorlige Ting de skrev: først en Kjøpekontrakt paa firti Tusen Kroner for Fjældet, dernæst et Dokument hvori Geissler fraskrev sig hver Skilling av disse Penger til Fordel for sin Kone og sine Børn. Isak og Sivert blev kaldt ind for at un-

derskrive som Vidner paa disse Papirer. Da det var gjort vilde Herrerne avkjøpe Isak hans Procenter for en Bagatel, fem Hundrede Kroner. Geissler stoppet dem med de Ord: Spøk tilside!

Isak skjønte ikke stort av det hele, han hadde engang solgt og faat sin Betaling, men forresten saa var Kroner — det var ingenting, det var ikke Dalere. Sivert derimot utdrog litt mere, Tonen i Forhandlingerne var ham paafaldende: det var visst en Familjeaffære som blev op- og avgjort her. En av Herrerne kunde si: Kjære Geissler, du burde virkelig ikke ha saa røde Øine! Hvortil Geissler svarte gløggt, men vikende: Nei det burde jeg virkelig ikke. Men det gaar ikke efter Fortjeneste i denne Verden!

Var det saa at Fru Geisslers Brødre og Slægtninger vilde kjøpe væk hendes Mand, kanske med ett Slag frigjøre sig for hans Besøk i deres Hjem og hans plagsomme Familjeskap? Nu var jo Fjældet rimeligvis ikke værdiløst, det blev ikke paastaat av nogen; men det laa avsides til, Herrerne sa likefrem at de kjøpte det nu for at avhænde det igjen til Folk som maatte ha langt mere Magt end de til at drive det. Heri var intet urimelig. De sa ogsaa aapent at de visste ikke hvormeget de vilde faa igjen for Fjældet som det laa der: blev Drift aapnet saa var kanske firti Tusen ingen Betaling; blev Fjældet liggende der som nu var det bort-

kastede Penger. Men for alle Tilfælders Skyld vilde de ha rent Kjøp og derfor bydde de Isak fem Hundrede Kroner for hans Del.

Jeg er Isaks Fuldmægtig, sa Geissler, og jeg sælger ikke hans Ret under ti Procent av Kjøpesummen.

Fire Tusen! sa Herrerne.

Fire Tusen, sa Geissler. Isak eiet Fjældet, han faar fire Tusen. Jeg eiet det ikke, jeg fik firti Tusen. Vil Herrerne umake sig med at tænke dette over!

Ja men fire Tusen!

Geissler reiste sig og sa: Eller intet Salg!

De tænkte paa det, hvisket om det, gik ut paa Tunet, trak Tiden ut. Gjør Hestene i Orden! ropte de til Oppasserne. En av Herrerne gik ind til Inger og betalte fyrstelig for Kaffe, for nogen Æg og for Husrummet. Geissler gik tilsynelatende likegyldig omkring, men han var like vaken: Hvorledes gik det med Vandledningen ifjor? spurte han Sivert. — Den berget hele Avlingen. — Dere har brutt den Teigen dèr siden jeg var her sist? — Ja. — Dere maa ha en Hest til paa Gaarden, sa Geissler. Alt saa han.

Kom nu her og lat os faa en Ende paa det! ropte Brukspatronen.

Alle gik nu ind i Nybygningen igjen og Isaks fire Tusen Kroner blev optalt. Geissler fik et Papir, han stak det løst i Lommen som om det ikke hadde nogen Værdi. Gjem det! sa de til ham, og din

Hustru vil faa Bankboken om nogen Dager, sa de. — Geissler rynket Panden og svarte: Det er godt!

Men de var ikke færdige med Geissler. Ikke saa at han oplot sin Mund for at begjære noget, men der stod han nu og de saa hvorledes han stod der; kanske hadde han ogsaa betinget sig en Slump Penger for sig selv. Da Brukspatronen leverte ham en Seddelpakke nikket Geissler bare og sa atter at det var godt. Og saa tar vi et Glas sammen med Geissler, sa Brukspatronen.

De drak og var færdige. Saa tok de Farvel med Geissler.

I dette Øieblik kom Brede Olsen gaaende. Hvad vilde nu han? Brede hadde nok hørt de tordnende Skudd igaar og han forstod at noget foregik i Fjældet. Nu kom han og vilde sælge Berg han ogsaa. Han gik Geissler forbi og henvendte sig til Herrerne: han hadde opdaget mærkelige Stensorter, utrolige, somme som Blod, andre som Sølv; han kjendte hver liten Krog i Fjældene omkring og kunde gaa bent paa dem, han visste om lange Aarer med tungt Metal — hvad kunde det være for Slags Metal? — Har du Prøver? spurte den Bergkyndige. — Ja. Men kunde de ikke like saa godt gaa op i Fjældet? Det var ikke langt. Jo Prøver? Mange Sækker, mange Kasser, Brede hadde dem ikke med, men hadde dem hjemme, han kunde løpe hjem efter Prøver. Men det var snarere at løpe op i Bergene

efter nogen, hvis de vilde vente. Herrerne rystet paa Hodet og reiste.

Brede saa forurettet efter dem. Hadde Haapet blusset i ham et Øieblik saa sluktes det nu, han arbeidet under Uheld, intet vilde lykkes for ham. Det var godt at han hadde et let Sind at staa Livet imot med, han saa efter Rytterne og sa tilslut: Lykke paa Reisen med dokker!

Men nu blev han atter ydmyg til Geissler, til sin forrige Lensmand, og duttet ham ikke mere, men hilste til ham og sa Dokker. Geissler hadde under et eller andet Paaskud faat Lommeboken op og viste frem hvor diger den var med Penger. — Kan ikke Dokker hjælpe mig, Lensmand! sa Brede. — Gaa hjem og grøft ut Myren din! sa Geissler og hjalp ham ikke det Spor. — Jeg kunde godt ha tat med mig en hel Bør med Prøver, men hadde det ikke været bedre at se Bergene selv naar de nu var her? — Geissler overhørte ham og spurte Isak: Saa du ikke hvor jeg gjorde av det Dokumentet? Det var yterst vigtig, flerfoldige Tusen Kroner. Naa, her er det, midt i en Seddeldynge! — Hvad var det for Slags Folk? Tok de sig bare en Ridetur? spurte Brede.

Geissler hadde vel gaat i en stor Spænding, nu spaknet han av. Men han hadde endda Liv og Lyst til at utrette litt til: han fik med sig Sivert op i Fjældet, og Geissler hadde et stort Papir med og tegnet et Kart over Marken paa Sørsiden av Van-

det — hvad han nu hadde for Tanker med det. Da han nogen Timer senere kom ned til Gaarden igjen var Brede endda der, men Geissler svarte ham ikke paa noget Spørsmaal, men var træt og vinket bare med Haanden.

Han sov i ett Drag til tidlig den næste Morgen, saa stod han op med Solen og var uthvilet. Sellanraa! sa han og stod paa Tunet og saa sig vidt omkring.

Alle de Pengene jeg fik, sa Isak, skal jeg nu ha dem?

Prat! svarte Geissler. Skjønner du ikke at du skulde hat mere? Og det var egentlig mig du skulde hat dem av, efter vor Kontrakt; men som du saa høvde det ikke slik. Hvormeget fik du? Bare Tusen Daler, efter gammel Regning. Jeg staar og tænker paa at du maa ha en Hest til paa Gaarden. — Ja. — Jeg vet om en Hest. Han som nu er Stævnevidne hos Lensmand Heyerdahl later sin Gaard forfalde, han synes det er morsommere at reise omkring paa Panting. Han har solgt av Buskapen sin før, nu vil han sælge Hesten. — Jeg skal høre med han, sa Isak.

Geissler viste vide omkring med Haanden og sa: Alt er Markgrevens! Du har Hus og Dyr og et dyrket Jorde, ingen kan sulte dig ut!

Nei, svarte Isak, vi har alt som Gud har skapt!

Geissler vimset frem og tilbake paa Gaarden og gik pludselig ind til Inger: Blir det Raad til litt

Niste idag ogsaa? spurte han. Nogen Vafler igjen, uten Smør og Ost paa, det er nok av Godt i dem før. Nei gjør som jeg sier, jeg vil ikke bære mere.

Geissler ut igjen. Hans Hode maatte være i Uro, han gik ind i Nybygningen og satte sig til at skrive. Han hadde det uttænkt paa Forhaand, saa det tok ham ikke lang Tid, det var en Henvendelse til Staten, sa han overlegent til Isak, til Departementet for det Indre, sa han. Jeg har meget at staa i!

Da han hadde faat sin Niste og sa Farvel var det som han pludselig husket noget: Det er sandt, jeg glemte visst da jeg gik herfra sist — jeg hadde tat en Seddel ut av Lommeboken, men saa hadde jeg stukket den i Vestelommen. Der fandt jeg den. Jeg har saa mange Forretninger. — Dermed la han Inger noget i Haanden og gik.

Jo saa gik Geissler og syntes noksaa kjæk. Han var ingenlunde nedfor og han døde ikke paa længe, han kom igjen til Sellanraa og først mange Aar senere saa døde han. Det var et Savn hver Gang han gik fra Gaarden; Isak hadde tænkt paa at spørre ham om Breidablik og raadføre sig med ham, men det blev ikke til noget. Geissler vilde vel kanske ogsaa ha fraraadet ham at kjøpe Stedet — at kjøpe Rydningsland til en Kontorist som Eleseus.

XVIII

Sivert Morbror blev allikevel ryr. Det tok Eleseus en tre Ukers Tid at være hos ham, saa var den Gamle død. Eleseus ordnet med Begravelsen og var rigtig flink i den Retning, han fik fat i en og anden Fuchsiablomst fra Stuerne omkring og laante Flag til halv Stang og kjøpte sort Mugg hos Handelsmanden til nedrullede Gardiner. Isak og Inger blev budsendt og kom til Jordfæstelsen, Eleseus var den egentlige Vært og forestod Trakteringen til de Indbudne, ja da Liket blev sunget ut sa Eleseus endog nogen pene Ord over Kisten og hans Mor tok til Lommetørklædet av Stolthet og Rørelse. Alt gik brillant.

Paa Hjemveien i Farns Selskap maatte Eleseus bære sin Vaarfrak aapenlyst, men Spaserstokken skjulte han i et av dens Ærmer. Det gik godt like til de skulde i Baat over Vandet, saa kom jo Farn uforvarende borti Frakken og der hørtes et Knæk. — Hvad var det? spurte han. — Det var ikke noget, svarte Eleseus.

Men den knækkede Stok blev ikke bortkastet, da

de kom hjem søkte Eleseus efter en høvelig Holk. — Kan vi ikke spjelke han? sa Sivert, den store Spilopmaker. Se her, dersom at vi lægger paa han en god Træspile paa to Sider og rører med Bektraad ..? — Jeg skal røre dig med Bektraad, svarte Eleseus. — Hahaha. Men du vil kanske heller røre med et rødt Hosebaand? — Hahaha, sa Eleseus ogsaa, men saa gik han til Morn og fik et gammelt Fingerbøl av hende og det filet han Bunden av og gjorde sig en rigtig pen Holk til Spaserstokken. Aa Eleseus var ikke saa kjeivet med sine lange hvite Hænder!

Brødrene apet med hverandre fremdeles: Skal jeg faa det som er efter han Sivert Morbror? spurte Eleseus. — Om du skal faa det? Hvormeget er det? spurte Sivert. — Hahaha, du vil først vite hvormeget det er, din Gjærrighund! — Ja du kan gjærne faa det! sa Sivert. — Det er imellem fem og ti Tusen. — Daler? ropte Sivert. Han kunde ikke tilbakeholde det. — Eleseus regnet jo aldrig i Dalere, men nu høvde det saa og han nikket. Og han lot Sivert gaa med den Besked til næste Dag.

Saa kom Eleseus tilbake til Saken: Du gaar nok og angrer paa den Gaven din igaar? sa han. — Din Tosk! svarte Sivert rigtignok, men fem Tusen Daler var nu fem Tusen Daler og ingen Smaaskilling; hvis ikke Brorn var en Lus eller en Indianer saa gav han vel tilbake Halvdelen. — Nu skal jeg si dig ett, forklarte endelig Eleseus, at jeg tror ikke jeg vilde blit fet av den Arven. — Sivert saa for-

undret paa ham: Naa, ikke det? — Nei ikke saa særdeles og par excellence fet.

Eleseus hadde jo lært at skjønne sig bra paa Regnskaper, Morbrorns Skrin, det berømte Flaskefôr var blit aapnet for ham og han hadde maattet gjennemgaa alle Papirer og Summer og tælle op Kassa. Sivert Morbror hadde ikke sat sin Søstersøn i Arbeide paa Jorden eller med Omvøring av Noten i Naustet, han hadde indviklet ham i en frygtelig Uorden med Tal og Regnskapsposter. Om en Skatteyder for ti Aar siden hadde betalt med en Gjeit eller nogen Voger Tørsei saa stod ikke Gjeiten eller Tørseien der, men Gammel-Sivert hentet Manden frem av sin Hukommelse og sa: Han har betalt! — Naa, saa stryker vi den Posten, sa Eleseus.

Her var nok Eleseus den rette Mand, han var snil og opmuntret den Syke med at Stillingen var god, de to hadde koset sig sammen, sandelig endog spøkt saa smaat. Eleseus var vel i et og andet naragtig, men det var Gammel-Sivert og, de hadde simpelthen forfattet høitravende Dokumenter til Fordel ikke bare for Lille-Sivert, men ogsaa for Bygden selv, den Komune som den Gamle hadde tjent i tredive Aar. Maken til herlige Dager som nu forløp! — Jeg kunde aldrig ha faat nogen bedre end som dig, Eleseusmand! sa Sivert Morbror. Han sendte Bud ut og kjøpte en Sauskrott midt paa Sommeren, Fisk blev bragt ham fersk fra Sjøen,

Eleseus fik Ordre til at betale av Skrinet. De levet godt. De fik fat paa Oline, de kunde ikke ha utpønsket nogen bedre til at delta i et Gilde, heller ingen mere skikket til at utbrede et stort Ry over Gammel-Siverts siste Dager. Og Tilfredsheten var gjensidig: Jeg mener vi maa betænke ho Oline ogsaa med ørlite, sa Sivert Morbror, hun er nu Enke og i smaa Kaar. Det blir endda nok igjen til han Lille-Sivert. — Det kostet Eleseus nogen Pennestrok med øvet Haand, en Tilføielse til den siste Vilje, saa var ogsaa Oline med blandt Arvingerne. — Jeg vil sørge for dig, sa Gammel-Sivert til hende. I Tilfælde av at jeg ikke skulde komme mig og gaa mere her paa Jorden saa vil jeg ikke at du skal forsmægte, sa han. — Oline utbrøt at hun blev maalløs, men det blev hun ikke, hun var rørt og graat og takket, ingen kunde finde slike Forbindelser mellem en jordisk Gave og for Eksempel „Himlens store Gjengjældelse hisset" som Oline. Nei maallos blev hun ikke.

Men Eleseus? Hadde han i Begyndelsen kanske set lyst og stort paa Morbrorns Stilling saa maatte han senere begynde at tænke sig om og tale. Han provet med en svak Indvending: Kassa er jo ikke akkurat i Orden, sa han. — Ja, men end alt som er efter mig! svarte den Gamle. — Ja og saa har du vel Penger hist og her i Bankerne? spurte Eleseus; for slik gik Sagnet. — Naa, sa den Gamle, hvorledes det nu kan være med det. Men end Notbruket, end

Gaarden og Husene og Buskapen og hvite Kjyr og røde Kjyr! Jeg mener du vil ape, Eleseusmand!

Eleseus visste ikke hvormeget Noten kunde være værdt, men Buskapen den hadde han set: den var en Ku. Den var hvit og rød. Sivert Morbror talte kanske i Vildelse. Og Eleseus skjønte heller ikke alle den Gamles Regnskaper, de var kommet i Rot, i Vase, især fra det Aar Mynten gik over fra Daler til Krone: Herredskassereren hadde da ofte regnet disse smaa Kroner for fulde Dalere. Intet Under at han trodde sig rik! Men naar alt var klaret frygtet Eleseus for at det kanske ikke blev meget igjen, kanske intet. Kanske rak det ikke til.

Ja Sivert kunde gjærne love ham det som blev igjen efter Morbrorn.

Brødrene spøkte med det, Sivert var ikke nedslaat, tværtimot, det vilde vel ha kommet til at nage ham litt mere hvis han virkelig hadde tøiset bort fem Tusen Daler. Han visste godt at det var paa pure Spekulation han var blit opkaldt efter Morbrorn, han hadde intet fortjent av ham. Nu nødde han Eleseus til at motta Arven: jovisst skal du ha han, kom, lat os gjøre det skriftlig! sa han. Jeg under dig at bli rik. Forsmaa ikke!

De hadde mangen Spas sammen. Sivert var sandelig den som mest hjalp Eleseus til at holde ut hjemme; meget vilde ha været mørkere uten ham.

Nu var forresten Eleseus blit noksaa fordærvet igjen, denne tre Ukers Lediggang paa den andre

Siden av Fjældet hadde ikke været av det gode for ham, der hadde han ogsaa besøkt Kirken og staset godt op, ja han hadde truffet Piker. Herhjemme paa Sellanraa var ingen, Jensine, den nye Tausen, var ikke noget, bare et Arbeidsmenneske, hun høvde bedre for Sivert. — Jeg har Lyst til at vite hvorledes ho Barbro paa Breidablik er blit siden hun blev voksen, sa han. — Gaa nedover til han Aksel Strøm og se! sa Sivert.

Eleseus gik en Søndag. Jo han hadde været utenbygds og faat Mot og Munterhet igjen, faat Blod paa Tand, han kom og livet op i Aksels Gamme. Barbro selv var ingenlunde at foragte, hun var ialfald den eneste i Marken, hun spilte paa Gitaren og talte kvikt, desuten lugtet hun ikke av Reinfant, men av ægte Saker, Hodevand. Eleseus paa sin Side lot forstaa at han bare var hjemme i Ferien, Kontoret kaldte ham snart tilbake. Imidlertid var det morsomt at være hjemme igjen ogsaa, paa gamle Tomter, og han hadde nu for sin Del Kammerset at bo i. Men det var ikke Byen!

Nei det skal Gud vite at Marken ikke er Byen! sa Barbro ogsaa.

Aksel selv blev ikke til stort overfor disse to Bymennesker, han kjedet sig og gik ut og saa over sit Jorde. De hadde frit Spil og Eleseus var storartet. Han fortalte at han hadde været i Nabobygden og begravet sin Morbror og glemte ikke at han hadde holdt en Tale over Kisten.

Da han skulde gaa bad han Barbro om at følge ham litt paa Hjemveien. Men nei Tak. — Er det Skik og Bruk i Byen din at Damerne følger Herrerne paa Hjemveien? spurte hun. — Da blev sandelig Eleseus rød og skjønte at han hadde fornærmet hende.

Men han gik ned til Maaneland næste Søndag ogsaa og da hadde han Stokken i Haanden. De talte som sist og Aksel var atter ikke til noget: Far din har nu en stor Gaard og har bygget han svært op, sa han. — Aaja han har nu at bygge for ogsaa. Det staar ikke paa for han Far! svarte Eleseus og brændte efter at faa bravere litt; det er værre for os andre fattige Stakkarer! — Hvorledes? — Naa, har dokker ikke hørt det? Det har netop været nogen svenske Millionærer hos ham og kjøpt et Kobberfjæld av ham. — Du sier ikke det! Saa fik han mange Penger? — Kolossalt. Jaja lat mig nu ikke skryte, men det var jo ialfald en hel Masse Tusener. Hvad det var jeg skulde sagt: Bygge, sier du? Jeg ser du har Tømmer liggende, naar skal du selv bygge? — Barbro svarte til: Aldrig!

Aldrig! var nu bare Næsevishet og Overdrivelse: Aksel brøt Stenen ifjor Høst og kjørte den hjem i Vinter; nu mellem Onnerne iaar hadde han lagt Muren med Kjælder og alt godt, tilbake stod at lafte op Huset. Han haapet at faa en Stue under Tak alt i Høst, han hadde tænkt at være aat han Sivert om nogen Dages Hjælp, hvad trodde Eleseus

om det? — Jo, trodde Eleseus. Men du kan faa mig, sa han smilende. — Dokker? sa Aksel ærbødig og dokret ham pludselig; Dokker har Geni for andre Ting. — Hvor det smakte at bli anerkjendt endog i Marken! Jeg er stygt rædd for at disse Hænderne mine duger ikke, sa Eleseus ogsaa og var fin paa det. — Lat mig se! sa Barbro og tok hans Haand.

Aksel kom utenfor Samtalen igjen og gik ut, de to var atter alene. De var jævngamle, de hadde gaat paa Skole sammen og lekt og kysset hverandre og sprunget, nu frisket de op med uendelig Overlegenhet sine Barndomsminder og det var ikke frit for at Barbro gjorde sig litt til. Naturligvis var ikke han Eleseus som de store Kontorister i Bergen som hadde baade Briller og Guldur, men han var en Herre her i Marken, det kunde ikke nægtes. Og nu tok hun frem og viste ham Fotografiet fra Bergen: slik saa hun ut da; men nu og! — Hvad det er som mankerer dig nu? spurte han. — Naa, saa har jeg ikke tapt mig, synes du? — Tapt dig? Jeg vil bare si dig engang for alle at jeg synes du er dobbelt saa pen nu, sa han, fyldigere i det hele tat. Tapt dig? Nei den er klassisk! sa han. — Men synes du ikke at Kjolen min er pen her, utskaaren i Halsen og nedover Ryggen? Og saa hadde jeg Sølvkjæden som du ser og den kostet mange Penger, jeg fik den til Forærings av den ene av Kontoristerne jeg var hos. Men saa mistet jeg den. Ja jeg mistet

den ikke akkurat, men jeg trængte Pengene da jeg reiste hjem. — Eleseus spurte: Kan ikke jeg faa dette Fotografiet? — Faa det? Hvad faar jeg igjen for det? — Aa her visste Eleseus saa godt hvad han helst vilde svare, men han torde ikke. Jeg skal fotografere mig naar jeg kommer til Byen, saa skal du faar mit igjen, svarte han derimot. Hun gjæmte Billedet og sa: Nei, jeg har bare dette igjen. — Da gik et Mørke gjennem hans unge Hjærte og han rakte Haanden ut efter Billedet. — Jaja, giv mig saa noget igjen for det straks! sa hun leende. Og saa tok han og kysset hende en ordentlig Gang.

Nu blev det mere tvangfrit, Eleseus blomstret op, han blev storartet. De flirtet og spaset og lo, de skulde være Dus, sa han. Da du tok Haanden min istad var du som en nydelig Svanedæmper, sa han. — Jaja, nu reiser du snart til Byen igjen og saa kommer du vel aldrig hit mere, sa Barbro. — Tror du saa galt om mig? spurte Eleseus. — Naa, har du ikke nogen som holder dig tilbakers? — Nei. Mellem os sagt saa er jeg ikke forlovet, sa han. — Jo det er du visst. — Nei det er Fakta sandt jeg sier.

De flirtet en lang Stund, Eleseus var absolut forelsket: Jeg skal skrive til dig, sa han; faar jeg Lov til det? — Ja, svarte hun. — Ja for jeg vil ikke være smaalig og gjøre det uten Lov! Pludselig blev han skinsyk og spurte: Jeg har hørt at du er forlovet med han Aksel her, er det saa? — Med han Aksel! sa hun saa foragtelig at det trøstet ham. Han skal

bli blaa! sa hun. Saa angret hun sig og la til: Han Aksel er bra nok for sig, men. Og han holder Bladet til mig og gir mig mangen Gang en Foræring, jeg skal ikke vør at si andet. — Gudbevars! medgav Eleseus ogsaa, han kan være en svært enestaaende og utmærket Mand paa sin Maate, det er ikke det som er Kjærnen.

Men ved Tanken paa Aksel maatte vel Barbro være blit urolig, hun reiste sig og sa til Eleseus: Nei nu maa du gaa, for jeg skal i Fjøset!

Næste Søndag gik Eleseus ned betydelig senere end ellers og han hadde selv Brevet med. Det var et Brev! En Ukes Henrykkelse og Hodebrudd, han hadde frembragt det, utøvet det: Til Frøken Barbro Bredesen, to a tre Ganger har jeg nu hat den for mig saa unævnelige Lykke at se dig igjen ....

Naar han kom saa sent paa Kvæld som nu maatte vel Barbro være færdig i Fjøset og hadde kanske alt lagt sig. Det skadet ikke, det hovde netop godt.

Men Barbro var oppe og sat i Gammen. Nu saa hun med en Gang ut som om hun slet ikke vilde være kjærlig mere, slet ikke; Eleseus fik det Indtryk at Aksel hadde hat hende fat og kanske formanet hende. — Værsaagod, her er Brevet jeg lovet dig! — Tak! sa hun og aapnet Brevet og læste det uten synlig Glæde. Jeg maatte ha kunnet skrive saa godt som du! sa hun. — Han var skuffet. Hvad hadde han gjort, hvad gik av hende? Og hvor var Aksel? Borte. Han var kanske litt træt av disse

jaalete Søndagsbesøk og vilde være hjemmefra; han kunde jo ogsaa hat et nødvendig Ærend da han gik til Bygden igaar. Borte.

Hvad du sitter inde i denne kvalme Gammen for paa en saan nydelig Kvæld? Kom og gaa ut! sa Eleseus. — Jeg venter paa han Aksel, svarte hun. — Han Aksel? Kan du ikke leve han Aksel foruten? — Jo, men skal han ikke ha Mat naar han kommer?

Tiden gik, sløsedes bort, de kom ikke nærmere hverandre, Barbro var og blev lunefuld. Han prøvet at fortælle fra Nabobygden igjen og glemte atter ikke at han hadde holdt Tale: Det var ikke saa meget jeg hadde at si, men jeg tok da Taarerne ut paa nogen. — Naa, sa hun. — Og saa var jeg ved Kirken en Søndag. — Hvad du freget der? — Nei freget? Jeg var der bare og saa mig om. Presten var ikke videre til at præke, efter mit ringe Skjøn, han hadde ikke nogen god Utførsel.

Tiden gik.

Hvad du tror han Aksel mener om det hvis han finder dig her i Kvæld og? sa Barbro pludselig. — Nei om hun hadde git ham et Slag i Brystet kunde han ikke ha blit mere forsagt. Hadde hun glemt hele forrige Gang? Var det ikke en Avtale at han skulde komme i Kvæld? Han blev dypt saaret og mumlet: Jeg kan jo gaa igjen! — Det syntes hun ikke at forfærdes over. — Hvad jeg har gjort dig? spurte han med bævrende Mund. Det syntes at

græmme ham meget, han var i Nød. — Gjort mig? Nei du har ikke gjort mig nogen Ting. — Ja hvad som er i Veien med dig i Kvæld? — Med mig? Hahaha! Men forresten saa kan jeg ikke undres paa det at han Aksel blir sindt. — Jeg skal gaa! gjentok Eleseus. Men det forfærdet hende atter ikke, hun brydde sig ikke om ham og at han sat der og kjæmpet med sine Følelser. Hun var et Asensmenneske.

Nu begyndte en Ærgrelse at stikke ham, i Forstningen ytret han den paa en fin Maate: at hun sandelig ikke var nogen gunstig Repræsentant for Kvindekjønnet! Men da det ikke hjalp — aa han skulde heller ha tiet og taalt, hun blev bare værre. Men han blev heller ikke bedre, han sa: Hadde jeg visst hvorledes du er saa hadde jeg ikke kommet nedover i Kvæld. — End saa? svarte hun tilbake. Saa hadde du ikke faat luftet Stokken din som du sitter med. — Aa Barbro hun hadde været i Bergen, hun kunde spotte, hun hadde ogsaa set ordentlige Spaserstokker, derfor kunde hun nu spørre saa næsevist at hvad var det for Slags lappet Paraplyskaft han svinget med? — Han taalte det. Saa vil du vel ha Fotografiet dit tilbake ogsaa da? sa han. — Virket ikke dette saa virket intet, det var det yterste man kunde tænke sig i Marken at ta en Gave tilbake. — Hvad det nu kan være med det, svarte hun undvikende. — Joda, erklærte han kjækt, jeg skal skikke dig det med det allerførste. Lat saa mig faa Brevet mit!

Han reiste sig.

Javel, hun gav ham Brevet, men saa fik hun ogsaa Taarer i Øinene, jo nu slog hun om, Tjenestepiken blev rørt, Vennen forlot hende, Farvel for siste Gang! Du gjør ikke at gaa, sa hun, jeg bryr mig ikke om hvad han Aksel tror. — Men nu vilde han nytte Overtaket og bad Farvel og sa Tak for sig. For naar en Dame er saaledes som du saa absenterer jeg mig, sa han.

Han gik sagtelig bort fra Gammen og hjemover og plystret og svinget Stokken og var Kar. Pyt! En liten Stund efter kom Barbro ogsaa gaaende, hun kaldte paa ham et Par Ganger. Javel, han stanset, det gjorde han, men han var en saaret Løve. Hun satte sig i Lyngen og syntes angrende, hun tufset med en Lyngkvist, og litt efter litt blev han rimeligere igjen han ogsaa og bad om et Kys, til siste Avsked, sa han. — Nei det vilde hun ikke. — Vær nu bedaarende som forrige Gang! sa han og gik omkring hende paa alle Kanter og gik fortere og fortere for om mulig at se sit Snit. Men hun nægtet at være bedaarende, hun reiste sig. Der stod hun. Da nikket han bare og gik.

Da han var ute av Syne dukket pludselig Aksel frem fra nogen Busker. Barbro skvat til og spurte: Hvorledes er det, kommer du ovenfra? — Nei jeg kommer nedenfra, svarte han. Men jeg saa dokker to gaa opover her. — Naa, det gjorde du! Ja det blev du fet av! ropte hun med ett rasende. Hun var

saavisst ikke mindre lunefuld nu: Hvad du farer og snuser efter? Hvad skjeller det dig! — Aksel var ikke rigtig mild: Naa, saa har han været her idag igjen? — End saa? Hvad du vil han? — Nei hvad j e g vil han. Men hvad er det d u vil han? Du skulde skjæmmes! — Skjæmmes? Skal vi tie om det, skal vi tale om det? spurte Barbro med et gammelt Ord. Jeg sitter ikke i Gammen din som et Mindesmærke, saa meget du vet det! Hvad jeg skulde skjæmmes for? Dersom at du gaar og faar dig en anden Husbestyrerinde saa skal jeg reise. Du skal bare holde Munden din, hvis det ikke er skammelig at umake dig med det. Der har du mit Svar. Nu skal jeg net akkurat gaa hjem og sætte Maten din frem og koke Kaffen, saa kan jeg gjøre det jeg vil siden.

Under fuld Trætte kom de hjem.

Nei de var ikke altid enige Aksel og Barbro. Hun hadde alt været i et Par Aar hos ham og det hadde nu og da været Rivninger, mest fordi Barbro vilde reise. Han var efter hende om at bli for altid, om at slaa sig til for godt og dele Gammen og Livet med ham, han visste jo hvor ondt det var at bli uten Hjælp igjen, — dette hadde hun ogsaa flere Ganger lovet at gaa ind paa, ja i kjærlige Stunder kunde hun ikke tænke sig andet end at bli. Men saasnart de blev Uvenner truet hun igjen med at reise. Om ikke andet saa talte hun om at reise til

Byen med Tænderne sine, de værket bort. Reise, reise! Han maatte ha et Baand paa hende.

Baand? Det hørtes ut for at hun lot haant om alle Baand.

Naa, du vil reise nu ogsaa? sa han. — Om saa var? spurte hun. — K a n du reise? — Kan jeg ikke? Du tror jeg er opraadd fordi det lider til Vinteren, men jeg kan faa mig Post i Bergen igjen hvad Tid somhelst. — Da sa Aksel noksaa tryg: Det kan nu ialfald ikke bli for som først. Gaar du ikke med Barn? — Barn? Nei. Hvad er det for et Barn du snakker om? — Aksel stirret paa hende. Var Barbro blit gal?

En anden Sak var det at han selv — Aksel — kanske hade været forlite taalsom: da han nu hadde faat dette Baand paa hende begyndte han at optræde med litt forstor Tryghet, det var uklokt, han trængte ikke at si hende saa ofte imot og ophidse hende, det hadde ikke været nødvendig at befale hende likefrem at være med at sætte Poteten i Vaar, den kunde han til Nød ha sat alene. Han skulde tidsnok vite at gjøre sig til Herre naar de var gifte, indtil da burde han bruke Forstand og gi efter.

Men det var bare dette forsmædelige med Eleseus, med Kontoristen, som kom støvendes med fin Tale og Spaserstav. Var nu dette en Maate for en forlovet Pike og i hendes Tilstand! Var det mulig

at forstaa noget saa galt! Indtil nu hadde Aksel været uten Medbeiler i Marken, saa forandret Situationen sig.

Her er ferske Avisblade til dig, sa han. Og saa er her en liten Ting som jeg har faat fat i til dig. Du faar nu se om du liker han. — Hun var kold. Skjønt de begge sat og drak kokhet Kaffe av Skaalen svarte hun iskoldt: Jeg vaager det er den Guldringen som du har lovet mig i over et Aar!

Der forløp hun sig ialfald, for det var netop Ringen. Men nogen Guldring var det ikke og det hadde han aldrig lovet hende, det fandt hun paa nu; men det var en Sølvring med forgyldte Hænder paa, altsaa ægte nok og stemplet med Karat. Men aa den ulykkelige Bergensreise, Barbro hadde set ordentlige Forlovelsesringer, kom bare ikke og fortæl hende noget! — Den Ringen kan du ha selv, sa hun. — Hvad som feiler han? — Feiler han? Det feiler han ingen Ting, svarte hun og reiste sig og begyndte at rydde av Bordet. — Du faar nu ha han for som først, sa han, det blir vel Raad til en anden siden. — Det svarte hun intet til.

Men forresten saa var Barbro et Skarn i Kvæld. Var ikke en ny Sølvring Tak værdt engang? Det maatte være denne fine Kontoristen som hadde endesnudd hendes Tankegang. Aksel kunde ikke bare sig for at si: Men kan du fortælle mig hvad denne Eleseusen rænder her efter? Hvor vil han hen med dig? — Hen med mig? — Ja for skjønner

ikke den Komlingen hvorledes det er fat med dig? Ser han det ikke paa dig? — Barbro vendte sig ret imot ham og sa: Naa, du tror nu du har bundet mig her til dig, men du skal faa se at det blir Løgn! — Naa, sa Aksel. — Ja. Og du skal faa se at jeg skal reise ogsaa! — Aksel bare satte op et lite Smil til dette og han gjorde det ikke engang stort og aapenlyst, nei for han vilde ikke ærte hende. Saa sa han beroligende som til et Barn: Nei nu skal du være skikkelig, Barbro. Du vet jo du og jeg!

Og naturligvis, langt paa Nat endte det med at Barbro blev blid igjen og endog sovnet med Sølvringen paa Fingeren.

Det rettet sig vel altsammen.

For de to i Gammen rettet det sig nok, men med Eleseus var det værre, han hadde ondt for at komme over den Krænkelsen han hadde lidt. Da han ikke forstod sig paa Hysteri trodde han at han var blit narret av pur Ondskap, ho Barbro paa Breidablik hadde været litt for kjæk av sig, lat være at hun hadde været i Bergen!

Fotografiet hadde han skikket Barbro tilbake paa den Maaten at han selv bragte det en Nat og drev det ind til hende i Høihuset hvor hun hadde sin Seng. Han hadde saa langtfra gjort det i en grov og uhøflig Form: han hadde puslet længe med Døren for at faa hende vaken, og da hun reiste sig paa Albuen og spurte: Finder du ikke Veien ind i Kvæld? saa hadde dette familjeagtige Spørsmaal

stukket ham som en Naal eller en Sabel, men han hadde ikke skreket, bare latt Fotografiet seile pent indover Gulvet. Og saa var han gaat sin Vei. Gaat? Egentlig saa hadde han gaat nogen Skridt, men derpaa var han begyndt at løpe, han var saa altereret, saa opspilet, hans Hjærte slog haardt. Borte ved nogen Busker stanset han og kikket tilbake — nei hun kom ikke. Aa han hadde halvt haapet det! Og om hun ialfald hadde vist saapas Godhet for ham! Men saa skulde jo Pokker ha løpet naar hun ikke var like i Hælene paa ham, i bare Særken og et Skjørt, fortvilet, ja sønderknust over sig selv og over det familjeagtige Spørsmaalet som ikke var myntet paa ham.

Han gik hjemover uten Stok og uten at plystre, nei han var ikke Kar længer. Et Stik i Brystet er ingen Smaating.

Og var det dermed endt?

En Søndag gik han nedover igjen bare for at kikke. Med en syk og utrolig Taalmodighet laa han og luret borti Buskene og stirret over til Gammen. Da Liv og Rørelse endelig viste sig derborte var det som for at gjøre det aldeles av med ham: Aksel og Barbro kom begge ut av Gammen og gik sammen til Fjøset. De var kjærlige mot hverandre nu, ja de hadde en velsignet Stund, de gik med Armene om hverandre, han agtet at hjælpe hende i Fjøset. Ser man det!

Eleseus saa paa Parret med en Mine som om han

hadde tapt alt, som om han var ruineret. Kanske tænkte han som saa: hun gaar Arm i Arm med Aksel Strøm, hvorledes hun er kommet til det vet jeg ikke, engang holdt hun Armene omkring mig! Der forsvandt de i Fjøset.

Naa, værsaagod! Pyt! Skulde han ligge her i Buskene og glemme sig selv? Det skulde han bra gjøre, ligge næsegrus og glemme sig selv. Hvem var hun? Men han var den han var. Og pyt igjen!

Han sprang op og stod. Saa kostet han Lyng og Rusk av sine Bukser og rettet sig op og stod igjen. Hans Vrede og Overmot gav sig et rart Utslag: han blev desperat og gav sig til at synge en Vise av ikke ubetydelig Frivolitet. Og han hadde et inderlig Uttryk i Ansigtet naar han gjorde sig Flid og sang endda høiere de værste Steder.

XIX

Isak kom tilbake fra Bygden med en Hest.

Javel, det var blit til det at han kjøpte Hesten av Stævnevidnet, den var, som Geissler hadde sagt, fal, men den kostet to Hundrede og firti Kroner, det blev seksti Daler. Det var ingen Mening blit i Hestepriserne nu mere, i Isaks Barndom kunde man faa den bedste Hest for femti Daler.

Men hvorfor han ikke selv hadde alet Hest? Han hadde overveiet det, hadde tænkt sig et Fors Føl — som han hadde maattet bie paa i baade et og to Aar. Det kunde den gjøre som hadde Tid at avse i Jordbruket, en som kunde late en Myrteig ligge ubrutt til han engang fik Hest til at kjøre hjem Avlingen av den. Som Stævnevidnet sa: Jeg gir ikke om at fodre paa en Hest; det Høiet jeg har kan Kvindfolkene mine bære ind mens jeg er ute paa Fortjeneste!

Den nye Hest var en gammel Tanke hos Isak, en flereaarig Tanke, det var ikke Geissler som hadde sat ham paa den. Derfor hadde han jo ogsaa forberedt sig efter Ævne: et Spiltaug til, et Tjor til nu for Sommeren; Kjøredoninger hadde han nogen

av, flere fik han gjøre til Høsten. Det vigtigste av alt, Fodret, hadde han naturligvis ikke glemt: hvorfor hadde det været saa nødvendig at bryte den siste Myren alt ifjor naar det ikke var for at slippe at minke Kuholdet og endda ha Vinterfoder til den nye Hesten? Nu stod Myren isaad til Grønfor. Det var til de kalvende Kjyr.

Jo alt var uttænkt. Inger hadde atter god Grund til at bli forundret og slaa Hænderne sammen som i gamle Dager.

Isak kom med Nyheter fra Bygden: Breidablik skulde sælges, det var nu lyst op paa Kirkebakken. Den lille Avlingen som var, Høistraaene og Poteten, skulde gaa med i Handelen, kanske endog Dyrene, nogen faa Dyr, Smaafæ.

Vil han snoft sælge hele Hjemmet sit og gjøre sig ren! ropte Inger. Og hvor skal han flytte hen? — Til Bygden. —

Det var rigtig nok, Brede skulde til Bygden. Men han hadde først prøvet at faa bo hos Aksel Strøm hvor Barbro alt var. Det fik han ikke. Brede vilde ikke for alt i Verden forstyrre Forholdet mellem Datteren og Aksel, saa han agtet sig for at være paagaaelig, men jammen var dette en lei Strek i Regningen. Aksel skulde jo lafte op den nye Stuen til Høsten, naar da han og Barbro flyttet ind i den saa kunde vel Brede og Familjen faa være i Gammen? Nei! Se, Brede tænkte ikke som Nybygger, han skjønte ikke at Aksel maatte rømme ut fordi

han trængte Gammen til den økende Buskap: ogsaa Gammen skulde gaa over til Fjøs. Selv efter at han hadde faat alt forklaret var Tankegangen ham fremmed: Menneskene maatte vel gaa foran Dyrene, sa han. — Nei det var saa langt fra Nybyggerens Mening: Dyrene først, Menneskene kunde altid skaffe sig Vinterhi. — Barbro blandet sig nu i det og sa: Naa, du sætter Dyrene dine foran os Mennesker? Det var bra jeg fik vite det! — Sandelig, Aksel gjorde jo en hel Familje fiendtlig mot sig fordi han ikke hadde Husrum til den. Men han gav ikke efter. Han var jo heller ikke dum og godslig, men var tværtimot blit mere og mere gjærrig, han visste godt at en slik Indflytning vilde føre til adskillig flere Munder at mætte. — Brede tysset paa sin Datter og lot forstaa at han ogsaa allerhelst flyttet ned i Bygden igjen, han kunde ikke sutinere i Vildmarken, sa han, det var jo alene derfor han solgte.

Aa men i Grunden var det nu ikke Brede Olsen som solgte, det var Banken og Handelsmanden som realiserte Breidablik, men for et Syns Skyld skulde det gaa i Brede sit Navn. Saa mente han sig reddet fra Skammen. Og Brede var ikke saa værst nedboiet da Isak traf ham, han trøstet sig med at han fremdeles var Inspektør over Telegraflinjen, det var en sikker Indtægt, med Tiden vilde han nok igjen arbeide sig op til sin gamle Stilling i Bygden som Pot og Pande og Lensmandens Følgesvend.

Naturligvis hadde Brede ogsaa været rørt, det hørte til: det var jo saa sin Sak at skille sig med et Sted som han hadde levet paa og slitt og arbeidet paa i mange Aar og faat kjært! Men den gode Brede lot sig aldrig varig kue. Det var hans bedste Side, hans Charme. Han hadde engang faat Inspiration til at dyrke Jord, den Prøve hadde ikke faldt heldig ut, men paa samme luftige Maate hadde han handlet i andre Spørsmaal og kommet bedre fra det: ja hvem visste om ikke endog hans Stenprøver engang vilde bli en vældig Affære! Men se ialfald til Barbro som han hadde faat ind paa Maaneland, hun kom jo aldrig fra Aksel Strøm mere, det torde han si, det var synlig for enhver.

Nei det stod ikke paa saalænge han hadde Helsen og kunde stræve for sig og sine! sa Brede Olsen. Og retnu blev alle Børnene saapas store at de reiste ut og sørget for sig selv, sa han. Helge var alt paa Sildnot og Katrine skulde til Doktoren og være. Saa hadde de bare to mindre igjen — jaja, det laget sig jo til en tredje, men.

Isak kom med en Nyhet til fra Bygden: Lensmandsfruen hadde faat en Liten. — Inger med en Gang interesseret: Gut eller Pike? — Det hørte jeg ikke, svarte Isak.

Men Lensmandsfruen hadde faat Barn — hun som altid i Kvindeforeningen hadde talt imot de overhaandtakende Børnefødsler i Fattigstuerne: lat Kvinden heller faa Stemmeret og Indflytelse paa

sin egen Skjæbne! sa hun. Nu var hun fanget. Ja, hadde Prestefruen sagt, hun har nok brukt sin Indflytelse, hahaha, men allikevel undgik hun ikke sin Skjæbne! Dette vittige Ord om Fru Heyerdahl gik Bygden rundt og blev forstaat av noksaa mange; Inger forstod det kanske ogsaa, bare Isak forstod ingenting.

Isak han forstod at arbeide, at drive sin Haandtering. Nu var han blit en rik Mand med en stor Gaard, men de mange Kontanter som Slumpen hadde fort indpaa ham gjorde han daarlig Bruk av: han gjæmte dem. Marken frelste ham. Hadde Isak levet nede i Bygden vilde kanske den store Verden ha indvirket litt endog paa ham, der var saa meget gildt, saa fine Forhold, han vilde ha kjøpt Unødvendigheter og gaat med rød Helgeskjorte til Hverdag. Her i Marken var han værnet mot alle Overdrivelser, han levet i klar Luft, han vasket sig Søndag Morgen og lauget sig naar han var oppe ved Fjældvandet. Det Tusen Daler — javel, en Himlens Gave, hver Skilling til at gjæmme. Hvad til ellers? Isak kunde mere end greie sine ordinære Utgifter bare ved at sælge fra Dyrene og Jorden.

Eleseus han visste jo bedre, han hadde raadet Farn til at sætte Pengene i Banken. Det kunde godt være, at dette var det forstandigste, men det var ialfald blit utsat, kanske blev det aldrig gjort. Ikke for det, Isak overhørte ikke altid sin Søns Raad, Eleseus var sandelig ikke saa gal, det viste han i

det senere. Nu i Høionnen hadde han prøvet at slaa — nei det blev han ingen Mester til, og han maatte holde sig i Nærheten av Sivert og faa ham til at bryne Ljaaen hver Gang; men Eleseus hadde lange Armer og kunde fange Høi som en Kar. Nu drev han og Sivert og Leopoldine og Tausen Jensine de drev paa nede paa Jordet og saatet Aarets første Høi, og Eleseus sparte sig ikke nu heller, men raket til han fik Vandblæmmer i Hænderne og maatte gaa med Kluter. Han hadde hat en ussel Matlyst i et Par Uker, men var ikke blit mindre arbeidsfør for det. Noget nyt maatte være kommet over Gutten, det kunde synes som om han hadde hat godt av en viss Motgang i en vis Kjærlighetsaffære, noget i den Retning, litt evig Sorg eller Skuffelse. Se, nu hadde han endog røkt op den siste Tobakken han hadde med fra Byen, og dette kunde vel under andre Omstændigheter faa en Kontorist til at slaa med Dørene og uttale sig skarpt om mangt og meget, men nei, Eleseus blev bare en stø Gut av det, fastere i Holdningen, sandelig, en Mand. Hvad fik saa Skøieren Sivert igjen for at ærte ham? Idag laa begge Brødrene paa Stener i Elven og drak og Sivert var uforsigtig nok til at tilby at tørke noget ekstra god Mose til Tobak — eller kanske du heller vil røke han raa? sa han. Jeg skal gi dig Tobak! sa Eleseus og langet ut og gav Brorn en Dukkert helt til Akslerne. Ho, der fik han! Sivert gik endda og var vaat i Haaret.

Jeg mener han Eleseus begynder at skape sig til en bra Karl tænkte vel Isak naar han saa Sønnen i Arbeide. — Hm. Skal tro om han Eleseus vil være hjemme for godt? spurte han Inger. — Hun like saa kuriøst forsigtig: Det skal jeg ikke kunne si. Nei det vil han ikke. — Naa, har du ordet det til han? — Aanei. Jaja jeg har nu smaat snakket med han. Men jeg skjønner det. — Jeg har Mot at vite dersom at han hadde sig en Jordlapp for sig selv? — Hvorledes? — Om at han vilde bruke han? — Nei. — Naa, har du nævnt det? — Nævnt det? Ser du ikke hvor forbyttet han er? Jeg skjønner ikke han Eleseus! — Du skal ikke sitte og laste han, sa Isak upartisk. Jeg ser ikke andet end at han gjør godt Dagsværk dernede. — Naa, jaja, svarte Inger spakt. — Jeg kan ikke forstaa hvad du har imot Gutten, ropte Isak forarget. Han gjør sit Arbeide bedre og bedre for hver Dag, kan du vente mere? — Inger mumlet: Han er ikke som han var. Du skulde snakke med han om Vester. — Om Vester? Hvorledes? — At om Sommeren gik han med hvite Vester i Byen, fortæller han. — Isak tænkte paa det og fattet ingenting: Ja kan han ikke faa en hvit Vest? spurte han. Isak var forvildet, det hele var naturligvis noget Kvindfolktøv, han syntes Gutten hadde Ret i dette med en hvit Vest og skjønte desuten ikke Meningen, han vilde bent hoppe det over: Nei hvad du tror om at han fik Brede sit Nybrot at arbeide paa? — Hvem? spurte Inger. — Han

Eleseus. — Breidablik? spurte Inger. Det skal du ikke vør!

Saken var at hun alt hadde drøftet Planen med Eleseus, hun kjendte den godt fra Sivert som ikke hadde kunnet holde tæt. Og forresten — hvorfor skulde Sivert tie med denne Plan som Farn sikkert hadde røbet alene for at faa den drøftet? Det var ikke første Gang han saaledes brukte Sivert til Mellemmand. Naa, men hvad hadde Eleseus svaret? Som før, som i sine Breve fra Byen, at Nei jeg vil ikke kaste bort al min Lærdom og bli til ingen Verdens Ting igjen! Det hadde han svaret. Ja saa var jo Morn kommet med sine gode Grunder, men Eleseus hadde møtt dem alle med Avslag og at han hadde andre Planer i Livet. Det unge Hjærte har sin Uransakelighet, efter det som var hændt hadde han kanske ogsaa fundet det umulig at bli Nabo til Barbro. Det kunde ingen vite. Han hadde greidd overlegent for sig overfor Morn: han kunde faa en bedre Post i Byen end den han nu hadde, han kunde bli Kontorist hos Amtmanden eller Sorenskriveren, det galdt at stige, om nogen Aar blev han kanske Lensmand eller kanske Fyrvogter eller han kom ind i Toldvæsenet. Det var saa mange Muligheter for den som hadde Lærdommen.

Hvorledes det nu kom sig, men Morn blev omvendt, blev revet med, aa hun var selv saa lite sikker endda, Verden hadde saa let for at faa Tak i hende. I Vinter ja da hadde hun endda læst i en viss

utmærket Andaktsbok som hun fik da hun forlot Anstalten i Trondhjem; men nu og! Kunde Eleseus bli Lensmand? Ja, svarte Eleseus, hvad andet er Lensmand Heyerdahl end en gammel Kontorist paa Amtskontoret?

Store Utsigter. Morn vilde likefrem fraraade Eleseus at omlægge sit Liv og kaste sig bort. Hvad skulde en slik Mand i Marken!

Men hvorfor gad Eleseus da nu om Dagen stræve saa trutt paa Hjemmets Jorde? Gud vet, han hadde kanske en Mening med det. Litt Bondeære sat han vel endda inde med, han vilde ikke staa tilbake; desuten skadet det ikke om han var Venner med Farn den Dag han atter skulde forlate Hjemmet, han hadde sandt at si adskillig Smaaskyld i Byen, det vilde være godt om han kunde greie den, det betydde stor ny Kredit. Og her var det ikke Spørsmaal om bare en Hundredekrone, men om noget som noget var.

Eleseus var saa langtfra dum, men derimot noksaa lur paa sin Maate. Han hadde nok set Farn komme hjem og visste at han i dette Øieblik sat ved Stuevinduet og saa nedover. Om da Eleseus gjorde sig litt særlig Flid med Arbeidet just nu saa gagnet det kanske ham og var ikke Uret mot nogen.

Det var noget omdannet ved Eleseus, hvad det nu var, men noget forkvaklet og stille ødelagt; han var ikke ond, men litt skjæmt. Hadde han manglet en Haand over sig i de forløpne Aar? Hvad kunde

Morn gjøre for ham nu? Ene og alene gi ham Medhold. Hun kunde late sig blænde av Sønnens store Fremtidsmuligheter og ta Slaget av for ham hos Farn, det kunde hun.

Men Isak blev tilslut ærgerlig over hendes avvisende Holdning, Planen med Breidablik var slet ikke saa værst, efter hans Skjøn. Nu hadde han idag paa Hjemveien grepet sig i at stanse Hesten og i stor Skynding ta et faglig Overblik over det vanskjøttede Nybygg, det kunde godt bli til noget under arbeidsomme Hænder. — Hvorfor skal jeg ikke vør det? spør han Inger nu. Jeg har saapas Hjærte for han Eleseus at jeg vil hjælpe han til. — Ja har du Hjærte for han saa nævn ikke Breidablik mere! svarer hun. — Naa. — Nei for han har langt større Tanker end som vi. —

Isak er jo heller ikke sikker selv, saa han kan ikke godt tale myndig; men det ærgrer ham at han har blottet sig med denne Plan og brukt saa uforsigtig klare Ord, derfor vil han nødig opgi den: Han skal gjøre som jeg vil! erklærer pludselig Isak. Og han hæver truende sin Røst til Bedste for Inger om hun tilfældigvis ikke skulde høre godt: Ja se du paa mig, men jeg sier ikke mere. Der er Skolehus og midt paa Strækningen og altihop, hvad er det saa for større Tanker han har? Med en slik Søn som han kommer jeg gjærne til at sulte ihjæl, er det bedre? Men nu spør jeg hvorledes at mit eget Kjøt og Blod kan være ulydig mot — mot mit eget Kjøt

og Blod? — Isak tidde. Han forstod vel at det blev værre og værre jo mere han talte. Han vilde begynde at skifte av sig Helgeklærne som han hadde været til Bygden i, men nei saa betænkte han sig og vilde være som han var — hvad han nu mente med det. Du faar prøve at orde det til Eleseus, sier han saa. — Inger svarer: Det var nu bedst om du selv ordet det. Han lystrer ikke mig! — Javel, Isak er Hodet for alle, det skulde han mene, Eleseus kunde bare prøve at kny! Men om det nu var fordi han frygtet et Nederlag — Isak viker nu og sier: Det kunde jeg gjøre, jeg kunde selv orde det. Men omfremt saa mangt og meget som jeg skal bale med saa har jeg nu andet at tænke paa. — Naa? spør Inger forundret.

Nu gaar Isak bort igjen, bare bort i Utkanten av Jordet, men ialfald bort. Han er saa hemmelighetsfuld, han vil være i Skjul. Saken er: han kom jo hjem med en tredje Nyhet fra Bygden idag, og den er større end de andre, den er umaatelig, han har gjemt den borti Skogkanten. Der staar den, surret i Sækkestrie og Papir, han avdækker den og det er en stor Maskine. Se, den er rød og blaa, vidunderlig, med mange Tænder og mange Kniver, med Ledd, med Armer, Hjul, Skruer, en Slaamaskine. Naturligvis var ikke den nye Hesten blit hentet just idag hvis det ikke hadde været for Slaamaskinens Skyld.

Han staar med en uhyre skarpsindig Mine og

gjenhusker fra Begyndelsen til Enden den Bruksanvisning som Handelsmanden har læst op for ham, han fæster en Staalfjær her og skyver ind en Bolt der, saa oljer han hvert Hul og hver Revne, saa ser han hele Værket over. Aldrig har Isak oplevet en slik Stund. Ta en Pen i Haand og skrive sit Bumærke paa et Dokument — javel, en stor Fare og Vanskelighet det ogsaa. Likeens med Nybrotharven som hadde mange vredne Kniver at høve ihop. Og end det store Cirkelbladet paa Sagen, det som skulde hvile paa en Strek i sit Leie og ikke slænge i Øst og Vest og kanske springe i Taket! Men Slaamaskinen — et Skjurreir av Staalkvister og Kroker og Apparater og Hundrede Skruer, og Inger sin Symaskine var bare et Bokmærke imot den!

Saa spænder Isak sig selv for Dragene og prøver Maskinen. Det var netop det store Øieblik. Derfor vilde han være i Skjul med det og være sin egen Hest.

Hvad om nemlig Maskinen var galt sammensat og ikke gjorde sit Arbeide, men sprang istykker med et Smæld! Det skedde ikke, Maskinen slog Græs. Det skulde ogsaa bare mangle, Isak hadde staat her i skarpt Studium i Timer, Solen var gaat ned. Han spænder sig atter for Dragene og prøver, Maskinen slaar Græs. Det skulde ogsaa bare mangle!

Da Duggen begyndte at falde tæt efter den varme Dag og Gutterne stod med hver sin Ljaa og skulde ut at slaa for Morgendagen da kom Isak frem til

Husene og sa: Hæng bort igjen Ljaaerne for i Kvæld. Dokker kan sæle paa Nyhesten og komme borti Skogkanten med han!

Dermed steg ikke Isak ind i Stuen og spiste ikke sin Kvældsmat som de andre hadde gjort, men han snudde bare paa Tunet og gik den Vei han var kommet.

Skal vi spænde for Kjærren? spurte Sivert efter ham.

Nei, svarte Farn og gik igjen.

Han var saa diger av Hemmelighet og saa overmodig, han neiet litt i Kalvboten for hvert Skridt, saa eftertrykkelig skred han frem. Gik han til Død og Undergang saa var han en modig Mand, han hadde intet i Hænderne at forsvare sig med.

Gutterne kom med Hesten og saa Maskinen og blev staaende. Det var den første Slaamaskine i Marken, den første i Bygden, rød og blaa, pragtfuld for Menneskenes Øine. Farn, alles Overhode, kaldte likegyldig, aa saa almindelig: Kom og spænd for denne Slaamaskinen! sa han. — De spændte for.

Saa kjørte de, Farn kjørte. Brr! sa Maskinen og fældte Græs. Gutterne efter, uten noget i Hænderne, uten at arbeide, smilende. Farn stanset og saa sig tilbake — naa, det kunde været penere Slaat. Han skruer et Par Steder for at lægge Knivene nærmere Jorden og prøver igjen. Nei, det blir ujævn Slaat, uvel Slaat, Sliren med alle Knivene hopper litt, Far og Sønner veksler et Par Ord, Eleseus har

fundet Bruksanvisningen og læser i den: Det staar at du skal sætte dig paa Sætet naar du kjører, saa gaar det støere, sier han. — Naa, svarer Farn. Ja det vet jeg nok, svarer han, jeg har studeret det altsammen. — Han stiger op i Sætet og kjører igjen, og det gaar støtt. Pludselig slaar Maskinen ikke, nei pludselig staar alle Knivene. Ptro! Hvad nu? Farn ned av Sætet og er ikke overmodig mere, men luter et forgræmmet og spørrende Ansigt ned mot Maskinen. Far og Sønner stirrer, noget er galt fat, Eleseus staar og holder Bruksanvisningen. — Her ligger en liten Bolt! sier Sivert og plukker den op av Græsset. — Naa, ja det var bra du fandt han, sier Farn som om det var alt han behøvet for at faa det i Orden igjen. Jeg saa netop efter den Bolten! — Men nu kunde de ikke finde Hullet, hvor Pokker var Hullet til Bolten? Dèr! sier Eleseus og peker.

Og nu maatte vel Eleseus ha begyndt at føle sig litt til Kar, hans Ævne til at granske en Bruksanvisning var her umistelig, han pekte overflødig længe paa Hullet og sa: Efter Illustrationen at dømme skal den Bolten ind dèr! — Javisst skal han ind der, sa Farn ogsaa, det var jo der jeg satte han! Og for at gjenoprette sig gav han Sivert Ordre til at se efter flere Bolter i Græsset: Det skal være en til, sa han med en uhyre vigtig Mine som om han hadde alt i Hodet. Finder du ikke flere? Naa, saa sitter han vel i Hullet sit!

Saa vil Farn kjøre igjen.

Men dette er galt! roper Eleseus. Aa Eleseus han staar med Tegningen i Haand, med Loven i Haand, han er ikke til at komme forbi: Den Fjæren der skal være utenpaa! — Ja? spør Farn. — Ja men nu staar den under, du har sat den under. Det er en Staalfjær, den skal staa utenpaa, ellers skvætter Bolten ut igjen og saa stanser Knivene. Det staar her i Illustrationen! — Jeg har ikke Brillerne med, saa jeg kan ikke se Tegningen, sier Farn litt spakere. Ta og skru paa den Fjæren du som ser. Men gjør det nu rigtig! Hadde det ikke været saa langt skulde jeg gaat efter Brillerne mine.

Det hele er i Orden og Farn sætter sig op. Eleseus roper efter ham: Og saa maa du kjøre litt fort, saa skjærer Knivene bedre! Det staar her!

Isak kjører og kjører og alt gaar godt og brr! sier Maskinen. Han efterlater sig en bred Vei av fældt Græs, det ligger saa pent i Linje, færdig til at breies. Nu ser de ham fra Husene og der kommer alle Kvindfolkene, og Inger bærer lille Rebekka paa Armen, skjønt lille Rebekka har lært at gaa for længe siden. Men der kommer de, fire Kvindfolk med smaat og stort, og de haster med stive Øine nedover mot Vidunderet, de stimer. Aa hvor Isak nu er mægtig og rigtig stolt, sittende frit høit oppe, i Helgeklær og fuld Puds, i Trøie og Hat, skjønt Svetten driver av ham! Han svinger i fire store Vinkler og kjører av en passe Teig, svinger, kjører,

slaar Græs, kommer forbi Kvindfolkene, de er som faldne fra Himlen, de fatter det ikke, og brr! sier Maskinen.

Saa stopper Isak og stiger av. Se, han længter vel efter at høre hvad Menneskene paa Jorden sier, hvad de nu monne ville orde! Han hører dæmpede Utrop, de vil ikke forstyrre ham, Menneskene, paa hans store Post, men de gjør frygtsomme Spørsmaal til hverandre og disse Spørsmaal hører han. Og for nu at være et venlig og faderlig Overhode for alle opmuntrer Isak dem med at si: Jaja, jeg slaar nu denne Teigen, saa faar dokker breie han imorgen! — Du ser dig vel ikke Raad til at komme ind og faa dig Mat? spør Inger overvældet. — Nei. Jeg har nu andet at gjøre! svarer han.

Saa oljer han Maskinen igjen og later forstaa at det er Videnskap han her driver. Saa kjører han og slaar mere Græs. Langt om længe gaar Kvindfolkene hjem.

Lykkelige Isak! Lykkelige Mennesker paa Sellanraa!

Han venter meget snart Naboerne nedenfor oppover Markerne, Aksel Strøm er en interesseret Mand, han kommer kanske imorgen. Men Brede paa Breidablik han er istand til at komme alt inat. Det skal ikke være Isak imot at forklare Slaamaskinen for dem og vise dem hvorledes han haandterer den i ett og alt. Han vil peke paa at saa jævn og glat Slaat er det umulig for Ljaaen og Menne-

sket at sætte. Men hvad en slik første Rangs blaa og rød Slaamaskine koster det er heller ikke til at nævne!

Lykkelige Isak!
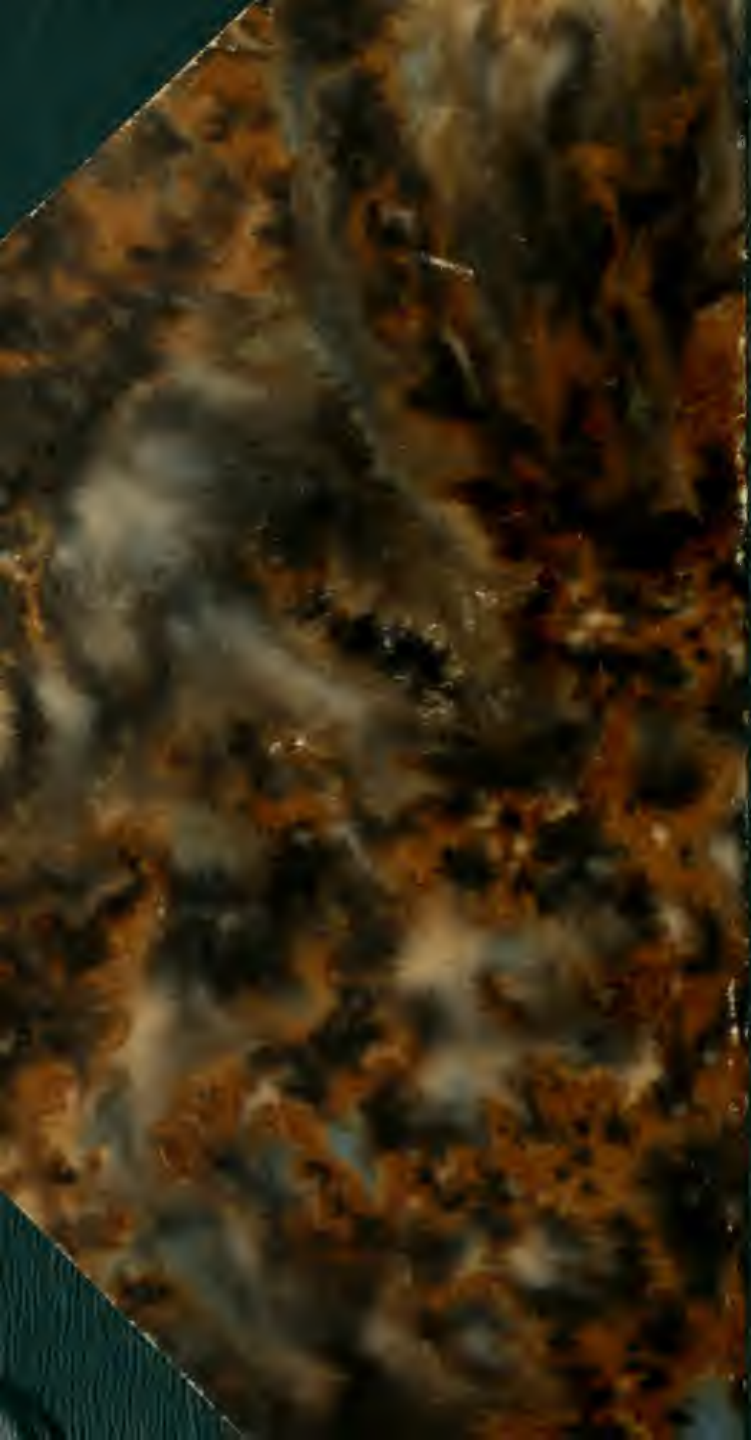
Men da han for tredje Gang stopper Maskinen og oljer den falder sandelig Brillerne hans ut av Lommen. Og det værste var at Gutterne saa det. Var det en høiere Magt i dette, en Paamindelse om litt mindre Hovmod? Han hadde jo tidt hat Brillerne paa og studeret Bruksanvisningen paa Hjemveien idag, men intet forstaat, her hadde Eleseus maattet træde til. Aaja Herregud, Kyndighet var vel god at ha! Og for at ydmyge sig selv vil Isak opgi at gjøre Eleseus til Jordbruker i Marken, han skulde ikke nævne det mere. Ikke for det, Gutterne gjorde ikke noget Numer av dette Uheld med Brillerne, tværtimot, Skøieren Sivert kunde jo ikke bare sig, det kunde han ikke, men han nappet Eleseus i Ærmet og sa: Nei kom nu, saa gaar vi hjem og brænder op Ljaaerne vore; han Far slaar for os! — Denne Spøk kom vel med.